

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARTLARI (UFRS) ÇERÇEVESİNDE SİGORTA
İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI**

DOKTORA TEZİ
Şuayyip Doğuş DEMİRCİ

Enstitü Anabilim Dalı: İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

Danışman: Prof. Dr. Hilmi KIRLIOğLU

TEMMUZ - 2015

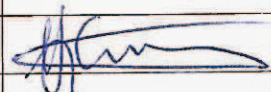
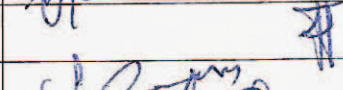

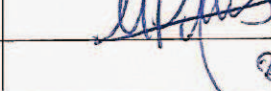

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARTLARI (UFRS) ÇERÇEVESİNDE SİGORTA
İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

DOKTORA TEZİ
Şuayyip Doğu DEMİRCİ

Enstitü Anabilim Dalı: İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

“Bu tez 28/07/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU	OLUMLU	
Prof. Dr. Vasfi HAFTACI	OLUMLU	
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR	OLUMLU	
Prof. Dr. Melek AKGÜN	OLUMLU	
Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN	OLUMLU	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite ve/veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Şuayyip Doğuş DEMİRCİ

28.07.2015

ÖNSÖZ

Kendisini tanıdığım ilk günden beri hoşgörüsü ve iyi niyeti ile bana model oluşturan, ufkumu açan, tezim ile ilgili ve akademik anlamda ilerlemem için sürekli yanımda olan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU'na şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.

Araştırmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen, gerek akademik anlamda gerekse mesleğimin diğer boyutlarında sürekli yanımda olan değerli hocalarım; Prof. Dr. Selahattin KARABINAR, Prof. Dr. Ahmet Vecdi CAN ve Yrd. Doç. Dr. Nevran KARACA'ya en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Akademik kariyere yönelmemde bana yardımcı olan ve yol gösteren sayın hocam Doç. Dr. Alper ÖZER'e, sektör konusunda bilgilerini benimle paylaşan Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Denetleme Kurulu Başkan Yardımcısı sayın Dr. Metin SARIASLAN'a, doktora süresince birlikte çalışma imkânına sahip olduğum değerli meslektaşlarım Arş. Gör. Dr. Feyyaz ZEREN'e ve Arş. Gör. Ahmet AĞSAKAL'a,

Bugünlere ulaşmamda büyük pay sahibi olan, haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim babam Mustafa DEMİRCİ'ye, annem Sevilay DEMİRCİ'ye ve çocukluğumdan beri birlikte büyüyüp her şeyi paylaştığım kardeşim Dinçer DEMİRCİ'ye,

Ve son olarak hem tezin hazırlanması süresince hem de hayatımın her zorluğunda yanımda olan ve beni sürekli motive eden müstakbel eşim Merve GÜNEŞ'e şükranlarımı sunar, teşekkürü bir borç bilirim.

Şuayyip Doğu DEMİRCİ

28.07.2015

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ÖZET.....	xx
ABSTRACT.....	xxi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE SİGORTACILIK VE SİGORTA MUHASEBESİ.....	7
1.1. Sigorta ve Risk	7
1.2. Sigortanın Prensipleri.....	12
1.2.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi	12
1.2.2. Mutlak İyi Niyet Prensibi	13
1.2.3. Tazminat Prensibi	13
1.2.4. Halefiyet Prensibi	14
1.2.5. Çifte Sigorta veya Hasara İştirak Prensibi	14
1.2.6. Yakın Sebep Prensibi.....	15
1.3. Sigorta Branşları.....	15
1.3.1. Hayat Branşı	16
1.3.2. Elementer Branş.....	17
1.4. Sigortacılığın Dünyada ve Türkiye’de Tarihsel Gelişimi	17

1.4.1. Sigortacılığın Dünyadaki Tarihsel Gelişimi	17
1.4.2. Sigortacılığın Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi	20
1.4.2.1. Osmanlı Devleti’nin Son Dönemindeki Faaliyetler	20
1.4.2.2. Cumhuriyetin Kuruluş Döneminden İtibaren Gelişmeler (1923-1987) ..	22
1.4.2.3. 1987’den Sonraki Serbest Tarife Dönemi	25
1.5. Sigorta Sektörünün Dünyadaki ve Türkiye’deki Durumu	27
1.6. Sigorta Muhasebesi	28
1.6.1. Sigorta Muhasebesinin Tanımı	28
1.6.2. Sigorta İşletmelerini Muhasebe Açısından Farklı Kılan Özellikler	29
1.6.3. Sigorta Sektörüne Özgü İşlem ve Kayıtlar	30
1.6.3.1. Üretilen Primlerin Muhasebesi	30
1.6.3.2. Karşılıklar Muhasebesi	33
1.6.3.3. Sigorta Şirketlerine Özgü Diğer Durumların Muhasebesi	36
1.6.4. Türkiye’de Uygulanan Sigortacılık Hesap Planı	38
1.7. Sigorta Muhasebesine Yön Veren Düzenlemeler	42
1.7.1. Ulusal Düzenlemeler	44
1.7.1.1. Sigorta Murakabe Kanunu (SMK)	44
1.7.1.2. Hazine Müsteşarlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler	45
1.7.1.3. Sermaye Piyasası Kanunu (SPK) Düzenlemeleri	46
1.7.2. Uluslararası Düzenlemeler	46
1.7.2.1. AB Tek Sigorta Piyasası ve AB Direktifleri	46
1.7.2.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları	50
1.8. TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartı	52

1.8.1. TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartı ve Oluşum Süreci	52
1.8.2. TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartının İçeriği.....	55
1.8.2.1. TFRS 4 Sigorta Sözleşmesi Standartında Bulunan Terimler	57
1.8.2.2. TFRS 4 Standardının Amacı ve Kapsamı	59
1.8.2.3. Melez Bir Üründe Saklı Türev Ürünler	60
1.8.2.4. Yaşam Sigortalarının Birikim Unsurlarının Ayrıştırılması.....	60
1.8.2.5. Diğer TFRS'lere Verilen Geçici Muafiyetler	62
1.8.2.6. Borç Yeterlilik Testi.....	65
1.8.2.7. Reasürans Varlıklarının Değer Düşüklüğü	66
1.8.2.8. Muhasebe Politikalarındaki Değişiklikler.....	66
1.8.2.9. İsteğe Bağlı Katılım Özellikleri	68
1.8.2.10. Dipnotlar	69
BÖLÜM 2: UFRS VE ULUSAL MUHASEBE STANDARTLARININ	
UYUMLAŞTIRILMASI VE YAKINSAMASI	72
2.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS).....	73
2.1.1. UFRS'lere İhtiyaç Duyulmasının Sebepleri	73
2.1.2. UFRS'nin Doğuşu.....	76
2.1.3. Muhasebe Standartlarına Yön Veren Uygulama Modelleri ve Ülke	
Uygulamaları	76
2.1.3.1. Amerika-İngiltere Modeli	77
2.1.3.2. Kıta Avrupası Modeli.....	77
2.1.3.3. Güney Amerika Modeli	78
2.1.3.4. Karma Ekonomi Modeli.....	78

2.1.4. Muhasebe Standartlarını Oluşturan Kuruluşlar	79
2.1.4.1. Muhasebe Sisteminin Yasama Yoluyla Oluşturulması.....	79
2.1.4.2. Muhasebe Sisteminin Özel Kesim Düzenleyici Kuruluşlar Tarafından Oluşturulması	79
2.1.4.3. Muhasebe Standartlarının Kamunun Yetkiyi Özerk Bir Kuruluşa Devretmesiyle Oluşturulması.....	80
2.1.5. Temeli İtibariyle Muhasebe Standartları	80
2.1.5.1. Kural Bazlı Muhasebe Standartları	81
2.1.5.2. İlke Bazlı Muhasebe Standartları	81
2.1.6. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesinin (UMSK) Kuruluşu	82
2.2. UFRS'ler ile Ulusal Muhasebe Standartlarının Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları	84
2.2.1. Uyumlaştırma ve Yakınsama Kavramları.....	85
2.2.2. Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarının Avantajları	87
2.2.3. Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarının Önünde Bulunan Engeller	88
2.2.4. Dünyada Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları.....	88
2.2.4.1. Dünyada Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi	89
2.2.4.2. Dünyada Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarında Son Durum.....	92
2.2.5. Türkiye'deki Muhasebe Sisteminin UFRS'ler ile Uyumlaştırılması.....	96
2.3. Uyumlaştırma Çalışmalarını Tamamlamamış Ülkelerde Son Durum	98
2.3.1. Amerika Birleşik Devletleri.....	99
2.3.2. Kanada	105
2.3.3. Japonya	108

2.4. UFRS'lerin Uygulanmadığı Ülkelerde Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları	112
2.4.1. ABD'de Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları	112
2.4.1.1. Sarbanes-Oxley Yasası	113
2.4.1.2. Norwalk Anlaşması	115
2.4.1.3. US GAAP ve UFRS'lerin Yakınsama Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi	117
2.4.2. Kanada'da Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları	123
2.4.3. Japonya'da Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları	126
2.5. UFRS'lerin Uygulanmadığı Ülkelerde Sigorta Sektörü Açısından Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarında Son Durum	130
2.6. UFRS 4'ün İkinci Kısmında Geline Son Durum	136
BÖLÜM 3: ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI İLE ULUSAL SİGORTA UYGULAMALARI ARASINDAKİ FARKLILIKLAR	140
3.1. Prim Geliri Bazında Farklılıklar	141
3.1.1. SGK Adına Kesilen Primler	144
3.1.1.1. 2013 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler	145
3.1.1.2. 2014 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler	148
3.1.2. DASK Adına Kesilen Primler	151
3.1.2.1. 2013 Yılına Ait Yapılan Düzenlemeler	152
3.1.2.2. 2014 Yılına Ait Yapılan Düzenlemeler	155
3.1.3. Türkiye Motorlu Taşıtlar Bürosu Adına Kesilen Primler	157
3.1.3.1. 2013 Yılına Ait Yapılan Düzenlemeler	158
3.1.3.2. 2014 Yılına Ait Yapılan Düzenlemeler	160

3.2. Finansal Tablolardaki Farklılıklar	162
3.2.1. 2013 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler	163
3.2.2. 2014 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler	167
3.3. Gider Bazında Farklılıklar	169
3.3.1. Dengeleme Karşılığı	170
3.3.1.1. 2013 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler	171
3.3.1.2. 2014 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler	178
3.3.2. Devam Eden Riskler Karşılığı ve Borç Yeterlilik Testi (LAT)	182
3.3.2.1. 2013 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler	183
3.3.2.2. 2014 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler	193
3.3.3. Ulusal ve Uluslararası Standartlar Arasındaki Farklılıkların Değerlendirilmesi	199
3.4. Reasürans Varlıklarının Değer Düşüklüğü	202
3.5. TFRS'ye Göre Hazırlanması Gereken Finansal Tablolar ve Şekil Şartları	206
3.5.1. Bilançonun Yeniden Düzenlenmesi	209
3.5.2. Gelir Tablosunun Yeniden Düzenlenmesi	226
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	241
KAYNAKÇA	248
ÖZGEÇMİŞ	258

KISALTMALAR LİSTESİ

A.Ş.	: Anonim Şirketi
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AcSB	: Accounting Standart Board
AICPA	: American Institute of Certified Public Accountants
AMK	: Aktüeryal Matematik Karşılığı
APB	: Accounting Principles Board
ARBs	: Accounting Research Bulletins
ASAF	: Accounting Standards Advisory Forum
ASBJ	: The Accounting Standards Board of Japan
BADC	: Business Accounting Deliberation Council
BES	: Bireysel Emeklilik Sistemi
B.T.	: Bilinmeyen Tarih
CANADIAN GAAP	: Canadian General Accepted Accounting Principles
CICA	: Canadian Institute of Chartered Accountants
CPA	: Certified Public Accounting
DASK	: Doğal Afet ve Sigorta Kurumu
DERK	: Devam Eden Riskler Karşılığı
ED	: Exposure Draft
EEC	: European Economic Community

EU	: European Union
FAF	: Financial Accounting Foundation
FAS	: Financial Accounting Standards
FASB	: Financial Accounting Standards Board
FASF	: Financial Accounting Standard Foundation
FEE	: Fédération des Experts Comptables Européens
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
IASB	: International Accounting Standart Board
IASC	: International Accounting Standart Comitee
IBNR	: Incurred But Not Reported
IFAC	: International Federation of Accountants
IMF	: International Monetary Fund
IOSCO	: International Organisation of Securities Commissions
İBK	: İsteğe Bağlı Katılım
JICPA	: Japanese Instutute of Certified Public Accounting
KGK	: Kamu Gözetim Kurulu
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KOBİ	: Küçük ve Orta Boy İşletmeler
KPK	: Kazanılmamış Primler Karşılığı
LAT	: Liability Adequecy Test
LIFO	: Last In First Out

M.Ö.	: Milattan Önce
MD	: Maddesi
MTK	: Muallak Tazminat Karşılığı
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
RBNI	: Reported But Not Incurred
RBNS	: Reported But Not Settled
SEC	: Securities and Exchange Commissions
SFRS	: Sigortacılık Finansal Raporlama Standartları
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SMK	: Sigorta Murakabe Kanunu
SMS	: Sigortacılık Muhasebe Sistemi
SPK	: Sermaye Piyasaları Kanunu
T.A.Ş.	: Türk Anonim Şirketi
TARSİM	: Tarım Sigortaları Havuzu
TDHP	: Tek Düzen Hesap Planı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMTB	: Türkiye Motorlu Taşıtlar Bürosu
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu

TRAMER	: Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi
TSB	: Türkiye Sigortacılar Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
UMSK	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
UN	: United Nation
US GAAP	: United States Generally Accepted Accounting Principles
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YY	: Yüzyıl

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Hasarın Gerçekleşme Sebebine Göre Sigortaya Konu Olması	11
Şekil 2: Kanada Muhasebe Sürecinin Yakın Tarihi	107
Şekil 3: Hofstede'in Kültür Boyutlarına Göre Anglo-Sakson Ülkeler ve Türkiye'nin Durumu	201

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Sigorta Branşları	16
Tablo 2: 1968 Yılı İtibariyle Milli Sermaye ile Kurulan Sigorta Şirketleri	24
Tablo 3: 1968 Yılı İtibariyle Ülkelere Göre Prim Üretim Miktarı ve GSMH'ya Oranı	25
Tablo 4: Sigortacılık Hesap Planının Yapısı	39
Tablo 5: Sigortacılık Hesap Planına Göre Gelir Tablosu.....	40
Tablo 6: Sigortacılık Hesap Planına Göre Bilanço Örneği	41
Tablo 7: Sigorta Muhasebesi İle ilgili Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler	42
Tablo 8: AB Sigorta Muhasebesi Direktifine Göre Sigortacılık Teknik Karşılıklarının Bilançoda Gösterimi.....	49
Tablo 9: TFRS'lere Göre Sigorta Şirketlerinin Bilanço Yapısı	54
Tablo 10: Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci	90
Tablo 11: En Yüksek İşlem Hacmine Sahip İlk 10 Ülkenin Sermaye Piyasalarında Kullanılan Finansal Tablo Setleri.....	93
Tablo 12: Türkiye'nin Uyumlaştırma Çalışmalarında Son Durumu.....	97
Tablo 13: 1960-2000 Yılları Arasında ABD'de Muhasebe Alanında Yaşanan Gelişmeler	101
Tablo 14: Japonya Muhasebe Sisteminin 2000 Yılına Kadar Tarihsel Gelişimi	110
Tablo 15: US GAAP ve UFRS'lerin Yakınsama Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi....	117
Tablo 16: Japonya Muhasebe Sisteminin UFRS'ler ile Uyumlaştırma Çalışmaları (2000 Yılı Sonrası)	128
Tablo 17: Sigorta Sözleşmeleri Standardı Projesinin Tarihsel Gelişimi.....	132
Tablo 18: UFRS 4 Standartını Oluşturan Çalışma Grubu.....	134
Tablo 19: Standart ile Sorunlara Çözüm Önerileri.....	137

Tablo 20: XYZ Şirketi Düzenleme Öncesi Gelir Tablosu	143
Tablo 21: Dipnotlara göre Kazanılmamış Primler Karşılığı	146
Tablo 22: 2013 yılı SGK Prim ve SGK KPK Payı İptali Öncesi ve Sonrası Gelir Tablosu.....	147
Tablo 23: 2013 yılı SGK Prim ve SGK KPK Payı İptali Öncesi ve Sonrası Sigortacılık Teknik Karşılıkları	148
Tablo 24: 2014 Yılı SGK Prim ve SGK KPK Payı İptali Öncesi ve Sonrası Gelir Tablosu.....	150
Tablo 25: 2014 Yılı SGK Prim ve SGK KPK Payı İptali Öncesi ve Sonrası Sigortacılık Teknik Karşılıkları	151
Tablo 26: 2013 Yılı İtibariyle DASK Prim ve KPK İptali Öncesi ve Sonrasında Hayat Dışı Teknik Gelirler Grubu	154
Tablo 27: 2013 Yılı itibariyle DASK Prim ve KPK iptali Öncesi ve Sonrasında Sigortacılık Teknik Karşılıkları Hesap Grubu	155
Tablo 28: 2014 yılı itibariyle DASK Prim ve KPK İptali Öncesi ve Sonrasında Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu	156
Tablo 29: 2014 yılı itibariyle DASK Prim ve KPK Priminin İptali Öncesi Ve Sonrasında Hayat Dışı Teknik Gelirler Grubu.....	157
Tablo 30: 2013 yılı itibariyle TMTB Prim ve KPK İptalinin Öncesi ve Sonrasında Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu	159
Tablo 31: 2013 yılı itibariyle TMTB Prim ve KPK iptali öncesi ve sonrasında Hayat Dışı Teknik Gelirler Grubu	160
Tablo 32: 2014 Yılı İtibariyle TMTB Prim ve KPK İptali Öncesi ve Sonrasında Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu	161
Tablo 33: 2014 Yılı İtibariyle TMTB Prim ve KPK İptali Öncesi ve Sonrasında Hayat Dışı Teknik Gelirler Grubu	162

Tablo 34: 2013 Yılı Düzenleme Öncesi 35 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu	163
Tablo 35: 2013 yılı Düzenleme Öncesi 45 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu	164
Tablo 36: 2013 yılı Düzenleme Sonrası 35 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılık Grubu	164
Tablo 37: 2013 yılı Düzenleme Sonrası 45 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu	165
Tablo 38: 2013 yılı 17 Numaralı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu.....	165
Tablo 39: 2013 yılı 21 Numaralı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu.....	166
Tablo 40: 2014 yılı Düzenleme Öncesi 35 numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıkları Grubu	167
Tablo 41: 2014 yılı Düzenleme Öncesi 45 numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıkları Grubu	167
Tablo 42: 2014 yılı Düzenleme Sonrası 35 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılık Grubu	168
Tablo 43: 2014 Yılı Düzenleme Sonrası 45 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılık Grubu	168
Tablo 44: 2014 yılı 17 Numaralı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu.....	169
Tablo 45: 2014 yılı 21 Numaralı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu.....	169
Tablo 46: 2013 Yılı 45 No'lu Sigortacılık Teknik Karşılığı Hesap Grubu.....	172
Tablo 47: 2013 Yılı 21 No'lu Sigortacılık Teknik Karşılığı Hesap Grubu.....	172
Tablo 48: 2013 yılı Dengeleme Karşılığı İptali Sonrası Özkaynak Hesap Sınıfı	174
Tablo 49: 2013 Yılı Ertelenmiş Vergi Varlıkları	175

Tablo 50: 2013 Yılı Ertelenmiş Vergi Varlığının Revize Edilmesi Öncesi ve Sonrası Diğer Cari Olmayan Varlıklar Grubunun Durumu	176
Tablo 51: 2013 Yılı Ertelenmiş Vergi Varlığının Revize Edilmesi Öncesi ve Sonrası Özkaynaklar Hesap Grubunun Durumu	177
Tablo 52: 2014 yılı 45 No'lu Sigortacılık Teknik Karşılığı Hesap Grubu.....	178
Tablo 53: 2014 yılı 21 No'lu Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap grubu	179
Tablo 54: 2014 Yılı Ertelenmiş Vergi Varlıkları	180
Tablo 55: 2014 Yılı Dengeleme Karşılığı ve Ertelenmiş Vergi Varlığı İptali Öncesi ve Sonrası Özkaynak Tablosu.....	181
Tablo 56: XYZ Sigorta A.Ş. 2013 Yılı Sigorta Yükümlülükleri ve Reasürans Varlıkları	184
Tablo 57: Borç Yeterlilik Testinde Kullanılacak Kalemler	187
Tablo 58: Borç Yeterlilik Testinde Kullanılan Oranlar	187
Tablo 59: Borç Yeterlilik Testinin Uygulama Tablosu.....	187
Tablo 60: 2013 Yılı Borç Yeterlilik Testi Veri Seti.....	188
Tablo 61: 2013 Yılı Borç Yeterlilik Testi Oranları.....	188
Tablo 62: 2013 Yılı Borç Yeterlilik Testi Sonucu	188
Tablo 63: 2013 Yılı BYT Öncesi ve Sonrası Özkaynaklarda Değişim	191
Tablo 64: 2013 Yılı BYT Sonrası Ertelenmiş Verginin Düzeltilmesi	192
Tablo 65: 2014 Yılı Borç Yeterlilik Testi Veri Seti.....	193
Tablo 66: 2014 Yılı Borç Yeterlilik Testi Oranları.....	194
Tablo 67: 2014 Yılı Borç Yeterlilik Testi Sonucu	194
Tablo 68: 2014 Yılı BYT Sonrası Ertelenmiş Verginin Düzeltilmesi	197
Tablo 69: 2014 Yılı İtibariyle DERK Karşılığı İptali Öncesi ve Sonrası	198

Tablo 70: 2013 Yılı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Reasürans Varlıklarına Değer Düşüklüğünün Son Durumu.....	205
Tablo 71: 2013 Yılı İtibariyle Gelir Tablosunda Reasürans Varlıkları Değer Düşüklüğü	206
Tablo 72: Sigortacılık Hesap Planı Hesap Sınıfları	207
Tablo 73: AXA Insurance 2014 yılı Konsolide Finansal Durum Tablosu Varlık Kısmı	211
Tablo 74: AXA Insurance 2014 yılı Konsolide Finansal Durum Tablosu Kaynak Kısmı	212
Tablo 75: ACE European Group Limited 2013 yılı Konsolide Finansal Durum Tablosu Varlık Kısmı.....	213
Tablo 76: ACE European Group Limited 2013 yılı Konsolide Finansal Durum Tablosu Kaynak Kısmı	214
Tablo 77: BDO Denetim ve Muhasebe Şirketi Sigorta Şirketleri İçin Örnek Finansal Durum Tablosu	215
Tablo 78: 2013 Yılı TMS 1'e Uygun Finansal Durum Tablosu Aktif Tarafı.....	217
Tablo 79: 2013 Yılı TMS 1'e Uygun Finansal Durum Tablosu Kaynak Tarafı.....	218
Tablo 80: 2014 Yılı TMS 1 ve TFRS 4 ile Uyumlu Finansal Durum Tablosu Aktif Kısmı.....	221
Tablo 81: 2014 Yılı TMS 1 ve TFRS 4 ile Uyumlu Finansal Durum Tablosu Pasif Kısmı.....	223
Tablo 82: 2013 ve 2014 Yılları Tez Çalışmasında Yapılan Düzenlemelerin Öncesi ve Sonrası Hesap Sınıflarının Tutar ve Yüzdesel Olarak Karşılaştırılması	225
Tablo 83: AXA Sigorta 2014 Yılı Gelir Tablosu.....	227
Tablo 84: AXA Sigorta 2014 Yılı Kapsamlı Gelir Tablosu.....	228

Tablo 85: BDO Denetim ve Muhasebe Şirketi Sigorta Şirketleri İçin Örnek Finansal Durum Tablosu	229
Tablo 86: TMS 1 ve TFRS 4 Standartlarına Göre Hazırlanması Gereken 2013 Yılı Kapsamlı Gelir Tablosu	230
Tablo 87: 2014 Yılı TMS 1 ve TFRS 4'e göre yeniden düzenlenmiş Karşılaştırmalı ve Kapsamlı Gelir Tablosu	236
Tablo 88: Düzenleme Öncesi ve Sonrası 2013 ve 2014 Yılları Gelir Tablosu	239

Tezin Başlığı: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Çerçevesinde Sigorta İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları

Tezin Yazarı: Şuayyip Doğuş DEMİRCİ **Danışman:** Prof.Dr. Hilmi KIRLIOĞLU

Kabul Tarihi: 28/07/2015

Sayfa Sayısı: xxi(ön kısım)+ 259 (tez)

Anabilim Dalı: İşletme

Bilim Dalı: Muhasebe ve Finansman

İlk insandan beri insanlar canlarını ve mallarını koruma güdüsüyle hareket etmiştir. Ticaretin uluslararası olarak artmasıyla tüccarların mallarını koruma güdüsü sigorta kavramını ortaya çıkarmıştır. Sigorta şahısların varlıklarını kaybetme riskini belirli bir bedel karşılığında başka kişi ve kurumlara aktarılmasını ifade etmektedir. Sigorta şirketleri yapısından ötürü diğer şirketlerin kullandığı finansal tablolar ile etkin bir raporlama gerçekleştirememektedir. Bu yüzden kendilerine has finansal tabloları ve muhasebe kuralları bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; sigorta sektöründe ulusal ve uluslararası muhasebe uygulamalarını araştırmak, benzerlikleri ve farklılıkları irdelemektir. Uluslararası bağlamda günümüzde en çok kullanılan muhasebe uygulaması Uluslararası Muhasebe Standartlarıdır. Muhasebe standartları içerisinde sigorta sözleşmelerini ilgilendiren standartlar da bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ülkelerin kendi ulusal standartları ve sigorta şirketleri uygulamaları bulunmaktadır. Çalışmada bu standartlar arasında benzerlikler ve farklılıklar incelenmiştir.

Çalışmanın uygulama kısmında, sektörün uluslararası muhasebe standartlarına göre hazırlanmış finansal tablolar ile ulusal yönetmeliklere göre hazırlanmış finansal tablolar arasında ortaya çıkacak farklılıklar detaylı olarak gösterilmiş ve uygulanması durumunda sigorta şirketlerinin olduğundan daha büyük aktif büyüklüğüne ve karlılığa sahip olacakları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta sektörü, Muhasebe, Uluslararası Muhasebe Standartları, Uyumlaştırma ve Yakınsama.

Title of the Thesis: Accounting Practices in Insurance Businesses in the Context of International Financial Reporting Standards (IFRS)

Author: Şuayyip Doğuş DEMİRCİ **Supervisor:** Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU

Date: 28/07/2015

Nu. of pages: xxi (pre text) + 259 (main body)

Department: Business

Subfield: Accounting and Finance

Since the dawn of civilization, mankind has acted with the protection of life and property instincts. Traders' instinct of protection of their properties has created insurance concept by increase in international trade. Insurance represents the risk distribution of losing the assets of individuals within other individuals and institutions for a certain price. With their structure, insurance firms cannot perform efficient reporting by financial tables used by other firms. Therefore, they have their own financial tables and accounting rules.

The aim of this study is researching national and international accounting practice, and examining similarities and differences. The most commonly used accounting application in an international context is International Accounting Standards. In accounting standards, there are rules related with insurance contracts. Moreover, there are their own national standards and insurance firms' applications of countries. In the study, the differences and similarities between these standards were examined.

In the application of the study, the differences occurred from financial tables prepared according to international accounting standards and national regulations were illustrated in detail. It is observed that when international accounting standards were applied, insurance companies would have a larger asset size and profitability than they used to be.

Keywords: Insurance Sector, Accounting, International Accounting Standard Harmonization and Convergence

GİRİŞ

Binlerce yıldır insanlar elde etmiş oldukları varlıkları korumanın çeşitli yollarını aramışlardır. Varlıkların tesadüfi bir olay sonucu tamamen yok olması kişilerin servetinde geri dönüşü olmayan kayıplara neden olabilmektedir. Bu yüzden ortaya sigorta kavramı çıkmıştır. Tanımı itibariyle sigorta, risklerin gerçekleşmesi sonucu doğabilecek zararları gidermek için kullanılan mali bir araç niteliğindedir. Bu tanımda bahsedilen risk ortaya çıkması muhtemel kazalar ve belirsizlikler anlamına gelmektedir. Bireyler geleceği göremedikleri için başlarına gelmesi muhtemel kazalar için kendilerini ve mallarını sigortalatma ihtiyacı duymaktadırlar. Sigorta kavramıyla şahıslar, mallarını, canlarını veya her ikisini birden sigorta ettirerek katlanacakları zararları minimuma indirme ya da tamamen ortadan kaldıracakları imkânına kavuşmaktadırlar. Bireylerin gelecekte karşılaşacakları sorunlarla alakalı olarak kendilerini garantiye alma ihtiyacı sigortacılık sektörünü önemli hale getirmiştir.

Sigortacılık faaliyetleri medeniyetin doğuşundan itibaren çeşitli şekillerde günlük hayatın bir parçası olmuştur. Eski medeniyetlerde sigorta faaliyetleri ticaretin güvenli bir şekilde yürütülmesi için yapılmıştır. Mal sahipleri kara ve deniz ticaretinde mallarını çeşitli yollarla güvence altına almıştır. Uzun yıllar sigorta faaliyetleri malların sigortalanması üzerine devam etmiştir. Ardından mal sigortalarının yanı sıra hayat sigortaları da uygulama alanı bulmuştur.

Hayat sigortalarında ilk örnekler 15. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Hayat sigortaları kişilerin kendisini sigortalatmasından ziyade, sahip oldukları kölelerin taşınması esnasında ölmeleri riskine karşı yapılmaktaydı. Hayat sigortalarının başka kişilerin hayatları üzerine oynanmaya başlayan bir kumara dönüşmesi nedeniyle daha sonra devletler tarafından yasaklanmıştır. Uzun bir süre hayat sigortası olarak sadece fidye sigortası uygulamasına izin verilmiştir. Sigorta faaliyetleri Türkiye'ye Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında mal sigortaları olarak girmiştir. Kurulan şirketlerin tamamı da yabancı sermayeli şirketlerdi. Cumhuriyetin kuruluşuna kadar sigortacılık faaliyetleri tamamen yabancı şirketlerin kontrolündeydi ve hayat sigortası faaliyeti bulunmamaktaydı. Cumhuriyetin ilanından sonra hayat sigortası faaliyetleri de Türkiye'de uygulama alanı bulmuş ve sektör yabancıların kontrolünden çıkarak milli şirketlerin kontrolüne girmiştir.

Sigorta işletmeleri muhasebe uygulamaları açısından diğer sektörlerle göre çok farklı bir muhasebe organizasyonuna sahiptir. Bir üretim işletmesinde mamulün maliyetine yüklenen tutarları üretilen mamul adedine bölerek birim üretim maliyetini bulabilirken, ticaret işletmesi satacağı malın maliyetini alış anında tespit edebiliyorken sigorta sektöründe gerçekleşmiş bir maliyet bulunmamaktadır. Çünkü üretim işletmesi satacağı mamulü önce üretir ardından mamulün üretim maliyeti üzerine diğer giderlerini ve kâr payını da ekleyerek satış fiyatını ortaya çıkartırken sigorta işletmelerinde satış önceden yapılmakta, giderler ise ileride beklenen riskin ortaya çıkması durumunda belli olmaktadır. Satılan poliçe için hasar ödenmesi durumu sözleşme süresince belirsiz kalmaktadır. Bu sebeple sigorta işletmelerinde maliyet hesapları ve kayıt sistemleri diğer sektörlerle göre farklılık göstermektedir. Yine bu nedenle üretim ve ticaret işletmelerinin hazırladığı finansal tablolar sigorta sektörünün ihtiyacını karşılamamaktadır.

Sigorta işletmelerinin muhasebe sistemi “birikim muhasebesi (deposit accounting)” üzerine kurulmuştur. Şirketler elde ettikleri prim gelirlerinin büyük bir kısmını karşılık hesapları adı altında şirkette biriktirmektedir. Çünkü şirketler yapmış oldukları poliçe satışını ileride belirsiz bir tarihte gerçekleşmesi olası bir durum üzerine gerçekleştirirler. Belirsiz olayın gerçekleşmesi durumunda sigorta şirketi karşı tarafın hasarını karşılamak durumundadır. Olası risklerin gerçekleşme ihtimali bilinemediğinden ve her an ödeme yapmakla karşı karşıya kalma durumu söz konusu olduğundan şirketin tahsil ettiği prim tutarlarının belirli bir oranını olası ödemeler için ayırması gerekmektedir. Bu gereklilik yerine getirilmediği takdirde, risk gerçekleştiğinde sigorta şirketinin ödeme gücüne düşmesi kaçınılmaz olur. Bu da şirkete olan güvenin sarsılmasına yol açarak şirketi iflasa kadar sürükleyebilir. Bu yüzden şirketler elde ettikleri prim tutarlarının bir kısmını karşılık olarak ayırmak zorundadırlar. Teknik karşılıkların ayrılmasında karşılaşılan sorunlar ise ülkelerin yasaları, düzenleyici kurumların koyduğu yönetmelikler ve her bir poliçe için tek tek doğru karşılığı ayırmanın fayda/maliyet açısından çok zaman alıcı ve masraflı olmasıdır. Şirket ne kadar karşılık ayıracağını da çeşitli hesaplamalar yaparak doğru bir şekilde belirlemek durumundadır. İstatistiksel yöntemler kullanarak ayrılan karşılıklar tahmini tutarlar olup dönem sonlarında sapmalara neden olmaktadır. Bu durum da şirketlerin gelir tablolarını doğrudan etkilemektedir.

Sigorta şirketlerinde kâr/zararın doğru olarak gösterilmesinin imkânı yoktur. Çünkü şirketlerin ayırmış oldukları karşılık tutarları geçmiş yıl istatistiklerinden hareketle hazırlanmıştır ve bu karşılıklarda sapma olması doğal karşılanmaktadır. İstatistiksel hesaplarla ayrılan karşılığın şirketin gelirinden gider olarak düşülmesi de şirketin karlılığının değişmesine neden olmaktadır.

Teknolojinin hızlı gelişimi ve ticari bariyerlerin kaldırılmasıyla uluslararası sermaye ve ticaret piyasaları büyük bir ivme göstermiş, buna paralel olarak uluslararası şirketlerin sayısı artmıştır. Bunun sonucu olarak küresel piyasaların işlerini kolaylaştırmak ve yabancı yatırımları arttırmak adına ortak bir muhasebe dili oluşturma çabaları hızlandırılmıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) bu amaca hizmet etmek adına hazırlanmıştır. Standartları ülkeler dilerse tamamen (uyumlaştırma), dilerse bazı değişiklikler yaparak (yakınsama) uygulamaya koymaktadırlar. Türkiye’de ise bu standartların uyumlaştırılması seçeneği tercih edilmiş ve UFRS’ler birebir çevrilerek Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) adıyla yayımlanarak yürürlüğe konmuştur.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının oluşum süreci 1973 yılında başlamış olsa da uzun yıllar bu standartların uluslararası uygulamalarda kabul görmesi mümkün olmamıştır. Uluslararası standartlar Amerika’da meydana gelen Enron Skandalı ve Avrupa Birliği’nin uluslararası standartları uygulamaya başlaması ile uluslararası çapta kabul görmeye başlamıştır. Sermaye piyasalarının büyük bölümü Amerika ve Avrupa tarafından yönlendirildiği için bu ülkelerin uluslararası standartları desteklemesi dünya çapında uyumlaştırma ve yakınsama çalışmalarının hız kazanmasını sağlamıştır.

Avrupa Birliği’nin uluslararası standartları uygulamaya başlaması ve Amerika’nın da standartları desteklemesiyle standartları kullanan ülke sayısında önemli ölçüde artış meydana gelmiştir. Bazı ülkeler standartları ana dillerine birebir çevirerek uygulamaya başlamıştır ki standartların bu şekilde uygulanmasına uyumlaştırma denilmektedir. Bazı ülkeler ise standartların bir kısmını seçerek kullanmaya başlamış ya da standartlarda bazı düzenlemeler yaparak uygulamaya koymuştur ya da koymayı planlamaktadır ki buna da yakınsama denilmektedir.

Uluslararası standartların kullanımının artmasının yanı sıra ulusal standartlarını kullanmaya devam eden ülkeler de bulunmaktadır. Bu ülkeler arasında sermaye

piyasalarına yön veren ülkeler Amerika, Kanada ve Japonya'da bulunmaktadır. Bu ülkeler uluslararası standart oluşumunda öncülük yapan ülkeler olmasına rağmen uygulamalarında kendi muhasebe standartlarını uygulamaya devam etmektedirler. Bu durum küresel çapta geçerli olacak tek tip muhasebe standartlarının oluşumunu engellemektedir.

Muhasebe standartları genel olarak tüm sektörleri ilgilendiren özelliklere sahip standartlar olduğu gibi kendine özgü özellikleri olan sektörler için hazırlanmış standartlar da bulunmaktadır. Sigorta sözleşmeleri için özel olarak hazırlanan "UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri" standardı iki kısımdan oluşmaktadır. Standardın birinci kısmı Mart 2004'te hazırlanmış olup bu standartla sigorta şirketlerinin sigorta sözleşmelerinde ortaya çıkan gelecekteki belirsiz nakit akışları, zamanlama ve miktarlarında iyileştirme yapılması hedeflenmektedir. Standardın ikinci kısmı on bir yıldır pek çok revizyon yapılmış olmasına rağmen bugün itibarıyla halen tamamlanamamıştır. Standardın ikinci kısmıyla ilgili revizyonlar halen devam etmektedir. Standardın ikinci kısmı ile ilgili çalışmalar sonlandırıldığında standart tamamlanmış olacaktır.

Türkiye'de TFRS 4 ile mevcut sigorta muhasebe sisteminin zayıflıklarının ve tutarsızlıklarının ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Ancak Türkiye'de sigorta sektöründe henüz TFRS 4 uygulanmamaktadır. Zira sigorta sektörüne ilişkin muhasebe uygulamaları Hazine Müsteşarlığının çıkarmış olduğu Yönetmelikler kapsamında gerçekleştirilmektedir. Bu yönetmeliklerden bir tanesi TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu ve TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri standartlarını kapsam dışında bırakmaktadır. Bu durumda Türkiye'deki sigorta muhasebe sisteminin TFRS'lerle tam uyumlu olmadığı söylenebilir. Ancak Türkiye'nin hedefi UFRS'leri tamamen uyumlaştırmak olduğuna göre sigorta sektörü için de sigorta sektörünü ilgilendiren UFRS'lere uyum sağlanması zorunluluk arz etmektedir.

Çalışmanın Önemi

Türkiye'deki mevcut literatürde, sigorta işletmelerinin muhasebe uygulamalarına ilişkin kaynak sayısı oldukça azdır. Türkiye'de, sigortacılık sektöründe muhasebe uygulamaları alanında yapılan çalışmalar, akademik çalışmalardan ziyade sektör içinde uzmanlaşmış çalışanlar tarafından verilen eğitim notlarından ve yazılan kitaplardan ibarettir. Bunun

aksine yurt dışında yapılan çalışmaların çoğu akademisyenler tarafından kaleme alınmıştır.

Bu bağlamda bu çalışmayla Türkiye'deki literatürde bulunan bu eksiğin giderileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmayla, sigorta sektörünün henüz uygulamadığı standartların uygulamaya konulması halinde finansal tabloları buna göre hazırlamak isteyen sigorta şirketlerine yol göstereceği düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmada, sigorta şirketleriyle ilgili uluslararası ve ulusal muhasebe standartları araştırılarak bu standartlar arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin uluslararası standartlara uygun finansal tablolar hazırlamaları halinde ulusal düzenlemeler ile hazırlanan finansal tablolara göre ortaya çıkacak farklılıkların finansal tablolara etkisinin ayrıntılı olarak incelenmesi hedeflenmektedir.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada ilk olarak Türkiye'de sigorta şirketleri tarafından uygulanmayan muhasebe standartları tespit edilmiştir. Yerli ve yabancı literatür taranarak bu standartlara yönelik teorik bilgiler verilmiştir. Tespit edilen standartlar ışığında Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinden biri seçilerek bu sigorta şirketinin kamuya paylaştığı olduğu (www.kap.gov.tr ve www.tsb.org.tr adresinden paylaşılmış olan ikincil veriler) 2013 ve 2014 yılı finansal tabloları, tespit edilen standartlar ışığında yeniden düzenlenmiştir. Böylece uluslararası finansal raporlama standartlarının kullanılması halinde finansal tablolarda mevcut duruma göre ortaya çıkabilecek farklılıklar karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

Çalışmanın Kısıtları

Çalışmaya konu olan şirket elementer branşlarda (hayat sigortası dışı) faaliyet gösteren bir şirket olduğundan çalışmada hayat sigortası ihmal edilmiştir. Hayat sigorta şirketleri için mevcut duruma göre muhasebe uygulamaları konusunda ortaya çıkacak farklılıklara değinilecek olmakla birlikte çalışmanın uygulama kısmında hayat sigortalılarıyla ilgili işlemlere yer verilmeyecektir. Ayrıca TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartının ikinci

bölümü henüz tamamlanmadığı için çalışmanın uygulama kısmında düzenlenecek tablolar Standardın yalnızca birinci bölümü kapsamında yer verilen bilgiler ışığında hazırlanacaktır. İkinci bölüm taslak olarak yayınlanmış olsa da taslak metinlerin sürekli olarak değişmesinden dolayı ikinci bölüm çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Çalışmanın İçeriği

Çalışmanın birinci bölümünde öncelikle sigorta ve risk kavramı açıklanmıştır. Türkiye’de sigorta sektörünün tarihsel gelişimi ve sektöre yön veren kurumlar tanıtılmıştır. Ardından Türkiye’de faaliyette bulunan sigorta şirketlerinin muhasebe uygulamalarının diğer sektörlerle göre farklılıkları irdelenmiştir. Sigorta muhasebesinin özellikli durumları anlatılmış ve düzenlemeleri yapan kurumlar ve kanunlar açıklanmıştır. Bölümün devamında ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının ortaya çıkış sebepleri anlatılmış olup uyumlaştırma ve yakınsama çalışmalarına değinilmiştir. Bölümün sonunda ise Türkiye’nin uyumlaştırma ve yakınsama çalışmalarındaki son durumu açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde sigorta sektörüne özgü olarak hazırlanmış olan TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı ve özellikleri tanıtılmıştır. Ardından Amerika, Kanada ve Japonya’nın UFRS’leri uyumlaştırma veya yakınsamaya yönelik çalışmalarında geldikleri nihai duruma değinilmiştir. Ayrıca söz konusu ülkelerde faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin uyguladığı ulusal muhasebe standartları incelenerek bu standartların UFRS’ler ile benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Türkiye’de bulunan sigorta şirketlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile tam uyumlu finansal tablolar hazırlamaları halinde mevcut finansal tablolar ile aralarında ortaya çıkan farklılıklar detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Mevcut farklılıklar sigorta şirketlerinin TFRS 4 ve TMS 1 standartlarından muaf tutulmasından kaynaklanmaktadır. Bu farklılıkların ortadan kaldırılmasıyla şirketlerin aktif büyüklüğü ve kârlılığında artış görüldüğü yapılan uygulama ile ortaya konulmuştur.

BÖLÜM 1: DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SİGORTACILIK VE SİGORTA MUHASEBESİ

Gelecekte ortaya çıkacak olası risklere karşı kişinin olası hasarları için kendini koruma faaliyetlerine sigortacılık denilmektedir. Tarihi geçmiş Babillere kadar dayanan sigortacılık faaliyetleri ekonomik ve sosyal açıdan dünyada önemli bir yere sahiptir. Türkiye'de ise sigortacılık faaliyetleri Cumhuriyetin ilanı ile başlamış son otuz yılda ise önemli bir mesafe kat etmiştir. Sigortacılık faaliyetlerinin gelişmesiyle birlikte sektörün büyüklüğü hızlı bir şekilde artmış, buna paralel olarak sigortacılık faaliyetlerine ilişkin bilgilerin detaylı şekilde raporlanması konusu önem kazanmıştır. Bu bağlamda bu bölümde ilk olarak, sigortacılık faaliyeti, sigortacılığın prensipleri ve sigorta branşlarına değinilecektir. Sigortacılık faaliyetlerinin dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi anlatılacaktır. Bölümde son olarak sigorta muhasebesine yön veren ulusal ve uluslararası kurumlar ve düzenlemeler incelenecek, Türkiye'deki sigorta muhasebesine yön veren AB Direktifleri ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına değinilecektir.

1.1. Sigorta ve Risk

Sigorta doğuşu itibariyle, insanoğlunun edinmiş olduğu varlıkları koruma güdüsüyle ortaya çıkmış bir kavramdır. İnsanoğlunun hayatta kalabilmesi için çeşitli ihtiyaçları bulunmaktadır. Kelime anlamı olarak ihtiyaç; gereksinim, eksikliği duyulan şey olarak tanımlanmıştır (TDK, b.t.). İhtiyaçlar kişinin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik duruma göre değişse de giderilmediği sürece kişinin üzerindeki etkisi artış göstermektedir (Tokat ve Şerbetçi, 2001: 3).

İnsan ihtiyaçları birincil ve ikincil ihtiyaçlar olmak üzere ikiye ayrılır. Hayatta kalabilmek için gerekli olan hava, su, beslenme gibi fiziksel ihtiyaçlar birincil ihtiyaç; birincil ihtiyaçlarla ikame edilemeyen ama olmazsa olmaz olan sosyalleşme, barınma, saygınlık görme vb. ihtiyaçları ise ikincil ihtiyaçlardır. Amerikalı Akademisyen Abraham Maslow temel olarak iki basamaklı olan bu ayırım üzerine beş basamaklı ihtiyaçlar hiyerarşisini geliştirmiştir (Tokat ve Şerbetçi, 2001: 5). Maslow'a göre insanlar daha yüksek seviyelere çıkabilmek için öncelikle alt seviyelerdeki ihtiyaçlarını gidermelidir. Dolayısıyla insanların ancak fizyolojik ve güvenlik gereksinimleri tam

anlamıyla karşılandığı zaman üst düzey ihtiyaçları önem arz eder hale gelmektedir. Maslow'un beş basamaktan oluşan hiyerarşisi ise şu şekildedir (Şimşek, Akgemici ve Çelik, 2011:186):

1. Temel Fizyolojik İhtiyaçlar
2. Güvenlik İhtiyaçları
3. Sosyal İhtiyaçlar
4. İtibar ve Saygınlık Görme İhtiyacı
5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı

Söz konusu ihtiyaçlar hiyerarşiye göre bireyler ilk olarak hayatta kalmak için gerek duydukları ihtiyaçlarını gidermeye çalışmakta, daha sonra kendilerini güvende hissetme ihtiyacı duymaktadırlar. İlk basamak birincil ihtiyaçları ifade etmekte; ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci basamaklar ise ikincil ihtiyaçları ifade etmektedir. Birincil ihtiyaçları giderilip ikinci basamak olan güvenlik ihtiyacını gideren birey ardından sosyal ihtiyaçlarını gidererek daha üst basamaklara ulaşmaya çalışır. Bireylerin amacı olabildiğince en üst basamağa çıkabilmektedir. İkinci basamakta bulunan güvenlik ihtiyacı, kişinin kendisini güvende hissetme ihtiyacından gelmektedir. Güvenlik ve güvende olma hissiyatı sadece bireylerin hayatlarını değil aynı zamanda malları için de güvende hissetmeye dayanmaktadır. Sigorta kavramı da bireyin kendi hayatıyla birlikte mallarını da koruma ihtiyacından ortaya çıkmıştır.

Sigorta kelimesinin kökeni Latince “Sicurta” kelimesinden gelmektedir. Sicurta, Latin dilinde “güvence” anlamına gelmektedir (Güvel ve Güvel, 2002: 23). Sigorta kavramından bahsedebilmek için öncelikli olarak risk ve riziko kavramlarına değinmek uygun olacaktır. Literatürde risk ile ilgili olarak yapılmış çeşitli tanımlar bulunmaktadır. TDK sözlüğüne göre risk, zarara uğrama tehlikesi, riziko olarak tanımlanmıştır (TDK, b.t). Başka bir tanımda ise risk, gerçekleşmesi ihtimal dahilinde olan veya hayatın son bulması gibi olması kesin gözle bakılan ancak ne zaman olacağı bilinmeyen ve olması kişilerin elinde olmayan olaylardır (Benligiray, 2009: 99). Ayrıca risk, gerçekleşmesi arzu edilmeyen bir durumun ortaya çıkma olasılığına denmektedir (Dumanoglu ve Gedikoğlu, 2004: 5). Diğer bir tanıma göre risk, gerçekleşmesi istenmeyen, zamanı belli olmayan, olumsuz belirsizlikler risk olarak adlandırılır (Karaman, 2011: 16-17). Risk gerçekleştiğinde zarara uğratan, tehlike arz eden bir durumdur (Uralcan, 2011: 8).

Kısacası riski istenmeyen ve olması halinde zarar ortaya çıkaran durum olarak ifade etmek mümkündür (Kahya, 2011: 15).

Yukarıda yer verilen tanımlardan riskin belirsizlik içeren bir kavram olduğu sonucu çıkarılabilir. Yine tanımlardan anlaşılacağı üzere risk, bir olayın olumsuz şekilde sonuçlanma olasılığıdır. O halde bir olay olumlu sonuçlanabileceği gibi olumsuz da sonuçlanabilir. Eğer sonuçta tek bir sonuç ortaya çıkacaksa bu durumda riskten söz edilemez (Dumanoğlu ve Gedikoğlu, 2004: 5). İşte bireyler de herhangi bir faaliyetlerinin olumsuz sonuçlanma olasılığına karşı kendilerini sigortalatırlar (Karaman, 2011: 16-17). Risk sadece kişileri değil işletmeleri de tehdit eden bir olgudur. Zira şirketlerin gelecek ile ilgili yapmış oldukları planların gerçekleşmemesi yani başarısızlık ihtimali bulunmaktadır. Bu başarısızlık ihtimali ise yine risk olarak tanımlanmaktadır (Pekiner, 1981: 3).

Risk ortaya çıkış nedenleri açısından üçe ayrılmaktadır (Pekiner, 1981: 3):

- 1. Sosyal Risk Kaynakları:** Hırsızlık, kundakçılık, kazalar vb.
- 2. Fiziksel Risk Kaynakları:** Yangın, doğal olaylar vb.
- 3. Ekonomik Risk Kaynakları:** Sermaye faaliyetleri sonrasında ortaya çıkan olaylar vb.

Yani riskler doğal olaylar sonucunda ortaya çıkabildiği gibi, devlet faaliyetleri veya üçüncü kişiler sebebiyle de çıkabilmektedir.

İki tip risk bulunmaktadır. Bunlardan birincisi saf risk diğeri ise spekülative risktir. Sigorta açısından riskin sigortalanabilmesi için saf risk olması gerekmektedir. Saf risk, istenmeyen durumun olması durumunda zararın meydana geldiği ya da olmaması halinde zararın ortaya çıkmadığı risklerdir. Dolayısıyla saf riskte kazanç elde edilmesi söz konusu değildir. Spekülative riskte ise bireyin veya kurumun kaybetme riski olabileceği gibi kazanma şansı da bulunmaktadır. Bu nedenle spekülative riskler sigortalanamaz (Duygulu, 2012: 7).

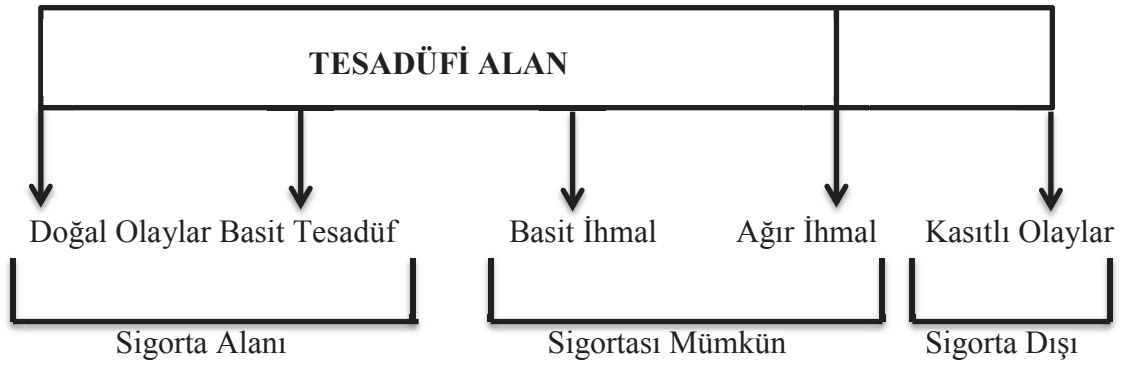
Riziko, riskin ortaya çıkması durumunda kayıpla karşılaşacak şahıs, nesne ya da değerdir. Halk dilinde kaza olarak ifade edilen durumlar ve doğal afetler sigorta açısından rizikodur (Kahya, 2011: 15-16). Şahısların koruma güdüsüyle sigortalattıkları

şey ise yine risk değil rizikodur. Kişiler ne kadar önlem alıp tedbirli davransa da zararların ortaya çıkma ve kayıpların yaşanma riski her zaman olasılık dahilindedir. İşte bireylerin veya kurumların riziko beklentisi sigorta kavramının doğmasına neden olmuştur.

Dar anlamıyla sigorta, meydana gelmesi muhtemel riskler sonucunda oluşacak hasarlara karşı önceden tedbir alınması olarak tanımlanabilir (Yücesoy, 1966: 2). Geniş anlamda ise sigorta; aynı riske maruz kalabilecek kişilerin tek başına karşılayamayacakları zararları, ortak bir şekilde karşılama hedefiyle riskin yönetimini ve sorumluluğunu taşıyan şahıs veya şirketler tarafından bir araya getirilmesi olarak tanımlanabilir (Benligiray, 2009: 99). Özet olarak sigorta, günlük hayatta meydana gelecek olaylara karşı belirli bir tutar karşılığında kendini güvence altına almaktır (Yolcu, 2009: 6). Bireylerin ya da şirketlerin gelecekte ortaya çıkabilecek risklere karşı kendisini ve mallarını koruma amacıyla sigorta yaptırmak istemeleri sigortacılık kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kişiler kendilerini güvende hissetme güdüsüyle hareket ederler. Kendini, malını, birikimlerini kalıcı olarak tutma güdüsü şahıslarda mevcuttur. Amaç riskleri ortadan kaldırmak değil ortaya çıkması halinde zararı minimize etme ya da tamamen farklı bir kişiye aktarmaktır. Bu riski üstlenen kişi ya da kuruluşlar ise sigortacı olarak adlandırılmaktadır (Karaman, 2011: 8-18).

Sigortacılıkta risk ise ilerde ortaya çıkması halinde kişilerde ya da mal varlıklarında azalmaya ya da kayba sebebiyet veren şahısların iradesi ve kontrolü dışında gerçekleşebilen beklenmedik olay, eylem ve olumsuz unsurlardır (Kahya, 2011: 16). Risklerin ortadan kaldırılması mümkün olmadığı için bu risklerle karşı karşıya olan kişiler, bu riskin ortaya çıkaracağı zararların altından tek başına kalkamayacaklarını düşündüklerinden aynı riske maruz kişilerin zararı ortak bir havuza koydukları primlerden karşılamayı düşünmeleri sigortanın temel mantığıdır (Aktaş, 2011: 167). bir riskin sigortalanabilmesi için belirli unsurların bir arada olması gerekir. Bu unsurların her biri aşağıda detaylı şekilde açıklanmıştır (Sağlam, 1996: 6):

- *Hasar tesadüfi olarak meydana gelmeli:* Riskin sigortaya konu olabilmesi için risk sonucunda oluşan hasarın tesadüfi olarak ortaya çıkması gerekmektedir(Kahya, 2011: 22). Şekil 1’de hasarın gerçekleşme sebebine göre hangi durumlarda sigortaya konu edilip edilmeyeceği gösterilmiştir.

Şekil 1: Hasarın Gerçekleşme Sebebine Göre Sigortaya Konu Olması

Kaynak: Kamuran Pekiner. (1981). Sigorta İşletmeciliği. 3. Baskı. İstanbul: Formül Matbaası. Sayfa 18.

Şekil 1 incelendiğinde, şeklin başından sonuna doğru ilerledikçe hasarın tesadüfi olarak meydana gelme özelliğinin azaldığı görülmektedir. Deprem, sel gibi kişi iradesi dışında gerçekleşen doğal olaylar ile tüm tedbirlerin alınmasına rağmen her halükarda gerçekleşen (şahıs arabayı dikkatle sürerken bir başkasının gelip araca çarpması gibi) olaylar tesadüfi alanın içinde olup sigortalanmasında sakınca bulunmamaktadır. Basit ve ağır ihmâl durumunda ise kişilerin gerekli tedbirleri alma konusunda ihmali söz konusu olduğundan tesadüfi olaydan söz etmek mümkün olmayacaktır. Bununla birlikte sözleşmenin içeriğine göre basit ve ağır ihmallerin de sigortalanması mümkün olabilmektedir. Kasıtlı yapılmış olaylarda ise sigortalanma söz konusu olmamaktadır. Zira kasıt durumunda kişinin hasarı bilinçli şekilde oluşturması söz konusu olduğundan tesadüfi olaydan söz edilmesi mümkün değildir (Pekiner, 1981: 18-19). Kasıt söz konusu olursa tazminat ödeme zorunluluğu ortadan kalkar (Kahya, 2011: 22).

- *Çok sayıda benzer riski taşıyan kişi bir araya getirilmeli (Büyük sayılar kanununun uygulanması için) :* Bu unsur aynı risk grubunda olan benzer ve çok sayıda kişinin bir araya getirilmesi gerekliliği ile ilgilidir. Büyük sayılar yasası ve olasılıklarla geçmişte yaşanan tecrübeleri geleceğe karşı hesap yapmakta kullanılabilir. Zira ne kadar çok katılımcı olursa oluşacak riskin dolayısıyla oluşacak maddi zararların kişilere etkisi o derece hafif olacaktır (Kahya, 2011: 23). Sigorta şirketleri tek tek sigortalıların uğrayacakları zararları hesaplamak yerine, aynı özelliklere sahip belli sayıda sigortayı büyük sayılar kanunu ile tahmin ederek faaliyetlerini yürütmektedirler (Pekiner, 1981: 16).

- *Riskin ölçülebilir ve para ile ifade edilebilir olması:* Riskin sigorta kapsamına alınabilmesi için para ile ölçülebilmesi gerekmektedir. Risk olmadan sigortadan söz edilemez. Sigortalanabilir risk olabilmesi için ortada maddi bir varlık olması, gelecekle ilgili bir belirsizliğin bulunması, riskin ortaya çıkmasının olası bir durum olması, sigortalanacak riskin yasal bir risk olması ve sıklıkla olabilecek bir risk olması gerekmektedir (Kahya, 2011: 25).

Özetlemek gerekirse, sigorta sistemi insan olmanın getirdiği en temel ihtiyaçlardan olan canını ve malını koruma güdüsünden ötürü hayat bulmuştur. Kendisini sigorta ettiren kişilere sigortalı, prim tahsil edip riski üstlenen kişi veya kuruluşlara ise sigortacı denmektedir. Kişiler ileride karşılaşılabilecekleri risklere karşı kendini ve mallarını parasal olarak güvence altına almak isterler. Bu yüzden şahıslar riskini bu işi profesyonel olarak yapan kişilere belirli bir prim ödeyerek devrederler. Kişi ileride maddi zarara uğrarsa sigorta kurumu, yukarıda sayılan unsurları bir arada taşıması koşuluyla bu zararı tanzim etmekle yükümlüdürler.

1.2. Sigortanın Prensipleri

Sigortalı ve sigortacının sigorta anlaşması yapabilmesi için gerekli olan altı tane prensip bulunmaktadır. Bu prensipler izleyen kısımlarda detaylı olarak anlatılmıştır. Bu unsurlar bulunmazsa karşılıklı bir sigorta anlaşması yapmak mümkün olmamaktadır.

1.2.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensipleri

Sigorta yaptırabilmek için kişinin bir konuda sigorta yaptırmaya hakkı olması gerektiğini belirtir. Menfaat sahibi olmayan kişi sigorta yaptıramaz (Acıman, 2005: 24). Menfaati olması için mutlaka varlık üzerinde sahiplik aranmaz, şahsın ilgili varlık üzerinde menfaati olması da yeterlidir (Çetin, 2014: 12). Sigortalanabilir menfaatten söz edebilmek için malın hasara uğraması halinde ortaya bir zararın çıkması gerekmektedir. Aksi halde sigortalanabilir menfaatten söz edilemez (Tekşen, 2013: 25).

Sigortalanabilir menfaatin dört amacı bulunmaktadır (Rejda, 2001: 88):

- Sigortanın kumar olarak görülmesini önlemek: Eğer sigortalanabilir menfaat olmadan bir sözleşme yapılırsa bu kontrat kumar amaçlı olup sigortaya aykırıdır.

- Ahlaki tehlikeleri azaltmak: Eğer bu prensip olmazsa, menfaat sahibi olmayan bireyler başkalarının canları ve mal varlıklarının üzerine kontrat yapıp kişilere veya mallarına zarar verebilir.
- Sigortalının kayıplarını karşılamak.
- Menfaatin zarar ile birlikte ortaya çıkması: Eğer menfaat/zarar yokken ödeme yapılırsa tazminat prensibine aykırı hareket edilmiş olunacaktır.

1.2.2. Mutlak İyi Niyet Prensibi

Mutlak iyi niyet prensibinin deniz nakliye sigortaları kaynaklı tarihsel bir geçmişı vardır. Deniz nakliyat sigortalarında, sigortalanan malların sağ salim geleceğine ait yaygın bir inanış bulunmaktaydı. Bu nedenle sigorta sözleşmeleri gemiler ve mallar yeterince denetlenmeden kontratlar yapılmaktaydı (Rejda, 2001: 92). Buradan anlaşılacağı üzere sigorta sektörünün ancak karşılıklı güven ortamında faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi söz konusudur. Sigortalı ve sigortacı birbirlerine karşı yükümlüdür (Nasreen, 2009: 47). Sigortalı ve sigortacı birbirine güvenmeli, birbirlerini olacak durumlara karşı bilgilendirmeli, hiçbir bilgi karşı taraftan gizlenmemelidir (Uralcan, 2011: 41). Anlaşılacağı üzere sigorta yaptıran kişi her konuda eksiksiz bilgi vermek zorundayken sigorta şirketi ise zararı zamanında ödeyerek iyi niyetini göstermek durumundadır (Tekşen, 2013: 24).

Azami hüsnüniyet prensibi üç yasal öğreti tarafından desteklenmektedir (Rejda, 2001: 93) :

- *Temsil (Vekalet)*: Sigorta talebinde bulunan şahısların başvuru sırasında sorulara eksiksiz cevap vermesi anlamına gelmektedir.
- *Gizlilik (Örtbas Etmeme)*: Sigortaya başvuracak kişilerin bazı gerçekleri sigorta yaptırırken gizlememesi ve kuruma bildirmesi.
- *Garanti (Güvence)*: Kişinin sigorta yaptırmasına rağmen sözleşmede gereken şartları devam ettirmeyi kesmemesi, şartların devamlılığını sağlamasıdır.

1.2.3. Tazminat Prensibi

Sigortanın en temel amacı bir zarar ortaya çıkması halinde zararı tazmin etmektir. Sigorta sözleşmesi tazminat ödemesi üzerine yapılır. Tazminat prensibi ile hasara uğrayan mal, hasar öncesi tutarına göre tazmin edilir. Ancak riskin ortaya çıkıp zararlar

sonuçlanması imkansız ise bu durum tazminat ödemesi dahilinde olmadığından sözleşme yapılamaz (Acınan, 2005: 26). Poliçede azami teminat adıyla yer verilen tutar, zarar ortaya çıkarsa verilecek tutarın üst limitini göstermekte ve bu tutarın üstünde ödeme yapılamamaktadır (Uralcan, 2011: 39).

Tazminat prensibinin iki amacı vardır: Birincisi ödeme miktarının kayıp tutarını aşmamasıdır. Sadece saf riskler sigortalı olabilir, sigortalı amaç kar etmek değil, zararı tazmin etmektir. Bu yüzden kayıptan kazanç sağlanması engellenmektedir. İkinci amaç ise ahlaki tehlikeleri azaltmaktır. Eğer sigortalı dürüst olmayan bir kişiye ve zararından kar sağlarsa benzer olaylar yaşanabilir (Rejda, 2001: 85).

1.2.4. Halefiyet Prensibi

Sigortalı kendisini sigorta ettirdiğinde ortaya çıkabilecek zararlara karşı zararını sadece sigorta şirketinden tazmin edebilir (Acınan, 2005: 29). Zarara sebebiyet veren kişi veya kurumlara dava açma hakkı bu prensip gereği sigortacı şirkete geçer (Gupta, 2008: 23). Sigortalının uğradığı zararda üçüncü şahısların herhangi bir kusuru varsa sigorta şirketi kusuru olan şahıs veya şirketten ödemiş olduğu tazminatı, kusuru oranında talep etme hakkına sahiptir. Bu duruma rücu denilmektedir (Çetin, 2014: 13). Şirket açısından ödenen tazminattan fazla hak sigortalıdan talep edilemez (Uralcan, 2011: 43).

Halefiyet prensibinin üç amacı bulunmaktadır (Rejda, 2001: 89):

- Sigortalının hem sigorta şirketinden, hem de hasara sebep olan kişilerden çifte tazminat almasını engellemek,
- Sigortacının, ödediği tazminat kadar meblağı hasara sebep olanlara rücu ederek geri istemesini sağlamak,
- Sigorta tazminat ödeme oranlarını azaltmak.

1.2.5. Çifte Sigorta veya Hasara İştirak Prensibi

Sigortalının sigorta yaptırmadaki amacı kar elde etmek değil, olası zararlarının tazmin edilmesini sağlamaktır. Kişiler kendilerini bazı durumlarda birden fazla yere sigortalatabilirler. Böyle bir durumda iki yerden de hasar için tazminat almaları halinde zararın tazmininin yanı sıra kâr da elde etmiş olurlar. Bu yüzden bir şahıs aynı konuda kendisini farklı iki kuruma sigortalatmış ise zarar ortaya çıktığında bu iki kurum zararı

bölüşerek ödeme yaparlar (Acınan, 2005: 30). Burada temel amaç hem sigortalının kâr etmesini engellemek hem de sigorta şirketlerinin ödeyeceği tazminatları azaltarak şirketlerin ödeme yükünü azaltmaktır (Nasreen, 2009: 48). Çifte sigorta prensibini kapsayabilmesi için üç tane sebebin bulunması gerekmektedir. Söz konusu üç durumun bir arada bulunması halinde çifte sigorta söz konusu olur ve hasar sigorta şirketleri arasında bölüştürülür. Söz konusu üç durum şunlardır (Gupta, 2008: 24):

- Sözleşmeler aynı tehlikeyi kapsamalı,
- Sözleşmeler aynı sigorta konusunu kapsamalı ve
- Sözleşmelerde etkilenen kişi ya da varlık aynı sigortalı olmalı.

Eğer yukarıda bahsedilen durumlar söz konusu olursa çifte sigorta prensibi devreye girer ve sigortalı sadece tek bir tazminata hak kazanır. Tazminat ise sigorta şirketleri tarafından ortaklaşa ödenir.

1.2.6. Yakın Sebep Prensibi

Latince *Causa Proxima* teriminden gelen yakın sebep prensibi hasara neden olan en etkili ve baskın sebebin belirlenerek eğer yakın sebep varsa ödemenin yapılması gerekliliğini ifade etmektedir (Nasreen, 2009: 47). Birden fazla olayın zincirleme şekilde birbirini izleyen halde devam etmesi durumunda hasara neden olan sebep zincirleme olaylardan birisi olmaktadır. Böyle bir durumda hasara neden olan en etkili olayın belirlenmesi gerekmektedir (Gupta, 2008: 25). Bu zincirleme olay sonucunda poliçede belirtilmemiş bir sebepten ötürü risk ortaya çıkıp zarar oluşmuşsa bu durumda tazminat ödeme yükümlülüğü doğmaz (Acınan, 2005: 31). O halde yakın sebep prensibine göre, birçok sebepten ötürü zarar ortaya çıkıyorsa esas nedenin bulunması ve bu nedenin poliçede yazıp yazmadığına bakılması gerekmektedir (Uralcan, 2011: 45).

1.3. Sigorta Branşları

Kişiler sahip olduklarını koruma güdüsüyle hareket edebildikleri gibi hayatları içinde sigorta yaptırma ihtiyacı duyabilmektedirler. Buna bağlı olarak sigortalar hayat sigortaları ve hayat dışı (elementer) sigortalar olmak üzere iki tür kategoride ele alınmıştır. Sigorta branşlarının dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Sigorta Branşları

Hayat Branşı	Elementer (Hayat Dışı) Branş
Vefata Bağlı Hayat Sigortaları	Konut
Tasarrufa Bağlı Hayat Sigortaları	İşyeri
Ferdi Kaza ve Sağlık Sigortaları	Nakliyat
Bireysel Emeklilik Sistemi	Yangın ve Doğal Afetler
	Tarım
	Seyahat
	Mühendislik
	Kaza
	Genel Zararlar
	Sorumluluk

Kaynak: <http://www.tsb.org.tr/sigorta-branslari.aspx?pageID=622> .(Erişim Tarihi: 30.04.2015).

Hayat branşında bulunan sigorta türleri genel itibariyle uzun vadeli sigortalardır. Bu nedenle hayat sigortaları tasarruf özelliğine sahiptir. Sözleşme süresince elde edilen prim gelirleri yatırımlara aktarılarak şirketin ödeyeceği tazminata katkı sağlanır. Elementer branşlar ise kısa vadeli sigortalardır. Bu sigortalar mal ve sorumluluk sigortalarını kapsamakla birlikte kısa vadede ortaya çıkabilecek risklere karşı önlem amacıyla yapılmaktadır (Sağlam, 1996: 17).

1.3.1. Hayat Branşı

Hayat sigortaları, kişinin hayatını kaybetmesi ya da vücudunda oluşabilecek kayıplara karşı şahsın varislerine tazminat ödemesi yaparak mali yüklerini azaltmak amacıyla ortaya çıkan sigorta türüdür. Hayat sigortalarının; vefata bağlı hayat sigortaları, ferdi kaza ve sağlık sigortaları, tasarrufa bağlı hayat sigortaları ve bireysel emeklilik sistemi olmak üzere dört türü bulunmaktadır (Uralcan, 2011: 63). Hayat branşında bulunan sigortalar iki tip güvence sağlamaktadırlar. Kişinin sağlığının bozulması, hayatını kaybetmesi gibi durumlar için tazminat ödenmesinin yanı sıra hayat sigortaları birikim özelliği de taşımaktadır. Sigorta yaptıran kişi düzenli olarak prim ödemesi yaparak tasarruf yapmış olur ve bu tutarlar hem ileride karşılaşılabilecek durumlarda ya da

emeklilikte geri kazanılabılırken hem de yatırımlarda değerlenmesi durumunda şahıslara ek kazanç sağlamasına yardımcı olur (Sağlam, 1996: 19).

1.3.2. Elementer Branş

Elementer sigortalar, hayat dışı sigortalar olarak adlandırılan sigortalardır. Bu sigortalar mal ya da maddi varlıklarda meydana gelecek hasarları teminat altına alır. Buradaki amaç ortaya çıkan riskler sonucu oluşabilecek zararı güvence altına almaktır (Aktaş, 2011: 171). Elementer sigorta yangın ve nakliye sigortalarıyla başlamış olmakla birlikte günümüzde pek çok varlığı sigortalatabilme imkânı vardır. Elementer sigorta dalında bulunan başlıca branşlar: Yangın, konut, işyeri, nakliye, zorunlu deprem, tarım, mühendislik, seyahat ve kaza sigortalarıdır (Tekşen, 2013: 26-29).

1.4. Sigortacılığın Dünyada ve Türkiye’de Tarihsel Gelişimi

Bu kısımda sigorta sektörünün doğuşu, tarihsel gelişimi, ülkeler üzerindeki etkisi ve Türkiye’deki gelişimine değinilecektir. Bölüm, dünyada sigortacılık ve Türkiye’de sigortacılık olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır. Türkiye’de sigortacılık kısmı da kendi içerisinde Osmanlı Devleti Dönemi, 1923-1987 yılları arası ve 1987 yılı sonrası Serbest Dönem olarak üçe bölünerek incelenmiştir.

1.4.1. Sigortacılığın Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Sigortacılık faaliyeti ilk olarak Milattan Önce (M.Ö.) 4.000 yıllarında dönemin ticaret merkezi olan Babil’de ortaya çıkmıştır. Babil’de mal sahiplerinin mallarını satmak için uzun seyahatlere çıkan satıcıların malları alıp kaçma riskine karşı, mal sahipleri satıcıların mallarına rehin koymaktaydı. Eğer mallar ya da mal bedelleri mal sahiplerine teslim edilmezse satıcının şahsına ait mallarına el konulurdu. Bunun yanı sıra seyahat yollarında ise haydutlar tarafından soyulma veya öldürülme riski bulunmaktaydı. Bu sebepten ötürü satıcıların çoğu uzun seyahatlere çıkmak istemiyordu. Zaman içerisinde uzun seyahatlere çıkacak satıcı bulamama riskiyle karşı karşıya kalan mal sahipleri, seyahat esnasında soygun veya hırsızlıktan ötürü kervanlara bir zarar gelmesi durumunda satıcıların mallarına el konulma usulünden vazgeçti. Ayrıca herhangi bir sorun yaşanmaması durumunda da satıcıya taşıdıkları riske göre kar üzerinden belirli bir kar payı ödenmesine karar verildi (Akbaş, 2011: 44). İzleyen yıllarda Babil Kralı Hammurabi kanunlarında bu anlaşmalara yer vermiştir. Babiller zamanında kara

taşımacılığına ilk örnek; uzun seyahatlere çıkan kervanların soyulması durumunda soyulan kervanın zararının diğer kervanlarca tazmin edilmesi için yapılan kanundur (<http://www.tsb.org.tr/> , 2013).

Babillerin uygulamasını geliştirerek devam ettiren Fenikeliler (M.Ö.1600-1000), şehir devletlerinden oluşmasından ve mevcut topraklarının verimsizliğinden dolayı gemicilik alanında kendini geliştiren bir federasyon konumundaydı. Bu yüzden gemicilik faaliyetlerinde ortaya çıkması muhtemel zararlar için bir sistem geliştirmişlerdir. Seyahate çıkacak her gemi taşıdığı malın bir kısmını limanda bırakır ve yolculuğa çıkan gemilerden birinin mallarının zayi olması durumunda zararı burada biriken mallar ile karşılanırdı (Akbulut, 2014: 22-23). Sigorta sözleşmeleri denizciliğin gelişmiş olduğu Antik Yunan, Kartaca ve Roma İmparatorluğunda da görülmüştür. M.Ö. 650-558 yılları arasında Antik Yunan'da çeşitli birlikler üyelerinden aidat toplamakta, içlerinden birinin ölümü halinde ise borçlarını bu toplanan tutarlar ile ödemekteydi. Benzer uygulamalar Théophraste'te (M.Ö. 371-286) ve Roma'da (200 Yıllarında) görülmüştür (Yücesoy, 1966: 10). Roma İmparatorluğundaki lonca oluşumu da sigortalamaya örnek olarak gösterilebilir (Akbay, 2011: 44).

Günümüz modern sigorta dünyası açısından bakıldığında ilk gelişen sigorta türü denizcilik sigortasıdır. Denizcilik sigortasına ilk örnek 14. yüzyılda (yy) Cenova'dan Mayorka'ya gidecek olan bir geminin sigortalanması şeklinde gerçekleşmiştir (Erederdi, 1998: 8). Sigortanın kanunlaşması da yine denizcilik alanında ortaya çıkmıştır. Uzun mesafeli seyahatlerde geminin yükünün varacağı yere sağ salim ulaşması konusunda yapılan sigorta sözleşmelerinin içeriği bu kanunla belirlenmiştir (Tekşen, 2013: 16). Deniz sigortacılığında bir başka önemli olay ise İngiltere'de bulunan Llyod adında bir kahvehanenin zaman içerisinde gemi sahipleri, iş adamları ve tüccarların bilgi alışverişinde bulunduğu bir yer haline almasıdır. Sefere çıkan gemilerindeki mallarını sigortalatmak isteyen kişiler garantör sıfatıyla teminat veren kişilerle bu mekânda buluşmaktaydılar. Llyod mekânında buluşan çıkar sahipleri mekân sahibi Edward Llyod öldükten sonra kendilerine Llyod's adı verilen bir topluluk haline geldiler. Ardından 1871 senesinde çıkartılan bir kanunla birlik haline gelmişlerdir. Günümüzde bu birlik her tür sigortanın yapıldığı bir kuruluş olarak faaliyetlerine devam etmektedir (Akbay, 2011: 48).

Kara sigortacılığının ortaya çıkmasına ise, İngiltere’de büyük hasara yol açıp dört gün süren büyük yangın sebep olmuştur. Bu yangında on binden fazla bina hasar görmüş ve halk mallarını koruma fikrini benimsemeye başlamıştır. 17. yy sonlarında Frienty Societe adlı şirket ilk yangın sigortası şirketi olarak açılmış, bu şirketi Hand in Hand ve Lombard House izlemiştir (Ezerdi, 1998: 10).

Hayat sigortalarında ise ilk örnekler 15.yy’de ortaya çıkmıştır. Bu dönemde hayat sigortaları daha çok nakliyat esnasında taşınan köle ya da yolcuların ölmesi riskine karşı kendilerini teminat altına alma ihtiyacı ile kendini göstermiştir. Daha sonraları çağın en ölümcül hastalığı veba için yapılmaya başlanan hayat sigortaları, kendini güvenceye almaktan ziyade başkalarının hayatı üzerine oynanan kumar oyunlarına ve başka yasadışı işlere dönüştüğü için hükümetler tarafından yasaklanmıştır. Bu dönemde hayat sigortası olarak sadece fidyе sigortası uygulamasına izin verilmiştir. Bu sigorta türü ise; seyahat esnasında korsanlar tarafından ele geçirilen tutsakların özgürlüğü için ödenecek fidyeler için prim toplanması prensibine dayanmaktaydı (Akbay, 2011: 48). Hayat sigortalarına verilebilecek bir başka örnek ise İtalya’da Tonti isimli bir banker tarafından 17. yy da oluşturulan Tontines sistemidir. Bu sistemde, kişilerden belli bir süre sonuna kadar toplanan fonlar vade sonunda sağ olanlar arasında dağıtılmaktaydı. Sonraları bu sisteme vade içinde ölenlerin vasilerine de bir ölüm primi verilmesi kuralı dahil edilmiştir (Akbay, 2011: 47).

İlk başlarda bireysel şahıslar tarafından yapılan sigortacılık faaliyetleri ilerleyen yıllarda yerini profesyonel şirketlere devretmiştir. 18. yy itibariyle kurulan profesyonel sigorta şirketleri ise şunlardır. The Sun Insurance Office (1710) Royal Exchange (1720), The London Assurance (1720), The Society for Equitable Assurances on Lives and Survivorships(1762), Friendly Society(1752). Sanayi devrimi ile birlikte sigorta türleri ve şirketlerinin sayısı da artış göstermiştir. 20. yüzyılda motorlu araçların icadıyla otomobil kullanımı artmış ve zorunlu trafik sigortaları dünya genelinde yaygınlaşmaya başlamıştır (Akbay, 2011: 48).

1.4.2. Sigortacılığın Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de sigortacılığın gelişimi “Cumhuriyetin ilanından önceki dönem”, “Cumhuriyetin ilanından 1987 yılına kadar olan dönem” ve “1987’den günümüze kadar olan serbest tarife ve serbest piyasa dönemi” olmak üzere üç döneme ayrılarak incelenebilir.

1.4.2.1. Osmanlı Devleti’nin Son Dönemindeki Faaliyetler

Modern sigortacılık Avrupa’da 15. yy’de başlayıp düzenli olarak gelişim göstermiş olmasına rağmen Osmanlı Devleti’nde sektör 19. yy’nin ortalarına kadar hayata geçirilememiştir. Zira Osmanlı Devleti’nde sigorta faaliyetleri yerine genel itibariyle imece usulü loncalar bulunmaktaydı. Bu loncalar belirli gruplar tarafından oluşturulup ileride olabilecek riskler veya kayıplarda üyelerine yardımcı olmayı taahhüt ediyordu. Bir nevi yardımlaşma işlevi gören bu loncalar Osmanlı’da sigorta şirketleri gibi faaliyet göstermekteydiler (Akbaş, 2011: 49). 19. yüzyılda Osmanlı Devletinde sigorta faaliyetlerinin başlaması iki olaya dayanmaktadır. Birincisi Balta Limanı Antlaşması’yla dış ticarete kapılarını açan Osmanlı Devleti’nin antlaşmanın sonucu olarak ithalat ve ihracatı artış göstermiştir. Bu gelişmeye paralel olarak sigorta ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Çünkü Osmanlı ile ticaret yapan İngiltere ve Fransa gibi ülkeler gemi nakliyatında sigortayı zorunlu kılan kanunlara sahipti. Bu nedenle Osmanlı Devleti’ndeki liman kentlerinde sigortacılık faaliyetleri başlamıştır. Bu faaliyetler Osmanlı Devleti’nde yaşayan gayri Müslimler tarafından yapılmaktaydı (Kazgan, Ateş ve Koraltürk, 1999: 297). İkinci neden ise Osmanlı’nın üst tabaka kesiminin batılılaşma sürecinde kendilerini ve eşyalarını koruma güdüsüne kapılmaları olmuştur. 1854-1876 yılları arasında ise İstanbul’da ortaya çıkan doksandokuz adet yangında toplamda 14.856 bina tamamen yanmıştır (Erederdi, 1998: 21). 1870 yılında çıkan büyük yangında 3.000 bina ve iki konsolosluk yanarken bu yangından üst tabakanın etkilenmesiyle birlikte Osmanlı Devleti yangın ve hayat sigortalarıyla tanışmıştır (Akbaş, 2011: 81).

Osmanlı Devleti’nde kurulan ilk sigorta şirketlerinin tamamı yabancılara aitti. Osmanlı Devleti’nde şube açan ilk şirket ise Riunione Adriatico Di Sigurtadır. Bu şirketi 1863 yılında İzmir’de çıkan yangın sonrası kurulan London Sun Insurance Company takip etti. Riunione Adriatico Di Sigurta deniz taşımacılığı faaliyetlerini sigortalarken, London Sun Insurance Company ise yangına karşı sigorta yapıyordu. Bu özelliğiyle de

deniz nakliyatı dışında faaliyet gösteren ilk sigorta branşıdır. Osmanlı toprakları üzerinde kurulan ilk sigorta şirketi yabancı sermayenin de desteğiyle kurulan ve sermayesi 440.000 Osmanlı Lirası olan Osmanlı Sigorta Şirketi Umumiyyesi'dir. Bu şirketin adında "Osmanlı" kelimesinin geçmesine ve ilk bu adla kurulan şirket olmasına rağmen sektörde 38. yangın sigortası şirketi olmuştur. Kısacası 19. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı Devleti'nde sigorta sektörü yabancı sermayenin elindeydi (Baskıcı, 2002: 2-6). Osmanlı Devleti'nde sigorta sektörünün gelişimi dar bir alanda ve kapsamda olmuştur. Genellikle liman şehirlerinde nakliyat sigortaları yapılırken, İstanbul, İzmir gibi şehirlerde ek olarak hayat ve yangın sigortaları yapılmaktaydı. Anadolu'nun iç kesimlerinde ise sigorta sektörü uzun süre gelişim gösterememiştir. Ülkede faaliyette bulunan şirketlerin tamamı yabancı sermayeliydi. İngiliz şirketler yangın sigortalarında baskın durumdayken hayat sigortalarında Amerikalı şirketler ön plandaydı (Baskıcı, 2002: 22).

Sigorta faaliyetlerine yönelik kanunlaşma üzerine ilk çalışmalar 1864 yılında deniz sigortasının kanunlaşması ile olmuştur. 1906 yılında ise kara sigortacılığı ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. 1914 yılında Osmanlı Devletinin Birinci Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte şirketlerin menfaatine olan ancak ülke ekonomisine büyük zararları olan kapitülasyonlar kaldırılmış, sigorta sektörü için düzenlemeler getirilmiştir. Cumhuriyet öncesi faaliyet gösteren ve tamamı yabancı sermayeli olan bu şirketler istedikleri gibi şirket açıp kapatabilme hakkı ellerinden alınıp ticaret siciline tescil ve teminat şartları getirilmiştir. Sigorta poliçeleri üzerinden de vergi tahsil edilmeye başlanmıştır. Ayrıca 1916 yılında, o zamana kadar şirketlerin menşesine göre yazılan poliçelere Türkçe zorunluluğu getirilmiştir. Fakat Osmanlı Devleti savaştan mağlup ayrılınca bu düzenlemeler rafa kaldırılmıştır (Toprak, 2010: 23).

Osmanlı Devleti'nde sigorta sektörünün gelişmemesinin başlıca nedenleri şunlardır (Baskıcı, 2002: 31):

1. Şirketlerin birbiriyle rekabet etmek için primleri devamlı düşürmeleri nedeniyle sektör karlılığının azalması, şirketleri denetleyecek bir kurumun olmaması, kanun ve düzenleme eksikliği nedeniyle sektöre giriş çıkışların belirsizliği.
2. Müşterilerin prim tahsil edebilmek için kasıtlı olarak yangın çıkarmaları.

3. Sigortacılık faaliyetlerinin dinen caiz olup olmadığı konusundaki şüpheleri nedeniyle Müslüman halkın sigortaya sıcak bakmaması. Konunun açıklığa kavuşabilmesi için 1911 yılında İstanbul'da ikamet eden Mahmut Celâleddin isimli vatandaş konu hakkında Bab-ı Meşihattan (Osmanlı Devletinde din işlerine bakan makam) fetva talebinde bulunmuştur. 1913 yılında ilgili makam konuyla ilgili olarak fetva vermiştir. Fetva kapsamında, sigorta yaptırılan şirketin yabancı uyruklu olması veya sigorta sözleşmesinin yabancı bir şirketle yapılması durumunda sözleşmeden edinilecek tazminatın helal olduğu bilgisi verilmiştir. Bu fetva ile birlikte Türk sigorta şirketlerinin kurulması ya da Türk sigorta şirketlerinin yapacağı sözleşmelerden alınacak tazminatların dinen helâl olmayacağı inancı pekişmiştir (Aktuğlu, 1975: 9). Bu fetvadan ötürü Türk ve Müslüman halk tarafından sigortaya sıcak bakılmamış ve ulusal bir sigorta şirketinin açılması ancak Cumhuriyetten sonra mümkün olmuştur (Kazgan, Ateş ve Koraltürk, 1999: 316).
4. Halkın savaşlar nedeniyle bitap düşmesi ve yoksullukla mücadele ediyor olmasından ötürü satın alma gücünün düşük düzeyde oluşu, zaten düşük olan satın alma gücünü sigortaya harcamak istememesi.

1.4.2.2. Cumhuriyetin Kuruluş Döneminden İtibaren Gelişmeler (1923-1987)

Lozan Antlaşması sonucunda kapitülasyonların karşılıklı olarak kaldırılmasıyla yabancı şirketlerin ülkedeki ayrıcalıkları sona ermiştir. Cumhuriyetin ilanından önce de ulusallaşma çabaları olmuştur. Mustafa Şeref Bey'in bakanlık yaptığı dönemde Viyanalı bir şirketle ortak olarak Türkiye Milli Sigorta Şirketi'ni kurmuştu. Şirket aynı zamanda nitelikli yerli eleman yerleştirme görevini de üstlenmişti. Ancak Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle ayrılınca şirket faaliyetlerine devam edemeyip kapanmıştır (Toprak, 2010: 27). Cumhuriyetin ilanına kadar ülkede tamamı yerli sermaye ile kurulmuş herhangi bir sigorta şirketi bulunmamaktaydı. Cumhuriyetin kurulmasından sonra İzmir İktisat Kongresi'nde ekonomide millileşme fikri ağırlık kazanınca diğer sektörlerde olduğu gibi sigorta sektöründe de millileşme çabaları başlamıştır.

Cumhuriyetin ilanının ardından 1924 yılında sektörde bulunan şirketlere Türkçe zorunluluğu getirilmiş, 1926 yılında da Türk Ticaret Kanununda bir bölüm oluşturulmuş, 1927 yılında reasürans şirketi tek elde toplanmış ve sigorta şirketlerinin

denetimiyle ilgili kanunlar çıkartılmıştır. 1929 yılında ise Milli Reasürans Şirketi kurulmuştur. Milli Reasürans Şirketi kurulduğunda her şirket üretmiş olduğu prim miktarının %50'sini (1959 itibariyle bu oran %25'e indirilmiştir. 2001 yılında ise tamamen kaldırılmıştır) zorunlu olarak bu şirkete yatırma zorunluluğuna tabi tutulmuştur (Akbay, 2011: 51-52).

1929 yılında başlayan ekonomik buhranın sonrasında devlet ekonomide ağırlığını koymaya başlamıştır. 1930'larda devlet eliyle tamamı yerli sermayeli iki sigorta şirketi kurulmuştur. Bunun yanı sıra yabancı bir şirketin batması üzerine şirket kurtarılmış ve bunun üzerine denetleme faaliyetlerine daha fazla ağırlık verilmiştir (Ateş ve Eroğlu, 1999: 164). Cumhuriyetin on beşinci yılında sektörde otuz iki şirket faaliyet göstermekte iken bunların sadece üç tanesi tamamen milli sermayeyle kurulmuş şirketlerdi. Üç tane yarı milli şirket varken kalan yirmi altı şirket yabancı sermayeli şirketlerdi. Sektörde yabancı şirketler sayıca üstün olmasına rağmen primlerin yaklaşık %55'i ulusal şirketler tarafından üretilmekteydi (Toprak, 2010: 140-141).

1950'li yıllarda ulaştırma politikalarında karayolu ağırlık kazanınca, zorunlu kaza sigortaları ortaya çıkmıştır. Bu durum sektörün gelişmesine yardımcı olmuştur. 1957 yılında çıkarılan kanunla sigorta sektörüne tarife rejimi uygulaması getirilerek tarife dışı satış yasaklanmıştır. Bu sayede rekabet ortamı yüzünden zayıf düşen sektör güçlü tutulmaya çalışılmıştır (Ateş ve Soyak, 1999: 279). Cumhuriyetin 50. yılında ise geçen otuz beş senelik süreçte sektör yabancı şirketlerin kontrolünden ulusal şirketlerin kontrolüne geçmiştir. 1968 yılı itibariyle sektörde iki tanesi reasürans şirketi olmak üzere yirmi üç Türk ve on sekiz yabancı şirket bulunmaktaydı. Tablo 2 1968 yılı itibariyle yerli iştirakler ile kurulan ulusal sigorta şirketlerinin listesini vermektedir. Cumhuriyetin ilanının ardından yerli sigorta şirketleri ivedilikle kurularak sektörde söz sahibi olmaya başlamışlardır.

Tablo 2:1968 Yılı İtibariyle Milli Sermaye ile Kurulan Sigorta Şirketleri

Sıra No	Kuruluş Yılı	Sigorta Şirketi Adı
1	1918	İMTAŞ
2	1922	Şark Sigorta Türk Anonim Şirketi (T.A.Ş)
3	1925	Güven T.A.Ş.
4	1926	Anadolu T.A.Ş.
5	1928	Milli Reasürans T.A.Ş.
6	1936	Ankara Anonim T.A.Ş.
7	1942	Doğan Sigorta Anonim Şirketi (A.Ş.)
8	1944	Halk Sigorta T.A.Ş.
9	1945	Destek Reasürans T.A.Ş.
10	1948	Türkiye Genel Sigorta A.Ş.
11	1950	İnan T.A.Ş.
12	1954	Şeker Sigorta A.Ş.
13	1957	XYZ Sigorta A.Ş.
14	1959	Birlik Sigorta Kooperatifi
15	1959	Cihan Sigorta A.Ş.
16	1959	Ray Sigorta A.Ş.
17	1960	Aksigorta A.Ş.
18	1960	Başak Sigorta A.Ş.
19	1964	Atlantik Sigorta A.Ş.
20	1964	Tam Sigorta A.Ş.
21	1966	Emek Sigorta A.Ş.
22	1966	Tam Hayat Sigorta A.Ş.
23	1968	Oyak Sigorta A.Ş.

Kaynak: Aktuğlu, M, A. Sigorta İşletmeleri ve Muhasebesi,1975, sf.10-12 de bulunan bilgiler ışığında oluşturulmuştur.

Ulusal sigorta şirketleri sayı olarak hızlı bir artış göstermelerinin yanı sıra yazılan primlerin %96'sını üretmişlerdir. Elli yıllık süreç içerisinde tamamen yabancı şirketlerin kontrolünde olan sektör millileşmişti. Bununla birlikte sigorta bilincinin halen oturmamış olması şirketlere prim üretiminde sıkıntı yaşatmaktaydı. Bunun sonucu

olarak Türkiye sigorta prim üretiminde 1968 yılı itibariyle dünya sıralamasında sondan ikinci sıradaydı (Toprak, 2010: 140-141).

Tablo 3: 1968 Yılı İtibariyle Ülkelere Göre Prim Üretim Miktarı ve GSMH'ye Oranı

Ülke	Kişi Başına Düşen Prim Miktarı (\$)	Prim Miktarının Gayri Safi Milli Hasılaya Oranı
Almanya	97,8	%5,3
Belçika	74,6	%4,5
Fransa	77,7	%4
Norveç	73,2	%4,1
Türkiye	1,7	%0,5

Kaynak: Geçmişten Geleceğe Anadolu Sigorta Türkiye'nin Sigortası, 2010: 153

Türkiye Cumhuriyeti'nde sigorta sektörü yabancı sermayeden yerli sermayeye geçmesine rağmen, ülkede sigorta bilinci oluşmamıştı. Tablo 3'ten de görüleceği üzere Türkiye'nin durumu Avrupa'daki ülkelerle kıyaslandığında gerek prim üretiminde gerekse de Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) içerisinde prim üretiminde oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Tablo 3'te 1968 yılı itibariyle ülkelere göre prim üretimleri ve GSMH'ye oranları verilmiştir. Oranlara bakıldığı zaman Türkiye, Avrupa ülkelerine kıyasla hem kişi başına düşen prim miktarı hem de GSMH'ye göre prim miktarı açısından çok düşük prim üretimi gerçekleştirmekteydi. Bu da sektörün gelişimini olumsuz şekilde etkilemekteydi.

1.4.2.3. 1987'den Sonraki Serbest Tarife Dönemi

Kalkınma planlarının yapıldığı dönemlerde sektörün bölünmesi yerine mevcut şirketlerin birleştirilmesi düşünülmüştür. Bankalarla mevduat toplama yarışına girilmesi engellenip kademeli tarife sistemi benimsenmiştir. Kamu kurumlarının ise sigorta faaliyetlerini aracılık faaliyetleri olmadan yapması düşünülmüştür. Fakat bu düzenlemelerden sadece sektördeki şirket sayısının sınırlandırılması benimsenmiştir (Ateş ve Soyak, 1999: 339).

Devletin şirket sayısına getirdiği kısıtlamadan dolayı sektörde şirket sayısında dikkate değer bir artış olmamıştır. 1980 yılı itibariyle ülkede bulunan otuz altı şirketin yirmi bir tanesi Türk on beş tanesi yabancı sermayeli şirketlerdi. Bu şirketlerin prim üretiminin ise %96,2'sini Türk şirketleri gerçekleştirmekteydi (Ateş ve Soyak, 1999: 340).

Seksenli yıllarda sektördeki kısıtlamaların azaltılmasının ardından şirket sayısında artış olmuş, ancak bu artışa paralel prim üretimi gerçekleşmediğinden sektör durgunluk dönemine girmiştir. 1987 yılında sigorta kanununda köklü değişiklikler yapılmasına karar verilmiştir. Başlangıç olarak Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, sigorta sektörünü küresel ekonomiye geçirmek için çalışmalara başlamıştır (Akbay, 2011: 52).

1988 yılında Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) tarafından yayınlanan rapor Türk sigorta sektörünün o yıllardaki durumu hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. OECD raporuna göre sektörün büyüklüğü diğer ülkelere göre önemsiz büyüklüğe sahiptir ve sektöre giriş kısıtları bulunmaktadır. Tarife düzeni yeni ürün geliştirmeyi veya rekabeti engellemektedir. Buna rağmen sektörün kârlılığını yüksek bulan OECD raporuna göre sektör mevcut yapısından memnun gözükmemektedir. Sektörün liberalleşmesi için 1988 yılında uygulamada değişikliğe giden çalışmalar yapılmıştır. Piyasaya giriş-çıkışlar serbest bırakılmış, şirketlerin mali yapılarının güçlendirilmesine çalışılmış ve sigorta şirketlerinin kendi satış fiyatlarını belirlemesi için serbest tarife rejimine geçilmiştir (Erederi, 1998: 131).

1990 yılında beş ay arayla öncelikle Mayıs 1’de kaza, mühendislik, zirai ardından Ekim ayında yangın ve nakliyat sigortalarında şirketlere serbest tarife sistemi uygulamaya konulmuştur (Akbay, 2011: 52). Serbest tarife rejimiyle birlikte işletmeler birbirleriyle fiyat bazında rekabete girişmiş, bu durum da şirketlerin kârlılıklarını azaltmıştır. Kanunlarda ortaya çıkan aksaklıklardan ötürü sektör hukuki boşluğa düşmesine rağmen büyümeye başlamıştır. 1992 yılında sektöre üç yeni şirket daha dahil olmuş, ayrıca yeni sigorta türleri olarak aile, seyahat, turistik tesis ve doğalgaz sigortaları pazara sunulmuştur. 1992 yılında şirket sayısı elli ikisi sigorta, dördü reasürans olmak üzere elli altıya çıkmıştır (Toprak, 2010: 171). 17 Ağustos 1999 tarihinde gerçekleşen depremin ardından zorunlu deprem sigortasının uygulamaya konulmasına karar verilmiş ve sigorta primlerinin ilgililerden toplanmasına yönelik Doğal Afet Sigorta Kurumu (DASK) oluşturulmuştur (<http://www.tsb.org.tr/> ,2013).

2000 yılından itibaren ayrıca TRAMER (Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi,2003), Bireysel Emeklilik Sistemi (BES, 2005), Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM, 2005) Türkiye’de faaliyet alanı bulmuştur. 2007 yılı itibariyle 2684 sayılı sigortacılık kanunu da uygulamaya girmiştir (Akbay, 2011: 53).

Sonuç olarak Türkiye Sigortacılar Birliği (TSB) verilerine göre 2011 yılı itibariyle sektörde altısı kamu, elli  özel sigorta olmak üzere 59 Şirket aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bu Şirketlerin kırk dört tanesi yabancı sermayeli Şirketten oluşmaktadır. Ayrıca faaliyetlerine devam eden bir tane reasürans Şirketi bulunmaktadır (<http://www.tsb.org.tr/> ,2013).

1.5. Sigorta Sektörünün Dünyadaki ve Türkiye’deki Durumu

Bu bölümde sigortacılık sektörü ile ilgili yıllık bazda rapor yayınlayan Swiss Re Şirketi tarafından elli yıldır yayınlanan Sigma dergisindeki verilerden, sigorta sektöründeki son durum ile ilgili bilgiler derlenmiŐtir. 2012 yılı itibariyle hayat sigortalarında toplanan prim tutarı 2.621 Milyar \$, hayat dışı primlerden sağlanan prim tutarı ise 1.992 Milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı itibariyle dünya prim üretiminin % 34’ Amerika lkeleri, % 33’ Avrupa lkeleri , % 29’u Asya lkeleri ve kalan kısım ise Afrika ülkelerine aittir. 1962 yılında kıta Avrupası ve Angelo-Saxon pazarlar toplam prim üretiminin % 93’n gerekleŐtiriyorken, 2012 yılı itibariyle bu oran % 56’ya kadar gerilemiştir, 1962 yılında Asya piyasası tarafından üretilen prim oranı % 3,8 iken bu oran 50 yılın sonunda % 30’a kadar yükselmiştir (Swiss Re, 2013). 2013 yılı itibariyle ise prim üretimi hayat sigortalarında 2.603 Milyar \$, hayat dışı sigortalar ise 2.033 Milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü gibi 21. yy itibariyle gelişmiş piyasaların sigortacılık sektöründeki payı azalırken gelişmekte olan ülke piyasalarında artış meydana gelmiştir (Swiss Re, 2014).

Orta Doğu lkeleri, Asya lkeleri ve Türkiye’de ise 2013 yılı sonu itibariyle hayat sigortası prim retimi 6,3 Milyar Dolar, hayat dışı sigorta prim üretimi ise 40 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. Hayat sigortası prim retiminde Türkiye 2012 yılına göre % 16, hayat dışı prim üretiminde ise % 13 büyüme göstermiştir. Artışın sağlandığı sigorta branşları ise mühendislik, mal, kredi, genel sorumluluk ve motorlu araç sorumluluk sigortalarıdır. Türkiye toplam prim retiminde 12.460 Milyon \$ ile dünya sıralamasında 38. sırada yer almaktadır (Prim retiminde ilk sırada 1.259.255 Milyon \$ ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gelmektedir). Türkiye; hayat sigortalarında 1.761 Milyon \$ ile 45. sırada, hayat dışı sigortalarda 10.699 milyon \$ ile 24. sırada yer almaktadır. Hayat ve hayat dışı sigortalarda ABD en çok prim üretimi gerçekleştiren ülke konumundadır. ABD, hayat sigortalarında 532.858 milyon \$, hayat dışı

sigortalarda ise 736.397 milyon \$ prim üretimine sahiptir (Swiss Re, 2014). Türkiye’de şu anda kaza, hastalık, kara araçları, raylı araçları, hava araçları, su araçları, nakliyat, yangın ve doğal afet, sorumluluk sigortaları, kredi, emniyet suistimal, finansal koruma ve destek branşlarında hayat dışı sigorta faaliyetleri yapılmaktadır. Bunlara ilaveten Türkiye’de hayat sigortaları ve bireysel emeklilik sistemi de mevcuttur (TRSB, b.t).

1.6. Sigorta Muhasebesi

Bu kısımda, sigorta işletmelerinin muhasebe sistemine ait konular, sektöre özgü durumlar ve sigortacılık hesap planı incelenecektir. Bu amaçla bu kısımda öncelikle sigorta muhasebesinin tanımı ve özellikleri ile sigorta sektörüne özgü bir muhasebe sistemine ihtiyaç duyulmasının nedenlerine değinilmiştir. Sonrasında sigorta işletmelerinin muhasebe açısından diğer sektörlerle göre farklılıkları incelenerek 2005 yılı itibariyle yürürlüğe giren Sigortacılık Hesap Planı ve içeriği açıklanmıştır.

1.6.1. Sigorta Muhasebesinin Tanımı

Sigorta şirketleri, güvence üreten hizmet işletmeleridir. Faaliyet olarak güvence satması sigorta işletmelerini diğer işletmelerden ayıran en önemli özelliktir. Bir sigorta işletmesi önce ürün olan güvenceyi satar, ardından üretimi gerçekleştirir. Satılan ürün hizmet olduğu için ise depolanması söz konusu olmaz. Diğer işletme türlerinde gelirlerin ve giderlerin oluşması genel olarak bir yılın içerisinde gerçekleşirken, sigorta şirketlerinde giderler bir yıldan daha uzun sürede gerçekleşebilmektedir. Bu yüzden bir sigortalının şirkete maliyetini tahmin etmek son derece güçtür (Aktaş, 2011: 203). Sektörün kendine has söz konusu özelliklerinden dolayı genel muhasebe ve tek düzen hesap planına ek bazı uygulamaları bulunmaktadır.

Sigorta muhasebesi, genel muhasebe uygulamalarına ilave olarak sektörün ihtiyaç duyduğu farklı muhasebe tekniklerini de içinde barındıran bir uzmanlık muhasebesi dalıdır. Sigorta işletmeleri diğer sektörlerle benzer nitelikli olayları muhasebeleştirirken herhangi bir farklılık yapmadan muhasebeleştirmektedir. Benzer olaylara ek olarak bazı farklı olayları da muhasebeleştirmektedir. Bunlar sigorta muhasebesine özgü olaylardır (Karacan, 2013: 177). Sigorta muhasebesinin dayandığı kaynaklar birincil ve ikincil kaynak olmak üzere iki şekilde sınıflandırılabilir. Birincil kaynaklar şunlardır:

- 7397 numaralı Sigorta Murakabe Kanunu,
- 25686 sayılı Resmi Gazetede 30.12.2004 tarihinde yayınlanan Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ,
- Sigorta Ve Reasürans Şirketleri Kuruluş Ve Çalışma Esasları Yönetmeliği,
- Türk Ticaret Kanununun 1294. maddesi; çek ve senetlerin nazım hesaplarda takip edilmesini düzenleyen hüküm, hazine müsteşarlığı sigorta muhasebesi konusundaki genelgeleri içermektedir.

İkincil kaynaklar ise şunlardır:

- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği,
- Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve Vergi Usul Kanunu (VUK) gibi sektörü de ilgilendirmekle birlikte daha genel olan kanunlardan oluşmaktadır (Özkan, 2007: 14).

1.6.2. Sigorta İşletmelerini Muhasebe Açısından Farklı Kılan Özellikler

Sigorta işletmelerinde tahsil edilecek primler belli iken ödenecek tazminatlar belirsizdir. Alınan primlerin çoğu sigortalıya hasar ödemesi olarak geri verilir. Sigorta işletmelerinde ortalama fiyatlar Büyük Sayılar Yasasına göre belirlenmektedir. Ancak sigortalanan durumun belirlenen primi aşması riski bulunmaktadır. Şirketin bu durumu zarar ortaya çıkana kadar bilmesine olanak yoktur. Bu nedenle, şirketin kârlı ya da zararlı bir işlem olup olmadığına başlangıçta bilinmesi mümkün değildir. Ticaret ve üretim işletmeleri karşılıkları kârın içinden ayırırken, sigorta şirketleri tahsil ettiği primden ayırır. Sigorta işletmelerinde karşılıklar belli olasılık hesapları ile hesaplandığından dönem sonu hesapta sapmalar ortaya çıkabilir (Çaldağ, 1976: 77).

Sigorta sektöründe belirsizliğin yüksek seviyede olması sebebiyle diğer sektörlerden farklı olarak sahip olduğu bir takım özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler genel olarak şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Şirketlerin borç ve alacakları belirsizlik göstermektedir.
- Kar veya Zararı kesin olarak saptamak imkânsızdır.
- Sigortalılardan elde edilen prim gelirlerinin büyük bir kısmı yine sigortalılara ödenmektedir.
- Ayırmış oldukları yedek akçeler diğer sektörlerle göre farklılık göstermektedir.

- Dönem sonu bilançolarında hasar tahminlerinden kaynaklanan hatalar bulunmaktadır.

Söz konusu özellikler dolayısıyla sigorta şirketlerinin kendisine has kuralları ve uygulamaları bulunmaktadır. Bu nedenle sigorta işletmelerinin kendilerine özgü hesapları ve kayıt teknikleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda sigorta işletmelerinde ortaya çıkan işlemler esas bakımından iki kısımdır (Tekşen, 2013: 47):

- Diğer üretim ve ticaret işletmelerindeki olaylar ve muhasebeleştirilmesi,
- Sigorta sektörüne özgü işlemlerin muhasebeleştirilmesi.

Sektörün kendine özgü mali olayları dolayısıyla sigorta sektöründe faaliyet gösteren bir işletmenin düzenleyeceği mali tabloların içeriği de diğer sektörlerle göre farklılıklar içermektedir (Çetin, 2014: 22).

1.6.3. Sigorta Sektörüne Özgü İşlem ve Kayıtlar

Sigorta işletmelerine özgü işlemler ve buna ilişkin olarak yapılacak kayıtlar aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır (Karacan, 2013: 178):

1. Üretilen Primlerin Muhasebesi,
2. Karşılıklar Muhasebesi,
3. Sigorta Şirketlerine Özgü Diğer Durumların Muhasebesi.

Bu işlemlerin her biri izleyen kısımlarda detaylı olarak açıklanmıştır.

1.6.3.1. Üretilen Primlerin Muhasebesi

Şirketlerin faaliyette buldukları branşlarla ilişkili prim tahsilatlarına üretim muhasebesi denir. Üretim muhasebesi, hayat ve hayat dışı olarak ayrılmakta ve yapılacak kayıtlar da bu ayrıma göre farklılık göstermektedir. Bunun yanı sıra prim üretimiyle alakalı vergi ve fonlar, poliçe iptali ya da acente komisyonu muhasebeleştirilmesine ilişkin kayıtlarda üretim muhasebesinin konuları arasındadır (Özkan, 2007: 45).

Sigortacıların gelirleri direkt sigortalılardan ya da reasürans kapsamındaki faaliyetlerinden elde edilmektedir. Sigorta şirketleri araya aracı kuruluş koymadan kendisi prim üretimi (direkt prim üretimi) yapabileceği gibi, aracı kuruluşlar vasıtasıyla

da (acente kanalıyla üretim) prim üretebilmektedir (Özkan, 2007: 48). Dolayısıyla sigorta prim tahsilinin iki kaynağı bulunmaktadır. Birincisi doğrudan prim üretiminden elde edilen gelirler, ikincisi reasürans işlemlerinden elde edilen prim gelirleridir. Bu gelirler kısa veya uzun vadede tahsil edilebilmektedir. Prim giderleri ise sigorta şirketlerinin yalnızca reasürans faaliyetleri dolayısıyla ödenen primlerden oluşmaktadır (Pekiner, 1974: 253). Prim hesaplanırken sigortaya konu olan varlığın taşıdığı risk unsurlarına bakılır. Örneğin hayat sigortasında kişinin sağlık geçmişi, yaşı, cinsiyeti gibi bilgilere göre sigorta primi belirlenir (Özkan, 1998: 554).

Prim gelirlerine ilişkin olarak yapılacak muhasebeleştirme işlemleri tahsilatı yapana göre (şirket, acente, reasürans şirketi) farklılık arz etmektedir Sigorta şirketlerinde beş tip prim çeşidi bulunmaktadır (Özkan, 1998: 555):

- *Doğrudan doğruya prim*: Şirketin direkt olarak sigortalıdan elde ettiği prim tutarıdır.
- *Sesyon Primi*: Reasürans faaliyetleri kapsamında reasürans şirketine aktarılan prim tutarıdır.
- *Reasürans Primi*: Başka işletmelerden alınan reasürans primleridir.
- *Retrosesyoner Primi*: Reasürans işlemi yapan bir şirketin kabul ettiği reasürans priminden başka bir şirkete aktardığı pay tutarıdır.
- *Koasürans primi*: Jeran şirket (riski yüksek işlerde birden fazla sigorta şirketinin riski ortaklaşa üstlenmesi durumunda işi üstlenen asıl şirket) ile koasürörler arasında yapılan dağıtım işlemlerinde tahsil edilen prim tutarıdır.

Sigorta şirketinin elde etmiş olduğu prim gelirleri ve primin tahsilatına aracılık yapan birim ile ilgili (yapılan işlemleri izlemek için) kullanılan hesaplar sigortacılık hesap planına göre şunlardır:

Sigortalılar Hesabı: Şirketlerin aracı kullanmadan direkt kendilerinin yaptıkları sigorta poliçelerinin satışlarının izlendiği varlık hesabıdır. Sigorta şirketlerinin en sık kullandığı hesaptır (Tekşen, 2013: 64).

Sigorta Poliçeleri İkraz Hesabı: Hayat sigortası sahiplerinin sigorta poliçelerini teminat olarak gösterip sigorta şirketinden belirli bir faiz oranı ile aldıkları kredilerin izlenmesinde kullanılır (Özkan, 1998: 547).

Acenteler Hesabı: Sigortalılar hesabından sonra en çok kullanılan hesaptır, acenteler hesabıdır. İşletmelerin adına işlem yapan acenteler ile ilgili en çok kullanılan iki unsur komisyonlar ve primlerdir. Sigortalılar tarafından tahsil edilen primler acentelerin borç kısmına yazılır (Tekşen, 2013: 65).

Prodüktörler Hesabı: Acentelere benzer bir yapı olmakla birlikte farkı acenteler gibi sigorta poliçesi hazırlayamazlar. Yerine poliçe aşamasındaki müşteriyi sigorta şirketine getirirler ve bu işlem için komisyon tahsil ederler (Özkan, 1998: 550).

Koasürürler Hesabı: Koasürans birden fazla sigorta şirketinin riski yüksek olan işlerde riski ortaklaşa üstlenmek için işi ortaklaşa almalarıdır. İş üstlenen asıl şirkete jeran adı verilirken diğer şirketler koasürür olarak adlandırılır. Eğer poliçede işlemin ortak yapıldığı belli edilmiş ise buna “açık koasürür” denir. Jeran şirket anlaşmada belirtilmeyen şekilde bir işlemi koasürürle paylaşırsa buna gizli koasürans denilir (Özkan, 1998: 551).

Reasürörler Hesabı: Hesap reasürans faaliyetlerinin izlenmesinde kullanılır. Hesap yurt içi ve yurt dışı olarak ikiye ayrılır. Şirkete devredilen primler hesabın alacak kısmına yazılır, şirketlerden alınacak komisyonlar ise hesabın borç kısmına işlenir (Özkan, 1998: 551).

Komisyon Gelirleri ve Giderleri Hesabı: Sigorta işletmelerinin reasürans ya da koasürans gibi faaliyetlerde ödediği ya da tahsil ettiği komisyon geliri veya giderleridir (Pekiner, 1974: 254).

Tazminat Giderleri Hesabı: Sigorta şirketleri yapmış oldukları prim tahsilatlarının büyük bir kısmını sigortalılara geri ödemektedir. Hayat sigortalarında kişi yaşamının parasal değeri ölçülmeyecek bir kıstas olduğundan sigorta meblağının tamamı sigortalıya geri verilirken mal sigortalarında sigortalanan varlıkların piyasada benzerlerinin fiyatı esas alınarak sigorta tazminatı olarak belirlenen tutar ödenir. İşletmelerin direkt sigortalılara ödediği ya da reasürans yoluyla ödediği tazminatlar “verilen tazminatlar” adını alırken, reasürans faaliyetleriyle ilgili olarak diğer

işletmelere verdiği sigortalar için alınan ödemeleri “alınan tazminatlar” olarak ifade edilir (Pekiner, 1974: 255-256).

1.6.3.2. Karşılıklar Muhasebesi

Sigorta sektöründe karşılık hesapları diğer sektörler nazaran daha fazla önem arz etmektedir. Çünkü sigorta şirketleri üretmiş oldukları ürünü, sigortalıya ne kadarını geri ödeyeceğini bilmeden satmaktadır. Geri ödenmesi gereken tutarlar istatistiksel olarak tahmin edilmeye çalışılsa da bu tahminlerin gerçekleşmeme olasılığı bulunmaktadır.

Genel muhasebede yedekler, ileride ortaya çıkma durumu olan zararlara karşılık kârın bir kısmının ortaklara dağıtılmayıp bir hesapta tutulmasıdır. Teknik karşılıklar ise sigorta şirketine prim ödeyen sigortalıların, şirketten olan alacaklarını gösterir. Dolayısıyla teknik karşılıklar sigorta işletmeleri açısından borç niteliği taşımaktadır (Çaldağ, 1976: 119). Teknik karşılıklar; Cari Riskler, Muallak Hasarlar ve Matematiksel Karşılıklar olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır: Teknik karşılıklar her yıl hesaplanmakta ve dönemin teknik gelir/gider kısmına işlenmektedir (Pekiner, 1974: 257).

Sigorta şirketlerince kullanılan karşılık hesapları şunlardır:

1. Kazanılmamış Primler Karşılığı (KPK),
2. Devam Eden Riskler Karşılığı (DERK),
3. Aktüeryal Matematik Karşılığı (AMK),
4. Dengeleme Karşılığı,
5. Muallak Hasar Karşılığı,
6. Prim Alacakları Karşılığı,
7. Hasar Giderleri Karşılığı.

KPK, DERK ve Dengeleme Karşılığı cari riskler için ayrılan karşılıklardır. AMK uzun dönemli matematik karşılıklar için ayrılmaktadır. Muallak hasarlar karşılığı ise gerçekleşmiş ama şirket tarafından henüz ödenmemiş muallak hasarlar için ayrılmaktadır.

i. Kazanılmamış Primler Karşılığı

Cari rizikolar karşılığı olarak da adlandırılır. Dönem içerisinde yazılmış olan prim tutarlarının gelecek döneme ait kısmına verilen isimdir. Ertesi yıla uzanan riskler ile primlerin gelecek yıla aktarılması dönemsellik ilkesi gereğidir (Özkan, 2007: 94). Sigorta poliçelerinin büyük bir kısmında sigorta süresi bir yılı aşmaktadır. Sigortalıdan tahsil edilen primlerin izleyen dönem/dönemleri de ilgilendirdiği göz önünde bulundurulduğunda poliçe sürelerinin çoğu muhasebe dönemlerini geçmektedir. Bu sebeple tahsil edilen primlerin içinde belirli bir kısmının (ertesi hesap dönemine ait kısım) gelecek sene gelirlerini ilgilendireceği için dönem sonu itibarıyla karşılık olarak ayrılması gerekmektedir. Kazanılmamış Primler Karşılığı (KPK) toplanan primlerin belirli bir yüzdesidir (Pekiner, 1974: 261). Matematik karşılığı ayrılmayan tüm sözleşmeler için ayrılması zorunludur. KPK brüt prim tutarı üzerinden ve belirli hesaplama sistemleri kullanılarak hesaplanmaktadır (Duygulu, 2012: 124). KPK'nın hesaplanmasında kullanılan sistemler şunlardır:

Gün Esası Sistemi: Bu sistemde her bir poliçe tek tek incelenerek prim gelirlerinin ertesi yıla sarkan kısmı hesaplanır ve hesaplanan tutar karşılık olarak ayrılır (Sarıaslan, 2006: 128).

Sekiz Sistemi: Bu modelde yıl dörde bölünür. Poliçelerin düzenleme dönemine göre dönemin ortasındaki tarihte 15 Şubat, 15 Mayıs, 15 Ağustos, 15 Kasım tarihlerinde başladığı varsayılır ve 15 Şubat için 1/8, 15 Mayıs için 3/8, 15 Ağustos için 5/8 ve 15 Kasım için 7/8 oranında prim karşılık olarak ayrılır (Özkan, 1998: 541).

Yirmi Dörtlük Sistem: Sekiz sistemine benzeyen bu sistem, primleri üçer aylık dört dönem yerine aylık olarak hesaplamaktadır. Yani Ocak ayında 1/24 gelecek yıla, 23/24 cari yıla; Mayıs ayında 9/24 gelecek yıla, 15/24 cari yıla,; Aralık ayında 23/24 gelecek yıla, 1/24 cari yıla olacak şekilde hesaplanmaktadır (Sağlam, 1996: 137).

Sabit Oranlı Sistem: Branşlara göre daha önceden belirlenmiş olan oranlar yardımıyla KPK ayrılması yöntemidir. Türkiye'de de belirli bir süre uygulamada kullanılmış bir yöntemdir (Sarıaslan, 2006: 130).

ii. Devam Eden Riskler Karşılığı:

Şirketlerin ayırdığı kazanılmamış primler karşılığı, elde ettikleri prim gelirinin ilgili döneme aktarılmasının yanı sıra gelecekte karşılıklarına çıkabilecek risklere karşı hasar ve masrafları ödemesini yapmak için de ayrılmaktadır. Bazı durumlarda ayrılan karşılıktan daha fazla karşılık ayrılması gerekmektedir (Özkan, 2007: 96). Eğer böyle bir risk söz konusu ise sigorta şirketi KPK'ya ek olarak DERK ayırmak zorundadır. Sigorta şirketlerinin DERK ayırma yükümlülüğünün doğup doğmadığının tespit edilebilmesi için kriterleri Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenen KPK Yeterlilik testini yapması gerekir. Eğer test sonucu KPK yetersiz çıkmışsa, DERK ayırması zorunludur (Duygulu, 2012: 125).

iii. Aktüeryal Matematik Karşılığı:

Hayat sigortalarında en sık kullanılan hesaptır. Gelecekte ortaya çıkacak yükümlülükleri karşılamak amacıyla aktüerler tarafından belirlenen karşılıklardır. Aktüeryal Matematik Karşılığı, hayat sigortalarında sigorta şirketlerinin üstlendiği riziko için alınan prim tutarları ile sigortalıyla ilgili yükümlülüklerin peşin değerleri arasındaki farkı ifade eder. Bu karşılıklar hayat sigortalarında bir yıldan uzun süreli kısım için ayrılır.

Hayat sigortalarında prim tutarları kişinin yaşına göre hesaplanır ve her yılın prim tutarları üzerinden karşılık ayrılır (Özkan, 2007: 97). Aktüeryal Matematik Karşılığı toplam prim tutarı üzerinden hesaplanmaktadır (Pekiner, 1974: 272; Özkan, 1998: 544). Tahsil edilen primlerin birden fazla dönemi ilgilendirmesi durumunda gelir olarak yazılan primlerin gelecek döneme ait kısmı kazanılmamış prim karşılığı olarak ayrılır (Karacan, 2013: 178; Aktaş, 2010: 205).

iv. Dengeleme Karşılığı:

Dengeleme karşılığı, sigortacılık faaliyetlerinde söz konusu olabilecek belirsizlik riskine karşı ihtiyatlılık kavramı gereğince ayrılan bir karşılıktır (Erten, 2013: 212). Özellikle ekonomik kriz ya da katastrofik risklere karşı ayrılmaktadır. Türkiye'de deprem ve kredi net primlerinin %12 si kadar prim tutarı dengeleme karşılığı olarak ayrılmaktadır (Duygulu, 2012: 127).

v. Muallak Hasar Karşılıkları:

Sigortalılardan alınan primlerin çoğu tekrar sigortalılara tazminat olarak ödenmektedir. Ama bazı durumlarda sigortaya konu olan durumun gerçekleşmesi halinde bile sigortalının tazminat isteyip istemeyeceği kesin olarak bilinemez ya da ödeme yapılacağı kesinken uzman kişilerin hazırlayacağı hasar raporu muhasebe dönemi içinde yetişemeyebilir. Bu tarz durumlarda ortaya çıkan bu tazminatlar dönem sonunda gider olarak yazılacaktır (Özkan, 1998: 543).

Sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri ortaya çıkmış hasarları, hesaben belirlenen hasar ve tazminat tutarlarını ya da tahmini değerleri muallak hasar ve tazminat karşılığı olarak ayırmak mecburiyetindedir. Hasarın ortaya çıkmasından ödemenin yapılacağı noktaya kadar ortaya çıkan ödemeye ilgili bir karşılık ayrılmalıdır. İşte her an ödeme yapılması durumuna karşı ayrılan karşılıklara muallak hasar karşılığı denir. Üç tür muallak hasar türü vardır: Meydana gelmiş ve bildirilmiş, Meydana gelmiş fakat henüz bildirilmemiş (Incurred But Not Reported:IBNR) ve Henüz meydana gelmemiş fakat sebepleri ortaya çıkmış (RBNI: Reported But Not Incurred) (Özkan, 2007: 115).

vi. Prim Alacakları Karşılığı:

Sigorta şirketleri sigorta acentelerinden ya da sigortalılardan prim alacaklarını iki ay içerisinde tahsil edemezse Hazine Müsteşarlığının verdiği izinle tamamına karşılık ayırması gerekir. Bu karşılıkların poliçe bazında takibi gereklidir. Prim alacakları karşılıkları, Vergi Usul Kanunu tarafından gider olarak kabul edilmez ve vergi matrahına eklenir. Bu karşılıkların aynı zamanda poliçe bazında takip edilmesi gerekmektedir (Özkan, 2007: 92).

vii. Hasar Giderleri Karşılığı:

Oluşan hasarlar üzerine dosya açılmakta, hasar tespiti için uzman belirlenmekte, vergiler ödenmekte ve çeşitli farklı giderler de yapılmaktadır. Genel olarak hasarlar sonucu ortaya çıkan ekstra yükümlülükleri karşılama kullanılır (Sağlam, 1996: 139).

1.6.3.3. Sigorta Şirketlerine Özgü Diğer Durumların Muhasebesi

Sigorta muhasebesiyle ilgili olarak yukarıda açıklanmış olan işlemlerin dışında sigorta şirketlerinin reasürans şirketleriyle yaptıkları anlaşmalar dolayısıyla yapması gereken

bir takım muhasebe işlemleri söz konusudur. Reasürans, sigortacının sorumluluğunun sigortalanması yani sigortanın sigortası (mükerrer sigorta) anlamına gelir. Sigorta şirketleri, teminat altına aldıkları rizikolarda yaşanabilecek olası büyük hasarların aynı zamana gelme ihtimaline karşı, hasar ödemelerinde zorlanmamak için reasürans yaptırır. Bir başka deyişle reasürans, sigorta edilmiş riskin, belli bir kısmını veya tamamını diğer bir sigortacıya devrederek riskin yeniden sigorta edilmesidir. Burada sigortayı devralan bir reasürans şirketi veya sigorta şirketi de olabilmektedir.

Reasürans muhasebesinde önemli olarak prim gelir/giderleri ve tazminat gelir/giderleri söz konusudur (Pekiner, 1974: 278). Reasürans işlemleri şirketlere varlıklarını ve mali yapısını ani dalgalanmalara karşı korumak, iş kapasitesinin korunmasını ve faaliyet sonuçlarını iyileştirmek, ödenecek tazminatları paylaşmak, alınan riski başka şirketlere yaymak ve paylaşmak gibi avantajlar sağlamaktadır (Sağlam, 1996: 151). Reasürans faaliyetleri sigorta şirketleri için büyük öneme sahiptir. Zira sigorta şirketi reasürans faaliyeti sayesinde kendisini olası risklere karşı sigortalamaktadır. Bunun karşılığında tahsil etmiş olduğu primlerin belli bir kısmını reasürans şirketine aktarmakta, hasar oluşması durumunda da hasarın belli bir kısmını reasürans şirketinden almaktadır.

Sigorta şirketleri, sigortalılardan tahsil etmiş olduğu primlerden reasürans anlaşmaları kapsamında ayırmak durumunda olduğu primleri “Reasürör Payı Hesabı”nda izler. Tazminat ödemesi yapacağı zamanda reasürans şirketinden tahsil ettiği tazminat tutarını yine “Reasürör Payı Hesabı”nda takip eder. Bu yüzden gelir tablosunda gerek prim gelirlerinin altında gerekse tazminatların altında reasürör payı adı altında bir hesap bulunmaktadır.

Koasürans anlaşmaları; birlikte sigorta anlamına gelmektedir. Riski büyük olan işlerin sigortalanmasında birden fazla sigorta şirketinin ortaklaşa risk alması anlamına gelmektedir. Koasürans poliçesini düzenleyen şirkete *jeran*, katılımcı olan şirketlere ise *koasürör* adı verilmektedir. Sigorta şirketleri büyük ölçekli işlerin çoğunda koasürans uygulamasına gitmektedir (Aktaş, 2011: 258).

Rücu ve Sovtaj işlemleri; sigorta şirketinin hasar tazminatını ödemesinin ardından hasara uğramış malların satışından elde edilen gelirlere sovtaj denilmektedir (Özkan, 2007: 161). Sigorta şirketleri hasarın tamamını ödedikten sonra sigortaya konu olan varlığı kendi namlarına satıp gelir elde etme hakkına sahiptirler bu gelir sovtaj geliri

olup şirketin esas faaliyetlerindedir (Çetin, 2014: 157). Rücu ise bazı sigorta sözleşmelerinde hasar ödemelerinin gerçekleştirilmesinin ardından ödenen tazminatın bir kısmını ya da tamamını üçüncü kişilere ödetme hakkıdır (E&Y, 2010: 3231). Sigorta şirketi tazminat tutarını hasara sebebiyet veren kişilerden isteyebileceği gibi bu şahısların poliçelerinin olması halinde zararını sigorta şirketine de tazmin ettirebilir (Çetin, 2014: 160).

1.6.4. Türkiye’de Uygulanan Sigortacılık Hesap Planı

Sigorta işletmeleri de dahil olmak üzere tüm işletmeler finansal raporlarını 26.12.1992 tarih ve 21447 Sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren 1 Sıra No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren tüm işletmeler tarafından Tek Düzen Hesap Planına (TDHP) uygun olarak hazırlamaya başlamışlardır. Sigorta sektörü kapsamında yer alan faaliyetlerin diğer sektörlerin faaliyetlerinden büyük ölçüde farklı oluşu nedeniyle mevcut TDHP sektörün ihtiyaçlarını karşılayamamış, 30.12.2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan ve 01.01.2005 tarihinde yürürlüğe giren Sigortacılık Hesap Planı ile sektör, ihtiyaçlarına uygun hesap planına kavuşmuştur. Söz konusu Tebliğin ardından 31.12.2004 tarihinde 25687 sayılı Resmi Gazetede Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmelik, Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi ile ilgili yönetmeliğin tamamlayıcısı niteliğinde olup yönetmelikte, sigorta şirketlerince düzenlenmesi gereken mali tablolarının amaçları, nitelikleri, mali tabloları oluşturan unsurların tanımı ve öz sermaye kavramı açıklanmıştır.

Sigorta sektörünün diğer sektörlerle göre farklı bir yapıya sahip olması, sektöre has işlemleri kapsayan farklı bir hesap planına ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Sigorta sektörünün söz konusu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 30.12.2004 tarih ve 25686 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi hakkında Tebliğ (Sigortacılık Muhasebe Sistemi Tebliğ No: 1) ile sigorta sektörüne ait hesap planı ve izahnamesi yayınlanmıştır. Tebliğin 1. Maddesinde sektöre özgü hesap planının oluşturulma sebebi açıklanmıştır. Söz konusu maddeye göre hesap planı oluşturulmasının temel sebepleri; *“sigortacılık sektöründe tek tip mali tablolar hazırlanmasına imkan tanınması, şirketlerin yükümlülüklerini yerine getirebilmesi ve mali güçlerinin izlenebilmesi, sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin*

muhasabe kayıtlarında ve raporlamalarında tekdüzelik sağlanması, sağlıklı ve mukayese edilebilir bilgi üretimi ve akımını sağlayacak bir alt yapı oluşturup gerek sigortacılık sektörünün, gerekse sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin mali durumunun ve gelişiminin mümkün olan en iyi şekilde izlenebilir ve değerlendirilebilir hale gelmesidir” olarak ifade edilmiştir. İzâhname, tüm hesap sınıflarını ve hesapları detaylı olarak açıklamıştır. İzâhname’de yer verilen hesap sınıfları Tablo 4’te toplu olarak gösterilmiştir.

Tablo 4: Sigortacılık Hesap Planının Yapısı

SINIF KODU	HESAP SINIFLARI
1	CARİ VARLIKLAR
2	CARİ OLMAYAN VARLIKLAR
3	KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
4	UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
5	ÖZSERMAYE
6	GELİR TABLOSU HESAPLARI
7	HAYAT DIŞI BRANŞLARI TEKNİK KISIM GELİR TABLOSU
8	-
9	NAZİM HESAPLAR

Kaynak: Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, 2004.

Tablo 4: Sigortacılık Hesap Planının Yapısı’nda gösterilen 1-5 arası hesap sınıfları bilanço hesap sınıflarını ifade etmekte olup, 1 no’lu Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliğinde yer alan TDHP’den bu anlamda farklılık arz etmemektedir. Hesap sınıfları incelendiği zaman bilanço hesap sınıflarında diğer sektörlerde kullanılan bilançolara göre farklılık bulunmadığı gözlemlenmektedir. Farklılık hesap gruplarında bulunmaktadır. Sigorta şirketlerinin prim gelirlerinin büyük çoğunluğunu karşılık olarak ayırdığı için 3 Kısa Vadeli Yükümlülükler sınıfında en büyük grup karşılıkların tutulduğu grup olmaktadır. Yine Tablo 4’ten görüleceği üzere gelir tablosu hesapları iki farklı hesap sınıfında izlenmektedir. 6 no’lu hesap sınıfında Gelir Tablosu hesapları (Teknik gelir ve Teknik Gider, Yatırım Geliri ve Gideri) 7 no’lu hesap sınıfında ise Hayat Dışı Branşları Teknik Kısım Gelir Tablosu hesapları izlenmektedir. Yıl içerisinde yapılan prim tahsilatları ve ödenen tazminatlar 7 no’lu hesap sınıflarında izlenir. Yılsonunda bu hesaplar 6 no’lu hesaplara yansıtılarak kapatılır.

Sigorta işletmelerinde faaliyetler normal finansal işlemler ve teknik finansal işlemler olarak ayrılmıştır (Özkan, 1998: 474). Gelir tablosu hesapları teknik gelir/gider ve teknik olmayan gelir/gider (Yatırım gelir/giderleri) olarak ikiye ayrılmıştır. Bu sayede şirketin gelir ve giderlerini esas faaliyeti olan sigorta faaliyetlerinden mi, yoksa yapmış olduğu yatırımlardan mı elde ettiği gözlemlenebilmektedir. Hesap gruplarına göre sigorta şirketlerinin kullanmış olduğu bilanço ve gelir tabloları “Tablo 5: Sigortacılık Hesap Planına Göre Gelir Tablosu”nda ve “Tablo 6: Sigortacılık Hesap Planına Göre Bilanço Örneği”nde gösterilmiştir.

Tablo 5: Sigortacılık Hesap Planına Göre Gelir Tablosu

60.Hayat Dışı Teknik Gelirler
61.Hayat Dışı Teknik Giderler(-)
62.Hayat Teknik Gelirler
63.Hayat Teknik Giderler(-)
66.Yatırım Gelirleri
67.Yatırım Giderleri(-)
68.Diğer ve Olağandışı Faaliyetlerden Gelir ve Karlar ile Gider ve Zararlar
69.Dönem Net Kar veya Zararı

Kaynak: TDHP Sisteminde Sigorta Muhasebesi.2007.sf.24

Sigortacılık hesap planına göre Tablo 5’den de görüleceği üzere gelir tablosu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım 60, 61, 62 ve 63 no’lu grupların oluşturduğu teknik gelir ve giderlerin bulunduğu kısımdır. İkinci kısım ise yatırım gelirleri ve giderlerinin bulunduğu yatırım kısmıdır. Şirketler böylelikle esas faaliyetleri ile diğer faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri ve yapmış oldukları harcamaları ayrı ayrı görebilmektedir.

Tablo 6: Sigortacılık Hesap Planına Göre Bilanço Örneği

1.Cari Varlıklar	3.Kısa Vadeli Yükümlülükler
10.Nakit ve Benzeri Varlıklar	30.Finansal Borçlar
11.Finansal Varlıklar ve Riskli Sigortalılara Ait Finansal Yatırımlar	32.Esas Faaliyetlerden Borçlar
12.Esas Faaliyetlerden Alacaklar	33.İlişkili Taraflardan Borçlar
13.İlişkili Taraflardan Alacaklar	34.Diğer Borçlar
14.Diğer Alacaklar	35.Sigortacılık Teknik Karşılıkları
18.Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	36.Ödenecek Vergi ve Benzeri Diğer Yükümlülükler ile Karşılıkları
19.Diğer Cari Varlıklar	37.Diğer Risklere İlişkin Karşılıklar
2.Cari Olmayan Varlıklar	38.Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
22.Esas Faaliyetlerden Alacaklar	39.Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler
23.İlişkili Taraflardan Alacaklar	4.Uzun Vadeli Yükümlülükler
24.Diğer Alacaklar	40.Finansal Borçlar
25.Finansal Varlıklar	42.Esas Faaliyetlerden Borçlar
26.Maddi Varlıklar	43.İlişkili Taraflardan Borçlar
27.Maddi Olmayan Varlıklar	44.Diğer Borçlar
28.Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	45.Sigortacılık Teknik Karşılıkları
29.Diğer Cari Olmayan Varlıklar	46.Ödenecek Vergi ve Benzeri Diğer Yükümlülükler ile Karşılıkları
	47.Diğer Risklere İlişkin Karşılıklar
	48.Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
	49.Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler
	5.Özsermaye
	50.Ödenmiş Sermaye
	52.Sermaye Yedekleri
	54.Kar Yedekleri
	57.Geçmiş Yıllar Karları
	58.Geçmiş Yıllar Zararları(-)
	59.Dönem Net Karı
Aktif Toplamı	Pasif Toplamı

Kaynak: TDHP Sisteminde Sigorta Muhasebesi.2007.sf.24

Tablo 6'dan görüleceği üzere Sigortacılık Hesap Planında yer verilen hesap grupları, 1 no'lu Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliğinde yer alan TDHP'de bulunan hesap gruplarından büyük ölçüde farklıdır. Sigorta şirketleri hizmet sektöründe faaliyet gösterdiklerinden üretim ve ticaret işletmelerinde bulunan hesap grupları sigortacılık hesap planında bulunmamaktadır. Örneğin hizmet sektöründe stok bulunmadığından 15 Stoklar ve 62 Satışların Maliyeti hesap grupları sigortacılık hesap planında bulunmamaktadır.

1.7. Sigorta Muhasebesine Yön Veren Düzenlemeler

Sigorta şirketlerinin kendine özgü yapısından dolayı, farklı bir muhasebe sistemine sahip olduğu önceki bölümlerde açıklanmıştır. Sistem ulusal ve uluslararası kurumlardan ve düzenlemelerden etkilenecek olmuştur. Söz konusu kurum ve düzenlemelerin tamamı Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7’den görüleceği üzere Türkiye’deki mevcut sigorta muhasebesi sistemine yön veren ulusal düzenlemeler birincil ve ikincil kaynaklar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Birincil kaynaklar sigorta sektörüyle doğrudan ilişkili olan ve tamamen sektöre özgü düzenlemelerdir. Bunlara örnek olarak Hazine müsteşarlığı tarafından hazırlanan sigortacılık hesap planı, Ticaret bakanlığı tarafından çıkarılan Türk Ticaret Kanununun 1294. Maddesi ve Sigorta Murakabe kanunu gösterilebilir. Bu kanun ve yönetmelikler doğrudan sektörle ilgili düzenlemeler yapmaktadır. İkincil kaynaklar ise birincil kaynakların yetersiz kaldığı durumlarda başvurulacak kaynaklardır. İkincil kaynaklara örnek olarak Vergi Usul Kanunu, TTK’nın sigorta ile ilgili olmayan maddeleri gösterilebilir.

Tablo 7: Sigorta Muhasebesi İle ilgili Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler

Türkiye
<i>Birincil Kaynaklar</i>
-7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanunu -Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği -Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi -Sigorta ve Reasürans Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği -Hayat Sigortası Yönetmeliği -Türk Ticaret Kanununun 1294. Maddesi -Hazine Müsteşarlığının Yayınladığı Genelge ve Tamimleri
<i>İkincil Kaynaklar</i>
-Türk Ticaret Kanunu -Vergi Usul Kanunu -Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği

(Tablo 7'nin Devamı)
Avrupa Birliği
<i>Birincil Kaynak</i>
-91/674/EEC No'lu Direktif: Sigorta İşletmelerinin Yıllık Hesapları ve Konsolide Hesapları
<i>İkincil Kaynak</i>
-78/660/EEC No'lu Direktif: Belirli Büyüklükteki Şirketlerin Yıllık Hesapları -83/349/EEC No'lu Direktif: Şirketlerin Mali Tablolarının Konsolidasyonu
Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
<i>Birincil Kaynak</i>
Uluslararası Finansal Raporlama Standartları 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartı
<i>İkincil Kaynaklar</i>
1-15 No'lu Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
1-41 No'lu Uluslararası Muhasebe Standartları

Kaynak: Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Muhasebesi.2006.sf.31

Uluslararası düzenlemeler ise Avrupa Birliği (AB) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kurulu'nun çalışmalarından oluşmaktadır. AB tarafından yayınlanan ve birincil kaynak niteliğinde olan düzenleme 1991 yılında kabul edilen sigorta sektörüyle ilgili sigorta muhasebesi direktifidir. İkincil kaynaklar ise 1978 ve 1983 yılında yayınlanan ve sektörle direkt ilişkili olmayıp finansal tablolar ile ilişkili olan direktiflerdir. AB direktiflerinin yanı sıra uluslararası düzenleme niteliğine sahip olan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları da (UFRS) sigorta muhasebe sistemini etkilemektedir. UFRS'de birincil kaynak Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartıdır. Bu standart yalnızca sigortacılık sektörüne özgü muhasebe kurallarını içermektedir. Sigorta Sözleşmeleri Standartı dışında kalan tüm UFRS'ler de sigorta muhasebesini etkileyen ikincil kaynaklardır. Çalışmanın bu kısmında yalnızca sigorta muhasebesini etkileyen birincil kaynaklar ulusal ve uluslararası düzeyde incelenecektir.

1.7.1. Ulusal Düzenlemeler

Sigorta sektöründe muhasebe sistemine yön veren temel düzenlemeler Sigorta Murakabe Kanunu, Hazine Müsteşarlığı Düzenlemeleri ve Sermaye Piyasaları Kurulu düzenlemeleridir. Tablo 7’de görülen birincil kaynakların çoğu hazine müsteşarlığı düzenlemelerinin (Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği, Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi, Sigorta ve Reasürans Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği, Hayat Sigortası Yönetmeliği) içinde yer almaktadır.

1.7.1.1. Sigorta Murakabe Kanunu (SMK)

7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanunu, 30 Aralık 1959 tarihli ve 10394 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun sigortacılık faaliyetleri ile ilgili uyulması gereken kuralları açıklamaktadır. Sigorta Murakabe Kanunu sigortacılık faaliyetlerinin oluşumu ile ilgili tüm görev ve yetkiyi Sanayi ve Ticaret Bakanlığına vermiştir. 18 Aralık 1987 Tarih ve 303 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile görev ve yetki Başbakanlık adına Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına devredilmiştir. 09 Aralık 1994 tarihinde Hazine Müsteşarlığı bünyesinde Sigortacılık Genel Müdürlüğü ve Sigorta Denetleme Kurulu kurulmuştur. Bu tarihe kadar bakanlıklar nezdinde yapılan çalışmalar bu sayede doğrudan Başbakanlığın gözetiminde yapılmaya başlanmıştır (Savi, 2011: 70).

Kanununun 39. maddesi sigorta işletmelerinde bilanço, kar/zarar hesapları ve karşılık hesaplama ile ilgili kurallara ayrılmıştır. KHK ile sigortacılar birliği tarafından hazırlanan bir hesap planının müsteşarlık onayıyla düzenlemesine karar verilmiştir. Bu KHK 1993 yılında yürürlüğe giren Tek Düzen Hesap Planının üzerinde değişiklik yapma hakkını sigortacılar birliğine vermiştir. Bunun yanı sıra Hazine Müsteşarlığı, Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve Vergi Usul Kanunu (VUK) gereğince tutulması zorunlu defterlerin dışında defterlerin tutulmasını da talep etme konusunda yetkili kılınmıştır. 21 Haziran 1988 tarihinde ise hesap ve kayıt düzenine yeni hükümler getirilmiştir. Bu yönetmelik 1993 yılında güncellenerek, yeni maddeler ilave edilmiştir. Bu düzenlemeler ile sigorta sektörüne yönelik TDHP oluşturulması planlanmıştır (Sağlam, 1996: 164-165). 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun yürürlüğe girmesiyle 48 yıl yürürlükte kalan Sigorta Murakabe Kanunu yürürlükten kalkmıştır (Şenyiğit, 2011: 18).

1.7.1.2. Hazine Müsteşarlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler

Sigorta sektörü ile ilgili düzenlemeler 1987 yılından bu yana Başbakanlık adına Hazine Müsteşarlığı tarafından yapılmaktadır. Hazine bünyesinde sigorta ile ilgili olarak kurulmuş iki adet birim bulunmaktadır. Bu birimler Sigorta Denetleme Kurulu ve Sigortacılık Genel Müdürlüğü'dür. Sigortacılık Genel Müdürlüğü 1994 yılında faaliyete geçmiştir. Sektör ile ilgili düzenlemeleri bu müdürlük gerçekleştirmektedir. Sektörde kullanılan Tek Düzen Hesap Planı müdürlük tarafından yayımlanmış olup, hesap planında değişiklik yapma yetkisi yalnızca bu kuruma aittir. Ayrıca hesap planına şirketler tarafından değişiklik yapılmak istenirse bu değişiklik müdürlüğün izni ile gerçekleşebilir.

Müsteşarlık Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na (UFRS) uyumu sağlamaya yönelik faaliyetleri de yürütmektedir. Müsteşarlık, bu faaliyetler kapsamında 01 Ocak 2005 tarihi itibarıyla Sigortacılık Muhasebe Sistemine geçilmesi yönünde karar almıştır. Sigortacılık Muhasebe Sistemi (SMS) Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyumlu olarak hazırlanmıştır. Sigorta Muhasebe Sistemini oluşturan üç temel kısım vardır (Aktaş, 2011: 181):

- 31.12.2004 tarihli ve 25687 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Sigorta Muhasebe Sistemi Yönetmeliği,
- 30.12.2004 tarihli ve 25686 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi,
- Sigortacılık Finansal Raporlama Standartları (SFRS), mali tabloların sunumu hakkında Tebliğ, 2 nolu Sigortacılık Muhasebe Sistemi Tebliği.

Bu düzenlemeler sonucunda sigortacılık muhasebesinde dönemselliğe göre oluşturulan tablolar uygulanmaya, varlıklarda dönen-duran varlık ayırımına başlanmıştır. Ayrıca teknik gelir ve teknik giderlerden, teknik kar/zarar ile yatırım kar/zarar tutarları ayrı ayrı gösterilmektedir. Ayrıca ertelenmiş vergi kavramı sigortacılık muhasebe sistemi ile gelmiştir (Aktaş, 2011: 182). Sigorta muhasebesinin temel dayanağını, Sigorta Murakabe Kanununun yerine 03.06.2007 tarihli 5684 sayılı kanun ile yürürlüğe giren Sigortacılık Kanunu oluşturmaktadır. Kanunun 18. maddesi hesapları ve kayıt sistemini esas alan mali tabloları belirtir. Sigorta şirketleri yevmiye, büyük defter, envanter ve bilanço defteri tutmak zorundadır. Ayrıca sektördeki şirketler; karar, hisse senedi kayıt,

fesih ve iptal defterleri de tutarlar (Karacan, 2013: 178). 01.01.2008 tarihi itibariyle sigorta sektöründe Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından hazırlanan Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ile uyum kabul edilmiştir. Türk Ticaret Kanunu (TTK) madde 88 ile standartları yayınlama hakkını TMSK almıştır. Ama buna rağmen sigorta sektörü ile ilgili değişiklik yapma hakkı müsteşarlığa verilmiştir (Aktaş, 2011: 183).

1.7.1.3. Sermaye Piyasası Kanunu (SPK) Düzenlemeleri

1984 yılında SPK bir hesap planı yayınlamıştır. Ardından 29 Ocak 1989 tarihinde 20064 sayılı Resmi Gazetede XI Seri 1 numaralı Sermaye Piyasaları Mali Tablo ve Raporlarına ilişkin mali tabloların hazırlanmasına ilişkin Tebliğ yayınlamakla konuyla ilgili ilke ve kuralları belirlenmiştir. Bu tebliğ sigorta şirketlerini de içermektedir (Sağlam, 1996: 167).

1.7.2. Uluslararası Düzenlemeler

Türk sigorta sektörüne etki eden uluslararası düzenlemelerden birincisi Avrupa Birliği tarafından Tek Sigorta Piyasası oluşturmak adına yayınlanmış ve Türk sigorta sektörünü de etkileyen dördüncü, yedinci ve sigorta muhasebesi direktifleridir. İkinci düzenleme ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kurulu tarafından oluşturulan ve Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Türkiye'de de uygulama alanı bulan UMS veya UFRS'lerdir.

1.7.2.1. AB Tek Sigorta Piyasası ve AB Direktifleri

AB tek sigorta piyasası, AB sınırları içerisinde, sigorta şirketlerinin ürünlerini ülke sınırlarına takılmadan, yerel şirketlerle aynı koşullarda satabildiği, sigorta yaptırmak isteyenlerinde üye ülkelerden herhangi birine başvurabildikleri piyasadır (Acar, 2011: 78). Tek sigorta piyasası oluşturmanın amacı AB üye ülkeleri arasında rekabeti arttırarak, AB vatandaşlarına en düşük tutardan en yüksek kalitede hizmetin verilmesini sağlamaktır. AB'de bu açıdan rekabeti arttırıcı çalışmalar yapmıştır (Oksay ve Özşar, 2006: 31).

Tek sigorta piyasası oluşturma faaliyetleri 1961 yılında AB üye ülkelerinin ulusal hukuk sistemlerini yakınlaştırmak amacıyla "Hizmetlerin Serbest Dolaşımına İlişkin Genel

Programın” onanması ile başlamıştır. Tek sigorta piyasası oluşturma sürecinde Almanya ve Fransa gibi Kıta Avrupası ülkelerinin benimsediği “Kıtasal Model” ile İngiltere ve Hollanda gibi denizciliğin ön planda olduğu ülkelerin benimsediği “Anglo-Saxon” modeli yakınlaştırılmaya çalışılmıştır. Kıta Avrupası modelinde devletin daha etkin olduğu, garanti fonu, yükümlülük karşılama yeterliliği, asgari sermaye, prim tarifeleri gibi pek çok konu devlet izniyle gerçekleştirilmektedir. Anglo-Saxon modelde ise devletin sektör üzerindeki etkisi daha düşük seviyededir. AB, Anglo-Saxon modele daha yakın bir tutum içine girerek devletin sektör üzerindeki etkisini azaltıcı düzenlemeleri yürürlüğe koymuştur. 1 Temmuz 1994 yılında AB ülkelerinin yanı sıra Lihtenştayn, Norveç ve İzlanda’nın da içinde bulunduğu geniş bir sigorta piyasası oluşturulmuştur. Üye ülkelerin farklı yasal düzenlemelere sahip olmasından dolayı tek sigorta piyasasının oluşması 40 yıldan fazla bir zaman almıştır (Özşar, 2006: 20).

Avrupa Birliği, yapmış olduğu düzenlemeleri “direktif” adı ile yayınlamaktadır. Avrupa Birliği direktifleri kapsamında sigorta işlemleri muhasebesini ilgilendiren üç direktif yayınlanmıştır. 1978 tarihinde dördüncü direktif, 1983 tarihinde yedinci direktif ve 1991 tarihinde sigorta muhasebesi direktifi yayınlanmıştır. Bu direktifler ile üye ülkelerde bulunan sigorta şirketlerinin muhasebe uygulamalarında yeknesaklık sağlanması hedeflenmiştir (Sarıaslan, 2005: 20).

25 Temmuz 1978 tarihinde yayınlanan dördüncü direktif halka açık kamu ve özel şirketleri kapsamakla birlikte belirli büyüklükteki şirketlerin yıllık hesaplarıyla ilgili düzenlemeleri içermektedir. Bu düzenlemeler; finansal tabloların genel olarak içermesi gereken hesap sınıflarını ve hesap gruplarını açıklamaya yöneliktir. Direktifte finansal tabloların içeriği açısından farklı finansal tablo örnekleri yayınlanmıştır. Bu finansal tablolarda hesap grupları ve hesap sınıfları farklılıklar göstermektedir. Direktifte yer alan finansal tabloların hangi şirketlere uygulanacağı üye ülkelerin inisiyatifine bırakılmıştır. Buna göre üye ülkeler direktifte belirtilen finansal tablo formatlarından dilediğini tüm şirketlere zorunlu olarak uygulatabileceği gibi gönüllülük esasıyla isteğe bağlı bırakılma hakkına sahiptirler. Ayrıca üye ülkeler düzenlemeyle gelen farklı finansal tablolardan istediklerini tüm sermaye şirketlerine uygulatabilecekleri gibi sadece belirli sektörler de uygulamaya hakkına da sahiptirler (AB 4 No’lu Direktifi, 1978). Bu direktif bütün sektörler için hazırlanmış olup Avrupa Birliği’nde finansal

tabloların yeknesaklığı açısından önemli bir role sahip olmuştur. 17 Temmuz 2003 tarihinde yapılan düzenleme ile direktif UFRS'lere uyumlu hale getirilmiş olmakla birlikte 2015 yılına kadar sık sık güncellenmiştir.

Yukarıda da belirtildiği üzere dördüncü direktif sigorta şirketleri için hazırlanmış özel bir direktif değildir. Dördüncü direktif şirketlerin finansal tablolarını hazırlamada izlemeleri gereken yolları açıklayan, AB üye ülkelerinde finansal tabloların yeknesaklığını amaçlayan bir düzenleme niteliğindedir. Sigorta sektörü de bu düzenlemeden etkilenmiştir. Sigorta sektörünün yıllık ve konsolide finansal tablolarının düzenlenmesine ilişkin olarak 19 Aralık 1991 tarihinde AB tarafından 91/67/EEC direktifi yayınlanmıştır. Direktif sigorta sektörünün kendine özgü özelliklerini taşımaktadır. Özü itibariyle sektörde 78/660/EEC ve 83/349/EEC direktifleri sigorta işletmelerinin uyguladığı direktiflerdir. 1991 yılında yayınlanan direktif ise 1978 ve 1983 tarihlerinde yayınlanan direktiflerde sigorta sektörüyle ilişkili olan istisnai durumların muhasebeleştirilmesinde yol göstermek amacıyla yayınlanmıştır. Direktifte sigorta teknik karşılıkları ve kapsamı, bilanço ve gelir tablosu hesap sınıflarının oluşturulması ve hesap sınıflarının içerikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Örneğin direktifin 3. bölümünün 6. maddesi bilançonun pasif tarafında olması gereken hesap gruplarını göstermektedir. Direktif ayrıca sektöre özgü hesap gruplarının detayını da açıklamaktadır. Direktife göre teknik karşılıklar bilançoda brüt ayrılmış olan karşılıklardan reasüransa devredilen değer düşülerek net tutar üzerinden gösterilmektedir. Direktife göre karşılıkların raporlanması Tablo 8'de gösterilmiştir. Teknik karşılıklar direktife göre net tutarlar üzerinden raporlanmaktadır. (AB Sigorta Muhasebesi Direktifi, 1991). Türkiye'de mevcut uygulamada da teknik karşılıklar ve diğer hesap grupları AB direktifine göre hazırlanmaktadır. Türk sigorta sektöründe karşılıklar brüt tutarlar üzerinden reasüransa devredilen tutarlar düşüldükten sonra net tutarlar üzerinden bilançoda gösterilmektedir.

Tablo 8: AB Sigorta Muhasebesi Direktifine Göre Sigortacılık Teknik Karşılıklarının Bilançoda Gösterimi

Teknik Karşılıklar
1. Kazanılmamış Primler Karşılığı (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)
2. Hayat Matematik Karşılığı (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)
3. Muallak Tazminat Karşılıkları (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)
4. İkramiye ve İndirim Karşılıkları (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)
5. Dengeleme Karşılığı
6. Diğer Teknik Karşılıklar (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)

Kaynak: 91/674/EEC No'lu Sigorta Muhasebe Direktifi,1991,sf.12.

Avrupa Birliği 2002 yılında yayınlamış olduğu 1606/2002 numaralı düzenlemeyle (UFRS düzenlemesi olarak anılan düzenleme) AB üyesi ülkelerde bulunan şirketlere 2005 yılı itibariyle konsolide finansal tablolarını UFRS'lere uyumlu halde hazırlama zorunluluğu getirmiştir. Muhasebe Direktiflerinin güncellenmesine yönelik olarak yayınlanan 2003/51/EC direktifi ile 78/660/EEC ve 91/674/EEC direktifleri de UFRS'lere uyumlu hale getirilmiştir. AB üyesi ülkelerde bulunan sigorta şirketleri 2005 yılından bu yana UFRS'lere uyumlu finansal tablo hazırlamaktadırlar (Haller ve Eirle, 2004: 28).

2013/34/EU numaralı direktif ile yıllık finansal durum tablosu, konsolide finansal tablolar ve ilgili raporlar ile ilgili direktif yayınlandı. Bu direktifin 2013 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte 78/660/EEC ve 83/349/EEC direktifleri yürürlükten kaldırılmıştır. Direktifte küçük ve orta ölçekli işletmelerin muhasebe sistemlerine yönelik düzenlemeler yanında büyük ölçekli şirketlerle ilgili düzenlemelere de yer

verilmiştir. Söz konusu düzenlemeler sigorta şirketleri içinde geçerlidir. Direktifte küçük, orta ve büyük ölçekli şirketleri birbirinden ayırt edebilmeyi sağlayacak kriterlere (aktif büyüklüğü, çalışan işçi sayısı, net hasılat), muhasebenin temel kavramlarına, finansal raporlamanın temel ilkelerine, finansal tablo ve konsolide finansal tablo hazırlanmasına, muhasebeleştirme ve raporlama ile ilgili genel özelliklere yönelik açıklamalar yer almaktadır. Direktifin yürürlükten kalkan eski direktiflere göre temel farklılığı gerçeğe uygun değer ile ölçüm kavramıdır. Bu kavram direktife uluslararası standartların uyumlaştırmasıyla girmiştir (AB Muhasebe Standartları Direktifi, 2013).

1.7.2.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

Finansal raporlama konusu ile ilgili olarak uluslararası standart oluşturma süreci 1973 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesinin (IASC: International Accounting Standards Committee) kurulmasıyla başlamıştır. Aynı tarihlerde Amerika'da Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB: Financial Accounting Standard Boards) oluşturulmuş, İngiltere ilk ulusal standartlarını oluşturmaya başlamış, AB ise dördüncü direktif ile üye ülkelerde muhasebe sistemlerini uyumlaştırmaya yönelik çalışmalar yapmaya başlamıştır. IASC organizasyonunun kurulma fikri 1972 yılında Dünya Muhasebe Kongresinde ortaya çıkmıştır (İngiliz ve Amerikan meslek üyelerinin hazır bulunduğu bir gayri resmi toplantıda karar verilmiştir). 1973 yılında IASC kurulmuş ve standart oluşturma çalışmalarına başlamıştır. Buna rağmen 2000 yılına kadar standartlar uluslararası gündemde pek yer bulamamıştır. 2000 yılında Uluslararası Sermaye Piyasaları Komitesi Organizasyonu (IOSCO: International Organization of Securities Commissions) üye ülkeleri IASC tarafından yayınlanan standartların desteklenmesi hakkında oylama yapmışlardır. Standartların desteklenmesi oylamada kabul edildiği için, bu toplantı IASC'nin yayımladığı standartların kabulü açısından önemli bir adım olmuştur. IOSCO'nun desteğini açıklamasından kısa bir süre sonra, Haziran 2000 tarihinde Avrupa Komisyonu tüm üye ülkelerde UFRS'leri uyumlaştırması konusunu gündeme almıştır. Bu gelişmeler neticesinde standartların dünya genelinde kullanımıyla ilgili yaklaşım değişmiştir. Temmuz 2001 tarihinde IASC'nin organizasyon yapısı değiştirilmiş, Komitenin adı Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB: International Accounting Standards Board) olarak değiştirilmiştir (Mackenzie, Chamboko ve Coetsee, 2011: 6).

UFRS, karşılaştırılabilir ulusal ya da uluslararası finansal tablolar oluşturma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü (IOSCO), sermaye piyasası düzenleyicilerinde çok uluslu küresel şirketlerin finansal tablolarında UFRS kullanılması konusunda tavsiyesi, UFRS'nin küresel standart seti olma yönünde ilerlemesinin göstergelerinden biridir (Aksoy 2005:188). Uluslararası Standartlara ihtiyaç duyulmasının sebebi, kurulun ve muhasebe standartlarının gelişimi, ülkelerin uluslararası standartları uyumlaştırma ve yakınsama çalışmaları ikinci bölümde detaylı olarak inceleneceği için bu bölümde detay verilmemiştir.

2001 yılına kadar IASC tarafından oluşturulan standartlara UMS, kurulun yapısının değişmesinin ardından yapılan standartlara ise UFRS adı verilmiştir. 2015 yılı itibariyle 1-41 arası 29 tane Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS), 1-15 olmak üzere 15 tane de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) bulunmaktadır. Standartların bazıları sadece belirli sektörlerle özgü standartlarken, genel olarak standartların çoğu tüm sektörler tarafından uygulanmaktadır.

Türkiye'de Avrupa Birliğine uyum sürecinde, AB'ye üye olmaya aday ülkelerin UFRS'lere uyumlu finansal tablolar hazırlaması gerekliliği olması dolayısıyla 01.01.2005 tarihi itibariyle hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerin konsolide finansal tablolarını UFRS'lere göre hazırlamasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle UMSK'nın yayımladığı standartları Türkiye'ye uyarlamak amacıyla 15 Aralık 1999 tarih ve 4487 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun Ek 1. maddesi ile Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) oluşturulmuştur. Kurulun başlıca görevleri, UMSK tarafından yayınlanan uluslararası muhasebe standartlarını Türkçeye çevirerek yayınlamak, standartların güncelliğinin korunmasını sağlamak, uygulamaya yön verecek örnekler oluşturarak uluslararası standartlara uyumlaştırma faaliyetlerine katkıda bulunmak, gerektiğinde standartlar ile ilgili anlaşılmayan konularda kamuyu aydınlatmak, standartların uyumu için konferans ve sempozyum gibi aktiviteler düzenlemek ve standartlar konusunda gerekli eğitimler vermektir (Oksay ve Acar, 2005: 57). UMSK tarafından yayınlanmış standartlar TMSK tarafından tercüme edilerek UMS olanlar Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) olarak, UFRS olanlar ise Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) olarak adlandırılmıştır. TMS ve TFRS'ler 16 Ocak 2005 tarih ve 25702 sayılı Resmi Gazetede

yayınlanan “Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ” ile yürürlüğe girmiştir. 2 Kasım 2011 tarihli 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile TMSK lav edilerek yerine Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) kurulmuştur. Bu tarihten sonra TMSK'nın faaliyetlerini KGK gerçekleştirmeye başlamıştır.

Türkiye Uluslararası Muhasebe Standartlarını Türkçeye çevirerek uyumlaştırmaktadır. Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının birebir tercüme edilmiş halidir. Aralarında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Sigorta sektörüne özgü olarak sadece TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri standardı bulunmaktadır. Diğer standartlar da sigorta şirketleri tarafından uygulanmaktadır. Sektöre özgü standart olması sebebiyle TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı detaylı bir şekilde incelenecektir.

1.8. TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı

TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı, sigorta sektörüne özgü olarak hazırlanmış tek standarttır. IASB tarafından konu üzerinde çalışmalar 1997 yılında başlamış ve 2015 yılı itibariyle hala tamamlanamamıştır. Standartın tamamlanması uzun süre aldığından standart iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümü 2004 yılında yayınlanan standartın ikinci bölümü henüz yayınlanmamıştır. Türkiye’de ise standart tercüme edilerek 25 Mart 2006 tarih ve 26119 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Bu bölümde sigorta sözleşmeleri standartının oluşum süreci detaylı olarak anlatılmış, tamamlanmış olan birinci kısmı kapsamında finansal raporlamaya yönelik olarak getirilen yenilikler incelenmiştir.

1.8.1. TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı ve Oluşum Süreci

UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı, sigorta sektörüne özgü olarak hazırlanmış ilk ve tek standarttır. Standart, AB ülkeleri ve diğer ülkelerde bulunan sigorta şirketlerinin UFRS’ler ile uyumlaştırılması esnasında sektörün diğer standartlar ile giderilemeyen sorunlarını çözmek için yürürlüğe konmuştur. Standart ile ilgili çalışmalar 1997 yılına dayanmakla birlikte 2005 yılında uygulamaya konulabilmiştir. Standart sigorta sözleşmelerinin yanı sıra isteğe bağlı katılım özelliği olan finansal araçlara da

uygulanmaktadır. Standart sigorta şirketlerine ait diğer varlıklar ve yükümlülükler için uygulanmamaktadır (Mirza, Holt ve Orrell, 2010: 483).

“UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartı” kurul tarafından ilk olarak 1997 yılında gündeme alınmıştır. İlgili kurum ve kuruluşlardan 1999 yılına kadar standart ile ilgili 138 yorum mektubu alınmıştır. Konuyla ilgili yorum mektuplarını inceleyen kurul 2001 yılında sigorta sözleşmeleri ile ilgili bir taslak yayınlamıştır. Ancak taslak metin uluslararası camiada kabul görmemiştir. Taslak metin; uzun dönem/kısa dönem, hayat, sağlık, mal sigortaları ayrımı yapılmaksızın sigorta sözleşmesine aynı ölçüm kuralları ile yaklaşmayı amaçlamıştır. Bu yaklaşımın kabul görmemesinin sebebi mevcut ulusal uygulamalar ile çelişmesidir (Örneğin US GAAP farklı sigorta ürünleri için farklı muhasebeleştirme yaklaşımlarına sahiptir). Kurul taslak metni 2001 Kasım ayında kamuoyunda tekrar tartışmaya açmıştır. Bunun üzerine Sigorta Sözleşmeleri Standardını hazırlamakla görevli komite 2002 yılı Mayıs ayında yapmış olduğu incelemeler sonucunda AB tarafından UFRS’lerin uyumlaştırılacağı tarih olan 2005 yılına kadar tam kapsamlı ve ölçüm kurallarına sahip bir standart oluşturulamayacağına kanaat getirmiştir (Ernst&Young, 2010: 3176). Sonuç olarak sigorta sözleşmeleri standardının AB’nin UFRS’leri uyumlaştırma süresine kadar yetiştirebilmek için sigorta sözleşmeleri standardını iki bölüme ayrılmıştır. Standardın ikiye ayrılmasından sonra sigorta sözleşmeleri standardıyla ilgili 2004 yılının Mart ayına kadar herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. 2004 yılındaysa UFRS 4: Sigorta sözleşmeleri standardının birinci kısmı yayımlanmıştır (Mirza, 2012: 445). Standartla ilgili olarak yapılan çalışmaların henüz tamamlanmamış olmasına rağmen UMSK’nın standardı tamamlanmamış haliyle yayımlanmış olmasının sebepleri ise şunlardır:

- Sigorta sözleşmeleriyle ilgili standarta acilen duyulan ihtiyaç,
- UFRS 1 standartının sigorta işletmelerinde farklı raporlamalara yol açmasını önlemek, UFRS 1’e alternatif olarak ve işletmeler arasındaki raporlama farklılığını ortadan kaldırmak için geçici önlem olarak hazırlanmıştır (Elitaş, 2011: 320).
- UFRS 4 geçici bir standart olarak oluşturulmuş olsa da zamanında ortaya çıkan boşluğu kapatmıştır (Ernst&Young, 2010: 3182).

UMSK’nın yayımladığı standartlar ilke bazlı olmasına rağmen UFRS 4 diğer standartlardan farklı olarak işlem tabanlıdır. Sigorta sözleşmesi olmayan sözleşmelerde

eğer sözleşme sigorta sözleşmesi tanımını karşılıyorsa bu standart ile ölçülecektir (Ernst&Young, 2010: 3182).

UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri standardı TMSK tarafından Türkçe'ye çevrilerek Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) 4: Sigorta Sözleşmeleri standardı adıyla 25 Mart 2006 tarih ve 26119 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur. Çalışmanın bundan sonraki kısmında anlam kargaşası yaşanmaması için TFRS ve TMS kavramları kullanılacaktır. Bu yüzden Uluslararası Finansal Raporlama Standartları 4: Sigorta Sözleşmeleri (UFRS 4) yerine Türkiye Finansal Raporlama Standartları 4: Sigorta Sözleşmeleri (TFRS 4) olarak ifade edilecektir.

TFRS 4, özü itibariyle, sigorta işletmelerinin yapacakları tüm işlemlerle ilgilenmemektedir. Sigorta işletmeleri varlıklarını ve kaynaklarını TFRS 4 dışında diğer standartları da kullanarak muhasebeleştirmektedir. TFRS 4 standartının ikinci kısmı tamamlanamadığı için şu an kullanılmamaktadır. Buna rağmen, sigorta işletmeleri uygulamada olan diğer standartları uygulamakla mükelleftirler (Hamamcıoğlu, 2013). Sigorta işletmelerinin finansal tablolarını düzenlerken tabloda yer alacak kalemlerin değerlerini belirlerken kullanacakları standartlar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: TFRS'lere Göre Sigorta Şirketlerinin Bilanço Yapısı

Varlıklar	TMS/TFRS
Yatırımlar	TMS 39
Maddi Duran Varlıklar	TMS 16/40
Yatırım Sözleşmeleri	TMS 18
Sigorta Sözleşmeleri	TFRS 4
Diğer Varlıklar	Çeşitli
Kaynaklar	TMS/TFRS
Özkaynaklar	TMS 32/39
Sigorta Borçları	TFRS 4/TMS37
Yatırım Sözleşmeleri Borçları	TMS 39
Diğer Borçlar	Çeşitli

Kaynak: IFRS [Electronic Resource] : Practical Implementation Guide And Workbook. 2011. sf.487.

Tablo 9'dan da görüleceği üzere TFRS 4 sigorta işletmelerinin sigorta sözleşmelerini ve sigorta borçlarını düzenleyen bir standarttır. Sigorta işletmeleri bunların dışındaki varlık

ve kaynak kalemlerini düzenlerken diğer işletmelerin kullandığı aynı standartları kullanmaktadırlar.

1.8.2. TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartının İçeriği

UMSK tarafından Mart 2004 tarihinde, Türkiye’de ise 2006 yılı itibariyle yayınlanan Sigorta Sözleşmeleri standartının birinci kısmı sınırlı sayıda düzenlemeye sahiptir. Standart AB’nin standartları uyumlaştırma tarihi olan 2005 yılına yetiştirilmeye çalışılmış ama başarılı olunmamıştır. Bu sebeple standart iki bölüme ayrılmış, 2004 yılında AB’de bulunan sigorta şirketlerinin uyumlaştırma faaliyetlerinde karşılına çıkabilecek sorunlara yol göstermek adına birinci bölüm yayınlanmıştır. Standartın ikinci bölümü 2015 yılı itibariyle hala bitirilememiştir.

UFRS 4 Bölüm 1, Sigorta sözleşmeleri projesinin sonucu olarak yayınlanmıştır. AB, Avrupa bölgesinde UFRS’lerin 2005 yılında yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Sigorta işletmeleriyle ilgili genel bilgilerin muhasebeleştirilmesinde ortaya çıkan ihtiyaçtan dolayı standart planlanan süreden önce tamamlanmıştır. Standartla ilgili en büyük endişe finansal varlıklar ile sigorta yükümlülüklerinin hatalı eşleştirilmesinden kaynaklanmıştır. TMS 39 kapsamında pek çok finansal yatırım gerçeğe uygun değer ile kayıt altına alınmaktadır. Eğer bu varlıklar satışa hazır varlıklar olarak sınıflandırılırsa gerçekleşmemiş gerçeğe uygun değer hareketlilikleri diğer kapsamlı gelir olarak kayıtlara alınır. Buna karşılık sigorta yükümlülükleri ile ilgili tüm hareketlilikler kar zararda kayıt altına alınır ve pek çok yerel muhasebe düzeninde hayat dışı sigortalardan ortaya çıkan yükümlülükler hesaba katılmaz. Temmuz 2003’te oluşturulan Taslak Metin 5’te "sigorta sözleşmelerinden dönüşler üzerine oluşturulmuş yatırımlar" adı altında bir yatırım kategorisi oluşturulması ve bu kategorideki varlıkların amorti edilmiş maliyetleri ile kayıt altına alınmalarını önermiştir. Buna rağmen UMSK TMS 39’da finansal varlıkların ölçülme gerekliliklerini değiştirerek, geçici olarak sigortacının finansal tablolarının güvenilirliğini ve işe yarar oluşunu hafifletici önlemler almıştır (Ernst&Young, 2010: 3177).

TFRS 4 standartının kapsamı standartta şu şekilde açıklanmıştır (TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Standardı, 2006):

2. İşletme, bu TFRS’yi aşağıdakilere uygular:

(a) Düzenlediği sigorta sözleşmeleri (reasürans sözleşmeleri dahil) ve aldığı reasürans sözleşmelerine.

(b) İhraç ettiği isteğe bağlı katılım özellikli finansal araçlara (bakınız: 35 inci Paragraf). “TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar” Standartı, bu tür özelliklere sahip olanlar da dahil, finansal araçlara ilişkin açıklama yapılmasını gerekli kılar.

3. Bu TFRS, 45 inci Paragraftaki geçiş hükümleri haricinde, sigortacılar tarafından elde tutulan finansal varlıkların ve sigortacılar tarafından ihraç edilen finansal borçların muhasebeleştirilmesi gibi sigortacıların diğer muhasebe konularına değinmez (bakınız: “TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum”, “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme”, TFRS 7 ve “TFRS 9 Finansal Araçlar”).

4. İşletme bu TFRS’yi aşağıdakilere uygulamaz:

(a) Üretici, aracı veya perakendeci tarafından doğrudan ihraç edilen ürün sertifikaları (bakınız: “TMS 18 Hasılat” ile “TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar” Standartları).

(b) İşverenin çalışanlara sağlanan faydalar kapsamındaki varlık ve borçları (bakınız: TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar ve TFRS 2 Hisse Bazlı Ödemeler) ile tanımlanmış fayda emeklilik planlarında ifade edilmiş emeklilik fayda yükümlülükleri (bakınız: TMS 26 Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama).”

(c) Finansal olmayan bir kalemin kullanım hakkı veya gelecekteki kullanım koşuluna bağlı olan, sözleşmeye dayalı hak veya yükümlülükler (örneğin bazı lisans ücretleri, telif hakları, koşullu kira ödemeleri ve benzer kalemler) ile bir finansal kiralama işleminde yer alan, kiracının garanti edilen kalıntı değeri (bakınız: TMS 17 Kiralama İşlemleri, TMS 18 Hasılat ve TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar),

(d) Finansal garanti sözleşmeleri ihraç edenin bu tür sözleşmeleri bir sigorta sözleşmesi olarak kabul edildiğini açık bir şekilde önceden belirtilmemiş ve sigorta sözleşmelerine uygulanabilir muhasebe kullanılmamış olduğu durumda ihraç eden bu tür finansal garanti sözleşmelerine ya TMS 32, TFRS 7 ve TFRS 9 ya da bu Standardın uygulanmasını seçebilir. İhraç eden bu seçimi sözleşme bazında yapabilir, fakat hiçbir sözleşmeye ilişkin seçimini sonradan değiştiremez.

(e) İşletme birleşmesinde borç veya alacakların koşulluğu durumu (bakınız: TFRS 3 İşletme Birleşmeleri)

(f) İşletmenin taraf olduğu doğrudan sigorta sözleşmeleri (yani, işletmenin sigortalı olduğu doğrudan sigorta sözleşmeleri). Ancak, sedan işletme, bu TFRS' yi reasürans sözleşmelerine uygular.

5. Kullanım kolaylığı için, bu TFRS, hukuken veya denetim açısından sigortacı kabul edilsin edilmesin, sigorta sözleşmesi düzenleyen her işletmeyi sigortacı olarak tanımlar.

6. Reasürans sözleşmesi sigorta sözleşmesinin bir türüdür. Dolayısıyla, bu TFRS içindeki sigorta sözleşmelerine ilişkin bütün düzenlemeler aynı zamanda reasürans sözleşmelerine de uygulanır.

Çalışmanın bu kısmında TFRS 4 standartı bölümlere dağıtılarak detaylı olarak anlatılacaktır.

1.8.2.1. TFRS 4 Sigorta Sözleşmesi Standartında Bulunan Terimler

TFRS 4'ün sigorta işletmelerine getirdiği değişikliklerin anlaşılabilmesi için öncelikle standartta geçen temel kavramlara göz atmak uygun olacaktır. Standartın EK A kısmında yer verilen kavramlar aşağıda açıklanmıştır (TFRS 4 EK A, 2006):

Sigorta Sözleşmesi: Bir tarafın (sigortacı) gelecekte ortaya çıkabilecek belirsiz bir olay için belirli bir ödeme karşılığında belirli bir sigorta riskini diğer taraftan (poliçeyi alan) devraldığı sözleşme türüdür (Mirza, 2012: 445).

Sedan İşletme: Reasürans sözleşmesine göre sigortalı olan şirkettir.

Birikim Unsuru: TFRS 9'a göre türev ürün olarak muhasebeleştirilmeyen ve eğer ayrı bir yatırım aracı olsaydı TFRS 9 kapsamında olan bir sözleşme unsurudur.

Gelecekteki Belirsiz Olay: Sigorta sözleşmelerinin özünde belirsizlik vardır. Sözleşme kurulurken aşağıdakilerden en azından birisinin belirsiz olması gerekir:

- a. Sigorta konusunun gerçekleşme durumu,
- b. Gerçekleşme zamanı,
- c. Eğer gerçekleşirse ödenecek tazminat tutarı.

Oluşacak hasarın sözleşme zamanının içinde olması gerekir.

Reasürör: Reasürans sözleşmesine göre sigorta konusu olayın gerçekleşmesi durumunda sedan işletmeye tazminat ödemekle yükümlü olan taraftır.

Ayrıştırma: Sözleşmenin unsurlarının ayrı sözleşmelermiş gibi muhasebeleştirilmesidir.

Önemli Sigorta Riski: Bir sözleşme önemli bir sigorta riskini devrediyorsa sigorta sözleşmesidir.

Borç yeterlilik testi: Gelecekteki nakit akışlarının gözden geçirilmesine dayanılarak sigorta borçlarının defter değerinin arttırılmasına (veya ilgili ertelenmiş üretim giderlerinin veya maddi olmayan varlıkların defter değerlerinin azaltılmasına) gerekliliğine dair yapılan bir değerlendirmedir (Gürbüz, Ataman ve Çakıcı, 2011: 56).

Sigorta Riski: Sigorta riski finansal riskten farklı bir risktir. Finansal risk faiz oranları, finansal araçların fiyatları, mal fiyatları, döviz kuru oranları ya da diğer değişkenlerden bir ya da bir kaçında ortaya çıkabilecek gelecekteki değişikliklerdir. Finansal olmayan değişkenlerde ise eğer değişken sözleşmenin belirli bir özelliği değilse risk finansaldır. Bunun dışında risk sigorta riskidir (Mirza, 2012: 448).

İsteğe Bağlı Katılım Özelliği: sözleşme ile garanti edilen faydaların yanı sıra, sözleşme ile birlikte sağlanan ek faydalardır. Bu ek faydalar;

- Sözleşmeye dayalı toplam faydaların önemli bir kısmını teşkil etmeye aday,
- Tutarı ve zamanlaması sözleşme gereği ihraç edenin takdirinde olan, ve
- Sözleşme gereği aşağıdakilere dayalı olan;
 - Belirli bir sözleşmeler havuzunun veya belirli bir sözleşme türünün performansına,
 - İhraç eden tarafından elde tutulan belirli bir varlık havuzunun gerçekleşmiş ve/veya gerçekleşmemiş yatırım gelirlerine veya
- Sözleşme ihraç eden şirketin, fonun veya başka bir işletmenin kar veya zararına.

1.8.2.2. TFRS 4 Standardının Amacı ve Kapsamı

Sigorta sözleşmeleri standardının 2. maddesine göre standart tüm sigorta sözleşmelerinin yanı sıra şirketin yapmış olduğu reasürans sözleşmelerine ve şirket tarafından ihraç edilen isteğe bağlı katılım özelliği olan finansal araçlara uygulanmaktadır (TFRS 4, md.2, 2006). Ulusal muhasebe sistemlerinin büyük bir kısmında hayat ve hayat dışı sigortalar için farklı muhasebe uygulamaları söz konusu iken TFRS 4'te her iki sigorta türü için de aynı düzenlemeler söz konusudur. TFRS 4 reasürans sözleşmelerini de sigorta sözleşmesi hükmünde değerlendirmekte ve bu nedenle sigorta sözleşmesi gibi muhasebeleştirilmesini öngörmektedir (Ernst&Young, 2010: 3182). Standart motorlu taşıt, seyahat, hayat ve mal sigortalarını ve bunların reasürans sözleşmelerini kapsamaktadır. Belirli sigorta riski taşımayan (tasarruf, emeklilik planları gibi) faaliyetler finansal ürün olarak değerlendirildiğinde TMS 39 kapsamında muhasebeleştirilirler. TMS 39 ayrıca özünde finansal risk taşıyan kredi türevleri ile bazı finansal reasürans sözleşmelerine de uygulanır (Mirza, Ornell ve Graham, 2008: 420).

TFRS 4: Sigorta Sözleşmesi standartının kapsamına girmeyen varlıklar standartın 4. maddesinde açıklanmıştır. Sigortacıların diğer elde ettiği, elde tutulacak finansal varlıklar ve halka arz edilmiş finansal borçlar ile ilgili herhangi bir hüküm yoktur. Bu nedenle sigorta işletmeleri bu konularla ilgili olarak TMS 39 ve TFRS 7'yi uygulamak durumundadır. Bunlar dışında standardın kapsamında olmayan ancak diğer standartların kapsamında olan uygulamalar da standardın ana metninde açıklanmıştır (Ernst&Young, 2010: 3183). Buna göre, ürün garantileri TMS 18 ve TMS 37'ye, çalışanlarla ilgili harcamalar TMS 19 ve TFRS 2'ye, İşletme Birleşmeleri ise TFRS 3'e göre muhasebeleştirilir (Mirza, Ornell ve Graham, 2008: 420). Standardın kapsamı ile ilgili olarak dikkat edilmesi gereken hususlar ise şunlardır:

- Finansal garanti sözleşmelerinde, ihraç edenin bu tür sözleşmeleri sigorta sözleşmesi olarak kabul edildiğini açık bir şekilde belirtmemiş ve sigorta sözleşmelerine uygulanabilir muhasebe kullanmamış olduğu durumlarda, ihraç eden TMS 39 ile TFRS 4 arasında seçim yapabilmektedir (Mirza, 2012: 445).
- Sigorta sözleşmeleri "finansal araç" tanımını karşılamakla birlikte TMS 39 hükümlerine tabi değildir. Zira bu sözleşmeler İsteğe Bağlı Katılım (İBK) özelliği

olan varlıklardır. Buradan da anlaşılacağı üzere finansal araçların (yatırım araçları) muhasebeleştirilmesi ve ölçümünde isteğe bağlı katılım özelliği var ise bu varlıklar TFRS 4, bu varlıklar bilgilendirilme amaçlı ise TFRS 7 ile ölçülmektedir (Ernst&Young, 2010: 3181).

- Sigorta sözleşmelerinin tanımını karşılamayan ve içerisinde İBK özelliği barındırmayan sözleşmeler TMS 39 hükümlerine tabiidirler (Ernst&Young, 2010: 3181).

1.8.2.3. Melez Bir Üründe Saklı Türev Ürünler

TFRS 4 standardının 7 ila 9. maddeleri melez bir üründe saklı türev ürünler ile ilgili açıklamalara yer vermiştir. Standarda göre melez bir üründe saklı türev ürün varsa bu ürün ana sözleşmeden ayrıştırılarak gerçeğe uygun değeri ile ölçülmesini ve bu ölçüm sonucunda gerçeğe uygun değer ile ilgili olarak meydana gelen değişikliklerin kar/zararda muhasebeleştirilmesini öngörmüştür (TFRS 4 md.7, 2006). İçinde türev ürün barındıran sözleşmelerde (endeks opsiyonları gibi) gerçeğe uygun değer ile muhasebeleştirilebilir. Sigorta sözleşmesinin içine gömülü türev ürünlerde, gömülü türev ürünlerin kendisi sigorta sözleşmesi özelliği taşııyorsa TMS 39 kapsamında (2011 yılı öncesi TFRS 9'u uygulamayanlar için geçerlidir, 2011 yılı öncesi TFRS 9'u uygulayanlar TFRS 9'u uygulayacak) değerlendirilir. Sözleşmenin içinde bulunan gömülü türev ürün sigorta sözleşmesinin tanımını karşılıyorsa, gömülü türev kısmını gerçeğe uygun değer ile ölçmek için ayırmak zorunda değildir (Mirza, 2012: 446). Gömülü türev ürünlerde sigortacılar ayrıştırmanın gerekebileceği her türlü durumu tanımlamalıdır. Genel olarak birikim unsurları, TMS 39'un veya gömülü türev ürünü sigorta unsuru içeren muhasebe uygulamalarını içerir (Mirza, Ornell ve Graham, 2008: 423).

1.8.2.4. Yaşam Sigortalarının Birikim Unsurlarının Ayrıştırılması

TFRS 4'e göre bazı hayat sigortalarında sigorta unsurunun yanı sıra birikim unsuru da bulunmaktadır. Standart birikim unsurunun bazı durumlarda isteğe bağlı olarak, bazı durumlarda ise zorunlu olarak ayrıştırılması gerektiğini belirtmiştir. Aşağıda belirtilen iki şartın birden sağlanması durumunda birikim unsurunun zorunlu olarak ayrıştırılması gerekmektedir. Bu şartlar (TFRS 4 md.10-12, 2006):

- Birikim unsurunun sigorta unsurundan ayrı olarak ölçülebilmesi,
- Ayrı olarak ölçülememesi durumunda ise, sigortacının muhasebe politikalarının, birikim unsurundan kaynaklanan tüm hak ve yükümlülüklerini muhasebeleştirilmesini gerektirmemesi.

Söz konusu şartlara göre, birikim unsurunun ayrı olarak ölçülebilmesi fakat hak ve yükümlülüklerin muhasebeleştirilmesinin gerektirmediği durumlarda birikim unsurunun ayrıştırılması zorunlu değil, isteğe bağlıdır. Birikim unsurunun ölçülemediği durumlarda ise ayrıştırmaya izin verilmez (TFRS 4 md.10, 2006).

TFRS 4 gereğince sigorta sözleşmeleri TFRS 4 ile, yatırım ve birikimleri ise TMS 39 (TFRS 9) ile değerlendirilecektir. Sigorta sözleşmesi niteliği taşıyan sözleşmelerin büyük bir kısmı sigorta bileşenlerinin yanı sıra birikim unsuru da içermektedir. Bir sigorta sözleşmesi hem birikim hem sigorta bileşenlerini bir arada barındırabilir (Mirza, 2012: 446). Uzun vadeli tüm sigorta sözleşmeleri saklı ya da açık olarak bulunabilmektedir, zira sözleşme sahipleri risk ortaya çıkmadan önce belirli bir prim ödemesi yapmak durumundadırlar ve zaman faktörü sigorta sözleşmelerinin fiyatını oluşturan ana unsurlardan bir tanesidir. Birikim unsuru, TMS 39 kapsamında bir türev ürün olmadığından sözleşmeden ayrıştırılmış olsa dahi TMS 39 ile muhasebeleştirilmesine gerek olmayan bir unsurdur. TFRS 4 kesin durumlar oluşması durumunda (aşağıda bu durumlar açıklanmıştır) birikim unsurunu sigorta sözleşmesinden ayırmayı gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla standart sözleşmelerin içindeki bileşenleri ayrı sözleşmeler gibi dikkate almak suretiyle muhasebeleştirilmesini öngörmektedir. Diğer durumlarda ayrıştırma yapılmasına ya izin verilmiştir ya da yasaklanmıştır (Ernst&Young, 2010: 3206).

Aşağıdaki durumlarda ayrıştırma yapılması gerekmektedir (Ernst&Young, 2010: 3207):

- TFRS 4 kapsamında olan sigorta sözleşmesi içindeki sigorta bileşeninin ölçülebilmesi,
- Birikim unsuru, sigorta bileşeninin ölçüm temelinde itfa edilmiş maliyet değeri ya da gerçeğe uygun değer yöntemi ile tutarlı bir şekilde ölçülemiyorsa ve birikim unsuru bu yüzden TMS 39 kapsamında ölçülüyorsa,

- Birikim unsurundan elde edilen primleri gelir olarak sayılmayıp, birikim borçları olarak kabul edilmesi, bunun sonucu olarak sigorta bileşenlerindeki primlerin gelir olarak muhasebeleştirilmesi,
- Başlangıçta belirli bir üretim gideri yapıldığında bu giderin içinde birikim unsurunun bir etkiye sahipse,
- Sigortacı birikim unsurunu ayrı olarak ölçebiliyorsa ve sigortacının muhasebe politikaları birikim unsuruyla ilgili tüm yükümlülük ve hakları zorunlu kılmıyorsa.

1.8.2.5. Diğer TFRS'lere Verilen Geçici Muafiyetler

Sigorta sözleşmeleri standardının 13. ve 14. Maddesinde, TFRS 4 kullanımı durumunda diğer standartlardan geçici muafiyetleri gerektiren durumlar açıklanmıştır. “TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler Ve Hatalar” standardının 10.11. ve 12. maddeleri, *“hiçbir TFRS'nin belli bir kaleme özel olarak uygulanmadığı durumlarda işletmenin muhasebe politikası geliştirmesinde kullanılmak üzere çeşitli kriterler belirler.”* ifadesine yer vermiştir. Ancak TFRS 4'ün 13. ve 14. maddesinde belirtilen. sigorta sözleşmelerine ve alınan reasürans sözleşmeleri için şirketleri TMS 8 standartından muaf tutmuştur. Ayrıca standart bazı durumlarda sigortacıyı TMS 8'in 10.-12. maddelerinden muaf tutmamaktadır. Bu durumlar (TFRS 4 md.13-14: 2006);

- Gelecekteki olası hasarlara ilişkin karşılıkları, eğer bu hasar raporlama dönemi sonunda var olmayan sigorta şirketlerinden kaynaklanıyorsa borç olarak muhasebeleştirmez.
- Borç yeterlilik testini uygular.
- Sigorta borcunu ancak ve ancak yükümlülük ortadan kalktığına bilançodan çıkartır.
- Reasürans varlıkları ile ilgili reasürans borçlarıyla, reasürans sözleşmesinden doğan gelir veya gideri, ilgili sigorta sözleşmesinden doğan gelir veya gider kalemi ile mahsup yapamaz.
- Reasürans varlıklarında değer düşüklüğü olup olmadığını tespit etmek zorundadır.

TMS 8'in 12. Maddesinde, muhasebe politikaları belirlenirken yayınlanan tüm muhasebe standartlarının göz önünde bulundurulmasını, eğer standartlarda aksi durum belirtilmiyorsa şirketlerin muhasebe politikalarını kendilerinin

belirleyebileceği ifade edilmiştir. Ancak yukarıda bahsi geçen durumların söz konusu olması durumunda şirketler muhasebe politikalarını kendileri belirleyemezler. Çünkü standart 10.-12. maddeleri arasında bu politikaları uygulamayı zorunlu kılmıştır. Bu politikaların her biri aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

i. Katastrofik ve Dengeleme Karşılıkları Ayrılmaması:

Katastrofik risk; deprem, sel gibi sonucunda büyük felaketslere neden olan riskleri ifade etmektedir. Katastrofik riskin ortaya çıkması durumunda sigorta şirketleri birden fazla sigortalıya aynı anda hasar ödemesi yapmak zorunda kalmaktadır. Böyle bir durumda ödeme güçlüğüne düşmemek için elde ettiği prim gelirlerinin bir kısmını dengeleme karşılığı adı altında saklama yoluna gidilmektedir. Türkiye’de sigorta şirketleri yönetmelik gereği dengeleme karşılığı ayırmaktadır.

TFRS 4, Dengeleme karşılığı ayrılmasını yasaklamıştır. Standarta göre gelecekteki olası hasarlara ilişkin karşılıkları, eğer bu hasarlar raporlama dönemi sonunda var olmayan sigorta sözleşmelerinden kaynaklanıyorsa borç olarak muhasebeleştirilmez (Gürbüz, Ataman ve Çakıcı, 2011: 56). O halde standarta göre dengeleme karşılığı yükümlülükler arasında muhasebeleştirilecek bir borç değildir. Çünkü dönem sonuna gelindiğinde dengeleme karşılığı ile alakalı sigorta şirketinin herhangi bir hasar ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır (Ernst&Young, 2010: 3221).

ii. Borç Yeterlilik Testi:

Sigorta şirketleri TFRS 4 hükümleri gereğince her yıl borç yeterlilik testi uygulamak zorundadır. Eğer test sonucunda açık çıkarsa bu açık kâr/ zarara aktarılmaktadır (Elitaş, 2011: 319). Eğer borç yeterlilik testi yapılmazsa, ilgili sigorta borçları defter değerleri ertelenmiş üretim giderlerinden düşülerek ya da portföy transferi veya işletme birleşmelerinden edinilen maddi olmayan duran varlıkları defter değerleri düşülerek belirlenir (Gençoğlu, Özerhan ve Karabınar, 2013: 651). Borç yeterlilik testine ilişkin detaylı bilgi izleyen kısımlarda verileceğinden burada ayrıntıya girilmemiştir.

iii. Sigorta Yükümlülüklerinin Bilançodan Çıkarılması:

TFRS 4'te sigorta ve reasürans varlıklarının bilanço dışı bırakılmasıyla ilgili herhangi bir düzenlemeye gerek duyulmamıştır. Bu varlıkların bilançodan çıkarılmasında tüm finansal araçlarda olduğu gibi TMS 39 hükümleri kullanılmaktadır (Ernst&Young, 2010: 3226).

iv. Reasürans Varlıklar ile Borçların Mahsup Edilmemesi:

TFRS 4, reasürans varlıklarını ilgili reasürans borçlarıyla veya reasürans sözleşmelerinden doğan gelir veya gideri, ilgili sigorta sözleşmesinden gelir veya gider ile mahsup edilmesini yasaklamıştır. Söz konusu gelir veya gider tutarlarının mahsup edilememesi özü itibarıyla “TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum” Standartıyla ilgilidir. TMS 32 Standardına göre varlıkların mahsup edilebilmesi iki koşulun oluşmasına bağlıdır. Bu koşullar aşağıda sıralanmıştır (TMS 32, Md. 42, 2006):

- Muhasebeleştirilen tutarları netleştirme konusunda yasal bir hakkının bulunması,
- Net esasa göre ödemede bulunma ya da varlığı elde etme ve borcu ödeme işlemlerini eş zamanlı olarak gerçekleştirme niyetinde olması.

Tablo 8 AB direktifine göre sigortacılık teknik karşılıkları hesap grubunu göstermektedir. Teknik karşılıklar hesap grubuna göre teknik karşılıklar reasüransa devredilen tutarlar düşüldükten sonraki net tutarları ile muhasebeleştirilmesini göstermektedir. Mevcut direktif Türkiye’de de 2005 yılından beri uygulamadadır. Bu sebeple Türk sigorta sektöründe teknik karşılıklarını reasürans varlıklarından mahsup edilmiş tutarlar üzerinden raporlamaktadır.

TMS 32’de yer alan söz konusu iki koşula göre, sigorta şirketlerinin varlık ve yükümlülüklerini mahsup edebilmesi için bu konuda yasal bir hakkının bulunması ve varlığın elde edilmesi ile borcun ödenmesinin eş zamanlı olması gerektiğini ifade etmektedir. Sigortacılık teknik karşılıklarında ise sigorta şirketi teknik karşılıkları yapmış olduğu prim tahsilatlarından dolayı ileride ödemesi muhtemel hasarlara karşı ayırmışken, hasarın oluşması durumunda alacağı reasürans şirketlerden tazmin edecektir. Başka deyişle hasarın ortaya çıkması durumunda hasar ödemesi yapılan kişi ve hasar ile ilgili olarak reasürans şirketinden alınacak alacak aynı kişi veya kurumlardan değildir. Ayrıca hasarın tazmini ile reasürans şirketinden elde edilecek

alacak tutarı aynı zamanda gerçekleşmemektedir. Bu sebeple sigorta şirketleri teknik karşılıklardan ortaya çıkan borçları ile reasürans şirketlerinden doğan alacaklar mahsup edemezler.

v. Reasürans Varlıklara Değer Düşüklüğü Testi:

Sigorta şirketlerinin TMS 8'den muaf tutulmadığı başka bir durum ise reasürans varlıklara değer düşüklüğü testi uygulamasıdır. Reasürans varlıklara değer düşüklüğü testine ilişkin detaylı bilgi izleyen kısımlarda verileceğinden burada ayrıntıya girilmemiştir.

1.8.2.6. Borç Yeterlilik Testi

TFRS 4'ün Sigorta Sözleşmeleri Standartının 15.ila 19. maddeleri borç yeterlilik testine ilişkin hükümleri içermektedir. Söz konusu maddelerde yeterlilik testinin tanımı yapılarak, testin yapılabilmesi için gerekli olan asgari şartlar açıklanmıştır. Borç yeterlilik testi Standartta; *“her raporlama dönemi sonunda, sigorta sözleşmelerinin gelecekteki nakit akışlarına ilişkin cari tahminleri kullanarak, muhasebeleştirilmiş olduğu sigorta borçlarının yeterli olup olmadığını değerlendirir. Eğer bu değerlendirme, gelecekteki nakit akışlarının ışığında sigorta borçlarının defter değerlerinin yetersiz olduğunu gösterirse, açığın tümü kar veya zararda muhasebeleştirilir”* olarak tanımlanmıştır (TFRS 4, md.15, 2006). Borç yeterlilik testi, finansal oranlar (Hasar Oranı, Gider Oranı ve Birleşik Oran) yardımıyla yapılır. Hasar oranı, sigorta şirketlerinin elde ettikleri primlerin hasar olarak sigortalılara dönüşünü ifade eden orandır. Gider oranı, şirketlerin prim gelirlerinin, prim geliri elde ederken katlandıkları üretim giderlerine oranını ifade etmektedir. Birleşik oran ise hasar oranı ile gider oranının toplamını ifade etmektedir (Reichert, 2009: 17). Birleşik oranın %100'ün üstünde çıkması durumunda şirketin hasar ve üretim giderleri, prim gelirlerini aşmış demektir. Aşan durum için karşılık ayrılarak kâr/zararda muhasebeleştirme yapılmalıdır.

Eğer sigorta şirketleri standartın belirlemiş olduğu asgari şartları sağlayan bir test uyguluyorsa borç yeterlilik testi uygulamasına gerek yoktur. Borç yeterlilik testi brüt tutarlar üzerinden hesaplanır ve borçlar branş bazında değil şirket genelinde teste tabi tutulurlar.

Borç yeterlilik testi uygulamak için sigorta borçlarının belirlenmesi gerekmektedir. Sigorta borçları belirlenirken, ertelenmiş üretim giderleri ve portföy transferleri veya işletme birleşmelerinde edinilenler gibi maddi olmayan duran varlıklar düşülerek bulunmaktadır (TFRS 4, md.17, 2006).

1.8.2.7. Reasürans Varlıklarının Değer Düşüklüğü

TFRS 4, Değer düşüklüğü testinin nasıl uygulanacağına dair kesin bilgiler vermemektedir. Kesin bilgilerin noksanlığı durumunda TMS 39’da değer düşüklüğüne ilişkin olarak yer verilmiş bulunan bilgilerin kullanılması uygun görülmektedir. TMS 39’da bulunan “*gerçekleşen zarar modeli*” reasürans varlıkların değer düşüklüğü testine tabi tutulması için uygun bir model olarak görülmektedir. Değer düşüklüğü testi için bu modelin kullanılması zorunlu kılınmıştır (Ernst&Young, 2010: 3227). Reasürans varlığı değer düşüklüğü iki durumda oluşur (Gençoğlu, Özerhan ve Karabınar, 2013: 652):

1. Reasürans varlığın ilk muhasebeleştirilmesinden sonra meydana gelen bir olayın sonucunda sedan işletmenin sözleşme gereği alacağı tutarların tamamını alamayabileceğine dair objektif kanıt bulunması,
2. Bu olayın sedan işletmenin reasürörden edineceği meblağlar üzerinde güvenilir şekilde ölçülebilir bir etkiye sahip olmasıdır.

Yukarıda belirtilen iki durumun bir arada söz konusu olduğu durumlarda sigorta şirketlerinin reasürans varlıkları için değer düşüklüğü ayırması gerekmektedir. Değer düşüklüğünün tespit edildiği durumlarda, değer düşüklüğü ayrılmalı ve tutarı dönemin kar/zararına aktararak muhasebeleştirilmelidir (Epstein ve Jermakowicz, 2010: 1099).

1.8.2.8. Muhasebe Politikalarındaki Değişiklikler

TFRS 4, muhasebe politikalarında değişiklik yapmayı sınırlandırmıştır. Değişiklik yapılabilmesi için bu değişiklik sonucunda oluşan bilginin eskiye kıyasla ihtiyaca uygun olması veya daha güvenilir olması gerekmektedir. Muhasebe politikalarının değiştirilmesi için bazı şartlar bulunmaktadır. Sözleşmelerin finansal varlık/borç ortaya çıkardığı durumlarda “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” ya da “TFRS 9:Finansal Araçlar” standartları uygulanır. Finansal varlıklar diğer standartlar itibariyle gerçeğe uygun değer ile ölçülür, uyumlaştırmayı sağlama açısından piyasa

koşullarında ortaya çıkan değişimleri yansıtmak üzere muhasebe politikalarının değiştirilmesine izin verilebilir (Elitaş,2011:321).

TFRS 4'ün 22 ila 30. Maddeleri TFRS'leri uygulamakta olan sigortacının yaptığı değişiklikleri izah etmektedir. Bu maddeler kapsamında muhasebe politikalarının değişikliği ile ilgili olarak "TMS 8 Muhasebe Politikalarında Değişiklikler ve Hatalar standardına" atıfta bulunulmuştur. TMS 8'e göre, sigorta şirketlerinin muhasebe politikalarını değiştirebilmesi için, yapılacak değişikliğin finansal tablo kullanıcılarının ekonomik karar almalarında daha uygun bir hale getirmesi ve finansal tabloların güvenilirliklerinin azalmasını engellemesi gerekmektedir veya finansal tabloları daha güvenilir hale getirmekte ve kullanıcıların ihtiyacına daha az uygun olmasını engellemesi gerekmektedir. Bu durumlar söz konusu olduğunda sigorta şirketi muhasebe politikalarında değişiklik yapabilir (TFRS 4 md.22, 2006). Muhasebe politikalarında değişikliğin söz konusu olabileceği konular TFRS 4 sigorta sözleşmeleri standardının 23. maddesinde belirtilmiştir. Bu politikalar standartta belirtilen sırasıyla aşağıda ayrı ayrı incelenmiştir.

i. Cari Faiz Oranları

Cari Faiz Oranları: Sigortacının ertelenmiş üretim giderlerini ve ilgili maddi olmayan varlıkları içeren sigorta borçları için cari faiz oranlarını yansıtmak için yeniden ölçme ve bu borçlardaki değişiklikler kar/zararda muhasebeleştirme için muhasebe politikalarında değişikliğine izin verir. Bu uygulama ihtiyaridir (Gençoğlu ve diğerleri, 2013: 652). Hesaplarda faiz oranlarının değişimi dikkate alınır. Bu uygulama zorunlu değildir. Eğer cari faiz oranları kullanılıyorsa bu uygulamanın her yıl yapılması gerekir (Elitaş, 2011: 319).

ii. Mevcut Uygulamaların Devamı

Standart belirtmiş olduğu üç durumun uygulamasına devam edilebileceğini belirtmektedir. Bu uygulamaları ilk defa uygulamaya başlayacak şirketlerin finansal tabloların güvenilirliği ve ekonomik karar almada açıklayıcı olması ile ilgili açıklamasına uyulduğu anlamına gelmemekte olduğu ayrıca belirtilmiştir (TFRS 4, md. 25, 2006).

iii. İhtiyatlılık

Sigortacının, sigorta sözleşmesine ilişkin muhasebe politikalarını aşırı ihtiyatlılığı ortadan kaldırmak amacıyla değiştirmesi gerekmemektedir. Eğer sigortacı yeteri kadar ihtiyatlı davranıyorsa, ek olarak önlem almasına gerek yoktur (TFRS 4, md. 26, 2006).

iv. Gelecekteki Yatırım Marjları

Sigortacının, sigorta sözleşmelerinde oluşan gelecekteki yatırım karlılığını ortadan kaldırmak için muhasebe politikalarını değiştirmesine gerek yoktur. Buna rağmen, varlıklar üzerindeki muhasebe politikaları borçlarda oluşacak yatırım karlılığını yansıtmayacak şekilde değiştirilmez (kapsamlı yatırım amaçlı muhasebe sistemine geçiş dışında). UMSK iyileştirmelerle ya da gelecekteki yatırım karlılığının dezavantajlarıyla ilgili yapılacak işlemlerle ilgili kanıt ihtiyacı duyar (Mirza, Ornell ve Graham, 2008: 422).

v. Gölge Muhasebe

TFRS 4, sigorta şirketlerinin gerçekleşmemiş kazanç ve kayıplarını da gerçekleşmiş kazanç ve kayıplar gibi raporlamasına izin vermektedir. Standart, sigorta sözleşmelerinin ölçümünde sigorta sözleşmesinin etkilediği varlıklarda ortaya çıkan kazanılmamış kazanç ve kayıpların muhasebeleştirilmesinde ortaya çıkan hataların azaltılması için sigortacıya kazanılmamış kazanç ve kayıpların raporlanması konusunda hak vermektedir. Bu hak, gölge muhasebe olarak adlandırılmaktadır. Gölge Muhasebe prosedürleri varlıklar ve borçların değerlendirilmesi yapılırken farklı değerlendirme modelleri kullanılmasından dolayı ortaya çıkan yapay düzensizliği düzeltmek için oluşturulmuştur (Mirza, 2012: 450). Gölge muhasebe uygulaması isteğe bağlıdır (Ernst&Young, 2010: 3239).

1.8.2.9. İsteğe Bağlı Katılım Özellikleri

Standart İsteğe bağlı katılım özelliklerini, sigorta sözleşmelerinde isteğe bağlı katılım özellikleri ve finansal araçlarda isteğe bağlı katılım özellikleri olarak ikiye ayırmıştır. Standart sigorta sözleşmelerinde isteğe bağlı katılım özelliğini 34. maddede finansal sözleşmeleri ise 35. maddede açıklamıştır. Standartın 34. maddesine göre bazı sigorta sözleşmeleri isteğe bağlı katılım özelliğinin yanı sıra garanti edilen bir unsura da

sahiptir. Bu tür sözleşmeyi ihraç eden sigortalı garanti edilen unsuru isteğe bağlı katılım unsurundan ayrı raporlayabilmektedir. Bununla birlikte standartta garanti edilen unsur için ayrı bir raporlama yapılmasına gerek olmadığı da ifade edilmiştir. İsteğe bağlı katılım ile garanti edilen unsurun birlikte muhasebeleştirilmesi halinde bütün sözleşmeleri borç olarak sınıflandırılır. Söz konusu unsurların ayrı olarak raporlanması durumunda ise sadece garanti edilen unsur borç olarak sınıflandırılması, isteğe bağlı katılım özelliği ise ya borç ya da özkaynağın ayrı bir unsuru olarak sınıflandırılması gerekmektedir. Anlaşılacağı üzere Standart, isteğe bağlı katılım özelliğinin borç olarak mı yoksa özkaynak olarak mı raporlanacağı konusuna açıklık getirmemiştir. Bu tespiti işletmeye bırakmıştır. Ama tespit yapılırken üçüncü bir (borç veya özkaynak harici) kategori olarak sınıflandırılmasını yasaklamıştır.

İhraç edilen sözleşmelerden elde edilen bütün primler, gelir olarak (Prim gelirlerinin özkaynak unsuruna ait olan kısımlarının ayrılmasına gerek yoktur) muhasebeleştirilebilirler. Dolayısıyla prim gelirlerinin özkaynak unsuruna ait olan kısımlarının ayrılmasına gerek yoktur. Eğer ihraç edilen sözleşme melez bir üründe saklı türev ürün içeriyorsa, söz konusu türev ürün TMS 39 kapsamında muhasebeleştirilir (TFRS 4 md.34, 2006).

Sigorta sözleşmelerinde isteğe bağlı katılım özelliği ile ilgili 34. maddede yapılan açıklamalar finansal araçlarda isteğe bağlı katılım özelliklerine de uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra eğer tüm sözleşme (isteğe bağlı katılım özelliği ve diğer özellikler) borç olarak sınıflandırılmışsa, sözleşmenin borç yeterlilik testine tabi tutulması gerekecektir. Söz konusu sözleşmeler sigorta sözleşmesi olarak nitelendirilmemesine rağmen standart bu sözleşmelerden doğan primlerin gelir olarak muhasebeleştirilmesine izin vermektedir (TFRS 4, md.35, 2006).

1.8.2.10. Dipnotlar

TFRS 4'ün temel amaçlarından bir tanesi sigorta işletmesinin, finansal tablosunun büyük kısmını oluşturan sigorta sözleşmelerinin meblağını, zamanını ve sigorta sözleşmelerinden dolayı gelecekte ortaya çıkabilecek nakit akışlarıyla ilgili bilgileri finansal tablo kullanıcılarına doğru şekilde sunulmasını sağlamaktır. Bu nedenle sigorta sözleşmeleriyle ilgili birtakım hususların finansal tablo dipnotlarında sunulması gerekmektedir. Dipnot kullanımı TFRS 4 açısından değerlendirildiğinde, standardın

yürürlüğe girmesi ile birlikte mevcut uygulamaların finansal tablolarda meydana getireceği değişikliklerin açıklanması açısından büyük önem arz ettiği söylenebilir. Dipnotlar ile ilgili hazırlanan taslaklar da UMSK finansal varlık ve borçlar ile ilgili özellikleri dipnotlara yerleştirmeyi planlamıştır. Dipnotlarda açıklanacak bilgilerin önemine rağmen UMSK dipnotlarda açıklanacak bilgilerle ilgili genel bir rehber hazırlanmış özellikli durumlar için herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Dipnotlar ile ilgili TFRS 4'te dipnotlar ile ilgili herhangi özel bir düzenleme yapılmamakla birlikte sigortacıların dipnotları nasıl kullanacağına dair uygulamaya rehberlik edecek altmış dokuz paragraflık bir rehber hazırlanmıştır. Bu rehberde göre, sigortacı finansal tablo dipnotlarında yer vereceği bilgilere ihtiyaçları doğrultusunda karar vermeli ve genel resmi sunmaya yönelik, farklı özelliklere sahip bilgileri somut olarak birleştirerek toplamış olmalıdır (Ernst&Young, 2010: 3247).

Sigorta şirketlerinin sigorta sözleşmelerine ilişkin olarak dipnotlarda sunmaya gereksinim duyacağı bilgiler iki temel amaca ayrılmaktadır:

-Sigorta sözleşmelerinden ortaya çıkan meblağların finansal durum tablosunda açıklanması ve tanınması,

-Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan risklerin niteliğini ve kapsamını değerlendirmek için finansal tablo kullanıcılarına bilgi sağlamak.

Sigorta sözleşmelerine yönelik olarak dipnotlarda sunulacak bilgiler, finansal tablo kullanıcılarının sigorta sözleşmelerinin işletmenin finansal durumunda meydana getirdiği değişiklikleri anlamasına yardımcı olmalıdır. Finansal tablolarda ayrıca sigorta sözleşmeleri dolayısıyla maruz kalınan sigorta riskiyle ilişkili olarak detaylı bir bilgi de vermelidir (riskin yoğun olduğu ve etkisi kilit varsayımları değiştirme gücü olan). Dipnotlarda; kullanıcıların meblağı, zamanlamayı ve gelecekteki belirsiz nakit akışlarını anlamaya yardımcı olacak bilgileri açıklaması zorunludur. TFRS 7'ye göre faiz oranı riski ve kredi oranı riskinin dipnotlarda gösterilmesi zorunludur. Eğer sigortacı gömülü türev ürünü finansal tablolarda gerçek uygun değeri ile göstermeyi tercih etmemişse gömülü türevdeki faiz oranı ve pazar riskini dipnotlarda açıklamak zorundadır. Bununla birlikte sigortalı, reasürans kontratlarından elde edeceği kazanç/kayıpı dipnotlarda göstermek zorunda değildir (Mirza, Ornell ve Graham, 2008: 423).

Sigortacılık faaliyetlerinden borçlar ve alacaklar için hazırlanan “UFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Standartı” AB uyum süreci çerçevesinde hazırlanmıştır. AB’nin 2005 tarihi itibarıyla üye ülkelerinde tüm sektörlerde UFRS’leri uygulamaya koymaya karar vermesi, sigorta sektörü içinde bir standart oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Ama standart 2005 yılına yetiştirilememiş ve iki bölüme ayrılmıştır. 2005 yılında yayınlanan standart yukarıdaki kısımda açıklandığı gibi sınırlı sayıda düzenleme getirmiştir. Yapılan düzenlemeler şirketlerin finansal raporlarında yeknesaklığı sağlamak adına hazırlanmıştır.

Türk sigorta sektörü ise öncelikli olarak AB’nin 1991 yılında hazırlamış olduğu sigortacılık direktifini uygulamaya koymuştur. Bu direktif uygulamaya konulduktan kısa bir süre sonra ise AB’nin üye ve aday ülkelere UFRS’leri uyumlaştırmayı zorunlu kılması Türk sigorta sektörünü UFRS’ler ile tanışmıştır. Hazine Müsteşarlığı sigorta sektöründe UFRS’leri uygulamaya birebir koymamıştır. AB sigortacılık direktifi ile UFRS’lerin birleşimi ile oluşturulan bir sistemi uygulamaya koymuştur. Oluşturulan sistemde UFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri standartı uygulama dışı bırakılmıştır.

Standartın ikinci kısmı ise ilerleyen yıllarda oluşturulan çalışma grubuyla hazır hale getirilmeye çalışılmaktadır. Sektör ile ilgili ciddi düzenlemelere sahip olan standartın ikinci kısmının geldiği aşama ve ikinci kısmın oluşumunda yön veren ülkeler ikinci bölümde detaylı olarak ele alınacaktır.

BÖLÜM 2: UFRS VE ULUSAL MUHASEBE STANDARTLARININ UYUMLAŞTIRILMASI VE YAKINSAMASI

20. yüzyılda uluslararası muhasebe standartları denildiğinde akla ABD'nin ulusal standartları olan US GAAP gelmekteydi. US GAAP kural bazlı olmakla birlikte yapılacak her işlem için raporlamanın nasıl yapılacağı açıkça ifade edildiğinden detaylı bir yapıya sahiptir. Enerji şirketi Enron'un iflasına kadar US GAAP küresel anlamda muhasebe standartları olarak görülmüş ve kullanılmıştır. IASC tarafından hazırlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları 1973 yılı itibariyle oluşturulmaya başlanmıştır. UFRS'ler ise ilke bazlı standartlar olup, yalın bir yapıya sahiptirler. Enron şirketinin iflasına kadar UFRS'lerin uluslararası camiada kabul görmesi ve yaygın olarak kullanımı mümkün olmamıştır. Amerika, Japonya, Kanada gibi ülkeler US GAAP'ı uygularken, AB ülkeleri ise AB direktiflerine göre raporlama yapmaktaydılar. 21.yüzyılın başında AB almış olduğu karar neticesinde üye ve aday ülkelerinden finansal tablolarını UFRS'lere göre hazırlamasını istemiştir. Bunun yanı sıra Enron şirketinin iflası ile birlikte US GAAP'ın itibarı zedelenmeye başlamıştır. Söz konusu gelişmelerin neticesinde UFRS'lerin uluslararası camiada saygınlığı artmış ve ülkeler ulusal standartlarını kullanmayı terk ederek UFRS'lere göre finansal tablolar hazırlamaya başlamıştır.

Son on beş senede UFRS'lerin dünya genelinde uygulama alanı hızla genişlemiştir. Ülkeler uluslararası standartları ulusal muhasebe sistemlerine entegrasyonunu iki şekilde gerçekleştirmektedirler. Birinci yol, ulusal muhasebe standartlarının tamamen terkedilerek UFRS'lerin kullanımına başlanması (uyumlaştırma), ikincisi ise ulusal muhasebe standartlarının kullanımını tamamen terk etmeyip, uluslararası standartlar ile benzeştirilerek (yakınsama¹) kullanıma devam edilmesi yöntemidir. Örneğin, AB üye ve

¹ Yakınsama kavramı, TDK Güncel Türkçe Sözlüğüne göre “*Aradaki açıklık sonsuz küçülerek fakat keşişmeden bir noktaya, bir sınıra doğru yaklaşma*” olarak açıklanmıştır. Matematiksel bir terim olarak yakınsama hedefe yaklaşma ama hiçbir zaman tam ulaşamama anlamına gelmektedir. Muhasebe bilimi açısından bakıldığında ülkeler ulusal muhasebe standartlarını hedefe (uluslararası standartlara) ulaştırmak açısından değiştirmektedirler. Hedef sabit olarak kalmakta değişen ise ulusal standartlar olmaktadır. Harmonizasyon terimi ise iki tarafında birbirlerine benzeşmesi anlamına gelmektedir. Harmonizasyon teriminde hem ulusal hem uluslararası standartlar birbirlerine benzeşmektedir. Matematiksel olarak bakıldığı zaman yakınsama terimi uyumlaştırmaya daha uygun görünmektedir. Ama Türkiye’de literatürde birbirlerine benzeşme anlamını yakınsama, bir ulusal standart paketinin yerini uluslararası standart paketine bırakmasını ise uyumlaştırma (harmonizasyon) olarak yer edinmiştir.

aday ülkeleri UFRS'leri uyumlaştırmış, ABD ise FASB ile UFRS'leri yakınsama faaliyetlerine başladığını duyurmuştur. Sonuç olarak UFRS'ler, entegrasyon yöntemi fark etmeksizin küresel boyutta önemli bir yere sahip olmuştur.

Bu bağlamda uluslararası finansal raporlama standartlarının ülkelere entegrasyonunda gelinen aşamanın gösterilmesi amaçlanmıştır. Bölümde öncelikle UFRS'lerin ortaya çıkışı, gelişimi ve standartların oluşumunda etkili olan kurumlar incelenmiştir. Sonrasında 2000 yılından itibaren hız kazanan uyumlaştırma ve yakınsama faaliyetlerine değinilerek, uyumlaştırma ve yakınsama faaliyetlerini henüz tamamlamamış ülkeler incelenmiştir. Uyumlaştırma çalışmaları yapan ülkeler UFRS'lere tam uyumlu hale geldiği için herhangi bir detaya girilmemiştir. Yakınsama faaliyeti yapan veya henüz tam uyumu gerçekleştirmemiş ülkelerin durumu incelenmiştir. Son olarak UFRS 4 standardının ikinci kısmının oluşumunda son duruma değinilmiştir.

2.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)

Bu kısımda, UFRS'lerin ortaya çıkışı, UFRS'lere ihtiyaç duyulmasının nedenleri detaylı olarak incelenerek muhasebe standartlarını oluşturan kurum veya özel kuruluşlara değinilmiştir.

2.1.1. UFRS'lere İhtiyaç Duyulmasının Sebepleri

Ülkelerin muhasebe sistemleri kültür, politika, jeopolitik yer, ekonomi gibi çeşitli nedenlerden dolayı farklılık göstermektedir (Gücenme, 2007: 1). Aynı tür işlemlerde farklı raporlama uygulamalarına rastlanılmaktadır. Çünkü yerel muhasebe sistemleri sabit değildir. İşletmelerin ihtiyacına göre büyüyen bir organizmadır. Ülkenin ulusal tarihini, ekonomisini, sosyal, kültürel, politik, ticari ve teknolojik altyapısını da içinde barındırır. (Ampofo ve Sellani, 2005: 220). 1980'li yıllardan bu yana teknolojinin hızla gelişmesi ülkeler arası ekonomik faaliyetleri hızlandırmış, ticari sınırlar kalkmış, yerel şirketlerin yerini uluslararası sermaye şirketleri almaya başlamıştır. Ticari engellerin yavaş yavaş ortadan kalkması, mal ve hizmet üretiminde standartlaşma, ekonomik faaliyetlerin tamamının bölgesel ya da ulusal olmaktan çıkıp uluslararası piyasalar haline gelmeleri, işgücü piyasalarının ülke sınırlarını aşması, yabancı sermaye hareketlerinin artması "küreselleşme" olarak adlandırılmaktadır (Akgün, 2012a: 45).

Küreselleşmenin sonucu olarak çok uluslu şirketlerin sayısında artış meydana gelmiştir. Çok uluslu şirketlerin muhasebe işlemlerinin karmaşıklığından dolayı finansal tabloların şeffaflaşması ve kamuyu aydınlatma amaçları finansal raporlamayı etkileyen önemli konular olmuştur (Sağlam, Şengel ve Öztürk, 2009: 3). Küresel iş faaliyetlerinin artmasının bir sonucu olarak farklı ülkelerdeki firmaların finansal tablolarının karşılaştırılabilirliği önemli bir konu haline gelmiştir. Zira farklı ülkelerde yatırım yapan uluslararası şirketler yatırım yaptıkları her ülkede, o ülkenin yasal mevzuatına ve muhasebe sistemine uygun finansal raporlar oluşturmak durumunda kalmaktadır. Bu durum aynı şirket dahi olsa finansal tabloları karşılaştırılabilir bir yapıdan uzak tutmakta ve şirketlere konsolide finansal tablolar oluşturma imkanı bırakmamaktadır (Aksoy, 2005: 188). Bu nedenle birçok ülkedeki farklı standart koyucu ve uygulayıcılar raporlamada uyumlaştırmanın gerekliliğiyle ilgili çalışmalara başlamışlardır. Bu çalışmaların neticesinde en azından belirli firmalarda karşılaştırılabilir özelliğe sahip muhasebe standartlarının oluşturulmasının gerekliliğine değinilmiştir (Tarca, 2004: 61). UFRS'ler ortaya çıkaran diğer faktörler ise sermaye piyasalarının küreselleşmesi, uluslararası şirketlerin sayısındaki artış, denetim şirketlerinin faaliyetleri, ekonomik işbirliği oluşturma amaçları ve gelişmekte olan ülkeler için muhtemel faydalar gösterilebilir (Akgün, 2012b: 48). Muhasebe standartları küreselleşme sonucunda, uluslararası karşılaştırma ve yurt dışı yatırımcıların kaynaklarından faydalanmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Her ülkede farklı standart setlerinin olması uluslararası düzeyde karşılaştırılabilir standartların oluşması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Sağlam, Şengel ve Öztürk, 2009: 5).

Uluslararası standartların varlığı uluslararası şirketleri etkilemekle beraber küresel yatırımcıları da etkilemektedir. Zira uluslararası yatırımcılar farklı ülkelerdeki şirketlere yatırım yapma konusunda karar vermek için yatırım yapmayı düşündükleri şirketlerin finansal tablolarını incelemek isteyeceklerdir. Bu incelemeyi de en kısa zamanda ve en düşük maliyetle gerçekleştirmeyi hedefleyeceklerdir. İşte bu noktada uluslararası çapta kabul görmüş tek tip muhasebe standartlarının varlığı önem kazanmaktadır. Özellikle uluslararası çapta faaliyet gösteren şirketlerin finansal tablolarını tek tip muhasebe standartlar kapsamında düzenlemesi küresel yatırımcıların finansal tabloları kolaylıkla incelemelerini sağlayacaktır (Gücenme, 2007: 1-2).

Yukarıda sayılan nedenlerle muhasebede ortaya konan bilgilerin anlam birliği sağlaması amacıyla ulusal muhasebe standartlarına uyulaştırılmaya başlanmış ve ortak bir dil olarak uluslararası muhasebe standartlarının kullanımı kabul görmeye başlamıştır (Çankaya ve Aydoğan, 2008: 300). Dünya üzerinde ortak bir muhasebe standart setinin var olması finansal tabloların anlaşılabilir olmasını sağlarken yatırımcılarında finansal tabloları değerlendirmede yaşadıkları güçlükleri azaltmaktadır (Akgün, 2012a: 50). Mueller'a (1965: 387) göre öz itibariyle uluslararası muhasebe standartlarına ihtiyaç duyulmasının dört temel nedeni vardır:

- Uluslararası ticaret ve yatırımların artması,
- Çok uluslu şirket sayısındaki artış,
- Muhasebe ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmalarını sürdürebilmek,
- Diğer disiplinler (hukuk, ekonomi) ile uyum sağlamak.

Muhasebe standartları kavramı küresel anlamda ortak bir muhasebe sisteminin olmasını ve uygulamada farklılıkları kaldırarak tek düze, şeffaf, anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir raporlar üretilmesini sağlamayı amaçlamaktadır (Elitaş ve Elitaş, 2010: 1). Ancak ülkelerin muhasebe sistemleri farklılık göstermektedir. Ülkelerin muhasebe sistemleri arasında farklılıklar dört sebepten ötürü görülmektedir (Gücenme, 2007: 2):

- Muhasebe sistemlerinin meslek örgütleri veya hükümetlerce düzenlenmesi,
- Esnek ya da tekdüzelik üzerine kurulması,
- İhtiyatlı ya da iyimser olması,
- Gizlilik ya da şeffaflık olması.

Ülkeler muhasebe sistemlerini oluştururken kültürel geçmişleri, buldukları coğrafya, ekonomik anlaşmalar, hukuki sistemleri gibi çeşitli etmenleri göz önünde bulundurlar. Bu etmenler muhasebe sisteminin oluşumunda da önemli rol oynamaktadır. Örneğin kamu otoritesinin güçlü olduğu ülkelerde muhasebe sistemleri hükümetler tarafından oluşturulduğu gözlemlenmektedir. Sonuç olarak ülkelerin muhasebe sistemleri kültürel ve diğer özelliklerinden etkilenecek yukarıda belirtilen dört farklılık çerçevesinde şekillenmektedir.

2.1.2. UFRS'nin Doğuşu

Bu kısımda Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının oluşumunu daha iyi incelemek amacıyla öncelikle, muhasebe standartlarına yön veren uygulama modelleri, muhasebe standartlarını oluşturan kamu ve özel kuruluşlara ve muhasebe standartlarının yapısına kısaca değinilmiştir. Sonrasında uluslararası muhasebe standartlarının ortaya çıkışı ve bugüne kadar geçen süredeki gelişimi detaylı olarak anlatılmıştır.

2.1.3. Muhasebe Standartlarına Yön Veren Uygulama Modelleri ve Ülke Uygulamaları

Küresel muhasebe standartlarının oluşumunda da ulusal muhasebe uygulamalarının etkisi bulunmaktadır. Çünkü uluslararası standartları oluşturan üye ülkeler uluslararası standartları kendi ulusal standartlarına benzeştirmeye çalışmaktadır. Bu nedenle burada öncelikle ülkelerin ulusal muhasebe modelleri detaylı olarak incelenmiştir.

Ulusal muhasebe modelleri birbirleri ile farklılık gösterebilmektedir. Başlıca farklılıklar: Hukuki ve mali sistemlerin farklılığı, ortaklık yapısı, mali sistem yapısı, muhasebe mesleğinin durumu, muhasebe bilgililerinin eğitim ve gelişmişlik düzeyleri gibi kültürel farklılıklar da söz konusudur (Üstündağ, 2000: 35-37). Ulusal muhasebe modellerine bakıldığı zaman, iki modelin muhasebe standartları oluşumunda etkin olduğu gözlemlenmektedir. "Hissedarlara odaklanmış" ülkeler grubunda (Anglo Sakson Kültür grubu da denilir) Amerika, İngiltere, Kanada ve Avustralya bulunmaktadır. Bu ülkeler muhasebe sistemleri incelendiğinde yatırımcıların ihtiyacına göre tasarlanmış hukuk sistemleri ve iş ilişkileri bulunan pazar odaklı sistemin var olduğu görülmektedir. Diğer grup ise Fransa, Almanya ve Japonya'nın içinde bulunduğu "Kıtasal grup"tur (roma hukuku kültür grubu). Geleneksel olarak bankalar ve hükümetlerin baskın olduğu bu grupta, muhasebe bilgileri kredi alma ve vergi amaçlı bu kuruluşlar için oluşturulmaktadır ve sistem tek düzeliğe sahiptir (Buchanan, 2003: 66). Bu bağlamda küresel düzeyde muhasebe standartlarına yön veren uygulama modelleri Amerika-İngiltere Modeli, Kıta Avrupası Modeli, şeklinde olup bu modellerin her biri izleyen kısımlarda detaylı olarak incelenmiştir

2.1.3.1. Amerika-İngiltere Modeli

Amerika-İngiltere modeli, Anglo-sakson adıyla da anılmaktadır. Anglo-Sakson ülkelerin genelinde “common law” olarak bilinen sözlü hukuk kuralları geçerli olmakla birlikte bu ülkelerin hukuki ve ekonomik yapısı muhasebe sistemlerine de yansımaktadır. Common Law’ın hâkim olduğu ülkelerde muhasebe sistemleri gerçeğe uygun sunum, şeffaflık ve tam açıklama, finansal ve vergi muhasebesinin ayrımı gibi karakteristik özelliklere sahiptir (Choi ve Meek, 2011: 38). Gelişmiş sermaye piyasalarına sahip bu ülkelerde muhasebe kuralları, potansiyel yatırımcılar ile kredi kuruluşlarına bilgi verme amacına hizmet edecek şekilde oluşturulmuştur (Üstündağ, 2000: 35).

Anglo-Sakson model İngiltere’de geliştirilmiş bir sistem olup daha sonra Amerika, Kanada, Hong Kong, Hindistan, Malezya, Pakistan ve Hollanda gibi ülkeler tarafından da benimsenmiştir (d’Arcy, 2001: 327). Bu modelde yatırımcıların şirketlerin finansal bilgilerine direkt ulaşma imkanı yoktur. Bu nedenle yatırımcılar, şirketler tarafından yayınlanmış finansal tablolara güvenip yatırımlarını bu finansal tablolar doğrultusunda yapmaktadırlar (Ali ve Hwang, 1999: 4).

2.1.3.2. Kıta Avrupası Modeli

Geleneksel Kıta Avrupası sistemidir. “Code Law” adı verilen yazılı hukuk sistemine sahip ülkelerde uygulanmaktadır. Bu ülkelerin muhasebe sistemleri hukuki kurallara bağlı, finansal bilgilerin büyük bir kısmının gizli tutulduğu, finansal ve vergi muhasebesinin iç içe olduğu bir yapı sergilemektedir (Choi ve Meek, 2011: 38). Bu sistemde ihtiyatlılık ilkesi ön plandadır. Bu ülkelerde sermayenin çoğunluğunu sağlayan bankalarla ilişkiler (bankaların muhasebe sistemini etkileme gücüne sahip olması nedeniyle) sıklıdır. Muhasebe uygulamaları genel olarak yasalara dayanmakta olup, büyük ölçüde muhafazakârdır (d’Arcy, 2001: 327). Yasal gelenekleri Roma Hukukuna dayanan sistemlerin kavramsal çerçeveleri, sözlü hukuka (örf ve adetlere göre) dayanan sistemlere göre farklılık göstermektedir. Roma Hukukunu kullanan Almanya ve Fransa gibi ülkelerde, muhasebe sistemleri son derece ayrıntılı ve kapsamlı olup yorumlamaya yer vermeyen kanunlardan oluşurken, ABD ve İngiltere gibi geleneksel örf ve âdetlere göre hazırlanmış kurallara sahip ülkelerde ise muhasebe standartları daha genel ve profesyonel organizasyonlar tarafından oluşturulup yönetilen kurallardan oluşmaktadır.

Temeli roma hukukuna dayanan ülkelerde profesyonel muhasebeciler hayli kuralcı ve ayrıntılı yasal gereklilikleri uygulamaktadır (Buchanan, 2003: 66). Gray (1988), çalışmasında Roma Hukuku Sisteminin daha az esnekliğe sahip ve daha fazla muhafazakâr bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir (Gray, 1988: 5).

Bu modelde ticaret, bankaların kontrolü altındadır. Bankalar iş için gerekli sermayenin çoğunu uzun vadeli borçlar olarak karşılamaktadır. Bu yüzden bankaların şirketlere ait özel bilgilere doğrudan ulaşım yetkisi vardır (Ali ve Hwang, 1999: 4). Bunun yanı sıra bu modelde devletin vergisel amaçları da bulunmaktadır. Bu sebeple muhasebe düzenlemeleri, yatırımcı ya da kreditoörlere bilgi vermek amacının yanı sıra vergi matrahının hesaplanması gibi devleti ilgilendiren yükümlölükleri yerine getirme amacını da içermektedir. Ama ulusların sermaye hareketlerinin artması, mali tabloların gerçeği yansıtmaya ihtiyacı, kamuyu aydınlatma amacı doğrultusunda oluşturulan Kıta Avrupası modelini Amerikan İngiliz modelinin bakış açısına yakınlaştırmaya başlamıştır (Üstündağ, 2000: 36). Kıta Avrupası modeli Avrupa ülkelerinin çoğunda ve Japonya'da kabul görmektedir. Ayrıca Afrika'da Fransızcanın yerel dil olduğu ölkelerde bu sistemi uygulamaktadır.

2.1.3.3. Güney Amerika Modeli

Amerika-İngiltere modeli ve Kıta Avrupası modelinden temel farkı finansal tablo kalemlerinde enflasyon düzenlemelerinin sürekli yapılmasıdır. Bu modelin uygulandığı ölkelerdeki muhasebe sistemleri genellikle vergi bazlıdır (Üstündağ, 2000: 36).

2.1.3.4. Karma Ekonomi Modeli

Doğu Avrupa ve eski Sovyetlerde ortaya çıkan bu modelde hem kamunun sıkı denetimi hem de piyasaya yönelik faaliyetlere cevap verilmeye çalışılmıştır. Bu modelde iki farklı muhasebe sistemi bulunmaktadır. Biri gerçek mali bilgileri vermekten ziyade kamunun talep ettiği vergi tabanlı verileri üreten sistem, diğeri ise küresel şirketlerin ve yatırımcıların talep ettiği bilgileri üretmek amacıyla oluşturulan sistemdir (Üstündağ, 2000: 37).

2.1.4. Muhasebe Standartlarını Oluşturan Kuruluşlar

Ulusal muhasebe sistemleri ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Bu duruma kamu otoritesinin muhasebe sistemi üzerindeki etki seviyesi, alternatif modellere izin gösterilmesi gibi durumlar neden olmaktadır. Örneğin dünya üzerinde ABD, Birleşik Krallık, Almanya, Çin, Kanada ve Meksika'nın kendilerine ait genel kabul görmüş muhasebe standartları bulunmaktadır. Bu ülkelerde standartları oluşturma görevi genelde UMSK ya da bazı ulusal muhasebe standart kurullarına aittir. Örneğin FASB Amerika da muhasebe standartları oluşturma görevine sahip kuruluştur (Ampofu ve Sellani, 2005: 221). Uluslararası Muhasebe Standartlarının oluşumunu incelemeden önce ulusal çapta oluşturulan muhasebe sistemlerine ve oluşum sürecine değinilecektir. Ülkelerin ulusal muhasebe standartları oluşumu standartları oluşturan kuruluşlar açısından; yasama yolu ile oluşturulması, özel kesim düzenleyici kuruluş tarafından oluşturulması ve kamunun yetkiyi özerk bir kuruluşa devretmesi yoluyla oluşturulması olarak üçe ayrılmaktadır (Elitaş ve Elitaş, 2010: 3).

2.1.4.1. Muhasebe Sisteminin Yasama Yoluyla Oluşturulması

Devletin yaptırım gücünü arkasına alarak kanunlar yoluyla standart oluşturulmasıdır. Yasama gücünün desteğinin olmasının standartları uygulamada olumlu bir yanı olsa da yasama yoluyla standart oluşturulmasının dezavantajları daha fazladır. Standartları hükümetlerin yasama yoluyla belirlemesi, hükümetlerin muhasebe konuları üzerinde politik görüşleri doğrultusunda karar vermeleri ya da iktidarlar tarafından konuya yeterince önem verilmeyip düzenlemelerin yasama süreleri içinde çıkmasının zorlaşmasına neden olabilir (Üstündağ, 2000: 33). Kamu yoluyla oluşturulan standartlara örnek olarak Türkiye'deki Sermaye Piyasaları Kanunu gösterilebilir (Sağlam, Şengel ve Öztürk, 2009: 5).

2.1.4.2. Muhasebe Sisteminin Özel Kesim Düzenleyici Kuruluşlar Tarafından Oluşturulması

Özel kesim düzenleyici kuruluşlar tarafından standartların oluşturulması durumunda belirlenen özel ve tüzel kişilerin standartlar üzerine uzlaşma arayışına girilir. Ama uzlaşma mantığı standartların kesinlik özelliğini ortadan kaldırabilir ya da belli bir standardın oluşturulmasında daha çok alternatifin çıkmasına neden olabilir. Ayrıca

standart oluşumunda standardın belirli çıkar grupları lehine çıkarıldığı görüşü ağırlık kazanabilecek ve tarafsızlık sekteye uğrayabilecektir (Üstündağ, 2000: 33). Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) özel kesim düzenleyici kuruluşlara örnektir (Sağlam, Şengel ve Öztürk, 2009: 5).

2.1.4.3. Muhasebe Standartlarının Kamunun Yetkiyi Özerk Bir Kuruluşa Devretmesiyle Oluşturulması

Yasama yoluyla standart oluşturma, standart oluşturma yetkisinin siyasi iktidar destekli bir kuruluşa verilmesi şeklinde yapılan uygulamadır. Örneğin, ABD kongresi muhasebe ile ilgili düzenlemelerini Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonuna (SEC: Securities Exchange Commission) bırakmıştır. Böyle bir durumda yasamanın yaptırım gücü kuruluşun arkasında olacaktır. Böyle bir yetkiyi kamuya bağlı bir kuruluşun üstlenmesi ise politik baskılara maruz kalma riskini de beraberinde getirmektedir. Ayrıca standartlarla ilgili çıkar grupları da lobi faaliyetleri yaparak standartların kendi isteklerine uygun halde oluşmasını sağlayabilmektedirler. Bu sıkıntılar özel sektöre ait standart oluşturan kuruluşlarda da görülmekle beraber bu kuruluşlara müdahale daha kolay olabilmektedir (Üstündağ, 2000: 34-35). Kamunun yetkisini özerk bir kuruluşa devretmesine örnek olarak Amerika'da Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB: Financial Accounting Standart Board) ve Türkiye'de de Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) örnek gösterilebilir (Sağlam, Şengel ve Öztürk, 2009: 5).

Genel itibariyle muhasebe bilgi sistemini vergi amacıyla kullanan ülkelerde muhasebe düzenlerinin genellikle devlet tarafından oluşturulduğu görülür. Özel kesim düzenleyici kuruluşları ise muhasebeyi bilgi sistemi olarak gören sermaye piyasaları gelişmiş olan Anglo-Sakson ülkelerde bulunur (Elitaş ve Elitaş, 2010: 3). Standartları oluşturan kurumun daha özgür ve bağımsız çalışabilmesi için kurumlara yapılan ekonomik ve politik baskılardan arındırılmaları gerekmektedir (Dinçer, 2011: 199). Standartları oluşturan kuruluşların yanı sıra standart paketlerinin etkilendiği uygulama modelleri de bulunmaktadır.

2.1.5. Temeli İtibariyle Muhasebe Standartları

Ulusal veya uluslararası muhasebe standartları, kural bazlı ve ilke bazlı olmak üzere temel olarak iki grupta incelenmektedir.

2.1.5.1. Kural Bazlı Muhasebe Standartları

Kural bazlı standartlar her durum için açıklayıcı ve geniş tanımlara sahiptir. Bu sebeple geneli itibariyle standartlar uzun ve detaylı olmaktadır. Finansal raporlar belirtilen kuralların çerçevesinde oluşturulmakta ve finansal rapor hazırlayanlara esneklik tanınmamaktadır.

Kural bazlı standartlar finansal tablo hazırlayanların yorum yapmasına imkan vermeyen, katı, kesin hükümlere sahip standartlardır (Balsarı ve Dalkılıç, 2007: 106). Kural bazlı standartlara verilebilecek en iyi örnek ABD ulusal muhasebe standartlarıdır. FASB tarafından çıkartılan standartlara Finansal Muhasebe Standartları (FAS: Financial Accounting Standards) adı verilmiştir. Amerika'nın kural bazlı standartlar kullanmasının sebebi şirketlerin yöneticilerinden ve bağımsız denetçilerden gelen yoğun istektir. Çünkü kural bazlı standart sisteminde finansal raporlamada yapılacak her kayıt için mevcut kurallar bulunmaktadır. Bu yüzden şirketler yaptıkları finansal tablolar yüzünden ceza maruz kalma yada mahkemeye verilme riskinden kurtulmaktadırlar. Tüm bu sıkı denetime rağmen ortaya çıkan skandallar kural bazlı standartlara olan güveni zedelemiştir. Şirketlerin kural bazlı standartları kendi çıkarları doğrultusunda manipüle ettiğinin ortaya çıkmasıyla başka arayışlara giren FASB 2002 yılında Amerikan ulusal muhasebe standartlarını ilke bazlı standart yaklaşımına göre düzenleyeceğini açıklamıştır (Bentson, Bromwich ve Wagenhoger, 2006: 167).

2.1.5.2. İlke Bazlı Muhasebe Standartları

İlke bazlı standartlar, kural bazlı standartlara göre daha kısa ve yalındır. İlke bazlı standartlar kayıtların nasıl yapılması gerektiğini belirtmez. Bunun yerine belirli bir çerçeve belirler ve raporlamayı finansal tablo hazırlayıcılarının inisiyatifine bırakır. Buna rağmen ilke bazlı standartlar tamamıyla kuralları terk etmemektedir. Ama kural bazlı standartlarda olduğu gibi her işlem için detaylı açıklamalar bulunmamaktadır. Bu da uygulamada boşluklara sebebiyet verebilmektedir (Delikanlı, 2011: 74). İlke bazlı muhasebe sistemlerinde muhasebeciler için kavramsal bir çerçeve oluşturulur. Finansal tablo hazırlayanlara ise daha fazla sorumluluk verilere esneklik sağlanır. İlke bazlı standartlara verilebilecek en büyük örnek UMSK tarafından hazırlanan UFRS'lerdir (Akgün, 2012b: 8). İlke bazlı standartlar ile kural bazlı standartların özü itibariyle birbirinden farkı bulunmamaktadır. Farklılık standartların detaylarında ortaya

çıkılmaktadır. Kural bazlı standartlara örnek olarak “otoyolda hız limiti 120 km/s’dir” şeklindeki bir düzenleme verilebilirken, ilke bazlı standartlara ise “kar yağırken dikkatli sürünüz” örnek olarak verilebilir (Burgemeestre, Hulstijn ve Tan, 2009: 37). Spordan bir karşılaştırma yapmak gerekirse, Amerikan stili futbolu kural bazlı, FİFA’yı ise ilke bazlı sistem olarak düşünürsek, Amerikan stili futbol fazla detaylandırılmış kuralları olan sisteme sahiptir. Hakemler kuralları birebir uygulamakla yükümlüdür. Karar vermek kendi inisiyatiflerinde değildir. FİFA’da Amerika’daki kuralların yarısı kadar kural vardır ve kuralların çoğunu hakemlere bırakarak onların sahada karar vermesini istemektedir (Buchanan, 2003: 61).

Bir şirketin uluslararası standartları kullanma kararı almasında kurulduğu ülkenin muhasebe ile ilgili kanunları, kuralları ve kabul edilmiş uygulamaları etkili olmaktadır. Kurumsal çerçeveler ülkeler arasında değişiklik gösterirken bir şirketin kurulmuş olduğu ülke, şirketin uluslararası standartları kullanmasında önemli rol oynayacaktır. Teoride yasal yükümlülükleri karşılama durumunda, bir şirket seçtiği herhangi bir muhasebe standart paketiyle finansal tablolarını hazırlayabilir. Ama pratikte finansal tablo hazırlamanın maliyeti de göz önüne alındığında işletmenin ana merkezinin olduğu ülkenin gerekliliklerine göre tablolarını hazırladığı görülür (Tarca, 2004: 62).

Yukarıda yapılan açıklamalar neticesinde UFRS’lerin Amerika-İngiliz Modeline uygun olarak özel kesim düzenleyici kuruluş olan UMSK tarafından hazırlanan ilke bazlı muhasebe standart seti olduğu anlaşılmaktadır. Bu yüzden standartlar, Amerika-İngiliz modeline ait karakteristik özelliklere (gerçeğe uygun sunum, şeffaflık ve tam açıklama, finansal muhasebe ve vergi muhasebesi ayrımı) sahiptir. Ayrıca standartlar, merkezi Londra’da olan ve herhangi bir devlet ile bağı olmayan UMSK tarafından oluşturulmaktadır. Standart oluşum süreçlerinde gerek kamunun gerekse çıkar gruplarının manipülasyon çabalarına maruz kalmaktadır. Ayrıca standartlar özü itibarıyla de ilke bazlı bir yapıya sahiptir. Bu yüzden de standartlar yalınlık ve kavramsal çerçeve neticesinde finansal tablo kullanıcılarına yol gösteren bir kılavuz niteliğindedir.

2.1.6. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesinin (UMSK) Kuruluşu

Dünya üzerinde farklı muhasebe standartları setlerinin var olmasının başlıca sebeplerine önceki kısımlarda değinilmiştir. Muhasebe standartlarını oluşturan kuruluşların yapısı,

muhasebe sisteminin hizmet ettiği çıkar grupları, ülkenin ekonomik yapısı, ülkenin bulunduğu coğrafya ve kültürel farklılıklar ulusal muhasebe standartlarında farklılıklar oluşmasına neden olan başlıca sebepler olarak sıralanabilir.

Ülkeler arası muhasebe farklılıklarını ortadan kaldırarak hukuki yapıdan ziyade, ekonomik öneminin üzerinde durulan, karşılaştırılabilir ve tutarlı, açık ve anlaşılabilir, alternatif uygulamalardan kaçınan özelliklere sahip uluslararası kabul gören kaliteli muhasebe standartlarının oluşturulması ve ülkeler tarafından uygulamaya konulması hedefiyle Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) oluşturulma çalışmaları başlatılmıştır (Üstündağ, 2000: 43).

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC), 1973 yılında on ülkenin katılımıyla kurulmuştur. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesinin amacı ulusal muhasebe sistemlerini kaliteli ve karşılaştırılabilir küresel standartlara yakınlaştırmaktır. Komite ilk yıllarda (1973-1988) önemli konularda ortak noktaları belirleme (araştırma geliştirme maliyetleri, yatırımcılar için muhasebe sistemi oluşturma, fabrika vb. varlıklarda amortisman, yabancı kur çeviri farkları gibi) görevi üstlenmiştir. Ama büyük ekonomiye sahip ülkelerin hiçbiri UMS'ler tarafından ortaya konulan değişiklikleri kullanmamıştır (Kikuya, 2001: 352). Kurul 1989 yılında kavramlar ile alakalı çerçeve metin hazırlayıp yayınlamıştır. Komite küresel bakımdan standart belirleme yetkisine sahip tek kuruluştur. Tüm uğraşlara rağmen küresel anlamda yeterli başarıyı sağlayamayan komitenin yerine 2000'li yılların başında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) kurulmuş ve bu kuruluşa bağımsız bir statü verilmiştir. Kuruluşundan itibaren standart oluşturan ve yayınlayan UMSK son yıllarda pek çok kuruluş ile işbirliği içerisinde (Sağlam, Şengel ve Öztürk, 2009: 13). Kurulun oluşturulmasında amaç ulusal standartların yerine uygulanacak uluslararası standartları oluşturmaktır. Kurulun standartlarını yayınlamaya başlamasıyla birlikte ülkeler ulusal muhasebe standartlarını ya tamamen bu standartlarla değiştirmeye (uyumlaştırma) ya da kendi ulusal standartları ile uluslararası standartlar arasında tercihler yaparak ülkeleri için uygun olan standartları kullanmaya (yakınsama) başlamışlardır.

Literatürde ulusal standartların terkedilip uluslararası standartların benimsenmesine çeşitli isimler verilmiştir. Bunlardan bazıları: Harmonizasyon (harmonization), uyumlaştırma (adopting), yeknesak, ahenkleştirme, standartlaştırmadır

(standardization). Bu terimlerin tamamı aynı anlama gelmektedir. Bu yüzden anlam bütünlüğü olması açısından (çalışmada) “uyumlaştırma” kavramı kullanılmıştır. Ayrıca ulusal standartlar ile uluslararası standartların uyumlaştırılmayıp, birbirine benzetilmesi kavramı içinse “yakınsama” (convergence) terimi kullanılmıştır.

2.2. UFRS’ler ile Ulusal Muhasebe Standartlarının Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları

Ülkelerin ekonomik yapıları, kültürel farklılıklar, işletmelerin ortaklık ve sermaye yapıları, devletin hukuki düzenlemeleri, meslek mensuplarının örgütlenmesi, kanuni düzen, sermaye sağlayan kuruluşlar ülkelerin muhasebe standartlarının farklılık arz etmesinin temel sebepleridir (Çankaya, 2007: 128). Kültürel, dilsel, dinsel, politik, ekonomik vb. çevresel ve kültürel faktörler sebebiyle her ülke kendine has muhasebe sistemleri oluşturmuştur. Ülkelerin muhasebe standartları arasındaki farklılıklar, bu raporların karşılaştırılabilme yeteneğini ortadan kaldırmaktadır (Dinçer, 2011: 190; Akgün, 2012b: 2).

Günümüzde şirketler tarafından yayınlanan finansal tablolar internet üzerinden hızla yayılmakta ve yatırımcılar farklı ülkede olmaları durumunda bile finansal bilgilere hızlı bir şekilde erişim sağlamaktadırlar. Piyasaların uluslararası hale gelmesi, internetin ve telekomünikasyonun hızla gelişmesi finansal raporlama sistemlerinde de değişime gidilmesini gerekli kılmıştır (Aksoy, 2005: 182). Ekonomik ve siyasi koşulların hızla değişmesi ile uluslararası ticaretin ivme kazanması, işletmelerin finansal ve yatırım kararları alırken finansal raporlama standartlarının uluslararası düzeyde hazırlanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Ülkeler arası finansal ilişkilerin artması ve bilgi işlem teknolojilerinde yaşanan gelişmeler uluslararası ticaret ve sermaye piyasalarında bütünleşmeye ve küreselleşmeye neden olmuştur. Küreselleşmenin sonucu olarak finansal raporlamaların önemi artmış, işlemlerin standartlaşması ve uluslararası kurallara bağlanması zorunlu hale gelmiştir (Akgün, 2012a: 43). Standartlaşmada ilk olarak muhasebede düzen birliği kavramı Wilkinson tarafından ortaya atılmıştır. Bu kavram ilk olarak “hangi milletten olursa olsun bütün yatırımcılar için tek bir finansal tablonun düzenlenmesi” şeklinde açıklanmaktadır (Dinçer, 2011: 194).

Günümüz uluslararası sermaye piyasalarında finansal muhasebe ve raporlama standartlarının uyumlaştırılmasının zorunluluk haline gelmesi, ülkelerde uygulanan

yerel muhasebe standartlarının bırakılmasına ve herkesin benimsediği uluslararası finansal raporlama standartlarına geçişe sebep olmuştur (Akgün, 2012a: 44). Mali tablolar arasında uyumun artması, mali tablo kullanıcılarına sağlanacak faydayı arttırmaktadır. Mali tabloları uyumlaştırmak ise uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulmasıyla mümkün olabilecektir. Standartlar ülkeler arasında çıkan farklılıkları sınırlandırıcı ve azaltıcı etkiye sahiptir (Aksoy, 2005: 185).

2.2.1. Uyumlaştırma ve Yakınsama Kavramları

Harmonizasyon (uyumlaştırma), şirketlerin hazırladığı finansal raporların uluslararası düzeyde karşılaştırılabilir olması için ulusal muhasebe standartlarında ve uygulamalarında ülkelerarası farklılıkları minimum düzeye indirmek ve nihayetinde de farklılıkların tamamını ortadan kaldırmaktır. Bu sayede işletmelerin finansal raporları karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir bir düzeye getirilmiş olacaktır (Akgün, 2012a: 46). Uyumlaştırma belirli kurallar setinin oluşturulması ve uygulanmasıdır. Kısacası uyumlaştırma bütün ülkelerin tek bir muhasebe standart paketi kullanmasına geçmesini ifade etmektedir (Çankaya, 2007: 128).

Uyumlaştırmaya alternatif olarak karşılıklı tanıma, uzlaşma ve yakınsama gösterilmektedir. Karşılıklı tanıma ulusal mali tabloların diğer ülkelerin muhasebe sistemlerine göre hazırlanmamasına karşın yurt dışında kabul edilmesini ifade eder. Karşılıklı tanıma Amerika ve Kanada arasında uygulanmaktadır. Amerikan şirketleri Kanada borsasında US GAAP ile işlem görme hakkına sahiptirler. Uzlaşma ise ülkede faaliyet gösteren yabancı şirketlere kendi ülkelerindeki muhasebe sistemine uygun mali tablolar hazırlanması hususunda izin verilmesidir. Burada uzlaşma konu olan durum net kar ve öz kaynaklar gibi yatırımcılar için önemli olan konularda düzenlemeler yapılmasıdır. Uzlaşmanın amacı muhasebe uygulamaları arasındaki büyük farklılıkları göstermektir (Çankaya ve Aydoğan, 2008; 307-308).

Yakınsama terimi ise muhasebe uygulamalarının tekdüze bir hale getirilmesini ve tüm katılımcıların bu kurallar setini uygulama zorunluluğunu ifade eder. Yakınsamada amaç farklı standart setlerinin tek bir set haline dönüştürülmesidir. Uyumlaştırma uyum halini, yakınsama ise tekdüzelik durumuna varmayı hedefleyen süreçlerdir. Kısacası yakınsama karşılaştırılabilirliğin artırılması ve farkların azami düzeye indirilmesini

ifade ederken uyumlaştırma küresel olarak tek tip muhasebe standartlarını ifade etmektedir (Çankaya ve Aydoğan, 2008; 301).

Yakınsama, muhasebe sistemlerinin karşılaştırılabilirliğini arttırmak için yapılan ve sınırları olan dönüştürme sürecidir. Yakınsama farklı muhasebe standart sistemlerinin arasında uzlaşma sağlanması anlamına gelmektedir. Yakınsama ülkeler arası gerekliliklerin standartlaşmayla ortaya çıkacak farklılıklara neden olmadan uyumlu hale getirilip raporlanmasına izin vermektedir (Çankaya, 2007: 129). Standartların birbirine yakınsamasının temel amacı, ülkeler arasındaki farklı uygulamaları azaltmaktır. Bu sayede finansal raporların karşılaştırılabilirliği artmış olacaktır. Bunun yanı sıra yüksek kalitede tek set muhasebe standartlarının oluşturulması ve ülkelere kullanılması, sermaye maliyetlerini azaltma, piyasa yeterliliğini artırma ve ülke sınırlarının ötesinde yatırım ve ekonomik kararları kolaylaştırma imkânı sağlamaktadır. UFRS'ye uyumla uluslararası piyasalarda yatırım yapmak isteyen yabancı yatırımcıların korunmasını arttırmak, daha fazla yabancı yatırım yapmasını teşvik etmek ve yatırım yapılacak ülkenin finansal tablolarının karşılaştırılabilir ve anlaşılır olmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Uluslararası sermaye piyasalarında yatırımların sağlıklı olması içinde finansal tabloların karşılaştırılabilir olması önem arz etmektedir (Akgün, 2012b: 3).

Uyumlaştırma ve yakınsama faaliyetlerine katkıda bulunan çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşlar bulunmaktadır. Muhasebe standartlarının uyumlaştırılması çalışmalarını uluslararası alanda gerçekleştiren bazı kuruluşlar aşağıda verilmiştir (Usul ve Kıymık, 2010: 135):

- Birleşmiş Milletler (UN: United Nation),
- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development),
- Avrupa Birliği (EU:European Union),
- Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC: International Federation of Accountants),
- Menkul Kıymetler Komisyonları Uluslararası Örgütü (IOSCO: International Organisation of Securities Commissions),

- Avrupa Muhasebeciler Uzmanları Federasyonu (FEE: Fédération des Experts Comptables Européens),
- Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB: Financial Accounting Standards Board),
- Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board / IASB).

2.2.2. Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarının Avantajları

Ortak bir muhasebe standart sisteminin tüm dünyada uygulanmasının yararlarının başında, farklı ülkelerde faaliyette bulunan şirketlerin faaliyette buldukları ülkenin muhasebe standartlarına uygun finansal tablo düzenlemenin maliyetinden kurtulacak olmalarıdır. Bir diğer avantaj, varlıkların ekonomik değerlerinin gerçeğe uygun değerleri üzerinden raporlanmasıdır. Başka bir avantajı da finansal tabloların yapısının sadeleşmesidir. UFRS'lerin tüm ülkelerde kullanılmasının yararları genel olarak uluslararası yatırımların artması, işlem maliyetlerinin azalması ve finansal tabloların tek düze olması olarak gösterilebilir (Akgün, 2012b: 6-7). Uyumlaştırma faaliyetlerinin amacı; finansal tabloların herkes tarafından anlaşılabilir hale getirilmesidir. Uluslararası yatırımcıların, kredi derecelendirme kuruluşlarının ve finansal analistlerin yatırım yapılacak şirketlerin finansal tablolarını analiz etmeleri gerekmektedir. Ülkelerin muhasebe standartlarının farklı olması yatırımcıların başka bir ülkedeki finansal tabloları anlamasını zorlaştıracak, karşılaştırma şansı bırakmayacaktır. Örneğin Türkiye'de 2004 yılında stok değerlendirme yöntemi olan Son Giren İlk Çıkar (LIFO: Last In First Out) kaldırılmıştır. Ama bu değerlendirme yöntemi hala ABD'de uygulanabilmektedir. Bu tür farklılıklar ülkeler arası karşılaştırma yapmayı zor bir hale getirmektedir (Çankaya, 2007: 129). Standartlar sadece finansal tabloların uyumlaştırılması aracı olarak kullanılmamakta ayrıca ülkelerin de birbirine uyumlaştırılması aracı olarak da kullanılmaktadır (Akgün, 2012a: 47).

Küreselleşmenin muhasebe uygulamalarına olan etkisine ilişkin faydalar, şirketlerin ve sektörlerin karşılaştırılabilirliğini sağlamak ve uluslararası şirketlerin farklı muhasebe standartlarına göre mali tablolar hazırlama zorunluluğunu ortadan kaldırmaktır. Böylece işletmeler açısından işlem maliyetleri azaltılmış olacaktır ve şeffaflık sayesinde edinilen

bilgilerle piyasalara giriş çıkışlar kolaylaşacaktır. Küreselleşmenin sonucu olarak muhasebe mesleğini icra eden meslek mensuplarının da standartlara ayak uydurabilecek küresel finansal raporlamayı bilen kaliteli muhasebeciler haline gelmesi gerekecektir (Akgün, 2012a: 52-57).

2.2.3. Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarının Önünde Bulunan Engeller

Uyumlaştırmanın faydalı olduğunu düşünenler kadar, uyumlaştırmanın faydasız ya da gerçekleştirilemez olduğuna inananlar da mevcuttur. Uyumlaştırma faaliyetlerinin başarılı olmayacağına inananlar politik maliyetler ya da milliyetçi yaklaşımların aşılamayacağını düşünmektedirler. Bazı araştırmacılar ise uyumlaştırmanın gerekli olmadığına inanmaktadırlar. Onlara göre küresel sermaye piyasaları, muhasebe standartları var olmadan önce de gelişme göstermiştir. Dolayısıyla uluslararası muhasebe standartları olmadan da faaliyetlerini sürdürebilecektir. Söz konusu kişiler, farklı coğrafi bölgelerdeki ülkelerin ve şirketlerin ihtiyaç duyduğu mali tabloların farklı olabileceği ve tek tip muhasebe standartlarının faydadan çok zarar getireceğini belirtmektedirler (Usul ve Kıymık, 2010: 133). 1973 yılından bu yana gerçekleştirilen çalışmalar gösteriyor ki uluslararası yakınsamalarda en önemli kısıt politik unsurlar olmuştur. Bunun yanı sıra politik çıkarlar kurumlar arasında da anlaşmazlıklara neden olmaktadır (Dinçer, 2011: 196). UFRS'lerin avantajları kadar dezavantajları da mevcuttur. En başta bu standartları kullanacak ülkelerde standartları uygulayabilecek düzeyde meslek mensuplarının yetiştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca kural esaslı muhasebe standartlarından ilke esaslı muhasebe standartlarına geçişin zorlukları, vergi odaklı muhasebe politikalarını terk edilip bilgi amaçlı muhasebe politikalarının benimsenmesi, standartların yerel dile çevrilme zorlukları, standartların karmaşık yapısı gibi konular uluslararası standartlara geçişin başlıca dezavantajları olarak sıralanabilir (Aksoy, 2005: 194).

2.2.4. Dünyada Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları

Çalışmanın bu kısmında uyumlaştırma ve yakınsama çalışmalarının tarihsel gelişimi ile Dünya ülkelerinin ve Türkiye'nin uluslararası standartlar ile entegrasyon konusunda hangi aşamada olduğu açıklanmıştır.

2.2.4.1. Dünyada Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi

IASC 1973 yılında kurulmuştur ve uluslararası muhasebe standartları hazırlamakla görevlendirilmiştir. Uluslararası muhasebe standartları oluşturma faaliyetleri 1973 yılında başlamış olsa da, muhasebe standartlarının oluşum süreci 1922 yılına kadar uzanmaktadır. Tablo 10'da ulusal ve uluslararası muhasebe standartlarının oluşum süreçleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Tablo 10'da görüleceği üzere muhasebe standardı oluşum süreci ile ilgili çalışmalara ilk olarak 1922 yılında Amerikan Mali Müşavirler Odasının (AICPA: American Institute of Certified Public Accountants) kurulması ile başlamıştır.

ABD'de standart oluşturma çalışmaları 1939 yılında AICPA tarafından yayınlanan 51 adet Muhasebe Araştırma Bülteni ile başlamıştır. Bu kuruluşun çalışmaları çeşitli nedenlerle başarısız bulunmuş ve 1965 yılından itibaren muhasebe standardı oluşturma çalışmaları Muhasebe İlkeleri Kurulu (APB: Accounting Principles Board) tarafından yayınlanan 31 adet görüş ile devam etmiştir. Bu kuruluşun çalışmaları da muhasebe standartları gereksinimini karşılayamamış ve başarısız olmuştur (Karapınar, 2000: 59). 1972 yılında FASB'in kurulması US GAAP ile ilgili çalışmaların başlamasını sağlamıştır. Amerika'da 1971 yılından 2002 yılına kadar muhasebe standartlarını oluşturmaya devam eden FASB, ortaya çıkan şirket skandalları neticesinde US GAAP ile UFRS'leri yakınsamayı kabul ettiğine ilişkin olarak Norwalk Anlaşmasını imzalamıştır. Günümüzde FASB ile UMSK yakınsama çalışmalarını birlikte yürüterek iki büyük muhasebe standart paketini benzeştirmektedirler.

Uluslararası Sermaye Piyasası Komisyonu (SEC- Securities Exchange Commissions), Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu ile Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu arasında yapılan Norwalk mutabakatı sonucunda UFRS ile US GAAP arasında olan farkların kaldırılması ve muhasebe standartlarının yakınsanması konusunda gelişmeleri yakından takip etmiştir. ABD Ayrıca yakınsama çalışmalarından dolayı uluslararası menkul kıymet ihracında ya da halka arz işlemlerinde UFRS'lerin kullanılmasını şirketlere tavsiye etmeye başlamıştır (Aksoy, 2005: 189).

Tablo 10: Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci

Tarih	Avrupa	ABD	Uluslararası
1922		AICPA'nın Kurulması	
1934		SEC (Securities Exchange Commission- Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu) Kurulması	
1945			UN (United Nations- Birleşmiş Milletler) Kurulması
1951	UEC (Union des Experts Comptables- Avrupa Muhasebeciler Birliği) kurulması		
1957	Roma Antlaşması		
1959		APB (Accounting Principles Board- Muhasebe Prensipleri Kurulu) kurulması	
1961	GEEC (Groupe d'Etudes des Experts Comptables- Muhasebeciler Çalışma Grubu)'nin kurulması		
1967			AISG (Accountants International Study Group- Uluslararası Muhasebeciler Çalışma Grubu Kurulması)
1972		FASB'in Kurulması	
1973			IASC (International Accounting Standards Committee- Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi) Kurulması
1977			FAC (International Federation of Accountants- Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) Kurulması
1978	Avrupa Birliği 4.Muhasebe Direktifi 78/660/ AET		
1983	Avrupa Birliği 7.Muhasebe Direktifi 83/349/ AET		IOSCO'nun Kurulması
1984	Avrupa Birliği 8.Muhasebe Direktifi 84/253/ AET		
1987	UEC ve GEEC birleşerek FEE'nin kurulması		Kavramsal Muhasebenin Oluşturulması- Karşılaştırılabilirlik ve İlerleme projelerinin başlaması
1989	FEE'nin uluslararası harmonizasyonu Avrupa'nın IASC'i desteklemesi		
1991		FASB'nin uluslararası muhasebe standartlarını desteklediğini açıklaması	

(Tablo 10'un Devamı)			
1992	Maastricht Antlaşması		
1993	Ortak pazarın açılması		
1995			IASC ve IOSCO antlaşması
1997	Amsterdam Antlaşması		
2000	Gerçeğe uygun değer hakkında muhasebe direktifi CESR (Committee of European Securities Regulators- Avrupa Menkul Kıymetler Düzenleme Kurumları Komitesi) ESC (European Securities Committee- Avrupa Menkul Kıymetler Komitesi)		
2001	ARC (Accounting Regulatory Committee- Muhasebe Düzenleme Komitesi) EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group- Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu)		IASC'nin IASB kapsamına girmesi
2002		Norwalk Antlaşması (FASB ve IASB, Muhasebe standartlarının uyum içinde olacağını ve çalışma programlarının koordineli gideceğini açıkladıkları bir memorandum yayınlamaları)	Avrupa Birliği Komisyonunun Avrupa Birliği'ne üye tüm ülkelerin borsaya kote şirketlerinin 2005 yılına kadar UMS/UFRS'leri kullanmayı planladıklarını açıklaması
2005			Avrupa Birliği'nde standartların uygulamaya konulması
2006	FEE'nin "Financial Reporting: Convergence, Equivalence and Mutual Recognition" isimli raporunda IASB, FASB, SEC ve EU'nun ortak çalıştığını açıklaması		

Kaynak: Muhasebe Standartlarının Uluslararası Yakınsaması ve Çevresel Faktörlerin Etkileri: Bir Literatür Taraması. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Sayı: 2, 189-210.

Avrupa'da ise ikinci dünya savaşının ardından AB'nin kurulmasıyla muhasebe standartları oluşturma çabaları başlamıştır. 1951 yılında muhasebeciler birliğinin kurulması, 1961 yılında muhasebe çalışma grubunun oluşturulması, AB bölgesi için muhasebe standardı oluşturma yolunda yapılmış olan ilk düzenlemelerdir. AB açısından üye ülkelerde kullanılmak üzere hazırlanan ilk kapsamlı muhasebe standardı 1978 yılında yayımlanan AB dördüncü direktifidir. Direktif detaylı bir şekilde yapılması gereken işlemleri ve hazırlanması gereken finansal tabloları açıklamıştır. 1983 ve 1984 yılında yayınlanan direktiflerle de mevcut eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. 1987 yılında kurulan Avrupa Muhasebeciler Federasyonu 1989 yılında, IASC tarafından 1973 yılından beri hazırlanan muhasebe standartlarının AB tarafından uyumlaştırılması konusunda destek vermiştir. Ama AB 2005 yılına kadar standartların uyumlaştırılmasını gerçekleştirememiştir. AB, 2002 yılında aldığı karar ile üye ve aday ülkelerin UFRS'lere uygun finansal tablo hazırlamalarını zorunlu kılmıştır.

UMSK, 1973 yılında IASC olarak kurulmuştur. 1995 yılında IOSCO ile işbirliği içine girmiştir. 2001 yılında ise UMSK adını alarak bağımsız bir kuruluş halini almıştır. (Akman, 2009: 7). 1973-2000 yılları arasında IASC tarafından yayınlanan standartlar Uluslararası Muhasebe Standartları adıyla anılmaya devam etmiştir. Ancak UMSK'nın kurulmasıyla birlikte hazırlanan standartlara ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartları denilmiştir (Çiftçi ve Erserim, 2008: 8). UMSK ilk olarak IOSCO'nun desteğini almıştır. Ardından Mayıs 2001 tarihinde SEC, G4+1 grubu (ABD, İngiltere, Kanada, Yeni Zelanda ve Avustralya), Basel Komitesi, Dünya Bankası ve IMF'in desteğini kazanmıştır (Aksoy, 2005: 189). Günümüzde UMSK, FASB ile standart hazırlamada birlikte hareket etmektedir.

2.2.4.2. Dünyada Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarında Son Durum

21. yüzyılın başlarında dünyada küresel bir muhasebe sisteminin arayışı söz konusuydu. Enron şirketinin iflas etmesine kadar Amerika Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinin (US GAAP: United States General Accepted Accounting Principles) ABD için yeterli olduğu düşünülüyordu. Ama Enron, World.com gibi şirketlerin finansal tablolarında ya da denetimlerinde ortaya çıkan skandallardan soran US GAAP'a olan güven büyük ölçüde sarsılmış ve bu standart setinin de UFRS ile uyumlaştırılması

gerektiği fikri kabul edilmeye başlanmıştır. Bu durum UFRS'lerin küreselleşmesi açısından önemli bir katkı sağlamıştır (Aksoy, 2005: 189).

AB'nin UFRS'lere uygun finansal tablolar hazırlanmasını üye ve aday ülkelere zorunlu kılması, ABD'de yaşanan skandallar neticesinde ABD'nin FASB ile UFRS'leri yakınsama faaliyetlerine başlaması UFRS'lerin dünya genelinde kullanımını hızlı bir şekilde arttırmıştır. Tablo 11'de, 2009 yılı sonu itibariyle sermaye piyasası büyüklüğü bakımından ilk on ülkenin finansal tablolarını hazırladığı finansal standart seti gösterilmektedir. Tablodaki bilgiler UFRS'lerin yaygınlığı konusunda bilgi vermektedir.

Tablo 11: En Yüksek İşlem Hacmine Sahip İlk 10 Ülkenin Sermaye Piyasalarında Kullanılan Finansal Tablo Setleri

ÜLKE	STANDART SETİ
Amerika Birleşik Devletleri	US GAAP
Japonya	UFRS'lere Geçiş Aşamasında
Birleşik Krallık	UFRS
Fransa	UFRS
Kanada	UFRS'lere Geçiş Aşamasında
Almanya	UFRS
Hong Kong	UFRS
İspanya	UFRS
İsviçre	UFRS ya da US GAAP
Avustralya	UFRS

Kaynak: CAS annual meeting Evolving Accounting Standards IFRS and Insurance Contracts Project Kasım 2009.

Tablo 11'den anlaşıldığı üzere sermaye piyasalarının büyük bir kısmında UFRS'ler geniş kullanım alanına sahiptir. UFRS'leri tam olarak uygulamaya koymamış üye sayısı ise üçtür. Bunlar ABD, Kanada ve Japonya'dır. ABD hali hazırda ulusal muhasebe standartları olan US GAAP'ı kullanmaya devam ederken, Japonya ve Kanada ise UFRS'lere uyum süreci içerisinde.

Yine Tablo 11'de görüldüğü üzere dünya üzerinde genel olarak kullanılan iki muhasebe standardı bulunmaktadır. Bunlardan birisi UFRS, diğeri ise Amerika'nın Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları'dır (US GAAP) (Tarca, 2004: 62). Bu iki standart seti arasında temel fark ise UFRS ilke bazlı, US GAAP ise kural bazlı standartlar olmasıdır (Akgün, 2012b: 8). Önceden açıklandığı üzere ilke bazlı standartlar işlemlerin şekline değil özüne uygun raporlamayı esas alırken, kural bazlı standartlar ortaya çıkacak her türlü işlemi kapsamaya çalışan detaylı standart setleridir (İbiş ve Özkan, 2006: 30). Kural bazlı standartların Amerika'da yaşanan finansal skandallar neticesinde önemini büyük ölçüde yitirmesi, ilke bazlı standartların kural bazlı standartlara göre daha kaliteli raporlar sunulmasını ortaya çıkardığı düşüncesi ağırlık kazanmıştır (Akgün, 2012b: 8).

Amerika ve AB'nin yanı sıra son yirmi yılda ekonomisi büyüyen Çin, Şangay ve Şengen borsalarının kurulmasıyla ulusal muhasebe sistemini değiştirmeye başlamış, Sovyet muhasebe modelini terk ederek batıdan uluslararası muhasebe standartlarına benzeyen uygulamaları kendi sistemine dahil etmiştir. Ayrıca finans bakanlığı tarafından UFRS'lere benzeyen 16 tane Çin Muhasebe Standardı oluşturulup yayınlanmıştır ve Ocak 2007'den itibaren borsada işlem gören şirketlerin kullanımı için geçerli olmuştur. Rusya, kendi muhasebe standartlarını UFRS'ler ile uyumlaştırmak için bir program oluşturmuş ve 20 adet standart yayınlayarak uyumlaştırma çalışmalarına başlamıştır. Hükümetin rotası UFRS'ler ile bütünleşmiş bir Rusya muhasebe standartları setidir (Çankaya, 2007: 135).

Dünya üzerinde muhasebe standartlarının uyumlaştırması konusunda gelinen son durum Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının resmi sitesinden (www.ifrs.org) alınan bilgiler ışığında aşağıda yorumlanmıştır:

- Dünya üzerinde bulunan 130 ülkenin 122'si tanesi tek set küresel muhasebe standartlarına bağlılık göstereceğini bildirmiştir (Arnavutluk, Bermuda, Cayman

Adaları, Mısır, Makao, Paraguay, Surinam ve İsviçre bağıllığını bildirmemiş olan sekiz ülkedir).

- 130 ülkenin 124'ü tek set küresel muhasebe standartları olarak UFRS ye bağıllık gösterdiklerini bildirmiştir (Bermuda, Cayman Adaları, Mısır, Makao, Surinam ve İsviçre bağıllık göstermeyen altı ülke olmasına rağmen Bermuda, Cayman Adaları ve İsviçre'de UFRS'ler borsaya kote şirketlerde sıklıkla kullanılmaktadır).
- 130 ülkenin 105'i (yaklaşık %81) sermaye piyasalarında işlem gören şirketlerin tamamına ya da büyük kısmına UFRS'lere uyumlu finansal raporlar oluşturmalarını zorunlu kılmıştır. Bunların dışında kalan Bruney 2014 yılı, Bhutan 2021 yılı ve Kolombiya ise 2015 yılı itibariyle uygulamaya geçeceklerini beyan etmişlerdir. Ulusal muhasebe standartlarını UFRS'ler ile uyumlu hale getirmeyen 25 ülkenin durumu ise aşağıdaki gibidir:
 - 25 ülkenin 14'ü (Bermuda, Cayman Adaları, Guatemala, Honduras, Hindistan, Japonya, Madagaskar, Nikaragua, Panama, Paraguay, Singapur, Surinam, İsviçre ve Yemen) standartları uygulamayı zorunlu kılmak yerine uygulamak isteyenlere izin vermeyi tercih etmiştir.
 - Suudi Arabistan ve Özbekistan'da finansal kurumlara UFRS zorunlu kılınmıştır.
 - Endonezya ve Tayland UFRS'leri tam yakınsama sürecindedirler.
 - Bolivya, Çin, Mısır, Gine-Bissau, Makao, Nijer, Amerika Birleşik Devletleri ise ulusal ya da bölgesel standartları kullanmaktadır.
- *Standart kullanımı ölçęi:* Standartları kullanan 105 ülkenin 97'si halka açık şirketlerin tamamına UFRS kullanımını zorunlu kılmış, 8'i finansal kurumlar dışındaki tüm halka açık şirketlere zorunlu kılmıştır. 105 ülkenin yaklaşık % 60'ı halka açık şirketlerin yanı sıra halka kapalı olan şirketlere de standartların kullanımını zorunlu tutmuştur (genellikle finansal kurumlar ya da büyük halka kapalı şirketler) . 105 ülkenin % 90'ı tüm halka açık şirketlere zorunlu kılmasının yanı sıra halka kapalı şirketlerin tamamına ya da büyük bir kısmına zorunlu ya da izne tabi tutmuştur.

- *Bazı düzenlemeler:* 130 ülke genel olarak muhasebe standartlarını uygularken, bazı standartlarda geçici olarak ufak değişiklikler yapmışlardır. Örneğin AB UMS 39 üzerinde geçici olarak düzenlemeler yapmıştır.
- *KOBİ UFRS:* 130 ülkeden 63'ü KOBİ UFRS'lerin kullanılması konusunda şirketlere izin vermişlerdir ya da kullanımını zorunlu kılmışlardır. Diğer 16'sı ise KOBİ UFRS'leri kullanmamaktadır.
- Yapılan araştırmalar sonucunda dünya üzerindeki finansal tabloların %56'sının UFRS ile oluşturulduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra UFRS'ler %56'nın dışında kalan ülkelerde de uygulanmaktadır. Örneğin Amerika'da olan 500'e yakın yabancı şirket finansal tablolarını UFRS'lere göre düzenlemektedir.

2.2.5. Türkiye'deki Muhasebe Sisteminin UFRS'ler ile Uyumlaştırılması

Türkiye'de ulusal muhasebe sisteminin kurumsal olarak oluşturulması 1992 yılında gerçekleştirilmiştir. 1992 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan ve 1994 yılında yürürlüğe giren 1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğiyle birlikte Türkiye'de faaliyette bulunan tüm şirketler Tebliğ'de yer alan hesap planı ile finansal tablolarını hazırlamaya başlamışlardır. Tebliğ ile uygulamaya konulan muhasebe sisteminde özü itibarıyla Kıta Avrupası modeli benimsenmiş olup, Sistem kural bazlı bir yapıya sahiptir.

AB 2002 yılında üye ve aday ülkelere 2005 yılı itibarıyla UFRS'lere göre finansal tablo hazırlama zorunluluğu getirdiğinden AB için aday ülke statüsünde olan Türkiye'de AB'nin bu kararından etkilenmiş ve UFRS'leri yasal mevzuat ile uyumlaştırma çalışmalarına başlamıştır.

Türkiye'de UMS/UFRS'lerin uyumlaştırma süreci TMSK, BDDK, Hazine Müsteşarlığı ve SPK'nın etkisiyle gelişmiştir. 1999 yılında kurulan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) ulusal muhasebe standartları oluşturma da yetkili kuruluş olarak faaliyete geçmiştir. Kurul standartları Türkçeye çevirerek yayınlamıştır.

AB'nin aldığı karar neticesinde 2003 yılında SPK Seri: XI 25 No.lu Tebliği ile 33 adet UMS'yi yayınlamış ve şirketlere 01.01.2005 yılı itibarıyla finansal tablolarını bu standartlara göre hazırlama zorunluluğu getirmiştir (Çiftçi ve Erserim, 2008: 14)

UFRS'lerin uyumlaştırılması için Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) oluşturulmuş ve kamu, yetkisini bu kurula devretmiştir. Türkçeye çevrilerek yayınlanan standartlar (TFRS) özü itibariyle ilke bazlı olup, İngiliz-Amerika modelini benimsemiş ve kamu otoritesinin desteğiyle özel bir kuruluş tarafından (TMUDESK) yayınlanmıştır. TMUDESK tarafından hazırlanan muhasebe standartları daha sonra kamu otoritesi tarafından yasalaştırılarak yürürlüğe konmaktadır. Yani muhasebe standartları kamu otoritesinin desteğini almıştır.

Tablo 12'de Türkiye'nin uyumlaştırma konusunda hangi aşamada olduğu gösterilmektedir. Tabloya göre Türkiye uluslararası tek set muhasebe standartlarını desteklemekle birlikte, tek set muhasebe standardı olarak da UFRS'leri benimsemiştir. Türkiye, AB'ye uyum süreci kapsamında UFRS'leri ulusal muhasebe sistemiyle uyumlaştırmıştır ve ulusal uygulamalarda kullanıma 2005 yılı itibariyle başlamıştır. Türkiye'de uyumlaştırma çalışmaları devlet eliyle yürütülmekte ve yayınlanan standartlar sektör ayrımı yapılmaksızın tüm sermaye şirketlerince uygulanmaktadır.

Tablo 12: Türkiye'nin Uyumlaştırma Çalışmalarında Son Durumu

Uluslararası Muhasebe Standartları oluşumunu destekliyor mu?	Evet
Uluslararası Muhasebe Standardı olarak hangi standart setini kabul ediyor?	UFRS
UFRS'ler ulusal uygulamalarda kullanılıyor mu?	Evet
UFRS'ler hangi şirketlere uygulanıyor?	Sermaye Piyasasında İşlem Gören Şirketlere
UFRS'lerin kullanımı zorunlu mu yoksa şirketlerin isteğine mi bırakılmış?	Zorunlu
UFRS'lerin kullanımı şirketlerin tamamına mı yoksa bazı sektörler mi zorunlu kılınmıştır?	Tamamı
UFRS'ler Türkçe'ye çevrildi mi?	Evet
Yapılan güncellemeler Türkçe'ye Çevriliyor mu?	Evet
Yasalar ya da düzenlemeler UFRS'yi kapsıyor mu? (UFRS'lerin ülkelerin yasal mevzuatındaki durumu?)	Evet
Yetkili kurum UFRS'lere izin vererek bazı muhasebe politikalarının uygulamasını yok etmiş midir ya da hiçbir UFRS'de değişiklik yapmış mıdır?	Hayır
KOBİ UFRS'lerini uygulamaya konuldu mu?	Evet
Hangi KOBİ'ler KOBİ UFRS'yi kullanıyor ve standartların uygulanması zorunlu mu isteğe mi bağlı?	Evet/Tamamı /İsteğe bağlı
KOBİ UFRS'leri kullanma zorunluluğu olmayan KOBİ'ler için kullanabilecekleri başka muhasebe düzenlemeleri var mı?	Evet

Kaynak: <http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Documents/Jurisdiction-profiles/Turkey-IFRS-Profile.pdf> , (Erişim Tarihi: 10.04.2014).

Sermaye şirketlerinin tam set muhasebe standartlarını uygulama zorunluluğu varken, Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ) için de KOBİ TFRS'ler hazırlanmıştır. KOBİ TFRS'ler ülkemizde uygulamaya konulmuş olmasına rağmen, şirketlerin KOBİ TFRS'leri uygulama zorunluluğu yoktur (KOBİ TFRS'nin kaynağı UMSK Tarafından oluşturulan IFRS for SMEs'den gelmektedir). Ulusal muhasebe sistemini uygulamaya devam edebilirler.

Türkiye'de muhasebe standartları alanında yaşanan gelişmeler incelendiğinde, standartların devlet desteğiyle gelişiminin sağlandığı, yapılan ilk düzenlemelerde ve uygulamalarda devletin ticari ve politik yakınlığının olduğu ülkelerin kanunlarından etkilenecek şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir (Çelik, bt).

Anlaşılabileceği üzere Türkiye'deki 1 sıra no'lu muhasebe uygulama genel tebliği ile TFRS'ler birbirinden öz itibarıyla taban tabana zıt uygulamalardır. Türkiye'de mevcut uygulama vergi amaçlı kesin kurallara sahip ve kamunun sıkı denetimi altındayken, TFRS'ler daha çok yatırımcı ve kredörlere bilgi amaçlı hazırlanmış, belirli ilkelerin belirlenip uygulamada şirketlere esneklik sağlayan bir yapıya sahiptir.

Özetle AB uyum süreci çerçevesinde Türkiye, UFRS'leri kısa bir sürede ulusal muhasebe sistemi ile uyumlaştırmış, TMS ve TFRS adlarıyla yayımlamıştır. Bu standartlar sermaye piyasasında faaliyet gösteren şirketler tarafından uygulanmak zorundadır. KOBİ TFRS'ler ise yayımlanmış olmakla birlikte kullanımı şirketlerin tercihine bırakmıştır.

2.3. Uyumlaştırma Çalışmalarını Tamamlamamış Ülkelerde Son Durum

Önceki kısımlarda da ifade edildiği üzere UFRS'ler pek çok ülke tarafından uyumlaştırılmış veya yakınsanmıştır. Bu durum uyumlaştırma yapmayan diğer ülkeleri de etkilemiştir (Tarca, 2004: 65).

Dünya genelinde kullanım alanı hızla büyüyen UFRS'leri hali hazırda uygulamaya koymayan ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkelerin bazıları UFRS'leri uyumlaştırmaya karar vermişken bazıları ise kendi ulusal standartlarından tam anlamıyla vazgeçmemiştir. Tablo 10'da görüleceği üzere sermaye piyasaları büyüklüğü açısından en büyük 10 ülke arasında bulunan ABD, Japonya ve Kanada UFRS'leri tam kapsamlı şekilde uygulamaya koymamıştır. Çalışmanın bu kısmında öncelikli olarak bu üç ülkenin ulusal

muhasebe sistemleri incelenmiş, sonrasında ülkelerin UFRS'lerin uyumlaştırılması ve yakınsanmasına yönelik yapılan çalışmalar konusunda hangi aşamada oldukları ortaya konulmuştur.

2.3.1. Amerika Birleşik Devletleri

Amerika, 1929 Ekonomik Buhranının neticesinde muhasebe alanında düzenlemeler yapmaya başlamıştır. Krizin ardından ABD Kongresi 1933 yılında Menkul Kıymetler Yasası ve 1934 yılında ise Menkul Kıymetler Borsası Yasasını çıkarmıştır. Bu yasaları uygulamak ve finansal raporlar ile ilgili düzenlemeler yapmak için Amerika Sermaye Piyasası Kurulu (SEC: Securities and Exchange Commissions) kurulmuştur (Üstündağ, 2000: 37; Başpınar, 2004: 43). SEC, kuruluş yıllarında, tek tip bir muhasebe sisteminin olmaması ve şirketlerin muhasebe sistemlerini kendilerinin belirledikleri şekilde oluşturmalarından dolayı zorluklar yaşamıştır. Bu yüzden SEC'in aldığı karar ile ulusal çapta ortak bir muhasebe sistemi yürürlüğe konulmuştur. Ayrıca şirketlere uygulamada uyulması gereken kuralları gösteren bir rehber oluşturulması amacıyla yönelik olarak bir komite oluşturulmuştur. Amerikan Muhasebe Enstitüsü (AIA: The American Institute of Accountants) 1939-1959 yılları arasında şirketlerin uygulayacakları muhasebe prosedürlerini Muhasebe Araştırmaları Bülteni (ARBs: Accounting Research Bulletins) aracılığıyla yayınlamaya başlamıştır. SEC, bu durumda ARBs'in kanun niteliğinde olmaması ve muhasebe sistemindeki boşlukları doldurmak konusunda yetersiz kaldığı düşüncesiyle 1959 yılında Muhasebe Prensipleri Kurulunu (APB: Accounting Principles Board) oluşturmuştur. APB 1970'lere kadar faaliyetini sürdürmüştür. 1973 yılında ise günümüzde faaliyetlerini sürdürmeye devam eden FASB kurulmuştur (Roberts, Weetman ve Gordon, 2005: 290).

FASB'in faaliyetleri SEC ve Amerika Mali Müşavirler Enstitüsü (AICPA: American Institute of Certified Public Accountants) tarafından da desteklenmiştir. FASB'nin asli amacı; mali tablo kullanıcıları, denetçiler ve eğitimciler için finansal raporlama ve muhasebe konularında yeni standartlar geliştirmek veya mevcut standartları iyileştirmektir (Karabınar, 2006: 145). FASB tarafından hazırlanan muhasebe standart paketi (US GAAP), genel olarak kural bazlı, kullanımı zorunlu, hacimli dipnotlara sahip, Anglo-Saxon temeller üzerine kurulmuş ve ekonomik aktiviteler ve politik baskılara maruz kalan bir yapıdadır (Ampofo ve Sellani, 2005: 222). Amerika, 21.

yüzyılın başına kadar kural bazlı standartlar oluşturmaya devam etmiştir. Kural bazlı standart oluşturmasının başlıca sebebi ise büyük pay sahipleri, yönetici ve denetçilerin bir kısmının herhangi bir muhasebe işlemi konusunda kesin cevaplar istemesinden kaynaklanmıştır. Bunun sebebi ise muhasebe işlemlerinden dolayı açılan davalardan şirketlere yüklü miktarda cezalar kesilmesi ve ceza ödemek istemeyen şirketlerinde kuralları net olarak öğrenmek istemeleridir (Bentson, Bromwich ve Wagenhofer, 2006: 168). Şirketlerin ceza ödememek için kural bazlı standartları tercih etmesi ve desteklemesine rağmen kural bazlı standartların temel olarak üç eksiği bulunmaktadır (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 292):

- 1- Finansal tablo kullanıcılarının en büyük eleştirisi standartların özünü oluşturmayan yanlış kullanımına yol açabilecek pek çok seçenek bulundurması.
- 2- Standartların amacını oluşturan ilkelerden pek çok istisna oluşturulmasının benzer ekonomik olaylarda farklı muhasebeleştirmelere sebebiyet vermesi.
- 3- Kural bazlı standartların kullanımı için rehber niteliğinde detaylı ekler oluşturulması. Bu durumun da standartların karmaşıklığını arttırması ve standartların uygulanması hususunda belirsizlikleri arttırması.

ABD’de ulusal ve uluslararası muhasebe standartlarının oluşumu çerçevesinde 1960 yılından 2000 yılına kadar olan süreçte yaşanan gelişmeler Tablo 13’te toplu olarak gösterilmiştir. Tablodan görüleceği üzere ABD uluslararası standartlara 1960 yılından itibaren destek vermeye başlamıştır. Öncelikli olarak Amerikan-İngiliz ekolünde olan ülkeler ile (İngiltere ve Kanada) ulusal standartlarını yakınsama çalışmalarına başlamıştır. 1973 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesinin (IASB) kurulmasına katkı sağlamış, aynı yıl kendi ulusal standartlarını oluşturmak için FASB’i kurmuştur. 1996 yılına kadar FASB ulusal standartlar oluşturmaya devam ederken IASB’in yayınlamış olduğu standartlar ABD tarafından kabul görmemiştir. Ancak 1996 yılında FASB ve SEC IASB tarafından hazırlanan standartları kullanabileceğini ifade etmiştir. Yani ABD kuruluşunda kurucu ortaklarından biri olmasına rağmen 23 sene IASB’in hazırladığı standartları kullanmayı düşünmemiştir.

Tablo 13: 1960-2000 Yılları Arasında ABD’de Muhasebe Alanında Yaşanan Gelişmeler

YIL	1960’lı YILLARDA YAŞANAN GELİŞMELER
1960	<p>Amerika tarafından Uluslararası Standart kavramının ortaya konması ve Standart oluşturmada ilk adımlar</p> <p>2. Dünya Savaşı sonrasında ülke sınırlarının kalkması ile nakit akışlarının hızlanması uluslararası muhasebe standartlarına ilgi doğmasına yol açmıştır.</p>
1962	<p>8. Uluslararası Muhasebe Kongresinin Düzenlenmesi (uluslararası muhasebe ve denetim standartlarına olan ihtiyacın herkes tarafından dile getirilmesi)</p> <p>Amerika Sertifikalı Serbest Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA: American Institute of Certified Public Accountants) tarafından düzenlenen kongrede katılımcıların çoğu uluslararası düzeyde denetim, muhasebe ve raporlama standartlarını desteklemiştir.</p>
1962	<p>AICPA’nın Uluslararası İlişkiler komitesini tekrar açması</p> <p>Kongre sonrasında Derneğin Uluslararası standartları oluşturmak için Uluslararası ilişkiler komitesini tekrardan açması. Komitenin görevi uluslararası düzeyde muhasebe uygulamalarını incelemektir. 1964 yılında 25 ülkede profesyonel muhasebecilik adıyla bir rapor yayınlamışlardır.</p>
1966	<p>Uluslararası Muhasebe Çalışma Grubunun oluşturulması</p> <p>İngiltere ve Kanada ile birlikte uluslararası standartlardaki farklılıkları araştırmak için çalışma grubu oluşturulması. Çalışma grubu 10 yıl boyunca aktif olarak çalışmıştır. 20 farklı sektör için muhasebe uygulamaları geliştirmiştir.</p>
1967	<p>Uluslararası Muhasebe İle İlgili İlk Kitabın Yayınlanması</p> <p>Prof. Dr. Gerhard G. Mueller tarafından yazılan “<i>Uluslararası Muhasebe</i>” kitabı ilk uluslararası muhasebe kitabıdır. Mueller izleyen yıllarda FASB üyesi olmuştur.</p>

Tablo 13'ün devamı	
YIL	1970-1990 YILLARI ARASINDA YAŞANAN GELİŞMELER
1973	<p>IASC'ın Kuruluşu</p> <p>IASC, 8 farklı ülkenin katılımıyla ve AICPA'nın desteğiyle kuruldu. 2002 yılına kadar faaliyet gösterdi. Görevi, muhasebe standartlarıyla ilgili temel muhasebe ve denetim standartlarını oluşturmaktı.</p>
1979	<p>FASB'ın Muhasebe Standart Oluşumunda İlk Görevine Gelmesi</p> <p>Döviz kuru ile muhasebe standartları oluştururken İngiliz Muhasebe Standartları Komitesi, Kanada Muhasebe Standartları Kurulu ile ortak çalışarak Uluslararası Muhasebe Standartlarını geliştirmiştir.</p>
1987	<p>IASC tarafından Karşılaştırmalı Finansal tabloların oluşumu ve finansal tabloları geliştirme projesinin başlatılması</p> <p>1987 yılına kadar Komite 25 muhasebe standardı yayınladı. Bu standartlar aynı işlemler için alternatif muhasebeleştirme yolları öneren ve tüm dünyada uygulanan standart paketidir. Bu proje ile alternatifleri azaltarak yeknesaklık sağlamak amaçlanmıştır.</p>
1988	<p>FASB'ın IASC Danışma Komitesinin oy hakkı olmayan gözlemci sıfatıyla üyesi haline gelmesi</p> <p>FASB'ın IASC ile arasındaki ilişki 1988 yılına kadar gayri resmi şekilde sürmüştür. 1988 yılında ise FASB Komitenin danışmanları arasında yer almıştır.</p>
1988	<p>FASB'ın, Standartların uluslararası düzeye çıkması için desteğini beyan etmesi</p> <p>1980'lerin sonuna doğru dünyada sınır ötesi nakit akışlarının artmasından ötürü ortak bir muhasebe standart paketi oluşmasına yönelik ilgi artmıştır. "Üstün Muhasebe Standartları" oluşturulması konusunda çeşitli beyanlarda bulunulmuştur.</p>

Tablo 13'ün devamı	
YIL	1990-2000 YILLARI ARASINDA YAŞANAN GELİŞMELER
1991	<p>FASB'ın, uluslararası faaliyetleri ile ilgili ilk stratejik planını yayınlaması.</p> <p>Kurulun ilk stratejik planında tüm dünyada uygulanacak Üstün Muhasebe Standartlarının oluşturulması gerektiği nihai amaç olarak belirtilmiştir.</p>
1993	<p>FASB ile Kanada Muhasebe Standartları Kurulunun bölümsel raporlama ile ilgili ortak çalışma başlatması.</p> <p>FASB ile Kanada Muhasebe Standartları Kurulunun ortak çalışmaları sonucunda bölümsel raporlama üzerine geliştirilmiş standart oluşturmuşlardır.</p>
1993	<p>FASB ve standart oluşturan diğer kurumların G4'ü oluşturması</p> <p>FASB, İngiltere, Kanada ve Avustralya'nın ortak muhasebe standartları oluşturmak için bir araya gelmesi ve bu oluşuma daha sonra G4 adının verilmesi. Grup daha sonra Yeni Zelanda'nın da katılımıyla G4+1 adını almıştır.</p>
1994	<p>FASB ve IASC'nin ilk kez ortak standart oluşturması</p> <p>FASB ve IASC'nin standartlardaki farklılıkları minimize etmek için birlikte hisse başı kazanç ile ilgili standartlarını tekrardan incelemeleri.</p>
1995	<p>FASB'ın stratejik planını güncellemesi ve US GAAP ve IASC standartlarının karşılaştırmasını temel alan bir projeye başlaması.</p> <p>FASB, 1991 yılındaki planlarını 1995 yılında yeniden güncelledi. Plana göre FASB, ulusal standartlar ile o zamana kadar yayınlanmış uluslararası standartların karşılaştırmasını yapmış ve bu çalışmayı 1996 yılında kitap şeklinde yayımlamıştır</p>

Tablo 13'ün devamı	
1995	<p>IASC'nin standartların özü ile ilgili program oluşturması. IOSCO standartlarla ilgili görüşleri kabul etmiştir.</p> <p>Standartların özüyle ilgili olarak Uluslararası Sermaye Piyasaları Komisyonu Organizasyonu ve IASC mutabakata varmışlardır. IASC bu çalışmayı 1999 yılında tamamlamıştır. Uluslararası Sermaye Piyasaları Komisyonu Organizasyonu da bu standartları kabul etmiştir.</p>
1996	<p>Amerika Kongresinin yüksek kalitedeki uluslararası standartlara destek olacağını ifade etmesi.</p> <p>Ekim 1996'da, Ulusal Sermaye Piyasalarının Gelişimi yasası kanunlaştı. Kanunun içinde uluslararası düzeyde finansal raporlama standartlarının Dünya üzerinde kullanımı ve teşviki de yer aldı.</p>
1996	<p>SEC'in özel sektöre ait yabancı şirketler için IASC'nin yayımladığı standartların kullanımını kabul etmeyi düşündüğünü ilan etmesi.</p> <p>Bu standartların kabulü ile standartların yeteri derecede kapsamlı, yüksek kalitede ve titizlikle çevrilmiş ve hazırlanmış halde olmak zorunda kaldı.</p>
1998	<p>Asya Finansal Krizi uluslararası standartların oluşumunu teşvik etti.</p> <p>Asya Finansal Krizinin ardından Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, G7 ülkelerinin Maliye Bakanları ve diğer kurum ve kuruluşlar yüksek kalitede uluslararası muhasebe standartlarının hızlı bir şekilde tamamlanıp küresel düzeyde yakınsanmasını talep etmişlerdir.</p>
1999	<p>FASB'in Uluslararası Muhasebe Standartları oluşumu konusunda gelecekteki vizyonunu yayınlaması.</p> <p>FASB 1999 yılında "Uluslararası Muhasebe Standart Oluşumu: Gelecek Vizyonu" adlı yayını ile uluslararası standartların ideal şekli hakkında bilgi vermiştir.</p>

Kaynak: www.fasb.org sitesindeki bilgilere göre hazırlanmıştır (Erişim Tarihi:15.10.2014).

ABD’de şirketler US GAAP’lar üzerinden finansal tablolarını hazırlarken, şirketlerin denetimi ise büyük denetim şirketlerinin kontrolü altındadır. Amerika’da 90’lı yıllarda altı büyük muhasebe şirketi bulunmaktaydı. Bu şirketler "Büyük Altılı" (Big Six) olarak adlandırılmıştı. Büyük altılı halka açık şirketlerin % 97’sinin denetimini gerçekleştirmekteydi. Bu şirketler: Andersen Worldwide, Ernst&Young, Deloitte&Touche, KPMG Peat Marwick, Coopers&Lybrand ve Price Waterhouse’dı. Price Waterhouse ve Cooper’ın birleşmesiyle denetim şirketlerinin sayısı beşe düşmüş, Enron skandalının ardından Andersen’in iflasıyla da dörde inmiştir. Günümüzde de denetim faaliyetlerinin çoğunu bu şirketler gerçekleştirmektedirler (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 304).

2.3.2. Kanada

Kanada’da muhasebe sistemi oluşturmaya yönelik ilk adım Kanada Parlamentosunun 1902 yılında *Kanada Mali Müşavirler Enstitüsü* kanununu geçirek Kanada Mali Müşavirler Odasını (CICA: Canadian Institute of Chartered Accountants) kurmuş olmasıdır. CICA, muhasebe, denetim ve güvence konularında çalışmalarını sürdürmüştür. Kanada’da muhasebe sistemi oluşturma görevi özerk kuruluş olan CICA’ya verilmiştir. CICA Kanada’nın komşusu durumundaki ABD’deki gelişmeleri yakından takip etmiştir. 1930’lu yıllarda ABD SEC’in kurulmasına ve sermaye piyasalarıyla ilgili kanunların çıkartılmasına ve SEC’in muhasebe uygulamalarını tek tipleştirmesine paralel olarak Kanada’da CICA meslek mensuplarından tek tip muhasebe sistemini desteklemelerini talep etmiştir (Wikipedia, b.t.a). CICA 1968 senesinde muhasebe uygulamalarıyla ilgili olarak CICA el kitabını yayınlamıştır. Bu el kitabı Kanada Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerini (Canadian GAAP: Canadian General Accepted Accounting Principle) içermektedir.

1946 yılında Muhasebe ve Denetim Araştırmaları Komitesi kurulmuştur. Bu komite 1973 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. 1973 yılında Komite, Muhasebe Araştırmaları Komitesi ve Denetim Standartları Komitesi olarak ikiye ayrılmıştır. Söz konusu komiteler alanlarında çalışma yaparak muhasebe ve denetim ile ilgili çalışmalar yapmıştır. 1982 yılında Muhasebe Araştırmaları Komitesinin adı Muhasebe Standartları Komitesi olarak, 1991 yılında ise Muhasebe Standartları Kurulu (AcSB) olarak değiştirilmiştir. 1968 yılından bu yana araştırma komitesi finansal dipnotlar, muhasebe

ilkeleri, terminoloji, raporlama ve denetim standartları ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar CICA el kitabının büyük kısmını oluşturmuştur. El kitabının güncelleme görevi ise yine AcSB'ye verilmiştir (Wikipedia, b.t. b).

Kanada konumu ve Amerika ile olan ticari işbirliği itibariyle Amerikan Muhasebe sisteminden uzun yıllar etkilenmiştir. Kanada muhasebe standartlarının büyük bir kısmı Amerika'da yayınlanan standartlardan oluşmaktadır. Kural bazlı olan bu standartlar zamanla uzun, detaylı ve karmaşık birer yapı halini almıştır.

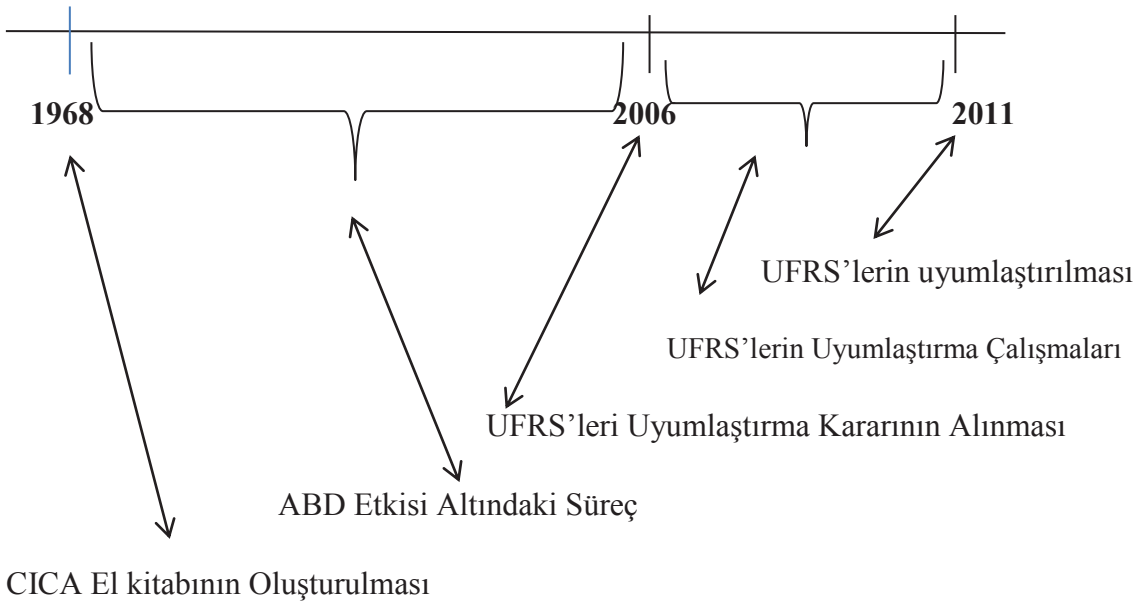
1999 yılında Kanada'da yapılan araştırmalar sonucunda Kanada Muhasebe Standartlarının Amerikan Muhasebe Standartlarıyla uyumlaştırılması gerektiği, buna rağmen UFRS'leri de yakından takip edip bu standartların hazırlanmasında Kanada'nın da etkisini hissettirmesi gerekliliği görüşü ağırlık kazanmıştır. Böyle bir kararın çıkmasının temel nedeni ise ticaret hacminin büyük bir kısmının Amerika ile gerçekleştiriliyor olması ve bu nedenle de Amerika'daki faaliyetlere bağımlı bir yapının bulunmasıdır. Bu yüzden finansal tabloların en kısa zamanda Amerikan sistemi ile entegre edilmesi gerektiği görüşü bulunmaktaydı. UFRS'ler ile uyumlaştırmanın ise uzun vadede gerçekleşebileceği kanısı hâkimdi. Canadian GAAP ile US GAAP'ın uyumlaştırma çalışmalarına girmesinin başlıca nedenleri şunlardır (Richardson ve Hatchitson, 1999: 10):

- 1996 yılı verilerine göre Amerika Birleşik Devletleri (ABD) , Kanada'daki yabancı yatırımların % 48'ini, hisse senetlerinin % 92'sini, tahvillerin % 46'sını ve doğrudan yabancı yatırımların ise % 68'ini elinde bulunduruyordu. Benzer şekilde Kanada'nın yatırımlarının büyük kısmı da Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunmaktaydı (Kanada'nın Yurt dışındaki hisse senedi yatırımlarının %59'u, Tahvillerin %54'ü ve Yabancı yatırımların da % 81'i). Bu verilerden de anlaşılacağı üzere Amerika'nın Kanada üzerinde güçlü bir etkisi bulunmaktaydı.
- Kanada'da bulunan şirketlerin büyük bir kısmı US GAAP'ların uygulanması konusunda lobi çalışmaları yapmaktaydılar. Hali hazırda pek çok şirket ABD'nin borsasına kote bulunmaktaydı ve Amerikan Muhasebe standartlarını kullanmaktaydı. Canadian GAAP ile US GAAP'ın uyumlaştırılması durumunda Kanada için farklı finansal tablolar hazırlamaya gerek kalmayacaktı.

- Kanada’da hâkim olan görüş Amerika ile dünyanın geri kalanı arasındaki ekonomik ilişkilerin daha fazla büyüyeceği yönündeydi. Bu büyüme neticesinde dünya genelinde UFRS’ler yerine Amerika’nın yayımladığı standartların yaygınlaşacağı görüşü hâkimdi. Bu yüzden UFRS’ler yerine US GAAP ile uyumlaştırma çalışmaları yapılması daha doğru bir karar olacaktı.

Amerika’nın muhasebe standartlarını benimsemek kısa vadede yerinde bir karar olarak gözükse de, uzun vadede Kanada 2006 yılı itibariyle Amerikan Muhasebe Standartlarıyla uyumlaştırma çalışmalarından vazgeçip Uluslararası Muhasebe Standartlarını uyumlaştırma kararı almıştır. Kanada’nın muhasebe sisteminin yıllar itibariyle etkilendiği ekoller Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2’den görüleceği üzere Kanada’da muhasebede standartlaşma süreci 1968 yılında CICA el kitabının yayımlanmasıyla başlamıştır. Yine şekilden görüleceği üzere Kanada muhasebe sistemi yaklaşık 40 yıllık bir süreyle US GAAP’lardan etkilenmiştir. 2000’li yılların başında UFRS’lerin pek çok ülke tarafından uluslararası muhasebe standartları olarak görülmeye ve uyumlaştırılmaya başladığı dönemlerde Kanada, Canadian GAAP’ı US GAAP ile uyumlaştırma kararı vermiştir.

Şekil 2: Kanada Muhasebe Sürecinin Yakın Tarihi

Kaynak: Blanchette ve Racicot, 2013

Kanada muhasebe sistemi yukarıda bahsi geçen sebeplerin de etkisiyle 2006 yılına kadar Amerikan muhasebe sisteminin etkisi altında kalmıştır. 2006 yılında uyumlaştırma faaliyetleri için Muhasebe Standartları Kurulunun (AcSB: Accounting Standart Board) kurulması ile UFRS'leri uyumlaştırma niyetinde olduklarını beyan etmişlerdir. Bu tarihten itibaren Kanada Muhasebe Standartları, US GAAP yerine UFRS'ler ile hızlı bir şekilde uyumlaştırılmaya başlanmıştır (Blanchette ve Racicot, 2013: 9).

2.3.3. Japonya

Japonya 19. Yüzyılın sonuna kadar içe kapalı, kültürüne aşırı derecede bağlı bir şekilde varlığını sürdürmüştür. Bu tarihten sonra ise Japonya kendi kabuğundan çıkarak dünyaya açılmıştır. Bu süreç çerçevesinde yurt dışına öğrenciler gönderilmiş, yurt dışından uzmanlar ülkeye davet edilmiştir. Tüm bu faaliyetlerin amacı, Japonya'nın askeri, ekonomik, hukuki ve diğer yönlerden çağa ayak uydurmasını sağlamaktır. Yurt dışında uygun görülen sistemler ülkeye entegre edilmiştir. Genel itibariyle ABD, Hollanda, Fransa gibi ülkelerin modelleri incelenmiştir. Tek bir ülkenin yapısı tamamen entegre edilmesinden ziyade her alanda farklı ülkelerin sistemleri incelenmiştir (Hunter, 2002: 40). Bunlardan bir tanesi de Ticaret Kanunudur. Ticaret Kanunu olarak Japon kültürüne en yakın olan Alman Ticaret Kanunu benimsenmiş ve 1890 yılında yürürlüğe girmiştir. Alman Ticaret Kanunu kıta Avrupası sistemine göre hazırlanmış, kapsamlı, nihai amacı vergi toplama ve kreditoörlere bilgi vermek olan bir kanundur. Alman kanunlarının Japonya üzerindeki etkisi İkinci Dünya Savaşına kadar sürmüştür (Choi ve Meek, 2011: 98).

Japonya'da muhasebecilikle ilgili ilk kanunlar ise İkinci Dünya Savaşının ardından yayınlanmıştır. Savaşı kaybeden Japonya'da ticari ve hukuki işlemler Amerika'nın himayesinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Çıkarılan yasalar genellikle ABD'nin ulusal yasalarıyla ilgiliydi. Bu yüzden de Japonya kıta Avrupası sisteminden ziyade Anglo-Sakson sisteme göre hazırlanmış kanunlar ile tanışmıştır. Japonya, 1948 yılında Yeminli Mali Müşavirlik Kanununu (CPA: Certified Public Accounting) yasalaştırmıştır. Bu kanunla birlikte Japonya Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü kurulmuştur (JICPA: Japanese Institute of Certified Public Accounting). Ayrıca ticari işler için tamamen özerk olarak muhasebe sistemi araştırma komisyonu kurulmuş ve

muhasebe standartları oluşturma görevi bu komisyona verilmiştir. Bu kuruluş 1949 yılında işletmeler için Finansal Muhasebe Standartları (Ticari Muhasebe İlkeleri) ve Finansal Tablo Hazırlama Kuralları adı altında iki rapor yayınlamıştır. Bu raporlar 1938 yılında Amerika’da yayınlanan muhasebe ilkeleri ile ilgili açıklama raporundan büyük oranda etkilenerek hazırlanmıştır (Roberts, Weetman ve Gordon, 2005: 489). İkinci dünya savaşına kadar olan süreçte ticaret ve hukuki sistem kamu otoritesinin sıkı kontrolünderken savaş sonrasında ABD güdümündeki Japonya’da kuruluşlar kamu otoritesinden bağımsız özerk kuruluşlar olarak teşkilatlanmıştır. Örneğin 1948 yılında Menkul kıymet ve borsa komisyonu özerk bir kuruluş olarak kurulmuştur. Ama ABD ve müttefik güçlerin Japonya’yı terk etmesinden kısa bir süre sonra 1952 yılında bu kuruluş, Maliye Bakanlığına bağlanarak bağımsız yapısına son verilmiştir. Ayrıca ismi Ticari Muhasebe Danışma Konseyi (BADC: Business Accounting Deliberation Council) olarak değiştirilmiştir. Bu noktadan sonra muhasebe standardı oluşturma yetkisi bağımsız bir kuruluştan hükümete geçmiş olup konsey kamu yetkisini kullanarak standartlar oluşturmaya başlamıştır. Kuruluşların tamamı özerk kuruluşlar olarak kurulmuş olsa da günümüz itibariyle tamamı maliye bakanlığına bağlı kamu destekli kuruluşun niteliğindedir (Ergüden, 2008: 160).

Yukarıda yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere kamu otoritesinin muhasebe sistemi üzerinde büyük etkisi bulunmaktadır. Japon muhasebe sisteminin hukuki açıdan üçayağı bulunmaktadır. Japonya’daki raporlama sistemi Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasaları Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu ve bu kanunlar ile ilgili düzenlemeler neticesinde oluşturulmuştur (<http://www.hp.jicpa.or.jp>, Erişim Tarihi: 12.06.2015). Sistem kamu otoritesi altında olsa da kanunların her biri birbirinden farklı yapılara sahiptir. Örneğin ticaret kanunu hazırlanırken kıta Avrupa’sındaki sistemlerin etkisi altında kalınmıştır. Sermaye Piyasaları Kanununda ise Amerika ve Anglo-Sakson sistemin etkisi bulunmaktadır. Doğal olarak muhasebe sistemi hem kıta Avrupa’sından hem Anglo-Sakson sistemden hem de Japon kültüründen etkilenmiş karma bir yapıya sahip olmuştur (Nobes ve Parker, 2004: 280).

Japonya, Büyük Britanya tarafından oluşturulan muhasebe sistemlerine sahip Singapur ve Hong Kong gibi eski Asya kolonisi ülkelerinden farklılık göstermektedir. Japonya’da tekdüzelik ve kamu denetimi yüksek düzeydedir. Japonya’da gizlilik kavramı, batının

benimsediği kavram olan şeffaflığa ve dipnotlara tercih edilmektedir. Bu tercih Japonların muhasebe sistemine de yansımıştır. Örneğin, Japon Bankacılık Krizi çıktığı zaman hükümet bankalara kredilerden oluşan zararlarını açıklamalarına gerek olmadığını, bunun bankacılık sistemine olan güveni sarsacağını belirtmiştir (Buchanan, 2003: 66). Japonya’da muhasebe sisteminin birincil kullanıcıları bankalar ve kredi kuruluşlardır, ikincil kullanıcılar ise yatırımcılar olarak görülmektedir. Banka ve kredi kuruluşları da şirketlere kredi vermek açısından finansal tablolarına direkt şirketlerden ulaşabilmektedirler. Bu yüzden yapılan işlemlerle ilgili tam açıklama yapma ihtiyacı duyulmamaktadır. Japon muhasebe sistemindeki bu durum finansal tablo kullanıcılarını yanlış şekilde yönlendirmektedir (Bloom ve Solotko, 2003: 34).

Japon muhasebe sisteminin gelişimi UFRS’ler ile uyumlaştırma çalışmalarının başladığı 2000 yılına kadar Tablo 14’te gösterilmiştir. Uyumlaştırmadan sonraki süreç ise bir sonraki bölümde açıklanmıştır.

Tablo 14: Japonya Muhasebe Sisteminin 2000 Yılına Kadar Tarihsel Gelişimi

1890	Ticaret Kanununun Kabulü
1948	Sermaye Piyasaları Kanununun Kabulü Mali Müşavirler Kanununun Kabulü
1949	Ticari İşletmeler için Finansal Muhasebe Standartlarının yayınlanması Japonya Mali Müşavirler Odasının Özerk bir kuruluş olarak kurulması
1950	Terminoloji, Formlar, Finansal Tabloları hazırlama metotları, Denetim standartları ve ilgili kuralların yayınlanması
1951	Sermaye Piyasaları Kanununa göre Mali Müşavirler tarafından denetimin zorunlu kılınması Lisanslı Vergi Muhasebesi Kanununun yayımlanması
1963	Halka açık şirketlerin denetime tabi tutulması
1965	Finansal Tablolarda hilelere karşı önlem mekanizmasının geliştirilmesi
1966	JICPA kamuya bağlı özerk kuruluş olarak yeniden düzenlendi. Tüm Mali Müşavirlere JICPA’ya üyelik zorunluluğu getirildi.
1971	Özel Okullar için Muhasebe Standartları yayımlandı.
1973	IASC kuruldu. JICPA kurucu üyelerden birisi oldu.
1975	Konsolide Finansal Tablolar için Muhasebe Standartları Yayınlandı Banka ve Sigorta şirketleri denetiminde Mali müşavir zorunluluğu getirildi

Tablo 14'ün Devamı	
1977	Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonu (IFAC:International Federation of Accountants) kuruldu. JICPA kurucu üyelerinden biri oldu.
1979	Yabancı Para Çevrim Farkları ile ilgili Muhasebe Standartları yayınlandı.
1981	Tokyo'da IASC'ın kurul toplantısı gerçekleştirildi
1987	13. Dünya Muhasebe Kongresi Tokyo'da Düzenlendi. Bunun yanı sıra muhasebe ile ilgili başka kongrelerde Japonya da düzenlendi.
1995	Yabancı Para Çevrim Farkları ile ilgili Muhasebe Standartları güncellendi
1999	Ticaret Kanunu değiştirildi. Hisse senetleri ve hisse devirleri sisteme dahil edildi. Ticari Muhasebe Konseyi Finansal Araçlar için Muhasebe Standardını yayınladı Konsey, Yabancı Para Çevrim Farkları ile ilgili Muhasebe Standartları güncellendi.

Kaynak: www.hp.jicpa.or.jp adresindeki veriler ışığında tarafımca düzenlenmiştir.

Tablo 14'ten görüleceği üzere Japonya'da muhasebe sisteminin oluşması İkinci Dünya Savaşının sona ermesiyle başlamıştır. Öncelikli olarak özerk kurulan kuruluşlar, ABD'nin yönetimi Japonya'ya bırakmasıyla kamu otoritesine girmiştir. 1952 yılından itibaren kamu otoritesi altında ticaret, sermaye piyasaları ve vergi kanunları çerçevesinde gelişimini sürdürmüştür. Özü itibariyle Japonya muhasebe sistemi kamu otoritesiyle düzenlenen, kural bazlı, vergi ve kreditor odaklı olduğu için kıta Avrupası modelini benimsemiş bir yapıdadır. 1973 yılında IASC'ın kurucu üyelerinden olsa da 2005 yılına kadar standartları uyumlaştırmaya başlamamıştır.

Japon Muhasebe sistemini diğer sistemlerden ayıran en büyük özellik finansal tabloların Japonca'ya göre düzenlenmiş olmasıdır. Japonca bilmeyen finansal tablo kullanıcılarının Japon şirketlere ait finansal tabloları ve dipnotları okumasına olanak bulunmamaktadır. Ayrıca raporların içeriği Amerikan ve İngiliz muhasebe sistemine göre farklılık göstermektedir. Bu da uzman olmayan kişilerin raporları anlamasını zorlaştırmaktadır. Bu yüzden firmalar finansal tablolarını Amerikan muhasebe sistemine uygun halde İngilizce olarak yeniden düzenlemektedirler. Bu durum kar/zararda değişim yaratmamakla birlikte düzenleme sırasında pek çok hesabın yeniden düzenlenmesi ya da yeniden sınıflandırılması gerekmektedir. Hatta finansal tabloları

inceleyecek yabancılar için yeni hesap planı oluşturmak durumunda kalınmaktadır (Roberts, Weetman ve Gordon, 2005: 480).

Japon muhasebe sistemi, UMS ve US GAAP ile kıyaslandığında yatırımcılara yeterli bilgiyi sağlamamaktadır. Bu tarz bilgilerin akışının düşük olması, bilgilerin gizlenmesi yatırımcıların finansal tablolara olan güveninin düşük olmasına neden olmaktadır. Japon muhasebe sistemi özellikle finansal tablo kullanıcılarına konsolidasyon, Ar-Ge maliyetleri, nakit akışlarının konsolide durumu, emeklilik faydaları, iştirak ve bağlı ortaklık tanımları, finansal araçlar, işletme birleşmeleri ve varlıkların değer düşüklüğü ile ilgili yanıltıcı bilgiler vermektedir. Standartların kullanıma başlanmasıyla firmalar şeffaf finansal tablolar oluşturmaya başlayacaktır. Bu durum Japon şirketlerine yatırım yapacak yatırımcıların yanlış yönlendirilmesi ihtimalini azaltacaktır (Mizuno, 2004: 359).

2.4. UFRS'lerin Uygulanmadığı Ülkelerde Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları

Bu kısımda, UFRS'leri muhasebe sistemlerine henüz entegre etmemiş olan ve kendi ulusal standartlarını kullanan ABD, Japonya ve Kanada'nın uyumlaştırma ve yakınsama çalışmalarında geldikleri son durum incelenmiştir.

2.4.1. ABD'de Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları

IASC'nin yayımladığı Uluslararası Muhasebe Standartları Amerika'da ilk olarak 1993 yılında dikkat çekmiştir. Alman şirketi Daimler-Benz, New York borsasına kote olma kararı almıştır. Yatırımcılar da bu şirketin hisse senetlerini almak için bekleyiş içine girmiştir. Mayıs ayı itibarıyla şirket muhasebecileri Stuttgart'ta borsaya kote olmak için uzun süre çalışmışlardır. Ekim ayında konuyla ilgili olarak yapılan resmi açıklamada, Alman yatırımcılara şirketin mevcut dönemde 615 Milyon Mark kar elde ettiği, Amerika'daki yatırımcılara ise şirketin aynı dönemde 1.839 Milyar Mark zarar ettiği bildirilmiştir. Bu durum ülkelerin muhasebe standartları arasındaki farklılıkları gözler önüne sermiş ve Amerika tarafından konu yakından takip edilmeye başlanmıştır (Buchanan, 2003: 61).

UMSK'nin küresel muhasebe standartları konusundaki konumu 21. yy başlarında güçlenmiştir. 2001'de IASC UMSK olarak yeniden yapılandırılmış ve SEC'in desteğini

almıştır. Bunun sonucu olarak ulusal standart oluşturan kuruluşlar UMSK'nın standart oluşturma sürecinde yer almaya başlamıştır. AB'nin standartları 2005 yılında üye ve aday ülkelerin tamamına uygulama zorunluluğu getirmesi ve SEC'in UMSK standartlarına onay vermesinin ardından UFRS'lerin uluslararası tanınırlığı ve gücünde artış meydana gelmiştir. Bu durum karşısında UMSK'ya karşı Amerikan Sermaye Piyasaları Kurulu kendi standartları olan US GAAP'ların dünya üzerinde uygulanabilirliğini savunma durumuna geçmiştir. SEC sadece kendi standartlarının kaliteli finansal tablolar oluşturabileceğini ve yatırımcıların bu standartlara güvenilebileceğini beyan etmiştir. SEC, 2000 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları ile ilgili yaptığı açıklama ile uluslararası standartları kullanmayacaklarını beyan etmiştir. Şirketler tarafından ortak standartların kullanılması konusunda baskı yapılmasına rağmen SEC uygulama ve ihtiyaçlarına uygun düzenlemeleri çözümsüz bırakmıştır. 2001 yılında Amerikan şirketi Enron'un batması ve denetim firması Arthur Andersen skandalının ardından tüm dikkat standart yapıcı ve düzenleyicilerin üzerine çevrilmiştir (Tarca, 2004: 65).

2001 yılında Fortune 500 listesinde halka açık en büyük 11. şirket olup iflas eden şirketler tarihinde en büyük iflaslarından birincisi olan Enron olayına kadar Amerikan Muhasebe Standartlarının ve şirketlerinin uluslararası camiada saygınlığı artmaya devam etmişti. İflas olayından sonra UMSK, Amerikan Muhasebe Standartlarının sisteminde eksiklikler olduğu açıklamasını yapmıştır. Bu gelişmenin neticesinde şirketler kendi yerel muhasebe standartları ve Amerikan Standartlarının yerine UFRS'leri tercih etmeye başlamıştır (Buchanan, 2003: 62). ABD'nin Uluslararası Finansal Raporlaması ile US GAAP'ları yakınsama çalışmalarının temelinde iki olay bulunmaktadır. Bunlar Sarbanes-Oxley Yasası ve Norwalk Anlaşmasıdır. Çalışmanın bu kısmı bu olaylar ışığında anlatılmıştır.

2.4.1.1. Sarbanes-Oxley Yasası

Sarbanes-Oxley yasası, Enron skandalının ardından güven ortamını yeniden oluşturmak için çıkarılmış bir kanundur. Sarbanes-Oxley Yasası ABD'de 1930 yılından beri yapılan en ciddi sermaye piyasaları düzenlemesidir (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 291). Çok geniş kapsamlı bir kanun olması dolayısıyla uluslararası piyasaları da etkilemiştir. Bu yasa ile SEC'e Amerikan Muhasebe Standartlarını ilke bazlı muhasebe

standartlarına yakınsaması konusunda yetki vermiştir. Bu durum Enron olayında detaylı muhasebe kurallarının uygun olmayan şekillerde kullanılması ve daha az gerçeğe uygun raporlamaların ortaya çıkmasından duyulan endişenin bir sonucudur (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 98-100). Kural bazlı standart taleplerine karşılık, FASB ve SEC bunun yerine ilke bazlı standartlar konusuna yoğunlaşmıştır. Bunun sebebi ise kural bazlı standartlar zamanında ortaya çıkan muhasebe skandallarının maliyetlerinin, standarttan sağlanan faydaları aşmış olmasıdır (Bentson, Bromwich ve Wagenhofer, 2006: 168).

SEC, Sarbanes-Oxley yasası gereği Kongreye verdiği bilgiye göre, raporun hazırlandığı tarihte ne US GAAP ne de UFRS'lerin Kongrenin istediği ilke bazlı standart özelliklerine sahip olmadığını bildirmiştir. SEC raporda ayrıca UFRS'lerin ilke bazlı standartlara uygun bir örnek olduğunu, ancak yakından incelendiğinde standartların bazılarının kural bazlı, bazılarının sadece ilkeler ve genel bilgilerden oluştuğunu ifade etmiştir (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 293). Sadece ilkelerden oluşan standartlar Amerika tarafından kabul görmemektedir. Çünkü iyi niyet çerçevesinde profesyonel hükümleri verenlerin benzer işlem ve olayları farklı şekilde yorumlamaları sonucuna ulaştırmasından endişe edilmektedir (Bentson, Bromwich ve Wagenhofer, 2006: 168). SEC, yaptığı araştırmalar neticesinde "hedef odaklı" (objective-oriented) yaklaşımı benimsemeye karar vermiştir. SEC, hedef odaklı standartların yöneticilere ekonomik işlevli işlem ve olaylar da sorumluluk yükleyeceğini ancak bunu standardın belirlediği hedef doğrultusunda yapacağı görüşünü savunmaktadır. SEC, hedef odaklı standartlarda kişisel kararların kullanılmasının ilke ya da kural bazlı standartlara göre daha düşük olacağı görüşüne sahiptir. Bu durum standartlarda tutarlılık ve uyumu arttırmaktadır (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 293). Yapılan çalışmalar kapsamında "Sadece ilke bazlı" standartlar yerine "hedef odaklı" standartlar oluşturulmasının ve bu standartların ilke ve kural bazlı standartların sisteme en iyi şekilde uyarlanmasıyla yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. İlke bazlıya göre daha profesyonel bir oluşum haline getirilirken kural bazlıya göre ise daha esnek uygulamalara izin vermesidir. "Hedef odaklı" standartlar FASB'ın 2004 yılında ilke bazlı standartlar olarak nitelendirdiği standartlara yakındır. Bu standartlar, muhasebe sorunlarına çözüm oluşturmak için, tutarlı bir kavramsal çerçevesi olan ve bazı istisnalara sahip standartlardan oluşmaktadır (Bentson, Bromwich ve Wagenhofer, 2006: 170).

2.4.1.2. Norwalk Anlaşması

UMSK ve FASB kısa vadeli projelerle UFRS ve US GAAP arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmak için anlaşmışlardır. "Kısa dönemli yakınsama projesinin" sonucu olarak iki kuruluş arasında 2002 Eylül ayında "Norwalk Anlaşması" yapılmıştır (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 305). Norwalk anlaşmasından sonra ABD standartlarının UFRS'lerden bağımsız olarak kalma durumu açık uçlu şekilde bırakıldı, durum netlik kazanmadı (De Lange ve Howieson, 2006: 1011). Norwalk anlaşması kapsamında FASB ile UMSK, standart paketlerini mümkün olduğunca yakınsayacaklarına dair anlaşmaya varmışlardır. Bu konuda FASB ve UMSK ortak taslak metinler oluşturmuşlardır (Bentson, Bromwich ve Wagenhofer, 2006: 167).

Anlaşmanın büyük kısmı "yakınsama" ile ilgili yorumlardan oluşmaktadır. FASB ve UMSK'nin birbirlerinden besleneceği anlamına gelen yakınsama birbirlerine benzeşen ancak tamamıyla aynı olmayacak standartlar ortaya çıkaracaktır (De Lange ve Howieson, 2006: 1012). UMS'ler ile US GAAP standartları kavramsal çerçeveden bakıldığında birbirlerine çok yakındırlar. Kısmi işlemlerle ilgili durumlar, bilanço sonrası olaylar ve şarta bağlı durumlar gibi. Standartlar ayrıca finansal oranların kullanımını konusunda da büyük benzerlik göstermektedir (Ampofo ve Sellani, 2005: 222).

SEC'in 2003 yılında hazırlamış olduğu raporda mevcut muhasebe standartlarının (US GAAP) sisteminin kural bazlı yapısının aşırı detaylı rehberine sahip olduğu ve kullanıcılara hareket esnekliği sağlamayan bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir. Bu durumun ise daha az bilgilendirici, yanlış veya yönlendirici finansal tablolar ortaya çıkardığı iddia edilmiştir. FASB'nin ilke bazlı standartlara geçmeyi düşünmesi, ABD'nin dünya üzerinde etkisi göz önüne alındığında diğer ülkeleri de bu yönde motive edecektir. FASB varlıkları gerçeğe uygun değer ile ölçümüne izin vermektedir ama bu ölçümler uygulanabilir ve güvenilir değildir. FASB görünüşte ilke bazlı rejimi kullanıyor gibi görünse de alternatif fiyatlama modelleri ve izin verilebilir girdiler içeren standartlar yayınlamaya devam edecektir. Yoksa yöneticiler ve denetçiler hangi fiyatlama ve değerlendirme modellerini kullanacağı konusunda muamma yaşayacaktır Bu sebeple gelecekte de tüm hatalarına rağmen kural bazlı modelin kullanımına devam edilecektir (Bentson, Bromwich ve Wagenhofer, 2006: 185).

Tek tip muhasebe standartları oluşturmak isteyen standart yapıcıların yapmış olduğu araştırmaların bulgularına göre firmalarca uluslararası bir oluşumun desteklendiği ve firmaların isteğe bağlı uygulamaya gönüllü oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Tarca, 2004: 61). Amerika açısından bakıldığında yakınsamanın en büyük sıkıntısı ulusal kural koyucular yerine yabancı kural koyucuların oluşturduğu standartların ülkelerine empoze edilmesi olarak görülmektedir (De Lange ve Howieson, 2006: 1008). Amerika kendi yayınlamış olduğu muhasebe standartlarından farklı olan standartlarda kendi fikri sorulmaması halinde uygulamaya koymamaktadır. Bunun sebebi ise ülkenin dünya üzerinde hâkim olan ekonomik ve siyasi gücü ve ayrıca sermaye piyasalarının ülke açısından büyük önem arz etmesidir (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 288). Amerika'nın UFRS'leri uyumlaştırmasında bulunan mevcut politik ekonomik engeller, uluslararası düzenleyiciler ile ABD'dekiler arasında çıkar atışmaları, Amerika'nın diğer ülkelere ve ekonomik bloklaşmalara bakış açısı ve Amerika'nın dış politikasının "Amerikalı istisnacılığı" olarak kendine has eşsiz standartlarını kullanma isteği gösterilebilir. Ayrıca Amerikan yatırımcılar ve firmalar kendi standartlarının hâlihazırda dünyanın en iyi standartları olduğunu düşünürse standartlara geçiş sürecinde daha da zorlanılacaktır (De Lange ve Howieson, 2006: 1014). Her ülkenin kurumsal erevesleri düşünüldüğünde uluslararası standart olarak US GAAP ile UFRS'ler arasında tercih yapılması gerekmektedir. Genel olarak lkeler UFRS'leri ABD standartlarına tercih etmektedirler, çünkü UFRS'ler politik olarak bir yana bağlı değiller (Tarca, 2006: 66).

Amerika'daki anlayış sadece ilke bazlı ya da kural bazlı standartlardan ise ikisinin uygun yanlarından oluşan bir standart seti oluşurmaktır. FASB son dönemde standartlarında ve taslak metinlerinde daha fazla ilke bazlı eklemeler yapmıştır, bunun yanı sıra UMSK'da UFRS'lere yön verici eklemeler koymuştur (Bentson, Bromwich ve Wagenhofer, 2006: 171). FASB muhafazakârlığı, doğrulanabilirliği ve kuralları seçerken yönettiği çevreden dolayı bu özelliklere yöneltildi, bu yöntemleri seçerken akademik çevrelerin muhalefetini dikkate almadı. UMSK'nin ise daha kısa bir tarihi ve farklı değerleri gözetmesinden dolayı farklı düzenlemeleri bulunmaktadır. Sonuçlara bakıldığında UFRS'nin yönetim alanında iyileştirmeler yapması gerektiği görülmektedir (Bratton ve Cunningham, 2009: 1005).

Amerika'nın özellikli iş kollarına genel yaklaşımı UMSK'nin yaklaşımından epey farklıdır. UFRS tarafından hazırlanmış özellikli iş kollarına ait standartlar TMS 26, TMS 30, TMS 41 ve TFRS 4 tür. FASB'nin oluşturduğu özellikli sanayiler ise benzin ve doğalgaz sanayidir (SFAS 69). FASB tarafından özellikli olarak görülen diğer sektörler ise bankacılık ve tasarruf kuruluşları, radyo şirketleri, kablolu televizyon şirketleri, film şirketleri, kayıt ve müzik şirketleri, franchising şirketleri, sigorta şirketleri, mortgage bankacılık şirketleri, gayrimenkul işletmeleri ve düzenlenmiş endüstrilerdir (Robert, Weetman ve Gordon, 2005: 311).

2.4.1.3. US GAAP ve UFRS'lerin Yakınsama Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi

Amerika UFRS'leri yakınsamaya Sarbanes-Oxley Kanunu ve Norwalk Antlaşması ile hız vermiş olsa da, Amerika açısından yakınsama durumu İkinci Dünya Savaşından beri gündemde olan bir durumdur. Savaş sonrası ekonomik düzenlemelerde tek tip muhasebe standartlarının olması gerekliliğine değinilmiştir. Tek tip muhasebe standartlarının en azından ülkelerdeki büyük sermaye şirketleri tarafından uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. FASB ve UMSK 2002 yılında imzalamış oldukları Norwalk Anlaşmasından bu yana birlikte çalışmaktadır. 2013 yılından itibaren Japonya ve Çin'de yakınsama faaliyetlerine başlamıştır. Amerikan Standartlarının Uluslararası Standartlara yakınsaması durumunun tarihsel gelişimi www.fasb.org sitesindeki veriler ışığında oluşturulan Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15: US GAAP ve UFRS'lerin Yakınsama Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi

YIL	2000 YILI SONRASI YAŞANAN GELİŞMELER
2000	SEC'in Uluslararası Muhasebe Standartlarıyla ilgili içerik yayınlaması. Yayınlanan içerikte muhasebe standartlarının yakınsamasına ilişkin olarak hazırlanan rapor ve SEC'in yabancı şirketlerin finansal tablolarını UFRS'ye göre hazırlamasını kabul etme süreci yer almaktadır.
2001	IASC'nın, Uluslararası Muhasebe Standartları Kuruluna dönüşmesi Uluslararası Muhasebe Standartlarına artan ilgi, kurumun bağımsız olması gerekliliği, kendi bütçesini düzenleme yetkisine sahip olması gereklilikleri doğrultusunda komite bağımsız bir kurul haline gelmiştir.

Tablo 15'in Devamı	
2002	<p>Avrupa Birliği'nin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını kullanmaya karar vermesi.</p> <p>AB, AB üyesi tüm şirketlere 2005 yılından itibaren başlayarak finansal tablolarını UFRS'ye göre hazırlamayı zorunlu kılmıştır.</p>
2002	<p>Norwalk Anlaşması: FASB ve UMSK'nın standartlar konusunda ortak hareket etmeyi kabul etmesi.</p> <p>Eylül 2002'de FASB ve UMSK, standartların yakınsaması konusunda anlaşmaya vardılar. Bu anlaşma "Norwalk Anlaşması" olarak anılmaktadır. Norwalk Anlaşmasında amaç yüksek kaliteli ve uyumlu standartlar oluşturulmasıdır. Oluşturulan standartların ise hem yerel hem uluslararası finansal raporlarda kullanım alanının genişletilmesidir.</p>
2003	<p>SEC Amerika'daki özel sektör standartlarında FASB'nin kural koyucu olduğunu tekrardan teyit etmesi.</p> <p>2002 yılında yürürlüğe giren Sarbanes-Oxley Yasasından sonra, SEC FASB'ın Amerika'daki Muhasebe standartları oluşumundan sorumlu kurum olduğunu yeniden teyit etti. SEC ayrıca FASB'ın muhasebe ilkelerindeki uyumlaştırmalardan da sorumlu olduğunu beyan etmiştir.</p>
2005	<p>SEC yetkililerinin mutabakat yapılması için yol haritası oluşturma çalışmaları yapması.</p> <p>Yabancı şirketlerin 2009 yılından sonra UFRS'ye göre hazırladıkları finansal durum tablolarını, ABD için US GAAP'a göre yeniden düzenleme zorunluluğunu kaldırabilmek için mutabakat yapılması yönünde çalışmalara başlamıştır.</p>

Tablo 15'in Devamı	
2006	<p>FASB ve UMSK'nın Mutabakat Muhtırası Yayınlanması.</p> <p>Şubat 2006'da, 2008 yılı itibariyle yakınsama yapılacağına dair anlaşma yapıldığını ifade etmek için mutabakat muhtırası yayınlamıştır. Muhtırada hedeflerine 2008 yılına kadar ulaşmayı planladıklarını bildirmişlerdir. Muhtıra Norwalk anlaşmasının detaylı halidir. Muhtıraya göre yakınsamanın amaçları; yüksek kalitede aynı standart setlerini oluşması için muhasebe standartlarının yakınsaması, standartlar arasındaki farklılıkları elemekle uğraşmaktansa ortak standartlar oluşturup bunların kalitesini arttırmaya çalışmak ve yatırımcılara yakınsama sayesinde zayıf standartlar yerine güçlü standartlar sunmaktır.</p>
2007	<p>SEC'in mutabakat gereklilikleri için öneriler sunması ve mutabakat zorunluluğunu iptal etmek istemesi.</p> <p>SPK, Temmuz 2007'de yaptığı düzenlemeyle yabancı şirketlerin muhasebe sistemlerini US GAAP'a göre hazırlama zorunluluğunu kaldırarak bu şirketlerin UFRS'leri kullanmasına izin vermiştir. Ayrıca SEC yerel şirketlere de UFRS'ler kapsamında finansal tablo hazırlamaları konusunda izin vermiştir.</p>
2007	<p>FASB'ın, SEC'in Ulusal Şirketlere de UFRS'yi isteğe bağlı kullanım hakkı vermesine karşı cevap vermesi.</p> <p>FASB, SEC'ten UFRS'lerin yerel şirketlerde kullanımı hakkında görüş talep etmiştir. Talep neticesinde verilen cevapta ise FASB'ın uluslararası, bağımsız bir kuruluş tarafından hazırlanan standartlara karşı olmadığını fakat UFRS'lerin plansızca yerel şirketler için de kullanıma açılmasının ikili raporlamayla sonuçlanacağını, bunun da karşılaştırılabilirliğe zarar vereceğini açıklamıştır.</p>
2007	<p>FASB'ın ve UMSK'nın İşletme Birleşmeleri konusundaki Standartlarını Yakınsaması.</p> <p>2007 yılının sonlarına doğru FASB ve UMSK ilk ortak projeleri olan İşletme Birleşmeleri ile ilgili standartlarını yakınsadıklarını açıklamışlardır.</p>

Tablo 15'in Devamı	
2008	<p>FASB'in ve UMSK'nın Mutabakat Muhtırasını Güncellemesi.</p> <p>Eylül 2008'de FASB ve UMSK 2006 mutabakat muhtırasını ve gelişmelerini açıklamış, 2011 hedeflerini yayınlamışlardır.</p>
2008	<p>SEC'in Amerika'nın UFRS'leri uyumlaştırması ile ilgili yol haritasını yayınlaması ve UFRS'nin erken kullanımı alternatifi ile ilgili kuralları açıklaması.</p> <p>2014 yılının başlarında uygulamaya konması için SPK muhtemel bir yol haritası yayınlamıştır. Söz konusu yol haritası pek çok köklü değişikliği içermektedir.</p>
2009	<p>Finansal Muhasebe Vakfı (FAF: Financial Accounting Foundation) ile FASB'nin SEC'in yol haritasına dair yorum mektubu yayınlamaları</p> <p>Vakıf ve Kurul SEC'nin yol haritasını desteklediklerini açıkladılar. Ve Tek tip, kaliteli muhasebe standartlarının oluşturulması gerekliliğini savunmuşlardır.</p>
2010	<p>SEC'in Küresel Muhasebe Standartları ve Yakınsamalara destek vereceğini açıklaması.</p> <p>SEC tarafından yapılan açıklamada UFRS kullanımına ve küresel tek set muhasebe standartlarına olan destek verileceği açıklanmıştır. Ayrıca: US GAAP ile UFRS'lerin yakınsamaya devam edilmesinin gerekliliği ifade edilmiş, UFRS'lerin düzenlenmesinde katılımcı olarak bulunmanın önemine değinilmiş, mevcut sistemi UFRS'lere çevirmek için bir komisyon oluşturulup bu komisyonun çalışma planı geliştirip uygulaması gerekliliğine değinilmiştir.</p>
2010	<p>FASB'in dönemsel olarak yakınsama konusunda gelinen durumu ve projedeki ilerlemeleri rapor olarak sunması.</p> <p>Nisan 2010'da FASB ve UMSK ilk çeyrek için işleyişlerinin raporunu yayınladılar. Haziran 2010'da FASB ve UMSK çalışma planlarını düzenlemeyi ve önceliklerinin ön anlaşma gereği daha önemli standartları geliştirmek ve standartların kalitesini artırarak sermayedarlar ve diğer yatırımcılar için kritik bilgileri hazırlamaya vermişlerdir.</p>

Tablo 15'in Devamı	
2011	<p>FAF'ın ve FASB'in, stratejileri hakkında UMSK'ya bilgi paylaşımı yapması.</p> <p>Mart ayında Amerika'da yirmi ülkenin ulusal standart oluşturucu kuruluşlarıyla toplantı yapılarak sürecin işleyişiyle ilgili bilgilendirme yapılmıştır.</p>
2011	<p>UMSK-FASB yakınsama çalışmalarında durumun bildirilmesi.</p> <p>Nisan ayında UMSK ve FASB yakınsama işlemlerinin tamamlanmak üzere olduğunu açıklamışlardır. Kurullar, Sigorta Standardı gibi ortaklaşa yapacakları Mutabakat Muhtırasında, kalan üç standarda da öncelik vermeye (finansal türevler, gelirlerin muhasebeleştirilmesi ve kiralama işlemleri) karar vermişlerdir.</p>
2012	<p>SEC ekibinin Çalışma Planıyla ilgili "Final Raporu"nu yayımlaması.</p> <p>Temmuz 2012'de finansal raporlama sisteminin Amerikan kullanıcılar için kullanımı ile ilgili olarak tamamlanan rapor yayınlanmıştır. Rapor UFRS kullanımı ile ilgili bilgileri Amerikalı kullanıcılara bildirmekte ancak nasıl kullanılacağına dair herhangi bir tavsiye içermemektedir. Kurum raporunda, çözülemeyen birçok olay ile ilgili çözümlenmeler yapmıştır. Bu konulara örnek olarak, UFRS'lere dahil olarak, muhasebe standartlarında çeşitlilik, Dünya genelinde çeşitli yetkili kuruluşlara yetki ve zorlama, UFRS'leri yakınsamanın potansiyel maliyetleri, yatırımcı eğitimleri ve hükümet ile alakalı durumlar verilebilir.</p>
2013	<p>UFRS Vakfı'nın Muhasebe Standartlarına Tavsiye Forumunu (ASAF: Accounting Standards Advisory Forum) toplaması.</p> <p>Forumda Vakıf, standartların gelişiminde diğer ülke standart koyucularının fikirlerini almak için ve UFRS'leri geliştirmek için tavsiyeler almak adına oluşturulmuştur. FASB, ASAF'nin on iki üyesinden biri olarak seçilmiştir. FASB'nin ASAF'a üyeliği ile US GAAP ve UFRS'lerin geliştirilmesi ve yakınsamasıyla ilgili Amerikan çıkarlarına göre standartlar oluşturup sürdürme şansına sahip olmuştur.</p>

Kaynak: www.fasb.org sitesinde ki bilgilere göre hazırlanmıştır. (Erişim Tarihi:15.10.2014)

Tablo 15'te Amerika'nın UMSK ile yakınsama çalışmalarında geldiği nokta tarihsel kronolojiye göre verilmiştir. Tablo 13'te de görüleceği üzere ABD, UMSK'nın kurucu üyelerinden birisidir. Uzun yıllar da IASC'ın çalışmalarına destek vermiştir. Buna rağmen IASC tarafından yayınlanan muhasebe standartlarını uygulamaktan kaçınmıştır. ABD uygulamasında, FASB tarafından oluşturulan muhasebe standartlarını

kullanmaktadır. Önceki kısımlarda da bahsedildiği üzere yaşanan krizler neticesinde Amerika senatosu Sarbanes-Oxley yasası ile SEC'e ilke bazlı standartlar oluşturma görevi vermiştir. Hali hazırda ilke bazlı standartlardan oluşan UFRS'leri incelemeye alan SEC, standartları ABD açısından yetersiz görmüştür. SEC'e göre UFRS'ler ilke bazlı standart tanımını tam anlamıyla karşılamamaktadır. SEC ilke ve kural bazlı standartların özelliklerini birlikte taşıyan hedef bazlı standartlar oluşturmaya karar vermiştir. Bu yüzden ABD UFRS'leri tam olarak uyumlaştırmamaktadır. 2002 yılında Norwalk Anlaşmasıyla FASB ve UMSK ortak standart oluşturmaya karar vermiştir. 2007 yılında SEC, FASB'a danışmadan ABD'deki yabancı ve yerli şirketlere US GAAP uygulama zorunluluğunu kaldırmıştır. İsteyen şirketlerin UFRS'ler ile finansal tablo hazırlayabileceğini, hazırladıkları tabloları US GAAP'a göre yeniden düzenlemelerine gerek olmadığını açıklamıştır. Uyumlaştırma açısından bakıldığında bu gelişme ABD için büyük bir adım olmuştur. Bu duruma FASB'tan itiraz gelmiştir. FASB küresel olarak tek set finansal tablo oluşumunu desteklediğini açıklamış ancak ulusal çapta UFRS'leri kullanıma sürmenin finansal tablolarda çift başlılığa neden olacağını bunun da yeknesaklığı bozacağını iddia etmiştir. Dolayısıyla FASB, UFRS'lerin ABD'de kullanımına sıcak bakmamaktadır. Bunun yerine UMSK ile birlikte hazırladığı standartların tüm ülke genelinde kullanımının daha doğru olacağına kanaat getirmiştir.

Ortak standart oluşturmada amaç FASB ve UMSK için farklıdır. FASB açısından amaç, yetersiz gördüğü konularda UFRS'leri iyileştirmesi, kendi standartlarında yeterli gördüğü alanlarda da UFRS'leri güncellemeiyken, UMSK açısından ABD'nin desteğini arkasına alması ve hazırlamış olduğu standartların uluslararası camiada tanınırlığını arttırmaktır. Yapılan anlaşma neticesinde kısa vadede US GAAP ve UFRS'de bulunan işletme birleşmeleri standartları birbirine yakınsanmıştır. Mevcut durumda da FASB standartları tamamen uyumlaştırmamaktadır. Ortak çalışma esnasında kendi standartları ile UFRS'leri benzeştirmekte ama tam anlamıyla birbirinin aynısı yapmamaktadır.

FASB'ın UFRS ile kısa vadede ortaklaşa oluşturacağı belirli standartlar vardır. Bunlardan bir tanesi de sigorta sözleşmeleri standartının ikinci bölümüdür. Sigorta sözleşmeleri standardının birinci kısmı tamamlanmış ve yayınlanmış olmasına rağmen

ikinci bölüm on yıldır tamamlanamamıştır. Sektörde ABD'nin ağırlığının bulunması ve finansal tablo kullanıcılarının ABD'nin standart oluşum sürecine dahil olması konusunda UMSK'ya yaptıkları baskı neticesinde standart FASB ve UMSK'nın ortak çalışmasıyla oluşturulmaktadır.

2.4.2. Kanada'da Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları

Kanada Muhasebe Standartları Kurulu (AcSB: Accounting Standart Board) Kanada'da muhasebe standartları oluşturma yetkisine sahip kuruldur. Kurul standart olarak Kanada Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerini (Canadian GAAP: Canadian General Accepted Accounting Principles) yayınlamaktadır. Ayrıca kurul yeni yayınlanan UFRS'lerin Kanada'ya uyumlaştırılması çalışmalarını da yürütmektedir.

Canadian GAAP ile UFRS pek çok konuda benzerlik göstermektedirler. İkisi de ilke bazlı standartlar olup, benzer temeller üzerine kurulmuştur. Ama bazı konularda iki standart arasında temel farklılıklar bulunmaktadır. En büyük farklılık UFRS'nin gerçeğe uygun değer yaklaşımını uygulamasıdır. İkinci büyük farklılık ise UFRS'lerde azınlık paylarına sahip hisselerin üzerinde bile sahiplik olduğu düşünülerek bilançoda gösterilirken, Canadian GAAP 'ta bu hisselerin bilanço dışında raporlanmasıdır. Bunun yanı sıra gerçeğe uygun değer yaklaşımı da Kanada tarafından UFRS'lerin uyumlaştırılması neticesinde benimsenmiştir. Tarihi maliyet yaklaşımını kullanmakta olan işletmeler UFRS'lerin uyumlaştırılmasının ardından gerçeğe uygun değer ile varlıklarını muhasebeleştirmeye başlamışlardır (Blanchette ve Racicot, 2013: 11).

Kanada muhasebe standartları iki el kitabı halinde oluşturulmuştur (CICA El kitapları). Muhasebe uygulamalarının yer aldığı bölüm beş kısımdan oluşmaktadır. Diğer kitap ise devlet muhasebesi el kitabıdır. Özel sektör muhasebe uygulamalarının olduğu el kitabı UFRS'lerin uyumlaştırılmasına yönelik düzenlemelere tabi tutulmuştur. El kitabının geçirmiş olduğu değişiklikler şu şekildedir (Blanchette, Racicot ve Girard, 2011: 14):

- *1. Kısım:* UFRS'ler 2011 yılından itibaren zorunlu olarak uygulayacak Halka açık kâr amaçlı şirketleri içerir. Halka açık kar amaçlı şirketler kapsamına kar amacı gütmeyen veya emeklilik şirketleri dışındaki sermaye şirketleri dahildir. Ayrıca bankalar, sigorta şirketler, aracı kurumlar ve yatırım fonları da dahildir.

Bu şirketlerin UFRS'leri 2011 yılı öncesinde de uygulamalarına izin verilmiştir. Ancak pratikte uygulayan sayısı fazla değildir.

- 2. *Kısım*: Özel sektörde UFRS'leri uygulamayacak şirketler için yeni standartları içerir. Bu standartlar UFRS'lere göre basitleştirilmiş olup sekiz yüz sayfadan fazladır. Küçük ve orta ölçekli işletmeler için UFRS KOBİ UFRS hazırlamıştır ama Kanada bu standartları uyumlaştırmamıştır.
- 3. *Kısım*: Kar amacı gütmeyen organizasyonlara ayrılmıştır. Bu organizasyonlar dilerse UFRS'leri uygulayabilirler.
- 4. *Kısım*: Emeklilik şirketleri ile ilgili direktifler yer alır.
- 5. *Kısım*: 2011 öncesi geçiş dönemi standartlarını içermektedir.

UFRS'lerin Kanada'da uyumlaştırması konusunda, karışık kurallarının fazla olması ve varlıkların muhasebeleştirilmesinde seçeneklerin oldukça fazla olmasından ötürü uzun yıllar sürebilme tehlikesi bulunmaktadır. El kitabı güncellenirken kuralların UFRS'lerde olduğu gibi sadeleştirilmesi ve muhasebeleştirme seçeneklerinin azaltılması, süreci hızlandıracaktır (Blanchette, Racicot ve Girard, 2011: 14).

UMSK ve FASB'ın birlikte sürdürdüğü projeler bulunmaktadır. Süreci sonuçlanan tüm projeler yeni bir UFRS olarak ya da mevcut standartlara ek haline getirilerek el kitabının birinci kısmına eklenmektedir. Kanada Muhasebe Standartları Kurulu tarafından 2009 yılında yayınlanan raporlarda muhasebe el kitaplarının karşılaştırılması yapılmıştır. Bu karşılaştırma ile 1. Kısım olan UFRS'ler, Özel Sektörde UFRS'leri uygulamayacak şirketler için oluşturulan Kısım 2 ile geçiş dönemi için ara standartlar olan mevcut standartlar ile UFRS'ler arasındaki farkların gösterildiği Kısım 5 karşılaştırılmıştır. Kısım 2 UFRS'leri kullanmayacak olan şirketler için oluşturulan muhasebe standartlarını içermektedir. Ayrıca Kısım 2 küçük ve orta boy ölçekteki şirketlerin kullanımı için oluşturulmuştur ve sigorta şirketleri bu grubun içine girmemektedir. Sigorta sözleşmeleriyle ilgili şirketler UFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Standardını uygulayacakları için Kısım 2 ile arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır (Financial Reporting & Assurance Standards Canada,2009a). Kısım 5 ise 2011 yılında UFRS uygulamasına başlanılmadan önce geçiş dönemi için oluşturulan

standartları bulundurmaktadır. Bu kısımda mevcut standartlar ile UFRS'ler arasındaki farklılıklar gösterilerek UFRS'ye geçişte dikkat edilmesi gereken konular açıklanmıştır.

Kanada 2011 yılından itibaren halka açık sermaye şirketlerinde uygulamak için UFRS'leri uyumlaştırmıştır. UFRS'ler üç özel durum dışında kalan tüm sermaye şirketlerinde zorunlu olarak uygulanmaktadır (www.ifrs.org use around the World, Erişim Tarihi: 08.01.2015). Söz konusu üç özel durum şunlardır:

1. Hisse senetleri Amerika'da da işlem gören şirketler dilerse US GAAP'ları kullanabilirler.
2. Amerika'da hisse senetleri işlem görmeyen bazı halka açık şirketlerde Kanada Sermaye Piyasaları kurulundan izin alarak 1 Ocak 2015'e kadar US GAAP'ları kullanabilir.
3. UFRS'lerin zorunlu uyumlaştırılmasında yatırım şirketleri (2015 yılına kadar) ve hayat sigortası şirketleri (2014 yılına kadar) muaf tutulmuşlardır. Uygulamanın ertelenmesinin amacı ise bu şirketler ile ilgili düzenlemelerin o zamana kadar tamamlanacağını düşünülmesidir. Eğer düzenlemeler yetişmezse erteleme süresi uzatılabilir.

UFRS'ler UMSK tarafından yayınlandıktan sonra, standartlar ve ekleri uyumlaştırılırlar. Ve Canadian GAAP tarafından halka açık şirketler ve finansal kurumlara bu yayınlanan standartlar uygulanır. UFRS'ler Kanada'da herhangi bir kanun ve düzenleme ile kanunlaşmamıştır. Bunun yerine sermaye piyasaları kurulu UFRS'lerin kullanımını zorunlu kılmıştır.

Kanada 1968 yılında Canadian GAAP'ı yürürlüğe koymuştur. Canadian GAAP, Kanada'nın Amerika ile sıkı ticari ilişkileri neticesinde US GAAP'tan büyük ölçüde etkilenmiştir. 2006 yılına kadar US GAAP'ın etkisiyle muhasebe standartları hazırlanmıştır. 2006 yılında alınan karar ile UFRS'leri ulusal standartlar ile uyumlaştırma çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışma neticesinde de 2011 yılı itibariyle UFRS'lere uyumlu standartlar yayınlanmıştır. Kanada sonuç itibariyle uzun yıllar ABD'nin ardından UFRS'lerin doğrultusunda muhasebe sistemini şekillendirmiştir. Bu yüzden kendisine ait özgün muhasebe standartları bulunmamaktadır. Sigorta sektörü

açısından da UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardını uygulayacağından FASB-UMSK'nın ortaklaşa hazırlamakta oldukları standarda destek vermektedir.

2.4.3. Japonya'da Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmaları

Japonya G-20 ülkeleri içinde olup küresel muhasebe standartlarını desteklemektedir. Ayrıca uluslararası muhasebe standartları olarak da UFRS'leri benimsemiştir. Japonya da özel sektör için muhasebe standartları oluşturulan kurul Japonya Muhasebe Standartları Kurulu'dur (Accounting Standards Board of Japan- ASBJ). Bu kurul, Japonya hükümetine bağlı Finansal Hizmetler Teşkilatı adına muhasebe standartları oluşturmaktadır. ASBJ, Finansal Muhasebe Standartları Vakfı ile birlikte Japonya'da çekirdek organizasyonlardır. Organizasyonların amacı ülke içi ulusal muhasebe standartları geliştirmek ve uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulması ve geliştirilmesine katkıda bulunmaktır. Finansal Muhasebe Standartları Vakfı 2001 yılında Japonya için finansal uygulamalar geliştirmek ve uluslararası muhasebe sistemlerine çalışmalar, araştırmalar ve genel kabul görmüş muhasebe standartlarının oluşumuna destek vermek amacıyla kurulmuştur (<http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Documents/Jurisdiction-profiles/Japan-IFRS-Profile.pdf>, Erişim Tarihi: 02.02.2015).

Japon olmayan kullanıcılar açısından en büyük sorun Japonların muhasebe sisteminin aşına oldukları muhasebe standart paketlerine benzememesidir. Japonya Muhasebe Sistemi, US GAAP ya da UFRS'ler ile tam uyumlu bir yapıya sahip değildir. Ancak Japon Muhasebe Standartları da belli bir dereceye kadar Amerikan muhasebe uygulamalarından etkilenmektedir. Bu nedenle Japon şirketleri arasında Amerikan standartlarının kullanımı oldukça yaygındır. Yetmişlerden beri pek çok Japon şirketi raporlarını Amerikan standartlarına göre hazırlamaktadır. Bu şirketlerde UFRS'lerin US GAAP'a tercihi konusuna sıcak bakılmamaktadır. Buna rağmen Japonya Muhasebe Standart Koyucuları, UFRS'lere uygun standartlar hazırlamaktadır ve UFRS'nin bu süreçte kendileri için büyük bir rol üstlendiğini açıklamışlardır (Tarca, 2006: 66). Japonya Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun kurucu üyelerinden bir tanesidir (Roberts, Weetman ve Gordon, 2005: 502). Kurucu üyeler arasında Japonya, Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Hollanda, ABD ve Birleşik Krallık bulunmaktadır. Japonya'yı temsilen Japonya Mali Müşavirler Enstitüsü adına Shozo

Tatsumi ve Junichi Kawaguchi görev almıştır (Kikuya, 2001: 351). Japonya Mali Müşavirler Enstitüsü uluslararası standart oluşturma süreçlerinde uzun süredir üye olarak katkıda bulunmaktadır. Buna rağmen UFRS'lerin Japonya'da uygulanması uzun süre mümkün olmamıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra uzun yıllar Amerika muhasebe sistemine yakınlık gösterilirken 21. yüzyılın başı itibariyle bu düşünceden vazgeçilmiştir (Roberts, Weetman ve Gordon, 2005: 502). 1997-1999 yılları arasında Japonya muhasebe sistemi BADC'in tavsiyeleri ile UFRS'ler ile bazı özel durumlarda uyumlaştırmalara gitmiştir. Bu tavsiyeler içerisinde UMS 2, UMS 8, UMS 11, UMS16, UMS 20, UMS 21, UMS 29 ve UMS 39 ile Japon muhasebe standartlarının arasındaki temel farklılıklar belirlenmiş ve uyumlaştırma yapılması konusunda tavsiye verilmiştir (Kikuya, 2001: 363).

2001 yılından itibaren on tane özel sektör kuruluşunun birleşimi ile özel sektör standart koyucu kurul oluşturulmaya başlanmış ve Finansal Muhasebe Standartları Vakfı (FASF: Financial Accounting Standart Foundation) kurulmuştur. Vakfin altında ise Japonya Muhasebe Standartları Kurulu (ASBJ: Accounting Standart Board of Japan) yer almıştır. Bu düzenlemelerin ardından 2000 yılında adı BADC olarak değiştirilen eski kurum, standart oluşturma yetkisini ASBJ'a devretmiş ve kurul ile danışman pozisyonunda çalışmaya başlamıştır. Organizasyon yapısının değişmesinin başlıca iki nedeni bulunmaktadır: Birinci neden küresel ekonomik iş birliğinin artış göstermesi ve hızlı bir şekilde yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulması, ikincisi ise UMSK tarafından oluşturulan UFRS'lere hızlı ve etkili bir şekilde uyum sağlamaktır (Roberts, Weetman ve Gordon, 2005; 490).

Tablo 16'da Japonya'nın 2000 yılı sonrasında uluslararası standartların uyumlaştırılmasına yönelik olarak yaptığı çalışmalar gösterilmiştir.

Tablo 16: Japonya Muhasebe Sisteminin UFRS'ler ile Uyumlaştırma Çalışmaları (2000 Yılı Sonrası)

2001	Muhasebe standartlarının oluşturulması için Japonya Muhasebe Standartları Kurulu (ASBJ: The Accounting Standards Board of Japan) kuruldu.
2003	CPA (Certified Public Accountants) kanunu güncellendi.
2004	Denetim mekanizmasının geliştirilmesi için CPA Soruşturma ve İnceleme Kurulu yeniden düzenlendi.
2005	2006 yılında geçerli olmak üzere Ticaret kanunu ve alakalı tüm kanun ve düzenlemeler Şirketler Kanununa göre yeniden düzenlendi. ASBJ ve UMSK muhasebe standartlarının yakınsama çalışmaları için ilk kez biraraya geldiler.
2006	ASBJ, Küresel yakınsama çalışmalarını sürdürmek için FASB ile düzenli aralıklarla görüşmeye başladı.
2007	Muhasebe standartları, kullanım rehberleri ve 3 aylık finansal raporlama ile ilgili görüşler yayınlandı. ASBJ ve UMSK arasında Tokyo anlaşması yapıldı.
2008	Avrupa Komisyonu, AB tarafından kabul edilen haliyle UFRS'lerin Japanese GAAP ile eşdeğer olduğunu tespit ettiğini açıkladı. ASBJ Tokyo anlaşmasında kısa dönem projeleri tamamladı.
2009	UFRS konseyi, Japonya özel sektörü için UFRS uyumlaştırmalarında yol haritasını açıkladı.
2010	UFRS'lerin yakınsanmasında fikir alışverişinde bulunmak adına Hindistan-Japonya Ortak Çalışma Grubu kurulmuştur.
2011	ASBJ ve UMSK, Tokyo Anlaşmasında planlanan noktaya geldiğini duyurdu. UFRS vakfi, Tokyo'da Asya-Okyanusya ofisini kurdu.

Kaynak: History of Accounting and Auditing System, Erişim Tarihi:12.06.2015

2004 yılı itibariyle Japonya, ülkesinde bulunan yabancı şirketlere kendi ülkelerinin ulusal standardını ya da UFRS'leri kullanma izni tanımışken, Japonya kökenli şirketlere bu hak tanınmamıştır. Buna rağmen 2003 yılı itibariyle Japon muhasebe sistemine bakıldığında, muhasebe sisteminde 1999 yılına göre UFRS'ler ile uyumlaştırma çalışmalarından ötürü farklılaşma görülmeye başlanmıştır. ASBJ, 2002 Eylül'de "Varlıklarda Değer Düşüklüğü", Ekim 2003'te "İşletme Birleşmeleri" Standartını yayınlamıştır. 2004 yılı ortalarında Finansal Muhasebe Standartları 1: "Hazine Senedi ve Yasal Yedeklerden Azaltılması" ile Finansal Muhasebe Standartları 2: "Hisse Başına Kazanç" Standartlarını yayımlamışlardır. 2004 yılında yayınlanan rapor ile Japanese GAAP ile UFRS'ler arasındaki farklılıklar açıklanmıştır. Raporunda, farklılıkların olduğu alanlar; Finansal Araçlar, İş Birleşmeleri, Emeklilik Faydaları, Ar-Ge, Konsolide Finansal Tablolar, Varlıklarda Değer Düşüklüğü ve Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller olarak belirlenmiştir. Listedeki durumların pek çoğu şirketler için önem arz etmeyen durumlardır. Yalnızca Ar-Ge ve Şerefîyeler için Japon standartları ve UFRS'ler çelişmektedir. Diğer konularda ise bazı farklılıklar bulunmaktadır (Roberts, Weetman ve Gordon, 2005; 505).

Japonya, UMS/UFRS'lerin ülkelerinde uygulanması konusunda acele etmemektedir. Bunun nedenleri olarak Japonya'daki şirketlerin Japonya'ya özgü muhasebe sistemine alışık olmaları ve Japonya'nın kendi standartlarını kullanmaya devam etmek istemesi ve kültürel farklılıklar olarak görülmektedir (Gökdeniz, 2006: 86). Japon muhasebesi pek çok yabancı kanun ve düzenlemeden etkilense de eşsiz bir yapıya sahiptir. Japonya Ticaret Kanunu Almanya'nın Ticaret Kanunu'ndan, muhasebe sistemi ise ABD'den etkilenmiş olsa da kendilerine has muhasebe sistemi oluşturmuşlardır (Roberts, Weetman ve Gordon, 2005; 510).

UMSK ve ASBJ 2005 yılından beri muhasebe standartlarının yakınsaması çalışmalarını birlikte sürdürmektedir. Çalışmalar 2007 yılında Tokyo Anlaşması ile resmîyet kazanmıştır (<http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Pages/IFRSs-in-Japan.aspx> Erişim Tarihi: 02.02.2015). Bu anlaşma gereğince taraflar muhasebe sistemlerindeki farklılıkları belirleyip bu farklılıkları en aza indirmeye çalışacaktır. Anlaşmaya göre yakınsama çalışmaları yapılırken kısa ve uzun süreli düzenlemeler olarak ikiye ayrılmıştır. Anlaşma gereğince, kısa vadeli yakınsama projesinin 2008 yılında,

yakınsama faaliyetlerini yapabilmek için daha uzun süre gerektiren düzenlemelerin ise 2011 yılı Haziran ayına kadar tamamlanmış olması gerekmektedir (Tokyo Antlaşması, 2007, https://www.asb.or.jp/asb/asb_e/asbj/pressrelease/pressrelease_20070808_e.pdf Erişim Tarihi: 08.02.2015).

2009 yılında Japonya Finansal Hizmetler Teşkilatı, mali yılın sonundan itibaren belirli şartları yerine getiren yerel şirketlere UFRS'lere göre finansal tablo hazırlama konusunda izin vermiştir. Şubat 2014 itibariyle 35 şirket UFRS'leri kullanmaya başlamış ya da başlayacakları konusunda olumlu beyan bildirmişlerdir. Ekim 2013'te Finansal Hizmetler Teşkilatı UFRS'lerin kullanımını arttırmak için bazı kıstaslarda esneklik getirmiştir. Bunun sonucu olarak UFRS kullanmaya başlayan şirket sayısı 621'den 4.061'e yükselmiştir. Bu gelişmelerin yanı sıra Japonya KOBİ UFRS'leri Japoncaya çevirmiştir, ancak henüz kullanmaya başlamamıştır. Dolayısıyla Japonya'daki KOBİ'ler muhasebe uygulamalarında Japon Muhasebe Standartlarını kullanmak zorundadırlar (<http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Pages/IFRSs-in-Japan.aspx>. Erişim Tarihi:02.02.2015).

2.5. UFRS'lerin Uygulanmadığı Ülkelerde Sigorta Sektörü Açısından Uyumlaştırma ve Yakınsama Çalışmalarında Son Durum

Bir önceki kısımda açıklandığı üzere UFRS'leri hali hazırda uygulamayan üç ülke (ABD, Kanada ve Japonya) bulunmaktadır. Bu ülkeler de yakın zamanda UFRS'ler ile ilgili çalışmalara başlamışlardır. Amerika 2003 yılında, Kanada 2011 yılında, Japonya ise 2007 yılında UFRS'leri uyumlaştırma – yakınsama çalışmalarına başlamışlardır. Bu noktadan itibaren ülkeler finansal tablolarını UFRS'lere göre hazırlamayı zorunlu kılmışlar ya da şirketlerin inisiyatifine bırakmışlardır. Amerika 1960 yılından itibaren uluslararası standartları desteklerken, Kanada uzun yıllar Amerika ile olan ticari ilişkilerinden ötürü US GAAP'ı uluslararası standart olarak benimsemiş ve uygulamalarında kullanmıştır. Kanada'nın UFRS'leri uluslararası standart olarak benimsemesi 2006 yılında gerçekleşmiş ve standartları 2011 yılında uyumlaştırmaya başlamışlardır. Japonya' da ise muhasebe sistemi 2001 yılına kadar üç kanun (Ticaret kanunu, sermaye piyasaları kanunu ve vergi kanunu) çerçevesinde yürütülmekteydi. 2001 yılında kurulan muhasebe standartları kurulu ile ulusal ve uluslararası muhasebe standartları oluşturmaya başlanmıştır. 2007 yılında Tokyo'da yapılan anlaşma ile

yakınsama çalışmalarına başlanmıştır. ASBJ hali hazırda fazla farklılık olmadığını tespit etmiştir. Bu da hazırlanan standartların UFRS'lerden etkilenmesi neticesinde ortaya çıkmıştır.

Sigorta sektörüne küresel açıdan bakıldığında sigorta sektörünün tek tip muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik olarak yoğun bir talebin olduğu söylenebilir. Hali hazırda sigorta şirketlerini ilgilendiren standart UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri standartıdır. Standart ile ilgili ilk çalışma 1997 yılında yapılmıştır. O zamanki adıyla IASC, sigorta sözleşmesi projesini başlatmıştır. Aralık 1999'da IASC yönetim kurulu sigorta sözleşmeleriyle ilgili olarak yapmış olduğu çalışmayı yoruma açmıştır. IASC'a sigorta sözleşmesi standartıyla ilgili üyelere 138 yorum mektubu gelmiştir. Mart 2001'de bağımsız bir kurum haline gelen UMSK sigorta sözleşmesiyle ilgili çalışmalarına devam etmiştir. Çalışma 9 ülkeden 19 sigortacı tarafından gerçekleştirilmiştir. 2002 yılına gelindiğinde standardın yakın zamanda tamamlanmasının mümkün olmadığı görülmüştür. AB'nin UFRS'leri 2005 yılında uygulamaya başlayacak olması nedeniyle sigorta sektörünün ihtiyacı olan konuların yetişmesi için Mayıs 2002'de sigorta sektörüne yönelik standart projesi iki kısma ayrılmıştır. Birinci kısım, raporlama ile ilgili sınırlı sayıda bilgiyi, İkinci kısım ise raporlamanın yanı sıra muhasebeleştirme ile ilgili bilgileri kapsamaktadır. Mart 2004'te UFRS 4'ün birinci kısmı tamamlanmış ve yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Birinci kısmın yayınlandığı sıralarda ABD ile UMSK arasında Norwalk anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmanın da neticesinde sigorta standartı ile ilgili yorum yapması için FASB'a UMSK'dan talep gelmiştir (www.ifrs.org, Insurance Project. b.t.).

UMSK'nın sigorta sözleşmeleri ile ilgili hazırlamış olduğu standartı olan "UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartı" 2007 yılında yoruma açıldı. Kurula gönderilen yorumların genelinde FASB ve UMSK'nin sigorta sözleşmeleri standartının oluşturulmasında birlikte hareket etmesinin daha doğru olacağına değinilmiştir. Yorumlara göre, küresel piyasalarda muhasebe standartlarının yakınsamasının temelinde finansal durum tablolarında karşılaştırabilir olma ve karar alıcılara faydalı bilgi vermek bulunmaktadır. FASB'nin AB sigorta sektörüne hâkim olduğunu ve ortak çalışmanın piyasa için yukarıdaki sebeplerden dolayı önemli olduğunu beyan etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise sigorta sektörü için hazırlanan standart için , US

GAAP'nin sigorta standartının iyi bir başlangıç noktası olacağını ve bunun üzerinde düzenlemeler yapılarak küresel standart oluşturulmasının daha doğru olacağını beyan etmiştir. FASB, söz konusu geri bildirimler dolayısıyla, sigorta projesinde UMSK ile birlikte çalışma kararı almıştır (Insurance Contracts Topic 834, 2013: 1-2). UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardıyla ilgili olarak 2007 yılından 2014 yılına kadar yaşanan gelişmeler Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17: Sigorta Sözleşmeleri Standardı Projesinin Tarihsel Gelişimi

Tarih	Yaşanan Gelişmeler
Mayıs 2007	UMSK'nın Kasım 2007'ye kadar Sigorta Sözleşmeleri Standardına yönelik görüş talebinde bulunması.
Ağustos 2007	FASB'in UMSK'ya Sigorta Sözleşmeleri Standardını ortaklaşa hazırlama çağrısı yapması.
Kasım 2007	Kurul sigorta sözleşmesi yaptırmış poliçe sahiplerinin yapmaları gereken muhasebe kayıtları ile ilgili tartışma konusu açmıştır. Kurulun amacı bu konuyu taslak metinde yer vermeden tamamlamaktı (oldu mu ki)
Şubat 2008	Kurul, yorum mektupları üzerine proje ile ilgili olarak halka açık bir çalışma yapılmasının mevcut aşamada gerekli olmadığı, mevcut çalışma grubunun yeterli olduğu kanaatine varmıştır.
Nisan 2008	Çalışma grubu projede bulunan tartışmalar ile ilgili bazı konuları karara bağladı.
Ekim 2008	FASB kendi programına sigorta sözleşmelerini ekledi. Böylece kurullar ortak çalışmayı kabul ettiler.
Kasım 2008	Çalışma grubu sigorta yükümlülüklerinde değişiklikler, iskonto oranı gibi bazı konuları sonuca bağladı.
Haziran 2009	Çalışma grubu, ölçüm, sunum ve dipnot yaklaşımları ile ilgili muhtemel yöntemleri ve üretim giderlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili yaklaşımlar konularını karara bağladı.
Temmuz 2010	UMSK, Sigorta Sözleşmeleri standardının taslak metnini yoruma açtı. 30 Kasım 2010 tarihine kadar konuyla ilgili yorumları topladı.
Eylül 2010	FASB, Sigorta Sözleşmeleri Standardının Ön İzlemesi adıyla standardı tartışmaya açtı. Konu ile ilgili 15 Aralık 2010 tarihine kadar yorumları topladı.
Kasım 2010	Çalışma grubu taslak metinde, iskonto oranları, sunum ve ayrıştırma gibi konulara yeni yaklaşımlar getirmiştir.
Aralık 2010	FASB ve UMSK kendilerine gelen yorum mektuplarını karşılaştırmak suretiyle birbirlerine bilgi akışı sağlamıştır.
Aralık 2010	Tokyo (Japonya), Norwalk (ABD) ve Londra (İngiltere)'da yuvarlak masa toplantıları (round-table meetings) düzenlenmiştir. Toplantıların amacı çıkar gruplarının görüşlerini almaktır.

Tablo 17'nin Devamı	
Ocak 2011	FASB projeye UMSK ile devam etme kararı almıştır. Bu kararı almasında gelen yorum mektuplarının etkisi vardır.
Ocak 2011	Eylül 2010 ile Ocak 2011 tarihleri arasında UMSK taslak metin ile ilgili olarak şirketler üzerinde ikinci kez deneme yapmıştır. Bu denemenin amaçları şunlardır: <ul style="list-style-type: none"> - Operasyonel hizmetlerin pratikte nasıl çalıştığını anlamak, - Uygulama rehberinin hangi durumlar için detaylandırılması gerektiğini tespit etmek, - Maliyet ve faydalar ile ilgili yaklaşımları değerlendirmek, - Önerilen yaklaşımların finansal tablo kullanıcıları tarafından anlaşılabilirlik seviyesini değerlendirmek.
Mart 2011	Çalışma grubu taslak metine bazı eklemeler yapmış ve iskonto oranları, sunum üzerine öneriler getirmiştir.
Mayıs 2011	Çalışma grubu taslak metine bazı eklemeler yaptı ve diğer kapsamlı gelirler, poliçe sahiplerinin sunumu, kısa vadeli sözleşmelerin muhasebeleştirilmesi, birim bazlı sözleşmeler açısından öneriler getirmiştir.
Ekim 2011	Çalışma grubu taslak metine bazı eklemeler yaptı ve diğer kapsamlı gelirler ve prim raporlama yaklaşımları üzerine yeni öneriler geliştirmeye başladı.
Haziran 2012	Çalışma grubu taslak metine bazı eklemeler yaptı ve finansal araçlar projesi kazanılmış primlerin sunum metotları gibi konularda yeni öneriler geliştirmeye başladı.
Şubat 2013	UMSK oylama sürecine geçilebilmesi için sürecin tüm şartlarının yerine getirilmesi gerektiğine kanaat getirmiştir.
Haziran 2013	UMSK, Sigorta Sözleşmeleri Standardının taslak bir metnini yayınladı. 25 Ekim 2013 tarihine kadar taslak ile ilgili yorumları topladı.
Ocak 2014	UMSK, yorum mektupları ve tanıtım faaliyetleriyle ilgili geri dönüşleri tartışmaya başladı.
Mart 2014	UMSK, Sigorta Sözleşmeleri Standardının yeniden düzenlenmiş taslak metnini yeniden müzakereye açtı.
Haziran 2014	Muhasebe Standartları Danışma Forumu sigorta sözleşmeleri projesinin son durumunu tartıştı.
Eylül 2014	Muhasebe Standartları Danışma Forumu sigorta sözleşmeleri projesinin son durumu ikinci kez tartıştı.

Kaynak: IFRS Insurance Project History. (Erişim Tarihi: 16 Haziran 2015)

Tablo 17’den görüleceği üzere sigorta sözleşmeleri standartının tamamlanabilmesi için UFRS’leri uyumlaştıran ya da yakınsayan tüm ülkeler ortak hareket etmektedir. ABD ve Japonya standartın oluşumuna ikinci kısmı için dahil olsa da mevcut durumda sigorta sözleşmeleri standartının oluşumunda çalışmaktadırlar. Bu iki ülke ulusal standartları ile UFRS’leri tam uyumlaştırmamış olmakla birlikte sigorta şirketleri açısından tek tip muhasebe standartlarının oluşumuna destek vermektedirler. Standartın hazırlanması için gerekli çalışmaları UFRS adına çalışma grubu yapmaktadır. Çalışma grubunda yer alan ülkeler incelendiğinde sigorta sözleşmeleri standartının oluşumu için çalışan ülkelerin dağılımı görülmektedir. Tablo 18 Sigorta Sözleşmeleri Standartını hazırlayan çalışma grubunda bulunan üyeleri ve ülkeleri göstermektedir.

Tablo 18: UFRS 4 Standartını Oluşturan Çalışma Grubu

İsim	Ülke
Norbert Barth	Almanya
Albert Benchimol	Bermuda
Tony Coleman	Avustralya
Andrew Crean	Birleşik Krallık
Jerry de St Paer	Amerika Birleşik Devletleri
Frank Ellenbuerger	Almanya
Sam Gutterman	Amerika Birleşik Devletleri
Gérald Harlin	Fransa
Tim Harris	Birleşik Krallık
Hisato Hosoi	Japonya
Bradley Hunkler	Amerika Birleşik Devletleri
Rob Jones	Birleşik Krallık
Burkhard Keese	Almanya
Tom Kornya	Kanada
Maurizio Lualdi	Birleşik Krallık
Martin Müller	İsviçre

Tablo 18'in Devamı	
Jan Nooitgedagt	Hollanda
Hitesh Patel	Birleşik Krallık
Henry Siegel	Amerika Birleşik Devletleri
Kevin Spataro	Amerika Birleşik Devletleri
Lynda Sullivan	Kanada
Yasunori Tanimoto	Japonya
David A. Wheat	Amerika Birleşik Devletleri
Alan Zimmermann	Amerika Birleşik Devletleri

Kaynak: IFRS Insurance Project Work Group. (Erişim Tarihi: 16 Haziran 2015)

Tablo 18'den görüleceği üzere, Çalışma grubunda 24 kişi görev yapmaktadır. 3 Almanya, 7 ABD, 5 Birleşik Krallık, 2 Japonya, 2 Kanada, 1 Bermuda, 1 Avustralya, 1 Hollanda, 1 Fransa, 1 İsviçre vatandaşı tarafından oluşturulmuştur. Kişi sayılarından da anlaşılacağı üzere standart oluşum sürecinde ABD'nin etkisi büyüktür. Çalışma grubunda diğer ülkelerden en fazla 3 kişi bulunurken ABD, FASB ve UFRS'nin projeyi ortaklaşa yürütmesinden dolayı gruba 7 üye vermiştir.

24 kişilik çalışma grubunun 11 tanesi (7 ABD, 2 Japonya, 2 Kanada) UFRS'leri tam uyumlaştırmayan ya da uyumlaştırma çalışmalarını tamamlamamış ülkelerden oluşmaktadır. Gerek ABD'nin Norwalk, gerekse Japonya'nın Tokyo anlaşması gerekse de çalışma grubundaki ülke dağılımları, ülkelerin tamamının sigorta sözleşmeleri standartı için birlikte hareket ettiğini göstermektedir. Bu durum sektörün küresel iş piyasalarında yeknesaklık sağlamasını ve sigorta şirketlerinin finansal tablolarının her ülkede aynı olmasını sağlayacaktır. Bu durum diğer sektörlerde UFRS'lerin tam uyumlaştırılmadığı ülkelerde farklılıklar ortaya çıksa da sigorta sektöründe böyle bir durumun söz konusu olmamasını sağlayacaktır. Türkiye, çalışma grubuna dahil olmasa da daha önceden belirtildiği gibi UFRS'leri değişiklik yapmadan çevirip uygulamaya koymaktadır. Bu yüzden Türk sigorta sektörü ile uluslararası piyasalarla farklılıklar bulunmayacaktır.

2.6. UFRS 4'ün İkinci Kısımında Geline Son Durum

Sigorta sektörüne özgü standart oluşturma çalışmaları 1997 yılında başlamasına rağmen bu çalışmalar 2015 itibariyle halen tamamlanamamıştır. Tablo 17 ve Tablo 18'de UFRS 4'ün mevcut durumu ve standartı hazırlayan çalışma grubunun yapısı incelenmiştir. ABD ve Japonya, 2007 yılına kadar dışarıdan yorum yapmak suretiyle standart oluşumuna destek verirken, bu tarihten sonra çalışma grubuna dahil olmuşlardır. Özellikle ABD standart oluşumunda önemli katkı sağlamaktadır. ABD'nin standart oluşum sürecine dahil olmasıyla birlikte 8 yıllık süreçte önemli mesafe kat edilmiştir. Ortak çalışmanın sonucu olarak 2013 yılında hem UMSK hem FASB sigorta sözleşmeleri standartında gelinen noktayı taslak metin halinde yayınlamak amacıyla UMSK taslak metni ED/2013/7 (ED: Exposure Draft) adıyla ABD ise 834 numaralı tartışma konusu olarak yayınlamıştır ve ilgili kişi ve kuruluşlardan standarta katkıda bulunulması adına yorum talebinde bulunulmuştur. Gelen yorumlar standartın düzenlemesine katkıda bulunmaktadır. UMSK 2013 yılından beri taslak metin yayınlamamıştır. Mevcut taslak metin üzerinde düzenlemeler yaparak standartı bitirmeyi planlamaktadır. Çalışma grubu standardın ikinci kısmını 2015 yılı sonu ya da 2016 yılının başı itibariyle hazır hale getirmeye çalışmaktadır (www.ifrs.org, 2015) .

UFRS 4 ile sigorta sözleşmelerinin finansal performans üzerinde etkisi, sigorta primleri sayesinde elde edilen kazanç ve kayıpların daha net şekilde ölçülmesi ve sigorta sözleşmelerindeki riskin daha kolay şekilde ölçümü amaçlanmaktadır. Yeni standart ile sigorta sözleşmeleri ile ilgili var olan çeşitli muhasebeleştirme metotları ortadan kalkarak tek tip raporlamaya geçilecektir. Ayrıca yeni standart sigorta sözleşmeleri ve diğer sözleşmelerin karşılaştırılmasını kolaylaştıracaktır. Standart uzun yıllardır çözüm bulunamayan konular hakkında çözüm metotları da geliştirmiştir. Tablo 19 sigorta sektöründe çözüm bekleyen konuları ve kurul tarafından geliştirilen çözümleri göstermektedir (IFRS, 2014).

Tablo 19: Standart ile Sorunlara Çözüm Önerileri

Çözüm Bekleyen Konular	Kurulun Geliştirdiği Çözümler
Sigorta sözleşmesinin içeriğine göre muhasebeleştirmede ortaya çıkan farklılıkların giderilmesi.	Şirketler tarafından yapılan tüm sigorta sözleşmelerine ortak muhasebeleştirme yönteminin getirilmesi.
Uzun süreli sözleşmelere güncelleme yapılmaması.	Pazar odaklı bilgiler ışığında güncellemeler yapılması.
Sigorta sözleşmelerinde iskonto oranının hesaplanmasında ekonomik risklerin dikkate alınmaması.	İskonto oranının sözleşmeden sağlanan nakit akışlarına göre düzenlenmesi.
Bazı sözleşmelerde iskontonun ölçülmesinde eksikliklerin bulunması.	Sigorta sözleşmelerinde iskontonun belirginleştirilmesiyle ölçümün yapılması.
Gömülü opsiyonlar ve garanti sözleşmelerin ekonomik değerleriyle ilgili az bilginin bulunması.	Ortaya çıkması muhtemel ekonomik çıktılar için tam kapsamlı bilgi sağlayacak ölçüm metotlarının geliştirilmesi.

Kaynak: How the IASB's new standard will improve accounting for insurance contracts, 2014.

UFRS 4 ile sigorta sözleşmelerinin finansal performans üzerinde etkisi, sigorta primleri sayesinde elde edilen kazanç ve kayıpların daha net şekilde ölçülmesi ve sigorta sözleşmelerindeki riskin daha kolay şekilde ölçümü amaçlanmaktadır. Yeni standart ile sigorta sözleşmeleri ile ilgili var olan çeşitli muhasebeleştirme metotları ortadan kalkarak tek tip raporlamaya geçilecektir. Ayrıca yeni standart sigorta sözleşmeleri ve diğer sözleşmelerin karşılaştırılmasını kolaylaştıracaktır. Standart uzun yıllardır çözüm bulunamayan konular hakkında çözüm metotları da geliştirmiştir. Tablo 19 sigorta sektöründe çözüm bekleyen konuları ve kurul tarafından geliştirilen çözümleri göstermektedir (IFRS, 2014).

Tablo 19 UFRS 4 ile sigorta sözleşmelerinin finansal performans üzerinde etkisi, sigorta primleri sayesinde elde edilen kazanç ve kayıpların daha net şekilde ölçülmesi ve sigorta sözleşmelerindeki riskin daha kolay şekilde ölçümü amaçlanmaktadır. Yeni standart ile sigorta sözleşmeleri ile ilgili var olan çeşitli muhasebeleştirme metotları ortadan kalkarak tek tip raporlamaya geçilecektir. Ayrıca yeni standart sigorta

sözleşmeleri ve diğer sözleşmelerin karşılaştırılmasını kolaylaştıracaktır. Standart uzun yıllardır çözüm bulunamayan konular hakkında çözüm metotları da geliştirmiştir. Tablo 19 sigorta sektöründe çözüm bekleyen konuları ve kurul tarafından geliştirilen çözümleri göstermektedir (IFRS, 2014).

Tablo 19'dan görüleceği üzere çözüme kavuşturulması beklenen konuların başında iskonto oranının hesaplanması gelmektedir. Ayrıca sözleşmelerin muhasebeleştirilmesinde farklı yöntemlerin yer alması karşılaştırılabilirliği azaltıcı bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Hayat sigortaları açısından uzun süreli sözleşmelerin güncellenmesi konusu önem taşımaktadır. Ayrıca sözleşmelerin içinde yer alan birikim unsurlarının ölçümünde eksiklikler bulunmaktadır. Bu yüzden standartın ikinci bölümü öncelikle bu sorunlara çözüm bulmaya çalışmaktadır.

Sigorta sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde ölçüm yöntemi olarak iki farklı yöntem benimsenmiştir. Bu yöntemler "*prim tahsis yöntemi*" ve "*yapıtaşı yöntemi*"dir. Yapıtaşı yöntemi; hayat sigortaları, bir yıldan uzun sigortalar ve uzun süreli sağlık sigortalarına uygulanacaktır. Prim tahsis yönteminin ise mal, sorumluluk ve kısa vadeli sağlık sigortalarında uygulanması uygun görülmüştür (PWC, 2014: 5). Yapıtaşı yönteminde sigorta sözleşmelerindeki mevcut varlıkların ölçülmesinde 2 bileşene bakılır (FASB Insurance Project 834 Topic, 2013):

1. Sözleşmeyi yerine getirmede gelecekte beklenen net nakit akışlarının ağırlıklı ortalama yöntemine göre bugünkü değerinin belirlenebilmesi gerekir,
2. Nakit akışlarının belirsizliği azaldıkça riske ilişkin olarak elde edilen karın gelir olarak tanımlanıp muhasebeleştirilmesi gerekir.

Bir sigorta varlığının prim tahsis yöntemi ile raporlanabilmesi için ise sözleşmenin kapsadığı dönemin bir yıl veya daha az bir süreyi içermesi, ayrıca yapıtaşı modelinin ölçümünün üretmiş olduğu gibi makul bir ölçümün yapılması gerekmektedir (KPMG, 2013: 6).

2010 yılında yayınlanan taslak metinde faiz giderlerinin kâr veya zararda gösterimi, sigorta sözleşmelerinin hasılat ve gider olarak sunumu, sözleşmeye dayalı hizmet maliyetlerinin düzenlenmesi, sigorta sözleşmelerinin birleştirilmesi, sigorta sözleşmelerinin unsurlarına ayrılması (birikim ve sigorta), yatırım sözleşmelerinden

birikim unsurunun ayrıştırılması, finansal durum tablosu ve kapsamlı gelir tablosunun oluşturulması konusunda bilgiler vermiştir (IFRS Insurance Contract Exposure Draft, 2013).

UFRS tarafından 2013 yılında yayınlanan taslak metinde ise muhasebeleştirme ve raporlamaya ilgili olarak 11 temel sorun ele alınmıştır. Bu sorunlar aşağıdaki gibidir (IFRS Insurance Contract Illustrative Examples, 2013: 4):

1. Sigorta sözleşmesinin bileşenlerine ayrılması,
2. Bir sigorta sözleşmesinin ilk kez muhasebeleştirilmesinde ortaya çıkan sorunlar,
3. Elde tutulan reasürans sözleşmelerinin ilk kez muhasebeleştirilmesi,
4. Sözleşmeyi ilk kez muhasebeleştirmeden sonra ortaya çıkan sorunlar,
5. Sigorta sözleşmelerinden hasılat ve giderlerin sunumu,
6. Sigorta sözleşmeleri ile doğrudan ilişkilendirilebilen üretim maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi,
7. Portföy transferi ile edinilen sigorta sözleşmelerinin ölçümü,
8. İşletme birleşmeleri ile edinilen sigorta sözleşmelerinin ölçümü,
9. Dayanak varlık ile dayanak varlığa bağlı bir sebepten ötürü yapılan iadelerin ölçümü ve sunumu,
10. Bilanço denkleğinde varlıkların kayıtlara alınması ve kayıtlardan çıkarılması,
11. Sigorta sözleşmelerinin sigorta şirketine intikal ettirilmesi durumunda ölçümü.

Sigorta sözleşmelerinin ikinci bölümü yukarıda 11 madde olarak belirtilen konular üzerinde raporlamaya ışık tutmak amacıyla hazırlanmaktadır. Hazırlık aşamasının uzun sürmesinin nedeni sektörün işlemlerinin diğer sektörlere göre oldukça karmaşık olmasıdır. Ayrıca başlangıçta ABD'nin standarda etkisi yokken 2008 sonrasında ABD'nin de çalışmalara dahil olması standardın gelişimini etkilemiştir. Standardın 2015 yılı sonu itibariyle bitirilip 2018 yılında yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Standardın taslak metni üzerindeki çalışmalar halen devam ettiğinden çalışmanın bu kısmında UFRS 4'ün ikinci bölümü hakkında daha fazla detaya girilmemiştir. Ayrıca standart tamamlanmadığı için üçüncü bölümdeki uygulamaya da konu olmamıştır.

BÖLÜM 3: ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI İLE ULUSAL SİGORTA UYGULAMALARI ARASINDAKİ FARKLILIKLAR

14.07.2007 tarih ve 26582 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik ile sigorta şirketleri TFRS'leri uygulamaya başlamıştır. Türkiye'de sigorta şirketleri 2008 yılından beri TFRS'leri uygulamakla birlikte TFRS 4: Sigorta Sözleşmesi standardını uygulamamaktadırlar. Çünkü yönetmeliğin 4. maddesinin 2. bendi sigorta şirketlerine TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu ve TFRS 4: Sigorta Sözleşmesi standartları dışında tüm standartları uygulama zorunluluğu getirmiştir. Uygulamaya konu olmayan iki standart yerine Hazine Müsteşarlığının belirlemiş olduğu usul ve esasların uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu nedenle TFRS 4'ün öngördüğü işlemler uygulanmadığı için mevzuat hükümleri ile arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile Türkiye Sigorta Şirketleri Muhasebe Mevzuatı arasındaki farklılıklar ve bu farklılıkların giderilmesi durumunda sigorta sektörü için TFRS'lere uygun bir bilançonun ne şekilde olacağının gösterilmesi amaçlanmıştır.

TFRS 4 (UFRS 4) standardı iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım 2004 yılında yayınlanmışken, ikinci kısım henüz yayınlanmamıştır. Birinci kısım finansal raporlama ile ilgili sınırlı sayıda iyileştirme yapmıştır. İkinci bölüm ile gelmesi muhtemel iyileştirmeler ikinci bölümde açıklanmıştır. Standardın ikinci kısmı henüz sonuçlandırılmadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu yüzden çalışma da standardın birinci kısmı ikinci kısmı diye ayırım yapılmayacak ve TFRS 4 diye ifade edilecektir. Türk sigorta sektörü TFRS 4 standardının yanı sıra başka standartlarda da istisnaya sahiptir. Sigorta şirketleri yayınlanan yönetmelik gereği TMS 1 standartını uygulamamakta, hazine müsteşarlığının belirtmiş olduğu finansal tabloları kullanmaktadır. Çalışmada bu farklılıkların giderilmesi durumunda finansal tabloların nasıl değişeceği irdelenecektir.

TFRS 4 ile Türk Sigorta Sistemi arasındaki farklılıklar yedi başlık altında toplanabilir. Bunlardan beş tanesi TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartıyla alakalı farklılıklar, bir

tanisi TMS 18 Hasılat Standardı, bir tanesi de TMS 1: Finansal Tabloların sunuluşu standartı ile alakalıdır. Bu farklılıkların her biri izleyen kısımlarda detaylı olarak incelenecektir. TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri standardının uygulanması durumunda meydana gelecek beş farklılık; dengeleme karşılığı, borç yeterliliği testi, sigorta borçlarını bilanço dışı bırakma, sigorta sözleşmeleri ile reasürans varlıklarını mahsup etme ve reasürans varlıklarına değer düşüklüğü uygulaması yapmak, bunun dışında standart bazı uygulamaları hali hazırda uygulayan şirketlerin uygulamaya devam etmesine izin verirken yeni uygulayacaklara yasak getirmiştir. Ayrıca bunların dışında, uygulanan muhasebe standartlarında bazı istisnai durumlar söz konusu olmuştur. Örneğin “TMS 18 Hasılat” standartına göre bazı koşulların hasılat olarak yazılmaması gerekirken Hazine müsteşarlığı bu tutarları prim geliri olarak yazdırmaktadır. Çalışmada bir sigorta şirketinin (Şirketin adı gizlenmiştir XYZ sigorta şirketi olarak adlandırılacaktır) yayınlamış olduğu finansal tablolarının, belirlenen farklılıkların giderilmesi durumunda nasıl etkileneceği incelenmiştir. Çalışmada XYZ Sigorta A.Ş.’nin Kamuyu Aydınlatma Platformunda (KAP) yayınlamış olduğu finansal tablolar ile Türkiye Sigortalar Birliğinin (TSB) yayınlamış olduğu resmi istatistiklerden yararlanılarak yukarıda bahsi geçen farklılıklar incelenecektir. Çalışmada 2013 yılı baz yıl olarak alınacaktır. Düzenlemeler ilk olarak 2013 yılında gerçekleştirilecektir. Ardından 2014 yılı, 2013 yılı baz alınarak hazırlanacaktır. İki yılı karşılaştırmalı yapmaktaki amaç TMS 1 standardının karşılaştırmaya önem vermesidir. Sonuç olarakta inceleme öncesi ve sonrası finansal tablolar karşılaştırılarak, standartların uygulanması halinde ortaya çıkacak farklılıklar irdelenecektir.

3.1. Prim Geliri Bazında Farklılıklar

TMS 18 Hasılat Standardının 7. maddesinde Hasılat “*Ortakların sermayeye katkıları dışında, öz kaynakta artışla sonuçlanan ve işletmenin dönem içindeki olağan faaliyetlerinden elde edilen brüt ekonomik fayda tutarındır*” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca standardın 8. Maddesinde hangi gelirin hasılat olarak yazılabileceği hangilerinin ise yazılamayacağı açıklanmıştır. Söz konusu maddeye göre bir geliri hasılat olarak yazabilmek için şirketin kendi adına aldığı ve/veya alacağı brüt ekonomik yarar olması gerekmektedir. Üçüncü kişiler adına tahsil edilen satış vergisi, katma değer vergisi gibi tutarlar işletmenin öz kaynaklarında bir artış yaratmazlar ve bu yüzden hasılat dışında

bırakılırlar. Ayrıca standarda göre acente ilişkilerinde brüt ekonomik yarar akışları işletme öz kaynaklarında artış yaratmayan, acentesi olunan işletme adına yapılan tahsilat tutarlarını da içerir. Acentesi olunan işletme adına yapılan tahsilat tutarları hasılat değildir, acente faaliyeti olarak yalnızca komisyon gelirleri hasılat olarak sayılmaktadır.

TMS 18 Hasılat Standardı sigorta şirketleri açısından incelendiğinde, sigorta şirketlerinin temel hasılat kaynağı direkt ya da acenteler aracılığıyla (endirekt) elde ettikleri prim gelirleridir. Sigorta şirketleri aldıkları bu prim karşılığında kendini sigorta ettiren kişinin sigortaya konu olan varlığında ortaya çıkacak hasarları tamamen ya da kısmen karşılayacağına dair teminat vermektedir. Diğer bir deyişle, sigorta şirketlerinde tazminat ödemesine konu olabilecek hasılat önceden tahsil edilmekte, hasar oluştuğu zaman ise prim gelirini tahsil eden şirket anlaşma gereği tazminat ödemesi yapmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere sigorta şirketlerinin bir sigorta primini hasılat olarak muhasebeleştiribilmeleri için şirketin primi kendi adına tahsil etmiş olmasının yanı sıra sözleşmede teminatı veren kurumun da yine aynı sigorta şirketi olması gerekmektedir. Sigorta şirketi adına faaliyet gösteren sigorta acenteleri ise sigorta primlerini şirket adına kestikleri için ve hasar oluşması durumunda da ödemeyi yine sigorta şirketi yapacağı için bu primleri hasılat olarak kaydedemezler. Bu acenteler yalnızca yaptıkları aracılık faaliyeti nedeniyle almış oldukları komisyonu hasılat olarak kaydedebilirler.

Acentelerin sigorta şirketi adına kestiği primi hasılat olarak yazamaması durumu sigorta şirketleri için de bazı durumlarda geçerli olmaktadır. Bazı özellikli durumlarda sigorta şirketleri poliçeleri kendi adına bile kesmiş olsa hasar oluşması durumuna karşı teminatı başka bir kurum vermektedir. Bu tarz durumlarda sigorta şirketleri sadece aracılık faaliyeti yapmakta, elde ettikleri prim gelirinin tamamını ilgili kurumlara devretmektedirler. Türk Sigorta sisteminde bu primlerin tamamının başka kurumlara devredilmiş olmasına rağmen sigorta şirketleri bu primleri hasılat olarak kaydetmektedirler. TMS 18 Standardına göre ise söz konusu faaliyet acente faaliyeti kapsamında değerlendirildiğinden söz konusu prim gelirleri hasılat olarak yazılamaz. Ancak prim yazımı ile ilgili bir komisyon alınmışsa bu komisyon bedeli hasılat olarak yazılabilir.

Aracılık faaliyetlerini hasılat olarak kaydetmek sigorta şirketleri açısından üç durumda söz konusudur. Bu durumlar olduğunda sigorta şirketleri primleri kendi adlarına almış olsalar bile, teminatı veren kurum farklı bir kurumdur ve primlerin tamamı bahsi geçen kurumlara devredilmektedir. Bunlar, tedavi için kesilen Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) primleri, Doğal Afet ve Sigorta Kurumu (DASK) adına kesilen zorunlu deprem sigortası primleri ve Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu (TMTB) adına kesilen yeşil kart primleridir (Sarıaslan, 2015). Çalışmanın bu kısmında, SGK, DASK ve TMTB adına kesilen primlerin TMS 18 Hasılat Standardının hasılat tanımına girmediği için iptalleri gerçekleştirilecek ve finansal tablolarda yarattıkları farklılıklar incelenecektir. Finansal tabloların düzenleme öncesi hali tabloda gösterilmiştir.

Tablo 20: XYZ Şirketi Düzenleme Öncesi Gelir Tablosu

HESAP KALEMİ	2014 Yılı	2013 Yılı
A- Hayat Dışı Teknik Gelir	701.836.609	607.049.694
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	642.880.875	540.996.625
1.1- Yazılan Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	644.469.650	596.863.043
1.1.1- Brüt Yazılan Primler	1.212.631.056	1.076.727.186
1.1.2- Reasüröre Devredilen Primler	(546.955.875)	(461.016.447)
1.1.3- SGK'ya Aktarılan Primler	(21.205.531)	(18.847.696)
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	(17.693.837)	(38.261.297)
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı	(37.195.136)	(90.440.464)
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı	15.136.018	52.439.229
1.2.3- Kazanılmamış Primler Karşılığında SGK Payı	4.365.281	(260.062)
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	16.105.062	(17.605.121)
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı	75.223.847	(76.948.297)
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı	(59.118.785)	59.343.176
2- Teknik Olmayan Bölümden Aktarılan Yatırım Gelirleri	33.735.524	29.472.236
3- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	2.588.014	2.054.789
3.1- Brüt Diğer Teknik Gelirler	2.588.014	2.054.789
3.2- Brüt Diğer Teknik Gelirlerde Reasürör Payı	-	-
4- Tahakkuk Eden Rücu ve Sovtaj Gelirleri	22.632.196	34.526.044

Çalışmada ilk olarak 2013 yılı TMS 18 standardına göre gelir tablosu kalemleri yeniden düzenlenecek, ardından 2014 yılı için aynı düzenleme yapılarak finansal tablolar hazırlanacaktır.

3.1.1. SGK Adına Kesilen Primler

25.02.2011 tarihli 27857 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren “6111 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 59. Maddesi ile 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 98. Maddesi değiştirilmiştir. Kanun maddesi şu bilgileri içermektedir:

MADDE 98- Trafik kazaları sebebiyle üniversitelere bağlı hastaneler ve diğer bütün resmî ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarının sundukları sağlık hizmet bedelleri, kazazedenin sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanır.

Trafik kazalarına sağlık teminatı sağlayan zorunlu sigortalarda; sigorta şirketlerince yazılan primlerin ve Güvence Hesabınca tahsil edilen katkı paylarının % 15’ini aşmamak üzere, münhasıran bu teminatın karşılığı olarak Hazine Müsteşarlığınca sigortacılık ilkeleri çerçevesinde maktu veya nispi olarak belirlenen tutarın tamamı sigorta şirketleri ve 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 14 üncü maddesinde düzenlenen durumlar için Güvence Hesabı tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna aktarılır. Söz konusu tutar, ilgili sigorta şirketleri için sigortacılık ilkelerine göre ayrı ayrı belirlenebilir. Aktarım ile sigorta şirketlerinin ve Güvence Hesabının bu teminat kapsamındaki yükümlülükleri sona erer. Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu söz konusu tutarı % 50’sine kadar artırmaya veya azaltmaya yetkilidir.

Bu kanun maddesi gereği sigorta şirketlerinin belirli branşlarda (Kara araçları sorumluluk, Kaza) yazdıkları brüt primlerin belirli bir kısmını Sosyal Güvenlik Kurumuna devretmeleri gerekmektedir. Bu kanun maddesinin yürürlüğe girmesiyle Hazine Müsteşarlığı Kanununun uygulamaya konulabilmesi ve sektör içinde yapılacak değişiklikleri belirtmek için 2011/18 sayılı “Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) Tedavi Masraflarına İlişkin Yapılan Ödemelerin Muhasebeleştirilmesine ve Sigortacılık Hesap Planında Yeni Hesap Kodu Açılmasına Dair Genelge” yayımlanmıştır. Genelgeye göre SGK’ya aktarılacak tutarlar eş zamanlı olarak “600.01.3 SGK’ya Aktarılan Primler Hesabı” ile “600.03 SGK’ya Aktarılan Primler Hesabına” kaydedilmek suretiyle SGK’ya devredilecektir. Prim tutarlarının SGK’ya fiili olarak devredileceği zamana

kadar bu tutarların “346 SGK’ya Tedavi Giderlerine Borçlar Hesabının” “346.01 SGK’ya Tedavi Giderlerine İlişkin Cari Borçlar” alt hesabında takip edilmesi gerekmektedir.

Söz konusu Yönetmeliğin hükümleri gereğince SGK için kesilen tutarlar önce prim olarak yazılmakta ardından da bilançoya aktarılmaktadır. TMS 18 Hasılat Standardına göre bu işleyiş yanlış olup, güvenceyi veren kurum SGK olduğu için şirketin bu tutarları prim geliri olarak yazmayıp doğrudan bilançonun pasifinde izlemesi gerekmektedir. Bu yapılırken de bununla ilgili ayrılan Kazanılmamış Primler Karşılığının da (KPK) iptali gerekmektedir. Çünkü KPK, primleri gelecek yıllara ait olan kısmının ilgili döneme aktarılması için ayrılan bir karşılık niteliğindedir. SGK adına kesilen tutarlar ise prim geliri sayılmadığı için kazanılmamış primler karşılığı ayrılmasına da gerek yoktur. Yukarıda yapılan açıklamaları XYZ Sigorta A.Ş.’nin kamuyla paylaşmış olduğu finansal tablolar üzerinden gösterilecektir. Böylece standarta uygun olarak muhasebeleştirme yapılması durumunda ortaya çıkacak farklılıklar gösterilecektir.

3.1.1.1. 2013 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler

Tablo 20 incelendiğinde 2013 yılına ait Gelir Tablosunda “600.01.3 SGK’ya Aktarılan Primler” hesabında gözüken 18.847.696 TL’lik tutar öncelikle brüt prim olarak yazılmış ardından “600.03.SGK’ya Aktarılan Primler” ile birlikte çalıştırılarak mahsup edilmiştir. Bu tutar daha sonra “3. Tedavi Giderlerine İlişkin SGK’ya Borçlar Hesabı”na aktarılmaktadır. “TMS 18:Hasılat Standartı” gereğince prim geliri olarak yazılan bu tutarın prim gelirleri içinden arındırılması gerekmektedir. Bu durumda” 600.03. SGK’ya Aktarılan Primler Hesabı” ve Brüt Primler içerisinde bulunan “600.01.3 SGK’ya Aktarılan Primler” ters çalıştırılarak mahsup edilmelidir. Böylece prim tutarı gelir tablosunu etkilemeden doğrudan pasif kalem olarak yazılmış olacaktır. Ayrıca bu prim tutarının SGK hesabına aktarılmasından ötürü bununla ilgili olarak ayrılan KPK’nın da iptal edilmesi gerekecektir. Yapılan açıklamalar ışığında prim ile ilgili yapılması gereken kayıtlar şunlardır:

600.01 BRÜT YAZILAN PRİMLER	18.874.696	
600.03 SGK'YA AKTARILAN PRİMLER		18.874.696

Yukarıda yapılan kayıt sonucunda brüt yazılan primler SGK'ya devredilecek tutar kadar düşülmüştür. Bundan sonra tutarlar olması gerektiği yer olan bilançonun pasif tarafındaki Tedavi Giderlerine İlişkin SGK Payı Hesabında izlenecektir. Burada biriken tutarlar SGK'ya devredileceği zamana kadar burada bekleyecektir.

Tablo 21: Dipnotlara göre Kazanılmamış Primler Karşılığı

	31 Aralık 2014	31 Aralık 2013
Kazanılmamış primler karşılığı, brüt	627.734.506	590.539.370
Kazanılmamış primler karşılığı reasürör payı	(289.368.974)	(274.232.956)
Kazanılmamış primler karşılığı SGK payı	(12.392.097)	(8.026.815)
Kazanılmamış primler karşılığı, net	325.973.435	308.279.599

SGK'ya devredilen tutarlar için de sigorta şirketleri KPK ayırmaktadır. Bu tutarın da iptal edilmesi gerekmektedir. 2013 yılı için ayrılan KPK'nın yanı sıra geçmiş yıllar içinde ayrılan KPK SGK payının iptal edilmesi gerekmektedir. Tablo 21 e göre KPK SGK Payı 2013 yılı sonu itibariyle toplam 8.026.815 TL'dir. Bu yılsonu itibariyle hesaplanan KPK SGK payı ise gelir tablosuna göre 260.062 TL'dir. Yani 8.026.815 TL'nin 260.062 TL'si 2013 yılı geriye kalanı ise 2012 yılına kadar ayrılmış olan toplam KPK değeridir. Bu tutarlar SGK'ya aktarılan primler ile ilişkili olduğundan SGK'ya aktarılan primler ile birlikte iptal edilecektir. İptal işlemi mevcut açık hesapların mahsup edilerek kapatılması suretiyle gerçekleştirilecek ve mahsup edilen tutar KPK üzerinden düşülecektir. Söz konusu işlemlere ilişkin muhasebe kaydı şöyle olacaktır:

350 KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI NET	8.286.877	
601.01 BRÜT KPK'DA DEĞİŞİM		8.026.815
601.03 BRÜT KPK'DA. DEĞİŞİM SGK PAYI		260.062

Yukarıda yapılan muhasebe kaydıyla hem bilanço hem de gelir tablosundaki kazanılmamış primler karşılığı tutarları revize edilmiş olacak ve gerek prim tutarları gerekse KPK tutarları SGK prim tutarlarından arındırılmış olarak Tablo 22'de görüldüğü gibi olacaktır.

Tablo 22: 2013 yılı SGK Prim ve SGK KPK Payı İptali Öncesi ve Sonrası Gelir Tablosu

	SGK Primin İptali Sonrası	SGK Priminin İptali Öncesi
A- Hayat Dışı Teknik Gelir	615.336.571	607.049.694
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	549.283.502	540.996.625
1.1- Yazılan Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	596.863.043	596.863.043
1.1.1- Brüt Yazılan Primler	1.057.879.490	1.076.727.186
1.1.2- Reasüröre Devredilen Primler	(461.016.447)	(461.016.447)
1.1.3- SGK'ya Aktarılan Primler	0	(18.847.696)
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	(29.974.420)	(38.261.297)
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı	(82.413.649)	(90.440.464)
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı	52.439.229	52.439.229
1.2.3- Kazanılmamış Primler Karşılığında SGK Payı	0	(260.062)
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	(17.605.121)	(17.605.121)
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı	(76.948.297)	(76.948.297)
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı	59.343.176	59.343.176
2- Teknik Olmayan Bölümden Aktarılan Yatırım Gelirleri	29.472.236	29.472.236
3- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	2.054.789	2.054.789
3.1- Brüt Diğer Teknik Gelirler	2.054.789	2.054.789
3.2- Brüt Diğer Teknik Gelirlerde Reasürör Payı	0	0
4- Tahakkuk Eden Rücu ve Sovtanj Gelirleri	34.526.044	34.526.044

Bilançoda ise sigortacılık teknik karşılıkları grubundaki değişim Tablo 23’de olduğu gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 23. 2013 yılı SGK Prim ve SGK KPK Payı İptali Öncesi ve Sonrası Sigortacılık Teknik Karşılıkları

	SGK Prim İptali Sonrası	SGK Prim İptali Öncesi
E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları	615.733.327	624.020.204
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net	299.992.722	308.279.599
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net	28.692.245	28.692.245
3- Matematik Karşılıklar – Net	--	--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net	275.694.884	275.694.884
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net	--	--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net	11.353.476	11.353.476

Tablo 22 ve Tablo 23’de görüleceği üzere revizyon sonrasında bilançoda veya gelir tablosunda tutar bazında bir değişiklik olmamış sadece prim gelirleri ve KPK tutarı gerçeğe uygun hale getirilmiştir.

3.1.1.2. 2014 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler

2013 yılı bilanço ve gelir tablosu revize edildikten sonra 2014 yılı içinde aynı işlemler yapılarak 2014 yılı bilanço ve gelir tabloları da SGK paylarından arındırılacaktır. Dolayısıyla Tablo 20 de 2014 yılı gelir tablosunda gözüken 21.205.531 TL tutarındaki SGK prim tutarı 2013 yılında olduğu gibi mahsup edilerek iptal edilecektir. Söz konusu prim tutarının iptaline ilişkin kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

600.01 BRÜT YAZILAN PRİMLER	21.205.531	
600.03 SGK’YA AKTARILAN PRİMLER		21.205.531

Yukarıda yapılan kayıt neticesinde prim gelirleri Gelir Tablosunda SGK payından arındırılmış olarak gösterilmiş olacaktır.

2013 yılı için KPK için yapılan işlemlerin 2014 yılı için de tekrarlanması gerekmektedir. Çünkü şirket 2014 yılı itibariyle SGK adına kestiği primler için 2013 yılında olduğu gibi KPK ayırmıştır. KPK tutarı bilançoda geçmiş yıllarda ayrılan KPK toplam tutarlarını da kapsayarak gösterilirken, gelir tablosunda geçmiş yıla göre artış/azalış tutarı üzerinden gösterilmektedir. 2013 yılı için KPK SGK payı iptal kaydı şeklinde yapılan muhasebe kaydında 2013 yılı ve öncesine ait tüm KPK tutarları iptal edilerek 2013 yılı Kar/Zararına yansıtılmıştır. 2014 yılı sonu itibariyle 17 numaralı dipnotta 12.392.096 TL olarak gözüken KPK SGK payının 8.026.815 TL'lik kısmı 2013 yılında iptal edilmesiyle 2013 dönemi Kar/Zararına aktarılmıştır. Ancak bu revizyon şirket tarafından yapılmayıp araştırma kapsamında araştırmacı tarafından yapıldığından şirket tarafından yayınlanan 2014 yılı finansal tablolarında yine şirketin pasifinde "3. KPK Net Tutarı" içerisinde tutulmaktadır. Finansal tabloların tutarlı olması açısından KPK SGK payı iptal edilirken 8.026.815 TL tutarındaki kısım ise 2014 yılı geçmiş yıl kar/zarar hesabıyla mahsup edilecektir. Buna ilişkin olarak yapılacak kayıt şöyle olacaktır:

350 KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI NET	8.026.815	
601.03 BRÜT KPK'DA. DEĞİŞİM SGK PAYI	4.365.281	
601.01 BRÜT KPK'DA DEĞİŞİM		4.365.281
591 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI		8.026.815

2014 yılı sonu itibariyle SGK prim iptali ve KPK SGK Payı iptaline yönelik yapılan kayıtlar neticesinde 2014 yılı sonu itibariyle gelir tablosu Tablo 24'de gözüktüğü gibi olacaktır.

Tablo 24: 2014 Yılı SGK Prim ve SGK KPK Payı İptali Öncesi ve Sonrası Gelir Tablosu

	SGK PRİM İPTALİ SONRASI	SGK PRİM İPTALİ ÖNCESİ
A- Hayat Dışı Teknik Gelir	701.836.609	701.836.609
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	642.880.875	642.880.875
1.1- Yazılan Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	644.469.650	644.469.650
1.1.1- Brüt Yazılan Primler	1.191.425.525	1.212.631.056
1.1.2- Reasüröre Devredilen Primler	-546.955.875	-546.955.875
1.1.3- SGK'ya Aktarılan Primler	0	-21.205.531
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	-17.693.837	-17.693.837
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı	-32.829.855	-37.195.136
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı	15.136.018	15.136.018
1.2.3- Kazanılmamış Primler Karşılığında SGK Payı	0	4.365.281
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	16.105.062	16.105.062
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı	75.223.847	75.223.847
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı	-59.118.785	-59.118.785
2- Teknik Olmayan Bölümden Aktarılan Yatırım Gelirleri	33.735.524	33.735.524
3- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	2.588.014	2.588.014
3.1- Brüt Diğer Teknik Gelirler	2.588.014	2.588.014
3.2- Brüt Diğer Teknik Gelirlerde Reasürör Payı	0	0
4- Tahakkuk Eden Rücu ve Sovtaj Gelirleri	22.632.196	22.632.196

Tablo 24 incelendiğinde iptal işlemi öncesi ve sonrası dikkate alınarak düzenlenen gelir tablolarında toplam tutar bazında herhangi bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla iptal işlemi dolayısıyla gelir tutarında bir değişiklik meydana gelmemiştir. Oysaki 2013 yılında yapılan iptal işlemi sonrasında iptal öncesi duruma göre gelir tutarında artış meydana gelmişti. 2014 yılı için gelir tutarının artmamasının sebebi 2013 yılında sadece 2013 yılı prim ve KPK SGK paylarının değil geçmiş yılların SGK prim ve KPK SGK paylarının da iptal edilmiş olmasıdır. 2014 yılında ise 2013 yılı ve öncesi tutarlar 2013 yılı düzeltmelerinde iptal edildiği için gelir tablosunda sadece 2014 yılına ait SGK prim tutarları iptal edilmiştir. Bilançonun pasifinde gözükken 3. KPK Net tutarı içerisinde 2013 yılı ve öncesine ait bulunan tutar da 2013 yılında Kar/Zarara aktarılıp

bilançoda da dönem net zararına eklendiği için çalışmanın tutarlılığı açısından 5.Geçmiş Yıl Zararları'na aktarılmıştır. Söz konusu işlemler sonucunda Teknik Karşılıklar Hesap Grubunun son durumu Tablo 25 de gösterilmiştir.

Tablo 25: 2014 Yılı SGK Prim ve SGK KPK Payı İptali Öncesi ve Sonrası Sigortacılık Teknik Karşılıkları

		SGK Prim İptali Sonrası	SGK Prim İptali Öncesi
E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları	2.24,17	683.107.373	691.134.188
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net	17	317.946.620	325.973.435
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net	2.24,17	12.587.183	12.587.183
3- Matematik Karşılıklar – Net		-	-
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net	17	351.019.907	351.019.907
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net		-	-
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net	17	1.553.663	1.553.663

Tablo 25 de gösterilen tutarlara göre Kazanılmamış Prim karşılıkları tutarı 2013 yılı toplam KPK SGK payı kadar azalmış (8.026.815 TL) bu tutar geçmiş yıllar zararları hesabı ile mahsup edilerek kapatılmıştır.

3.1.2. DASK Adına Kesilen Primler

Doğal Afet Sigorta Kurumu (DASK), 1999 depreminin ardından 2000 yılında kurulmuş olup, deprem ile ilgili 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu ile alınan zorunlu deprem sigortasının toplandığı kurumdur. Zorunlu deprem sigortası direkt DASK tarafından tahsil edilmeyip, sigorta şirketleri aracılığıyla tahsil edilmektedir Sigorta şirketleri daha sonra bu tutarların tamamını DASK'a devretmektedir. SGK primlerinde olduğu gibi DASK adına toplanan primlerde de primi sigorta şirketleri toplamasına rağmen sigortaya konu olan teminatı sigortalılara DASK sağlamaktadır. Bu yüzden DASK adına kesilen primler TMS 18:Hasılat Standartınca hasılat sayılmamaktadır ve iptali gerekmektedir. 6305 Sayılı kanunun 7. Maddesinde teminat verilecek koşullar açıklanmıştır. Bu maddede “Zorunlu deprem sigortası teminatı münhasıran Kurum (DASK) tarafından verilir. Bu teminat, risk yönetimi açısından şartların gerekli kılması durumunda ve Bakan tarafından uygun görülmesi hâlinde sigorta şirketleri ile müştereken de verilebilir” ifadesi bulunmaktadır. Madde açıklamasından anlaşılacağı üzere zorunlu deprem sigortasında teminatı vermekle yükümlü olan kurum DASK'tır.

Görüldüğü üzere sigorta poliçelerini sigorta şirketleri düzenlemesine ve prim gelirlerini sigorta şirketleri tahsil etmesine rağmen teminat verme yükümlülüğü DASK'a aittir.

Uygulamaya göre zorunlu deprem sigortası gelir tablosuna brüt prim olarak kaydedildikten sonra aynı tutarda devredilen prim yazılarak mahsup edilmektedir. Bu nedenle primlerin işletmenin Kar/Zararına bir etkisi bulunmamaktadır. TMS 18 Hasılat Standartına göre ise zorunlu deprem sigortasında teminat veren kurum DASK olduğundan sigorta şirketinin bu tutarları prim olarak kaydetmemesi gerekmektedir. Bu tutarlar için de SGK primleri konusunda yapılan revizyon işlemlerinde olduğu gibi revizyona tabi tutulmalıdır. Standarta göre sigorta şirketleri DASK'ta da aracılık faaliyeti yapmakta olup sadece aracılık faaliyeti olarak almış olduğu komisyonları hasılat olarak kaydedebilirler. Aracılık komisyonları “Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı”na göre İstanbul ili için kesilen prim tutarının %12,5 diğer iller için %17,5 oranındadır. Sigorta şirketleri sadece bu tutarları hasılat olarak gösterebilirler. DASK namına kestikleri poliçeleri ise Gelir Tablosunda hasılat olarak göstermemeleri gerekmektedir. Yukarıda yapılan açıklamalar neticesinde finansal tabloların yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Şirketin kamuyla paylaşmış olduğu finansal tablolarda DASK ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. DASK primi ile alakalı veriler Türkiye Sigorta Birliği tarafından yayınlanan resmi istatistikler içinden alınmıştır.

3.1.2.1. 2013 Yılına Ait Yapılan Düzenlemeler

Türkiye Sigorta Birliği (TSB) tarafından yayınlanan resmi istatistiklere göre XYZ Sigorta A.Ş. 2013 yılı sonu itibariyle zorunlu deprem için 45.009.619 TL tutarında brüt sigorta primi yazmış ve bu primi reasüröre devredilen primler ile karşılaştırarak mahsup etmiştir. Ayrıca 2013 yılı sonu itibariyle DASK'tan alınan komisyon tutarı ise TSB İstatistiklerine göre 5.831.697 TL'dir. Bu durum Sigorta şirketinin brüt prim tutarını arttırmaktadır. Hâlbuki sigorta şirketinin teminat verme yükümlülüğü bulunmadığından TMS 18'e göre bu tutarın hasılat olarak değerlendirilmesi söz konusu değildir. Bu nedenle Brüt Yazılan Prim ile Reasüröre Devredilen Prim hesaplarının izleyen sayfada verilen kayıta görüldüğü gibi karşılaştırılarak kapatılması uygun olacaktır.

600.01 BRÜT YAZILAN PRİMLER	45.009.619	
600.02 REASÜRÖRE DEVREDİLEN PRİMLER(-)		45.009.619

TMS 18'e göre hasılat kapsamına girmediği için iptal edilen bu tutarlar için ayrılan KPK'nın da SGK priminde olduğu gibi iptal edilmesi gerekmektedir. Şirket DASK için almış olduğu 45.009.619 TL tutarındaki prim için 2013 yılı sonu itibariyle 4.982.637 TL KPK ayırmıştır. Bu tutarın da iptal edilmesi gerekmektedir. Çünkü KPK sadece şirket namına yazılan primler için ayrılmaktadır. DASK primi hasılat kapsamına girmediği için KPK ayrılmasına da gerek yoktur. Söz konusu iptal işlemine yönelik olarak "350 Kazanılmamış Primler Karşılığı Hesabı" ile "601 Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim Hesabı"nın KPK tutarı kadar ters çalıştırılması gerekmektedir. Bu işleme ilişkin olarak yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

350 KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI NET	4.982.637	
601 KPK'DA DEĞİŞİM		4.982.637

TSB istatistiklerinden söz konusu şirketin 2013 yılı itibariyle DASK ile ilgili olarak 5.831.697 TL komisyon geliri elde ettiği görülmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi sigorta şirketinin aracılık faaliyeti sebebiyle elde etmiş olduğu hasılat tutarları TMS 18'e göre hasılat olarak değerlendirildiğinden, faaliyet giderleri içerisinde yer alan "614.07 Alınan Reasürans Komisyonları" Hesabından çıkarılarak "Diğer Teknikler Hesabına" aktarılması gerekmektedir. Buna yönelik olarak yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

614.07 ALINAN REASÜRANS KOMİSYONLARI	5.831.697	
604.01 BRÜT DİĞER TEKNİK GELİRLER		5.831.697

Bu düzenlemeler sonucunda bilanço ve gelir tablosunda ilgili kalemlerin son durumları Tablo 26'daki gibi olacaktır.

Tablo 26: 2013 Yılı İtibariyle DASK Prim ve KPK İptali Öncesi ve Sonrasında Hayat Dışı Teknik Gelirler Grubu

	DASK Priminin İptali Sonrası	SGK Priminin İptali Sonrası
A- Hayat Dışı Teknik Gelir	626.150.905	615.336.571
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	554.266.139	549.283.502
1.1- Yazılan Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	596.863.043	596.863.043
1.1.1- Brüt Yazılan Primler	1.012.869.871	1.057.879.490
1.1.2- Reasüröre Devredilen Primler	(416.006.828)	(461.016.447)
1.1.3- SGK'ya Aktarılan Primler	0	0
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	(24.991.783)	(29.974.420)
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı	(77.431.012)	(82.413.649)
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı	52.439.229	52.439.229
1.2.3- Kazanılmamış Primler Karşılığında SGK Payı	0	0
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	(17.605.121)	(17.605.121)
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı	(76.948.297)	(76.948.297)
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı	59.343.176	59.343.176
2- Teknik Olmayan Bölümden Aktarılan Yatırım Gelirleri	29.472.236	29.472.236
3- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	7.886.486	2.054.789
3.1- Brüt Diğer Teknik Gelirler	7.886.486	2.054.789
3.2- Brüt Diğer Teknik Gelirlerde Reasürör Payı	0	0
4- Tahakkuk Eden Rücu ve Sovtanj Gelirleri	34.526.044	34.526.044

Bilançoda ise Sigortacılık Teknik Karşılıkları Grubundaki değişim Tablo 27'de gösterilmiştir.

Tablo 27: 2013 Yılı itibariyle DASK Prim ve KPK iptali Öncesi ve Sonrasında Sigortacılık Teknik Karşılıkları Hesap Grubu

	DASK Prim İptali Sonrası	SGK Prim İptali Sonrası
E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları	610.750.690	615.733.327
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net	295.010.085	299.992.722
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net	28.692.245	28.692.245
3- Matematik Karşılıklar – Net	--	--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net	275.694.884	275.694.884
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net	--	--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net	11.353.476	11.353.476

3.1.2.2. 2014 Yılına Ait Yapılan Düzenlemeler

2013 yılı verileri düzenlendikten sonra aynı düzenlemeler 2014 yılı için de yapılacaktır. 2014 yılı itibariyle TSB tarafından yayımlanan verilere göre şirket yıl içerisinde DASK adına 49.064.823 TL tutarında prim yazmış ve tutarın tamamını kuruma devretmiştir. Ayrıca bu prim tutarı için 1.852.894 TL tutarında KPK ayırmıştır. Bu tutarlar TMS 18'e göre hasılat sayılmadığı için 2013 yılında olduğu gibi prim geliri ile reasüröre devir tutarları karşılıklı mahsup edilerek kapatılacaktır. Bu işleme ilişkin olarak yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

600.01 BRÜT YAZILAN PRİMLER	49.064.823	
600.02 REASÜRÖRE DEVREDİLEN PRİM		49.064.823

DASK adına kesilen primler için 2014 yılı sonu itibariyle 1.852.894 TL KPK ayrılmıştır. Prim iptal edildiği için KPK'nın da 2013 yılında olduğu gibi iptali gerekmektedir. Buna göre KPK Hesabı ile bilançodaki hesap karşılıklı çalıştırılarak tutar mahsup edilecektir. Söz konusu mahsup işlemine ilişkin olarak yapılacak kayıt şöyle olacaktır:

350 KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI NET	1.852.894	
601 KPK'DA DEĞİŞİM		1.852.894

DASK adına kesilen primler üzerinden alınan komisyonlar TMS 18'e göre hasılat sayıldığından, 2013 yılında alınan komisyon tutarları "Alınan Reasürör Komisyonları"ndan "Diğer Teknik Gelirler"e aktarılarak prim olarak raporlanmıştır. Aynı düzeltmenin 2014 senesi içinde yapılması gerekmektedir. 2014 yılı sonu itibariyle TSB tarafından yayınlanan raporlara göre şirketin DASK'tan aldığı komisyon geliri tutarı 7.812.284 TL'dir. Komisyon gelirleri faaliyet giderleri grubundan çıkarılıp diğer teknik gelire aktarılacaktır. Buna yönelik olarak yapılacak kayıt şöyle olacaktır:

614.07 ALINAN REASÜRANS KOMİSYONLARI	7.812.284	
604.01 BRÜT DİĞER TEKNİK GELİRLER		7.812.284

Yapılan düzeltmeler sonucunda 2014 yılı sonu itibariyle gelir tablosu ve bilançosunda oluşan farklılıklar Tablo 28 ve Tablo 29'da gösterilmiştir.

Tablo 28: 2014 yılı itibariyle DASK Prim ve KPK İptali Öncesi ve Sonrasında Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu

	DASK Priminin İptali Sonrası	SGK Primin İptali Sonrası
E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları	681.254.479	683.107.373
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net	316.093.726	317.946.620
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net	12.587.183	12.587.183
3- Matematik Karşılıklar – Net	-	-
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net	351.019.907	351.019.907
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net	-	-
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net	1.553.663	1.553.663

Tablo 29: 2014 yılı itibariyle DASK Prim ve KPK Priminin İptali Öncesi Ve Sonrasında Hayat Dışı Teknik Gelirler Grubu

	DASK Priminin İptali Sonrası	SGK Priminin İptali Sonrası
A- Hayat Dışı Teknik Gelir	711.501.787	701.836.609
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	644.733.769	642.880.875
1.1- Yazılan Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	644.469.650	644.469.650
1.1.1- Brüt Yazılan Primler	1.142.360.702	1.191.425.525
1.1.2- Reasüröre Devredilen Primler	-497.891.052	-546.955.875
1.1.3- SGK'ya Aktarılan Primler	0	0
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	-15.840.943	-17.693.837
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı	-30.976.961	-32.829.855
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı	15.136.018	15.136.018
1.2.3- Kazanılmamış Primler Karşılığında SGK Payı	0	0
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	16.105.062	16.105.062
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı	75.223.847	75.223.847
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı	-59.118.785	-59.118.785
2- Teknik Olmayan Bölümden Aktarılan Yatırım Gelirleri	33.735.524	33.735.524
3- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	10.400.298	2.588.014
3.1- Brüt Diğer Teknik Gelirler	10.400.298	2.588.014
3.2- Brüt Diğer Teknik Gelirlerde Reasürör Payı	0	0
4- Tahakkuk Eden Rücu ve Sovtaj Gelirleri	22.632.196	22.632.196

3.1.3. Türkiye Motorlu Taşıtlar Bürosu Adına Kesilen Primler

Türkiye Motorlu Taşıtlar Bürosu (TMTB), 26920 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türkiye Motorlu Taşıtlar Bürosu'nun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik çerçevesinde ve Sigortacılık Kanunu'nun 24. Maddesine dayanılarak kurulmuş bir bürodür. Bu büronun kuruluş amacı Hazine Müsteşarlığına göre motorlu taşıtlar ile ilgili yurt dışında kazaya karışmış yerli araçlar ile Türkiye'de bulunan yabancı plakalı arabaların meydana getirmiş olduğu hasarları karşılamaktır. Bu sistem yeşil kart sistemi adı verilen bir sistem üzerinden çalışmaktadır. Uluslararası Motorlu Taşıtlar Sigorta Sertifikası Sistemi olarak da bilinen bu sistem uluslararası seyahat yapan motorlu

taşıtlarda meydana gelebilecek hasarlardan dolayı uğrayabilecekleri zararları telafi etmek için 01.01.1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sistem sayesinde sigortalı farklı bir ülkede kaza yapsa dahi uğradığı zararı tazmin imkânına kavuşmuş olacaktır. (Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu, b.t).

Hususların anlaşılabilmesi için TMTB'nin görevlerine göz atmak faydalı olacaktır. TMTB'nin başlıca görevleri yönetmelikte şu şekilde açıklanmıştır:

- Kendisine üye olan şirketler ile sigorta veya reasürans havuzları oluşturmak ve bu havuzları yönetmek,
- Üyelerince düzenlenen yeşil kart belgeleri çerçevesinde üyelerine garantör olmak,
- Üyeleri tarafından uygulanmak üzere sigorta tarifeleri hazırlamaktır.

Ayrıca söz konusu Yönetmeliğin 16. Maddesine göre kara araçları sorumluluk sigortası branşında faaliyet gösteren şirketler büronun doğal üyeleri olarak sayılmış ve 50.000 TL kefalet akçesi yatırarak büro tarafından oluşturulmuş havuza katılımları zorunlu kılınmıştır.

Büronun görevleri arasında yeşil kart belgelerinde üyelere garantör olmakta bulunmaktadır. DASK'ta olduğu gibi Yeşil Kartta da sigorta şirketleri acente konumundadır. Yeşil Kart ile ilgili poliçeler DASK'ta olduğu gibi sigorta şirketince prim olarak kaydedilmekte, sonrasında prim tutarının tamamı büronun havuzuna aktarılmaktadır.

3.1.3.1. 2013 Yılına Ait Yapılan Düzenlemeler

DASK'ta olduğu gibi TMTB ile ilgili verileri de TSB tarafından yayınlanan resmi istatistiklerden alınmıştır. TSB verilerinden görüleceği üzere 2013 yılı sonu itibariyle 3.869.531 TL direkt olarak prim yazılmış ve bu tutarın tamamı havuza devredilmiştir. Ayrıca 2013 yılı sonu itibariyle bu primler için 804.135 TL KPK ayrılmıştır. Bu tutarların karşılaştırılıp kapatılması suretiyle gelir tablosu ve bilançonun revize edilmesi gerekmektedir. Çünkü yeşil kart poliçesi düzenlenmesi halinde oluşacak hasarda güvenceyi veren kurum sigorta şirketi değil TMTB'dir. Bu nedenle sigorta şirketi tarafından kaydedilen prim tutarları TMS 18 açısından hasılat olarak değerlendirilmemektedir.

600.01 BRÜT YAZILAN PRİM	3.869.531	
600.02 REASÜRÖRE DEVREDİLEN PRİM		3.869.531

TMTB adına kesilen primler de hasılat sayılmadığı için iptal edilen bu tutarlar ile birlikte ilgili prim için ayrılan KPK da iptal edilecektir. Bu işleme yönelik olarak yapılacak kayıt şöyle olacaktır:

350 KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI NET	804.135	
601 KPK'DA DEĞİŞİM		804.135

Önceki kısımlarda da bahsedildiği üzere acente faaliyeti yapılan durumlarda sadece komisyon gelirleri hasılat olarak dikkate alınmaktadır (TMS 18, md.8). Şirket 2013 yılında herhangi bir komisyon tahsilatı yapmadığı için 2013 yılı sonu itibariyle gelir tablosunda bu primlerle ilgili herhangi bir hasılat gözükmemektedir. SGK ve DASK ile ilgili primlerin iptalinin ardından TMTB adına kesilen primler ve bu primler için ayrılan KPK tutarlarının da iptal edilmesiyle gelir tablosu ve bilançodaki son durumlar Tablo 30 ve Tablo 31'de gösterilmiştir.

Tablo 30: 2013 yılı itibariyle TMTB Prim ve KPK İptalinin Öncesi ve Sonrasında Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu

	YEŞİL KART İptali Sonrası	DASK Prim İptali Sonrası
E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları	609.946.555	610.750.690
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net	294.205.950	295.010.085
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net	28.692.245	28.692.245
3- Matematik Karşılıklar – Net	--	--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net	275.694.884	275.694.884
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net	--	--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net	11.353.476	11.353.476

Tablo 31: 2013 yılı itibariyle TMTB Prim ve KPK iptali öncesi ve sonrasında Hayat Dışı Teknik Gelirler Grubu

	Yeşil Kart İptali Sonrası	DASK Priminin İptali Sonrası
A- Hayat Dışı Teknik Gelir	626.955.040	626.150.905
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	555.070.274	554.266.139
1.1- Yazılan Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	596.863.043	596.863.043
1.1.1- Brüt Yazılan Primler	1.009.000.340	1.012.869.871
1.1.2- Reasüröre Devredilen Primler	(412.137.297)	(416.006.828)
1.1.3- SGK'ya Aktarılan Primler	0	0
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	(24.187.648)	(24.991.783)
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı	(76.626.977)	(77.431.012)
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı	52.439.229	52.439.229
1.2.3- Kazanılmamış Primler Karşılığında SGK Payı	0	0
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	(17.605.121)	(17.605.121)
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı	(76.948.297)	(76.948.297)
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı	59.343.176	59.343.176
2- Teknik Olmayan Bölümden Aktarılan Yatırım Gelirleri	29.472.236	29.472.236
3- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	7.886.486	7.886.486
3.1- Brüt Diğer Teknik Gelirler	7.886.486	7.886.486
3.2- Brüt Diğer Teknik Gelirlerde Reasürör Payı	0	0
4- Tahakkuk Eden Rücu ve Sovtaj Gelirleri	34.526.044	34.526.044

3.1.3.2. 2014 Yılına Ait Yapılan Düzenlemeler

Şirketin 2014 yılı verilerine bakıldığında, TMTB adına 4.253.673 TL tutarında prim tahsilatı yapıldığı ve bu tutarın tamamının Birliğe devredildiği görülmektedir. Ayrıca bu prim için KPK ayırmış olduğu görülmektedir. 2013 yılına göre ayırdığı prim tutarı 144.936 TL azalmıştır. 2013 yılında olduğu gibi 2014 yılında da hem prim tutarı hem de ayrılmış olan KPK tutarları iptal edilecektir. Söz konusu iptal işlemine yönelik olarak yapılacak kayıt şöyle olacaktır:

600.01 BRÜT YAZILAN PRİM	4.253.673	
600.02 REASÜRÖRE DEVREDİLEN PRİM		4.253.673

TMS 18'e göre hasılat sayılmadığı için karşılıklı mahsup edilerek iptal edilen bu tutarlar ile birlikte ilgili prim için ayrılan KPK tutarı da iptal edilecektir. Buna ilişkin olarak yapılacak kayıt şöyle olacaktır:

601.KPK'DA DEĞİŞİM	144.936	
350.KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI		144.936

TSB tarafından yayınlanan veri setinden görüleceği üzere Şirketin 2014 yılı sonu itibariyle TMTB'ye devrettiği primler için ayırmış olduğu KPK tutarı TMTB adına kesilen primler için ayrılan karşılık tutarına göre daha yüksektir. Bu yüzden 2014 yılı sonu itibariyle 2013 yılına oranla 144.936 TL daha düşük KPK ayrılmıştır. Bu nedenle KPK iptali hem gelir tablosunda hem bilançoda KPK tutarlarını arttırıcı (2013 yılında toplam tutarlar azalmıştır) bir etki meydana getirmiştir. KPK iptal işlemi sonucunda 2014 yılı bilanço ve gelir tablolarının durumu Tablo 32 ve Tablo 33'de gösterilmiştir.

Tablo 32: 2014 Yılı İtibariyle TMTB Prim ve KPK İptali Öncesi ve Sonrasında Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu

	Yeşil Kart İptali Sonrası	DASK Priminin İptali Sonrası
E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları	681.399.415	681.254.479
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net	316.238.662	316.093.726
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net	12.587.183	12.587.183
3- Matematik Karşılıklar – Net	-	-
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net	351.019.907	351.019.907
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net	-	-
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net	1.553.663	1.553.663

Tablo 33: 2014 Yılı İtibariyle TMTB Prim ve KPK İptali Öncesi ve Sonrasında Hayat Dışı Teknik Gelirler Grubu

	Yeşil Kart İptali Sonrası	DASK Priminin İptali Sonrası
A- Hayat Dışı Teknik Gelir	711.356.851	711.501.787
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	644.588.833	644.733.769
1.1- Yazılan Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	644.469.650	644.469.650
1.1.1- Brüt Yazılan Primler	1.138.107.029	1.142.360.702
1.1.2- Reasüröre Devredilen Primler	(493.637.379)	(497.891.052)
1.1.3- SGK'ya Aktarılan Primler	0	0
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	(15.985.879)	(15.840.943)
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı	(31.121.897)	(30.976.961)
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı	15.136.018	15.136.018
1.2.3- Kazanılmamış Primler Karşılığında SGK Payı	0	0
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)	16.105.062	16.105.062
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı	75.223.847	75.223.847
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı	(59.118.785)	(59.118.785)
2- Teknik Olmayan Bölümden Aktarılan Yatırım Gelirleri	33.735.524	33.735.524
3- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)	10.400.298	10.400.298
3.1- Brüt Diğer Teknik Gelirler	10.400.298	10.400.298
3.2- Brüt Diğer Teknik Gelirlerde Reasürör Payı	0	0
4- Tahakkuk Eden Rücu ve Sovtaj Gelirleri	22.632.196	22.632.196

TMS 18'e aykırı olan 3 durumun revize edilmesiyle birlikte gelir ve gider kalemleri bilanço ve gelir tablosunda "TMS 18 Hasılat Standartı"na uygun şekilde raporlanmış olmaktadır.

3.2. Finansal Tablolardaki Farklılıklar

TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardının 14. Maddesinin (d) bendi, Reasürans varlıklarını ilgili reasürans borçlarıyla ya da Reasürans sözleşmelerinden doğan gelir veya gideri, ilgili sözleşmesinden doğan gider veya gelir kalemi ile mahsup edilmesini yasaklamıştır. Türkiye'deki uygulamada ise bu tutarlar netleştirilmiş değeri ile bilançoda gösterilmektedir. Türkiye'deki uygulamada teknik karşılıklarla alakalı reasürans payları karşılık tutarlarının altında pasif düzenleyici hesap olarak

çalışmaktadır. TFRS 4 hükümleri gereğince hâlihazırda Sigortacılık Teknik Karşılıkları Hesap Grubunda net değerleri ile gösterilen hesapların brüt tutarlar üzerinden gösterilmesi gerekmektedir. Zira sigorta şirketlerinin ayırdıkları karşılığı ödeyeceği şahıs ve/veya şirketler ile reasürans şirketinden tahsil edeceği kısmı aynı şahıs ve/veya şirketlerden değildir. Şirket ortaya çıkan bir hasar durumunda sigortalıya ödeme yapmasına karşılık, hasar ile ilgili reasürans şirketinden bu meblağı tahsil edemeyebilir. Aynı kişi ya da şirkete ait olmayan borç ve alacakların mahsup edilmesi bu yüzden yasaklanmıştır. Bu yüzden borcu ve alacağını dipnotlarda göstermek yerine borçlarını bilançonun kaynak kısmında, alacaklarını ise bilançonun varlık kısmında göstermesi sigorta şirketinin hem gerçek durumunu görmek hem de bilançonun daha doğru rakamlar ile oluşması adına daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

3.2.1. 2013 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler

Yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı 35 ve 45 numaralı hesap gruplarında bulunan teknik karşılık tutarlarının brüt tutarları ile gösterilmesi, Bilançonun Aktif Kısmına ise kullanımda olmayan bir hesap grubuna (çalışmanın devamında boş durumda bulunan 17 ve 21 numaralı hesap grupları kullanılacaktır) “Teknik Karşılıklar Reasürör Payı” adı altında bir hesap grubu açılarak reasürans şirketine devredilen tutarlar brüt değeri ile raporlanmalıdır. Standartın teknik karşılıklar ile reasürans paylarını ayrı ayrı gösterimini istemesinden ötürü bu iki hesap grubu yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 34: 2013 Yılı Düzenleme Öncesi 35 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu

E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları		609.946.555
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net		294.205.950
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net		28.692.245
3- Matematik Karşılıklar – Net		--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net		275.694.884
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net		--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net		11.353.476

Tablo 35: 2013 yılı Düzenleme Öncesi 45 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu

E- Sigortacılık Teknik Karşılıkları		11.161.464
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net		--
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net		--
3- Matematik Karşılıklar – Net		--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net		--
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net		--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net		11.161.464

Tablo 34 ve Tablo 35 XYZ Sigorta A.Ş.’nin kamu ile paylaşmış olduğu 2013 yılı konsolide olmayan finansal tablolarından alınmış “Sigortacılık Teknik Karşılıkları Hesap Grubu”nun detayı sunulmuştur. Hesap planında, ayrılan karşılıklar reasürans payı mahsup edilmiş halde gösterilmektedir. TFRS 4 yukarıda belirtilen husus sebebiyle mahsup işlemi yapılmasını yasaklamıştır. Reasürör paylarının bilançoda gösterilebilmesi için Tablo 36 ve Tablo 37’de olduğu gibi detaylandırılması gerekmektedir

Tablo 36: 2013 yılı Düzenleme Sonrası 35 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılık Grubu

E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları		1.222.712.851
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Brüt		568.438.906
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Brüt		89.888.702
3- Matematik Karşılıklar – Brüt		--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Brüt		553.031.767
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Brüt		--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Brüt		11.353.476

Tablo 37: 2013 yılı Düzenleme Sonrası 45 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıklar Grubu

E- Sigortacılık Teknik Karşılıkları		18.687.052
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Brüt		--
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Brüt		--
3- Matematik Karşılıklar – Brüt		--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Brüt		--
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Brüt		--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Brüt		18.687.052

17 numaralı Sigorta Yükümlülükleri ve Reasürans Varlıkları bilanço dipnotu sigortacılık faaliyetleri ile ilgili ayrılan teknik karşılıkların brüt tutarlarını ve reasürans şirketlerine aktarılan tutarları içermektedir. TFRS 4 söz konusu tutarların mahsup edilemeyeceğini belirttiği için bilanço kalemleri dipnotta belirtilen tutarlara göre revize edilmiştir. Brüt tutarların bilanço hesaplarına yazılması sonucunda bilançonun eşitliği bozulmaktadır. Hem bilançoda eşitliği sağlamak hem de reasürans şirketine devredilen tutarları dipnot yerine bilançoda gösterebilmek amacıyla bilançonun varlık kısmına mevcut hesap planında olmayan 2 hesap grubu (17 ve 21) tanımlanmış ve Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Grubu Tablo 38 ve Tablo 39’da g r ld ğu gibi oluşturulmuştur.

Tablo 38: 2013 yılı 17 Numaralı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu

F-Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		612.766.296
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı		274.232.956
2- Devam Eden Riskler Karşılığı Reasürör Payı		61.196.457
3- Matematik Karşılığı Reasürör Payı		
4- Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı		277.336.883
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı Reasürör Payı		
6- Diğer Teknik Karşılıklar Karşılığı Reasürör Payı		

Tablo 39: 2013 yılı 21 Numaralı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu

A-Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		7.525.588
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı		
2- Devam Eden Riskler Karşılığı Reasürör Payı		
3- Matematik Karşılığı Reasürör Payı		
4- Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı		
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı Reasürör Payı		
6- Diğer Teknik Karşılıklar Karşılığı Reasürör Payı		7.525.588

Bilançoju brüt hale getirebilmek için reasürans paylarının bilançonun aktifine aktarılması muhasebe kaydı yapılarak hem teknik karşılıkların brüt tutara yükseltilmesi hem de bilançonun varlık kısmında reasürör payı hesaplarının oluşması mümkün hale getirilmiş olacaktır.

Örneğin XYZ Sigorta A.Ş'nin dipnotlarına göre 2013 yılı itibariyle Kazanılmamış Primler Karşılığı Brüt 568.438.906 TL, Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı 274.232.956 TL'dir. Türkiye'de yürürlükte bulunan sigortacılık mevzuatı gereği şirket, KPK Brütten KPK reasürör payını mahsup etmek suretiyle bilançoda net tutar ile göstermiştir. Bu işlemin sonucunda bilançoda KPK Reasürans Payı kadar eksik raporlama yapılmış olmaktadır. TFRS 4 gereğince Reasürör paylarının bilançoda ayrıca gösterimine yönelik olarak bir varlık hesabı niteliğinde olmak üzere Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu oluşturulmuştur. Reasürör paylarının oluşturulan bu hesap grubunda gösterilmesi gerekmektedir. Buna paralel olarak bilançonun pasifinde Sigortacılık Teknik karşılıkları uygulamada hazine müsteşarlığı yönetmeliklerine göre net tutarları ile raporlandıkları için Reasürör payı düşülmüştür. TFRS 4 brüt değerlerden raporlama yapılmasını istediği için Sigortacılık Teknik Karşılığı Hesabı da Reasürör payı kadar artırılmıştır. Söz konusu işlemlere yönelik olarak yapılacak muhasebe kaydı şöyle olacaktır:

171.KPK REASÜRÖR PAYI	274.232.956	
350.02. KPK REASÜRÖR PAYI		274.232.956

Yukarıda yapılan kayıt diğer teknik karşılıklar için de yapılarak 35 ve 45 numaralı teknik karşılıklar grubundaki tutarlar brüt değerlerine getirilecektir. Şirketin mevcut bilanço toplamı 1.212.682.287 TL iken TFRS 4'e göre yukarıda bahsi geçen düzenlemeler yapıldıktan sonra bilanço toplamı 620.291.884 TL artarak 1.832.974.171 TL'ye yükselmiştir.

3.2.2. 2014 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler

Finansal tabloların tutarlılığı açısından 2014 yılı finansal tablolarının 2013 yılındakine benzer şekilde düzeltilmesi gerekmektedir. Şirketin 2014 yılı itibariyle bilançosunda gözüken 35 ve 45 numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıkları Grupları Tablo 40 ve Tablo 41 de gösterilmiştir.

Tablo 40: 2014 yılı Düzenleme Öncesi 35 numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıkları Grubu

E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları		681.399.415
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net		316.238.662
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net		12.587.183
3- Matematik Karşılıklar – Net		-
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net		351.019.907
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net		-
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net		1.553.663

Tablo 41: 2014 yılı Düzenleme Öncesi 45 numaralı Sigortacılık Teknik Karşılıkları Grubu

E- Sigortacılık Teknik Karşılıkları		14.654.924
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Brüt		-
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Brüt		-
3- Matematik Karşılıklar – Brüt		-
4- Muallak Tazminat Karşılığı –Brüt		-
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı –Brüt		-
6- Diğer Teknik Karşılıklar –Brüt		14.654.924

2013 yılında yapılan uygulama 2014 yılında da tekrarlanarak XYZ Sigorta A.Ş.'nin kamuyla paylaşmış olduğu dipnotlar incelenmiştir. 17 nolu dipnotta şirketin sigorta yükümlülükleri ve reasürans varlıkları tutarları açıklanmaktadır. Standarta göre dipnotta bulunan brüt tutarların bilançonun pasifinde reasüransa devredilen tutarların ise bilançonun aktifinde reasürans payları olarak ayrı ayrı izlenmesi gerekmektedir. Bu yüzden pasifte bulunan net tutarlar reasürans payları eklenerek brüt hale getirilirken aktifte reasürans tutarı kadar artırılarak bilanço dengesi sağlanacaktır. 17 numaralı dipnotta bulunan veriler ile revize edilen hesap grupları Tablo 42, Tablo 43, Tablo 44 ve Tablo 45'de gösterilmiştir.

Tablo 42: 2014 yılı Düzenleme Sonrası 35 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılık Grubu

E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları		1.282.253.867
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Brüt		605.607.636
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Brüt		14.664.855
3- Matematik Karşılıklar – Brüt		-
4- Muallak Tazminat Karşılığı –Brüt		660.427.713
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı –Brüt		-
6- Diğer Teknik Karşılıklar –Brüt		1.553.663

Tablo 43: 2014 Yılı Düzenleme Sonrası 45 Numaralı Sigortacılık Teknik Karşılık Grubu

E- Sigortacılık Teknik Karşılıkları		37.692.500
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Brüt		-
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Brüt		-
3- Matematik Karşılıklar – Brüt		-
4- Muallak Tazminat Karşılığı –Brüt		-
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı –Brüt		-
6- Diğer Teknik Karşılıklar –Brüt		37.692.500

Tablo 44: 2014 yılı 17 Numaralı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu

F-Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		600.854.452
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı		289.368.974
2- Devam Eden Riskler Karşılığı Reasürör Payı		2.077.672
3- Matematik Karşılıklar Reasürör Payı		
4- Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı		309.407.806
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı Reasürör Payı		
6- Diğer Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		
7-Reasürans Varlıkları Değer Düşüklüğü (-)		

Tablo 45: 2014 yılı 21 Numaralı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap Grubu

A-Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		23.037.576
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı		
2- Devam Eden Riskler Karşılığı Reasürör Payı		
3- Matematik Karşılıklar Reasürör Payı		
4- Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı		
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı Reasürör Payı		
6- Diğer Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		23.037.576

Reasürans varlıklarının bilançonun aktif tarafında raporlanmasından önce şirketin aktif büyüklüğü 1.360.677.815 TL iken, düzenleme sonrasında aktif büyüklüğü %45 oranında artarak 1.984.569.843 TL olmuştur. Buradan çıkan sonuç ise Hazine Müsteşarlığının netleştirme uygulamasından ötürü şirketin varlıklarının TFRS 4'e göre olması gerekenden % 45 daha düşük değerle raporlanması sonucunu doğurduğudur. Durum, sektörün tamamı açısından değerlendirilecek olursa, söz konusu uygulamanın sektörün büyüklüğünün olduğundan çok daha düşük bir şekilde gözükmesine neden olduğu ifade edilebilir.

3.3. Gider Bazında Farklılıklar

Çalışmanın bu kısmında Uluslararası Standartlar ile Ulusal Düzenlemeler arasında gider bazında mevcut olan farklılıklar incelenmiştir. Dengeleme Karşılığının iptali ve Devam Eden Riskler Karşılığı ile Borç Yeterlilik Testi arasındaki farklılıklar bu kısımda incelenmiştir.

3.3.1. Dengeleme Karşılığı

Hazine Müsteşarlığı tarafından 2007 yılında yayınlanan “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik” ve 2009 yılında yayınlanan “Teknik Karşılıklarla İlgili Mevzuatın Uygulanmasına İlişkin Sektör Duyurusu” *dengeleme karşılığı*, takip eden dönemlerde meydana gelebilecek tazminat oranlarındaki dalgalanmaları dengelemek ve katastrofik riskleri karşılamak üzere kredi ve tüm branşlarda verilen ihtiyari deprem teminatları için her bir yıla tekabül eden net primlerin %12’si oranında ayrılması gereken bir karşılık olarak açıklamıştır.

Dengeleme karşılığı, şirketlerin oluşabilecek katastrofik risklere karşı kendisini korumak adına ayırmış olduğu uzun süreli bir karşılıktır ve bu nedenle bilançonun Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfında izlenmektedir. Dengeleme Karşılığı Hesabı özü itibariyle bir karşılık değildir. Bu hesap karşılıktan ziyade şirketin ileride deprem ya da ekonomik kriz gibi karşılaşılabileceği olası durumlar için ayırmış olduğu ihtiyat akçesidir (Sarıaslan, 2006: 191).

TFRS 4’ün 14 (a) maddesi “gelecekteki olası hasarlara ilişkin karşılıklar, eğer bu hasarlar raporlama dönemi sonunda var olmayan sigorta sözleşmelerinden kaynaklanıyorsa (afet poliçesi karşılıkları ve dengeleme karşılıkları gibi), borç olarak muhasebeleştirilemez” hükmüne yer vererek hasarın oluşma ihtimaline karşı karşılık ayrılmasını yasaklamıştır. Zira bu karşılığın ayrılması durumunda dönem sonunda sigorta şirketinin herhangi bir mevcut yükümlülüğü bulunmamaktadır. TMS 37: Karşılıklar ve Koşullu Borçlar Standartı karşılığı “gerçekleşme zamanı veya tutarı belli olmayan yükümlülüktür” olarak tanımlamıştır. Yükümlülüğü ise “geçmiş olaylardan kaynaklanan ve ifası halinde ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmasına neden olacak mevcut yükümlülüktür” olarak tanımlamıştır. Gelecekte gerçekleşecek bir durumun olma ihtimaline karşı ayrılan tutar koşullu borç veya karşılık değil, ihtiyat akçesidir. TFRS 4’e göre dengeleme karşılığı ihtiyat akçesi niteliği taşıdığından TMS 37 açısından değerlendirildiğinde de karşılık sayılmamaktadır. TMS 37 standartının 18. Maddesi “Finansal tablolar işletmenin gelecekteki olası finansal durumuyla değil, raporlama dönemi sonundaki finansal durumuyla ilgilenir. Bu nedenle, gelecekte faaliyete devam etmek için katlanılacak maliyetler için karşılık ayrılmaz. Bir işletmenin

finansal durum tablosunda (bilançosunda) yer alan borçlar, raporlama dönemi sonu (bilanço tarihi) itibariyle mevcut olan borçlardır” olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle sigorta şirketleri tarafından ayrılan bu karşılığın iptal edilmesi gerekmektedir.

3.3.1.1. 2013 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler

XYZ Sigorta A.Ş. 2013 yılı sonu itibariyle o yıl için ayrılan dengeleme karşılığına ilişkin olarak bir sonraki sayfadaki kaydı yapmıştır:

613 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLARDA DEĞİŞİM	3.187.251	
459 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR		3.187.251

Bu kayıt ile birlikte bilançoda dengeleme karşılığı “4. Diğer Teknik Karşılıklar Hesabında” biriken toplam fon 11.161.464 TL olarak gözükmektedir. Ancak 17 nolu dipnota göre şirketin bilançosunda gözüken net 11.161.164 TL’lik dengeleme karşılığının yanı sıra 7.525.588 TL tutarında dengeleme karşılığının da reasürans şirketine devredildiği görülmektedir. TFRS 4’e uyum için iptal edilmesi gereken primin iptali esnasında reasürans şirketine devredilen reasürör payının da iptali gerekmektedir.

Yukarıda da değinildiği üzere hesapların finansal durum tablosu ve kapsamlı gelir tablosunda netleştirme yapılmak suretiyle gösterimi TFRS’lere uygun değildir. Standartlar açısından karşılıkların bilançoda brüt değerleri ile gösterilmesi esası söz konusudur. Şirket tarafından yapılmış olan muhasebe kaydının bu esasa da uygun olarak revize edilmesi gerekmektedir. Yapılacak kayıt şu şekilde olacaktır.

219 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR REASÜRÖR PAYI	7.525.588	
459.02 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR REASÜRÖR PAYI		7.525.588

Bu kayıt ile bilançoda ilgili dipnotta gösterilen Dengeleme Karşılığı tutarlarının brüt değeri ile gözükmeye imkânı sağlanmış olmaktadır.

Tablo 46: 2013 Yılı 45 No'lu Sigortacılık Teknik Karşılığı Hesap Grubu

	2013 Yılı	2012 Yılı
E- Sigortacılık Teknik Karşılıkları	18.687.052	14.133.781
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net	--	--
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Net	--	--
3- Matematik Karşılıklar – Net	--	--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Net	--	--
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Net	--	--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Net	18.687.052	14.133.781

Tablo 47: 2013 Yılı 21 No'lu Sigortacılık Teknik Karşılığı Hesap Grubu

	2013 Yılı	2012 Yılı
A-Teknik Karşılıklar Reasürör Payı	7.525.588	6.159.568
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı		
2- Devam Eden Riskler Karşılığı Reasürör Payı		
3- Matematik Karşılıklar Reasürör Payı		
4- Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı		
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı Reasürör Payı		
6- Diğer Teknik Karşılıklar Reasürör Payı	7.525.588	6.159.568

Dengeleme Karşılığı bir fon hesabı olup yıldan yıla bu hesaptaki tutar artmaktadır. Olası bir deprem zamanında ise bu fonda biriken tutarlar kullanılmaktadır. TFRS 4'ün bilanço anında mevcut olmayan, “olması muhtemel durumlar için fon ayrılmama ilkesi” gereği bu fon ve bu fon için yapılan reasürans prim ödemelerinin iptal edilmesi gerekmektedir. Bu yüzden çalışmada ilk olarak dengeleme karşılığı için ayrılmış olan tutarların iptali yapılacaktır.

Dengeleme Karşılığının iptali ile birlikte bu karşılık için reasüransa aktarılan tutarlarında iptal edilmesi gerekmektedir. Çünkü sigorta şirketi yıl sonu itibariyle dengeleme karşılığı ayırmamış olsaydı, karşılığın belli bir oranını da reasürans şirketine devretmesi söz konusu olmayacaktı. Bu yüzden ihtiyat akçesi olarak ayırmış olduğu tutarı iptal ederken, reasüransa devredilen kısım da iptal edilecektir. 2012 yılı itibariyle 17 numaralı dipnota göre Dengeleme Karşılığı brüt olarak 14.133.781 TL iken cari yıl itibariyle 18.687.052 TL'dir. 2013 yılı itibariyle de brüt olarak 4.553.271 TL

Dengeleme Karşılığı ayrılmıştır. Bu karşılığın 1.366.020 TL'si reasürans şirketine devredilmiştir. Ulusal muhasebe sisteminde dengeleme karşılığı net tutarlar ile gösterilmektedir, dengeleme karşılığı için reasürans payı ayrılmamaktadır. Bu durum yönetmeliklerden kaynaklanan bir durum olmayıp şirket tarafından temeli olmayan böyle bir uygulamaya gidilmiştir. Dengeleme Karşılığının iptali neticesinde 2013 yılında karşılık olarak ayrılan prim tutarının, gelir tablosuna tekrar gelir olarak yansıtılması gerekmektedir. Zira bu tutar eğer Dengeleme Karşılığı ayrılmış olmasaydı işletmenin prim gelirleri içerisinde raporlanacaktı. Geçen yıla kadar ayrılan tutar ise atıl fon olup işletmenin kaynak kısmında tutulmaktadır. Burada biriken tutar işletmenin geçmiş yıllara ilişkin prim geliri olmasına rağmen şirket tarafından dengeleme karşılığı olarak ayrıldığından Kar/Zarar içerisinde raporlayamadığı tutarlar olup Öz kaynaklar sınıfında Geçmiş Yıl Karı olarak muhasebeleştirilip, Geçmiş Yıl Zararı ile mahsup edilerek iptal edilme yoluna gidilmesi gerekmektedir. Buna ilişkin olarak yapılması gereken kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

459 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR	18.687.052	
604 DİĞER TEKNİK GELİRLER		4.553.271
590 GEÇMİŞ YILLAR KARLARI		14.133.781

XYZ Sigorta A.Ş. 2013 yılına kadar reasürans şirketlerine Dengeleme Karşılığı olarak 7.525.588 TL prim devri gerçekleştirmiştir. Bu karşılığın TFRS 4 hükümleri gereğince reasürans şirketine devredilmemesi gerekmektedir. Bu nedenle Dengeleme Karşılığı reasürans payının iptal edilerek Reasürans Faaliyetlerden Alacaklar Hesabına devredilmesi gerekmektedir. İptal işlemine ilişkin olarak yapılacak kayıt şöyle olacaktır:

120.07 REASÜRANS FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	7.525.588	
219 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR REASÜRÖR PAYI		7.525.588

Dengeleme Karşılığının iptali ile birlikte 2013 yılı itibariyle işletmenin Kar/Zararında ve özkaynaklarında değişiklik meydana gelecektir. Karşılığın iptalinden önce dönem zararı 39.618.220 TL iken iptal işlemi sonrasında zarar 35.064.949 TL'ye düşmüştür.

Şirketin özkaynak toplamı iptal işlemi öncesinde 348.641.866 TL iken geçmiş yıllarda ayrılan karşılıkların Geçmiş Yıl Karları Hesabına aktarılması ve Dönem Net Zararının azalması ile birlikte 353.255.269 TL'ye yükselmiştir. Uzun Vadeli Alacaklar Grubunda "Diğer Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesabı"nda bulunan 7.525.588 TL tutarındaki fon "Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar Hesabı"na aktarılmıştır. Bu aktarım sonucunda "Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar Hesabı"na kayıtlı tutar 46.410.563 TL'ye yükselmiştir. Tablo 48 de özkaynak hesap sınıfının iptal öncesi ve sonrası durumu görülmektedir.

Tablo 48: 2013 yılı Dengeleme Karşılığı İptali Sonrası Özkaynak Hesap Sınıfı

V- Öz sermaye	DENGELEME KARŞILIĞI İPTALİ SONRASI	Bağımsız Denetimden Geçmiş Önceki Dönem 31 Aralık 2012
A- Ödenmiş Sermaye	150.000.000	150.000.000
B- Sermaye Yedekleri	17.793.828	17.793.828
5- Diğer Sermaye Yedekleri	17.793.828	17.793.828
C- Kar Yedekleri	257.717.743	257.717.743
1- Yasal Yedekler	4.949.441	4.949.441
2- Statü Yedekleri	0	0
3- Olağanüstü Yedekler	0	0
4- Özel Fonlar (Yedekler)	0	0
5- Finansal Varlıkların Değerlemesi	163.447.389	163.447.389
6- Diğer Kar Yedekleri	89.320.913	89.320.913
D- Geçmiş Yıllar Karları	14.133.781	0
1- Geçmiş Yıllar Karları	14.133.781	0
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)	(37.251.485)	(37.251.485)
1- Geçmiş Yıllar Zararları	(37.251.485)	(37.251.485)
F-Dönem Net Karı	(35.064.949)	(39.618.220)
1- Dönem Net Karı	0	--
2- Dönem Net Zararı (-)	(35.064.949)	(39.618.220)
Öz sermaye Toplamı	367.328.918	348.641.866
Öz sermaye ve Yükümlülükler Toplamı	1.832.974.171	1.832.974.171

Tablo 49: 2013 Yılı Ertelenmiş Vergi Varlıkları

	Toplam Geçici Farklar		Ertelenmiş Vergi Varlıkları Ve Yükümlülükleri	
	31 12 2013	31 12 2012	31 12 2012	31 12 2013
Ertelenmiş Vergi Varlıkları				
Mali Zararlar	123.004.670	67.392.635	24.600.934	13.478.527
İştirakler Değer Düşüklüğü	21.238.035	23.571.747	4.247.607	4.714.349
Tasfiye Edilecek SGK Muallak Hasar Karşılığı	-----	19.680.370	-----	3.936.075
Devam Eden Riskler Karşılığı	28.692.245	11.087.127	5.738.449	2.217.425
Kıdem Tazminatı Ve İzin Karşılığı	10.122.112	8717,496	2.024.422	1.742.499
Dengeleme Karşılığı	8.960.066	6.236.645	1.790.013	1.247.331
Acente Teşvik Komisyon Karşılığı	2.000.000	2.000.000	400.000	400.000
Borçlar Ve Alacak Reeskontları	(477.971)	1.888.577	(95.594)	377.711
Şüpheli Alacak Karşılığı	2.461.415	1.738.287	492.283	347.657
Diğer Teknik Karşılıklar	11.353.476	1.196.754	2.270.695	239.351
Personel Dava Karşılıkları	337.335	433.324	67.467	86.665
	207.681.383	143.937.943	41.536.276	28.787.590
Ertelenmiş Vergi Yükümlülükleri				
İştirakler Gerçeğe Uygun Değer Farkları	(164.783.311)	(124.441.560)	(8.543.849)	(6.222.079)
Yatırım Amaçlı Gayrimenkul Değerleme Farkı	(62.291.702)	(49.909.652)	(3.114.584)	(2.495.483)
Kullanım Amaçlı Gayrimenkuller Yeniden Değerleme Fonu	(73.960.537)	(30.611.954)	(3.698.027)	(1.530.598)
VUK Amortisman Farkı	(5.736.887)	(2.498.904)	(16.503.838)	(10.837.940)
Net Ertelenmiş Vergi Farkı			25.032.438	17.949.650

Dengeleme Karşılığının iptaline paralel şekilde hesapla ilişkili diğer hesapların da iptal edilerek bilanço ve gelir tablosunun yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Tablo 49'da görüleceği üzere Şirket TMS 12 Gelir Vergisi Standartı çerçevesinde Dengeleme Karşılığı için 8.950.066 TL Geçici Fark hesaplamış ve bu farkın % 20'si oranında (1.790.013 TL) ertelenmiş vergi varlığı hesaplayarak bilanço ve gelir tablosunda raporlamıştır. Dengeleme Karşılığının iptali dolayısıyla ertelenmiş vergi varlığının yeniden hesaplanması gerekmektedir. 21 numaralı dipnota göre 2013 yılı itibariyle toplam 207.681.383 TL geçici fark, 41.536.276 TL ertelenmiş vergi varlığının olduğu görülmektedir. 306.772.437 TL toplam geçici farktan ise 16.503.838 TL ertelenmiş

vergi yükümlülüğü ve net olarak 25.032.438 TL net ertelenmiş vergi varlığı ortaya çıkmıştır. Dengeleme karşılığı için hesaplanan tutar da ertelenen vergi varlıkları içinde bulunmaktadır. Bu tutarın ertelenmiş vergi varlığı hesaplamasından çıkarılması ile ertelenmiş vergi varlıkları toplamda 198.731.317 TL'ye, ertelenmiş vergi varlığı da 39.746.263 TL'ye düşmüştür. Bu tutar ile hesaplama yapılması durumunda net ertelenmiş vergi varlığı tutarı 25.032.438 TL yerine 23.242.425 TL (25.032.438-1.790.013) olacaktır.

Tablo 50: 2013 Yılı Ertelenmiş Vergi Varlığının Revize Edilmesi Öncesi ve Sonrası Diğer Cari Olmayan Varlıklar Grubunun Durumu

	Düzeltilmeden Sonra	Düzeltilmeden Önce
I-Diğer Cari Olmayan Varlıklar	23.242.425	25.032.438
1- Efektif Yabancı Para Hesapları	--	--
2- Döviz Hesapları	--	--
3- Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar	--	--
4- Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	--	--
5- Ertelenmiş Vergi Varlıkları	23.242.425	25.032.438
6- Diğer Çeşitli Cari Olmayan Varlıklar	--	--
7- Diğer Cari Olmayan Varlıklar Amortismanı (-)	--	--
8- Diğer Cari Olmayan Varlıklar Karşılığı (-)	--	--
II- Cari Olmayan Varlıklar Toplamı	456.735.861	458.525.874

Duran varlıkları, Bilançoyu ve Gelir Tablosunu bu tutarlar üzerinden revize etmek amacıyla aşağıdaki verilen kaydın yapılması gerekmektedir:

2013 yılı ertelenmiş vergi varlığının Düzeltilmesi ile ilgili muhasebe kaydı:

684 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI HESABI 294 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIKLARI	1.790.013	1.790.013
--	-----------	-----------

Tablo 51: 2013 Yılı Ertelemiş Vergi Varlığının Revize Edilmesi Öncesi ve Sonrası Özkaynaklar Hesap Grubunun Durumu

V- Öz sermaye		ERTELENMİŞ VERGİ DÜZELTMESİ SONRASI	ERTELENMİŞ VERGİ DÜZELTMESİ ÖNCESİ
A- Ödenmiş Sermaye		150.000.000	150.000.000
1- (Nominal) Sermaye		150.000.000	150.000.000
2- Ödenmemiş Sermaye (-)		--	0
3- Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları		--	0
4- Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-)		--	0
5- Tescili Beklenen Sermaye		--	0
B- Sermaye Yedekleri		17.793.828	17.793.828
1- Hisse Senedi İhraç Primleri		--	0
2- Hisse Senedi İptal Karları		--	0
3- Sermayeye Eklenecek Satış Karları		--	0
4- Yabancı Para Çevirim Farkları		--	0
5- Diğer Sermaye Yedekleri		17.793.828	17.793.828
C- Kar Yedekleri		257.717.743	257.717.743
1- Yasal Yedekler		4.949.441	4.949.441
2- Statü Yedekleri		--	0
3- Olağanüstü Yedekler		--	0
4- Özel Fonlar (Yedekler)		--	0
5- Finansal Varlıkların Değerlemesi		163.447.389	163.447.389
6- Diğer Kar Yedekleri		89.320.913	89.320.913
D- Geçmiş Yıllar Karları		14.133.781	14.133.781
1- Geçmiş Yıllar Karları		14.133.781	14.133.781
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)		(37.251.485)	(37.251.485)
1- Geçmiş Yıllar Zararları		(37.251.485)	(37.251.485)
F-Dönem Net Karı		(36.854.962)	(35.064.949)
1- Dönem Net Karı		0	0
2- Dönem Net Zararı (-)		(36.854.962)	(35.064.949)
Öz sermaye Toplamı		365.538.905	367.328.918

Ertelenmiş vergi gelir tablosunda Diğer Faaliyetlerden Olağan dışı gelir ve karlar ile gider ve zararlar hesap grubunda Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabında izlenmektedir. Bilançoda Ertelenmiş Vergi Varlıkları Hesabı düzeltilirken muhasebe kaydının alacak kısmında da bu hesap çalıştırılmıştır ve buradaki tutar 11.572.016 TL'den 9.782.003 TL'ye düşmüştür. Bu durum da 2013 yılı kar veya zararını aynı tutarda etkilemiştir. Ertelenmiş verginin revize edilmesi sonucunda bilanço toplamı 1.839.210.973 TL'ye düşmüştür. Ertelenmiş vergi varlığının düzeltilmesi sonucunda bilançonun özkaynaklar grubu Tablo 51'de gösterilmiştir.

3.3.1.2. 2014 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler

2013 yılı için yapılan düzenlemelerin, 2014 yılı içinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. 2014 yılı sonu itibariyle şirketin birikmiş Dengeleme Karşılığı Tablo 52 de görüleceği üzere 37.692.500 TL'dir. Reasürans şirketine devredilen pay ise Tablo 53 de görüleceği üzere 23.037.576 TL'dir. 2013 yılında olduğu gibi 2014 yılı sonunda da Dengeleme Karşılığı ile ilgili ayrılan karşılıklar ve reasürör payları iptal edilecektir. XYZ Sigorta A.Ş.'nin www.kgk.gov.tr adresinde yayınlamış olduğu finansal tablolar dipnotlarına göre 2014 yılı sonu için şirket brüt 19.005.448 TL dengeleme karşılığı ve 15.511.988 TL reasürans payı ayırmıştır. Yıl içinde ayrılan tutarlar cari yıl içinde iptal edilecektir. Tablolarda görülen tutarlar ise 2014 yılı sonu itibariyle biriken toplam tutarlardır.

Tablo 52: 2014 yılı 45 No'lu Sigortacılık Teknik Karşılığı Hesap Grubu

E- Sigortacılık Teknik Karşılıkları		37.692.500	11.161.464
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı –Brüt		--	--
2- Devam Eden Riskler Karşılığı – Brüt		--	--
3- Matematik Karşılıklar – Brüt		--	--
4- Muallak Tazminat Karşılığı – Brüt t		--	--
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı – Brüt		--	--
6- Diğer Teknik Karşılıklar – Brüt		37.692.500	11.161.464

Tablo 53: 2014 yılı 21 No'lu Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Hesap grubu

A-Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		23.037.576	7.525.588
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı			
2- Devam Eden Riskler Karşılığı Reasürör Payı			
3- Matematik Karşılıklar Reasürör Payı			
4- Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı			
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı Reasürör Payı			
6- Diğer Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		23.037.576	7.525.588

2013 yılında dengeleme karşılığı iptal edilirken, 2013 yılı için ayrılan brüt dengeleme karşılığı tutarı, ilgili yılın prim gelirlerine aktarılmıştır. Ayrıca 2012 yılı ve öncesi yıllarda ayrılan prim tutarları Geçmiş Yıl Karlarına aktarılmıştır. 2014 yılında da aynı uygulama yapılacaktır. 2014 yılı için ayrılan prim tutarı, 2013 yılında olduğu gibi prim geliri olarak gelir tablosunda raporlanacaktır. Geçmiş yıllara ait ilgili tüm primlerse, 2013 yılı dengeleme karşılığı revize edilirken tüm tutarlar gelir olarak kaydedildiği ve 2014 yılına ait geçmiş yıl zararları olarak yansıtıldığı için 2013 yılının dönem net zararından mahsup edilmiştir. Tutar 2014 yılında geçmiş yıl zararları olarak bilançoda raporlanmaktadır. Bu nedenle 2014 yılında, 2013 ve öncesi karşılık tutarları iptal edilirken 2014 yılı bilançosunda Geçmiş Yıl Zararları Hesabına mahsup edilecek ve tutarın 2013 yılından sonra, 2014 yılında da gelir olarak yazılarak iki kez gelir yazılması engellenecektir.

459 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR	37.692.500	
604 DİĞER TEKNİK GELİR		19.005.448
591 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)		18.687.052

17 numaralı dipnottan alınan verilere göre Şirketin 2014 yılı sonu itibariyle Dengeleme Karşılığı ile ilgili reasürans şirketlerine devrettiği tutar 23.037.576 TL'dir. Karşılığın iptali sonrasında reasürör payının da iptal edilmesi gerektiğinden Dengeleme Karşılığı tutarı Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar Hesabı ile mahsup edilerek kapatılmıştır. Söz konusu mahsup işlemine ilişkin olarak yapılması gereken kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

120.07 REASÜRANS FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	23.037.576	
219 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR REASÜRÖR PAYI		23.037.576

Tablo 54: 2014 Yılı Ertelenmiş Vergi Varlıkları

	Toplam Geçici Farklar		Ertelenmiş Vergi Varlıkları ve Yükümlülükleri	
	31 12 2014	31 12 2013	31 12 2014	31 12 2013
Ertelenmiş Vergi Varlıkları				
İleri Taşınabilir Mali Zararlar	132.091.552	123.004.670	26.418.310	24.600.934
İştiraklere Değer Düşüklüğü	21.238.035	21.238.035	4.247.607	4.247.607
Devam Eden Riskler Karşılığı	12.587.183	28.692.245	2.517.437	5.738.449
Dengeleme Karşılığı	12.075.694	8.950.066	2.415.139	1.790.013
Kıdem Tazminatı Ve İzin Karşılığı	10.723.506	10.122.112	2.144.701	2.024.422
Şüpheli Alacak Karşılığı	3.691.581	2.461.415	738.316	492.283
Borçlar Reeskontu	3.030.290	2.990.718	606.058	598.144
Teşvik Komisyon Karşılığı	2.000.000	2.000.000	400.000	400.000
Diğer Teknik Karşılık	1.553.663	11.353.476	310.733	2.270.695
Personel Dava Karşılığı	1.469.212	337.335	293.842	67.468
	200.460.716	211.150.072	40.092.143	42.230.015
Ertelenmiş Vergi Yükümlülükleri				
İştirakler Gerçeğe Uygun Değer Farkları	(189.601.085)	(164.783.311)	(9.950.145)	(8.543.849)
Kullanım Amaçlı Gayrimenkuller Yeniden Değerleme Fonu	(92.099.870)	(73.960.537)	(5.387.409)	(3.698.027)
Yatırım Amaçlı Gayrimenkul Değerleme Farkı	(70.700.740)	(62.291.702)	(3.535.037)	(3.114.585)
Maddi Duran Varlıklar	(5.749.525)	(5.736.887)	(1.149.905)	(1.147.377)
Alacak Reeskontları	(3.889.544)	(3.468.689)	(777.909)	(693.739)
	(362.040.764)	(310.241.126)	(20.800.405)	(17.197.577)
Net Ertelenmiş Vergi Farkı			19.291.738	25.032.438

2014 yılının dengeleme karşılığının iptalinin ardından dengeleme karşılığı nedeniyle TMS 12 çerçevesinde karşılıkla alakalı 2.415.139 TL ertelenmiş vergi varlığı hesaplanmış ve ertelenmiş vergi varlığı olarak raporlanmıştır. Bu tutarın 1.790.013 TL'lik kısmı dengeleme karşılığının 2013 yılı ve öncesine ait ertelenmiş kısmını ifade etmektedir. 2013 yılı revizyonu yapılırken bu tutar hem bilançonun aktifinden hem de gelir tablosundan düşülerek dönem kar/zararına yansıtılmıştır. 2014 yılında ise karşılık ile ilgili ertelenmiş vergi revizyonu yapılırken 1.790.013 TL'lik tutar Geçmiş Yıllar

Zararı ile mahsup edilecek, 2014 yılına ait olan kısım ise gelir tablosunda düzeltilen olacaktır. İlgili düzeltme kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

684 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI HESABI	625.126	
591 GEÇMİŞ YIL ZARARLARI	1.790.013	
294 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIKLARI		2.415.139

Ertelenmiş vergi varlığı, yukarıda yapılan düzeltme işlemi öncesinde bilançonun aktifinde 19.291.738 TL olarak görünmekteyken düzeltme sonrasında 16.876.599 TL olarak görünmektedir. Düzenleme öncesi ve sonrası şirketin özkaynaklarında gerçekleşen değişim Tablo 55’te gösterilmiştir.

Tablo 55: 2014 Yılı Dengeleme Karşılığı ve Ertelenmiş Vergi Varlığı İptali Öncesi ve Sonrası Özkaynak Tablosu

	DENGELEME İPTALİ SONRASI	DENGELEME İPTALİ ÖNCESİ
A- Ödenmiş Sermaye	150.000.000	150.000.000
1- (Nominal) Sermaye	150.000.000	150.000.000
B- Sermaye Yedekleri	17.793.828	17.793.828
5- Diğer Sermaye Yedekleri	17.793.828	17.793.828
C- Kar Yedekleri	295.123.939	295.123.939
1- Yasal Yedekler	4.949.441	4.949.441
5- Finansal Varlıkların Değerlemesi	186.842.726	186.842.726
6- Diğer Kar Yedekleri	103.331.772	103.331.772
D- Geçmiş Yıllar Karları	0	0
1- Geçmiş Yıllar Karları	-	
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)	(65.711.115)	(82.608.154)
1- Geçmiş Yıllar Zararları	(65.711.115)	(82.608.154)
F-Dönem Net Karı	33.527.828	34.152.954
1- Dönem Net Karı	33.499.088	34.124.214
3-Dağıtım Konu Olmayan Dönem Karı	28.740	28.740
Özsermaye Toplamı	430.734.480	414.462.567
Özsermaye ve Yükümlülükler Toplamı	1.966.708.584	1.950.436.671

3.3.2. Devam Eden Riskler Karşılığı ve Borç Yeterlilik Testi (LAT)

Sigorta şirketleri farklı riskler ile karşı karşıyadır. Bazı riskler dönem sonu itibariyle gerçekleşmişken bazı riskler ise dönem sonu itibariyle gerçekleşmemiş ama gelecek dönemlerde ortaya çıkması söz konusudur. Şirketler gerçekleşmiş riskler için ödeyecekleri tazminatı hesapladıktan sonra sigorta alacaklısına bu tutarın ödemesini yaparlar. Ancak bilanço tarihi ile gerçekleşmiş olup sigorta şirketine bildirilmemiş hasarlar da söz konusu olabilmektedir. Şirketler bu tip hasarlar için prim gelirinin kar dağıtımını ya da vergiye tabi olmaması için, hasar ile ilgili ödeyeceği tutarı Muallak Tazminat Karşılığı (MTK) olarak ayırmaktadır. Muallak Tazminat Karşılığı (MTK), raporlanmış ancak tazminat ödemesi henüz sonuçlanmamış (Reported But Not Settled: RBNS) ve raporlama dönemi itibariyle risk gerçekleşmiş olmasına rağmen şirkete ihbarı yapılmamış sigorta borçları için ayrılan karşılıktır (Incurred But Not Reported: IBNR). Gerek KPK gerekse Devam Eden Riskler Karşılığı (DERK) Şirketlerin gerçekleşmemiş riskleri için ayırmış olduğu karşılıklardır. TMS 37 Karşılıklar Standardının koşullu borç tanımına giren bu karşılıklar Şirketin gelecek dönemdeki risklere karşılık belli orandaki rezervlerini gelir yazmayıp şirkette tutmak amacıyla ayırdıkları karşılıklardır.

Hazine Müsteşarlığı tarafından 2007 yılında yayınlanan “*Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik*” Devam Eden Riskler Karşılığını; sigorta sözleşmesinin süresi boyunca üstlenilen risk düzeyi ile kazanılan primlerin zamana bağlı dağılımının uyumlu olmadığı kabul edilen sigorta branşlarında, ayrıca kazanılmamış primler karşılığının şirketin taşıdığı risk ve beklenen masraf düzeyine göre yetersiz kalması halinde ayrılan ek Kazanılmamış Prim Karşılığı (KPK) olarak tanımlamıştır. Yönetmelik, şirketlerin ayırmış oldukları KPK’nın yetersiz olması durumunda zor durumda kalmamaları için ek KPK ayırmalarına karar vermiş ve buna Devam Eden Riskler Karşılığı (DERK) adını vermiştir.

DERK, KPK hesaplanırken yanlış veya eksik hesaplama yapılması durumu için şirketin maruz kalacağı olası risklere karşı korunmak amacıyla ayracağı ek teminattır (Özkan, 2007: 96). Yönetmelik ayrıca şirketlerin borç yeterlilik testi yapmalarını şart koşturmuştur. Bu testin ne şekilde yapılacağı Yönetmelikte detaylı şekilde açıklanmıştır. Yönetmeliğe göre şirketler devam eden riskler karşılığı ayırırken, yürürlükte bulunan

sigorta sözleşmeleri dolayısıyla ortaya çıkabilecek tazminatların ilgili sözleşmeler için ayrılmış kazanılmamış primler karşılığında fazla olma ihtimaline karşı, her hesap dönemi itibarıyla, son 12 ayı kapsayacak şekilde yeterlilik testi yapmak zorundadır. Bu test yapılırken, kazanılmamış primler karşılığının beklenen hasar prim oranı ile çarpılması gerekmektedir. Beklenen hasar prim oranı, gerçekleşmiş hasarların (muallak tazminatlar + ödenen tazminatlar - devreden muallak tazminatlar) kazanılmış prime (yazılan primler + devreden kazanılmamış primler karşılığı - kazanılmamış primler karşılığı) bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır. Müsteşarlıkça belirlenecek branşlar için beklenen hasar prim oranının % 95'in üzerinde olması halinde, % 95'i aşan oranın net kazanılmamış primler karşılığı ile çarpılması sonucunda bulunan tutar o branşın devam eden riskler karşılığı olarak hesaplanır.

Yeterlilik testinin yapılabilmesi için beklenen net hasar prim oranının bulunması gerekmektedir. Bu oran aşağıdaki şekilde hesaplanabilir (Akdoğan vd. , 2011: 232):

Beklenen Net Hasar Prim Oranı: Gerçekleşmiş Hasarlar/ Kazanılmış Prim

Gerçekleşmiş Hasarlar: { [Muallak Tazminat(Net) + Ödenen Tazminat(Net)- Devreden Muallak Tazminat (Net)] }

Kazanılmış Prim: {Yazılan Prim (Net) + Devreden KPK (Net)- KPK (Net)}

DERK Ülkemizde branş bazında ve son 12 ayın verileriyle yapılmaktadır. Sigorta şirketleri kendi tarifelerini oluştururken DERK tutarını da hesaba katmak zorundadırlar (Kara, 2013;1156). Çalışmanın bu kısmında 2013 yılı ve 2014 yılında şirketin ayırmış olduğu DERK'ler incelenecektir. TFRS 4'ün belirtmiş olduğu şekilde test yapılacaktır ve ayrılan karşılığın eksik ya da fazla olup olmadığı belirlenecektir. Fazla ayrılan karşılık olması durumunda iptal edilecektir.

3.3.2.1. 2013 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler

2013 yılı itibarıyla Tablo 56' da görülen 17 numaralı dipnota göre KPK'nın yetersiz ayrılmış olduğunu tespit edilmiş ve şirket tarafından 89.888.702 TL tutarında Brüt DERK hesaplanmıştır. Bu tutar üzerinden Reasürör payı düşüldükten sonra net DERK 28.692.245 TL olarak hesaplanmış ve kayıtlara alınmıştır.

Tablo 56: XYZ Sigorta A.Ş. 2013 Yılı Sigorta Yükümlülükleri ve Reasürans Varlıkları

	31 ARALIK 2013	31 ARALIK 2012
Kazanılmış Primler Karşılığı,Brüt	590.539.370	500.098.906
Kazanılmamış Primler Karşılığı Ve Reasürör Payı(Not 10)	(274.232.956)	(221.793.727)
Kazanılmamış Primler Karşılığı,SGKPayı(Not 10)	(8.026.815)	(8.286.877)
Kazanılmamış Primler Karşılığı Net	308.279.599	270.018.302
Raporlanan Muallak Tazminat Karşılığı Brüt	352.481.777	240.935.590
Raporlanan Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör(Not 10)	(166.985.654)	(119.393.537)
Raporlanmayan Muallak Tazminat Karşılığı Brüt	200.549.990	163.197.645
Raporlanmayan Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı(Not 10)	(110.351.229)	(111.985.454)
Muallak Tazminat Karşılığı Net	275.694.884	172.754.244
Devam Eden Riskler Karşılığı Brüt	89.888.702	12.940.405
Devam Eden Riskler Karşılığı, Reasürör Payı	(61.196.457)	(1.853.281)
Devam Eden Riskler Karşılığı, Net	28.692.245	11.087.124
Dengeleme Karşılığı, Brüt	18.687.052	14.133.781
Dengeleme Karşılığı Reasürör Payı(Not 10)	(7.525.588)	(6.159.568)
Dengeleme Karşılığı Net	11.161.464	7.974.213
Diğer Teknik Karşılığı Net	11.353.476	1.196.754
Toplam Teknik Karşılığı Net	635.181.668	463.030.637

TFRS 4 Sigorta Sözleşmesi standartında Borç Yeterlilik Testi (Liability Adequacy Test=LAT) yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Sigortacı Borç Yeterlilik Testi ile; her raporlama dönemi sonunda, sigorta sözleşmelerinin gelecekteki nakit akışlarına ilişkin cari tahminler kullanarak, muhasebeleştirilmiş olduğu sigorta borçlarının yeterli olup olmadığını değerlendirir. Eğer bu değerlendirme gelecekteki tahmini nakit akışlarının ışığında sigorta borçlarının defter değerinin yetersiz olduğunu gösterirse, açığın tümü Kâr ya da Zarar'da muhasebeleştirilir (TFRS 4 sigorta sözleşmeleri,15.md.).

TFRS 4'ün 16. ve 17. Maddelerde Borç Yeterlilik Testi yapılması için gerekli olan asgari şartlar belirtilmiştir. Bu maddelere göre sigorta şirketi eğer belirlenen asgari şartları sağlayan bir test yapıyorsa bu testi uygulamak zorunda değildir. Eğer söz konusu testler sonucunda işletmenin borç ödeyebilme gücü yetersiz kalırsa sigorta

şirketinin bu açık kadar karşılık ayırması ve bunu gelir tablosunda raporlaması gerekmektedir. Standartın 18. maddesine göre ise Borç Yeterlilik Testi Türkiye’de uygulanan DERK gibi branş bazında değil, şirket geneli için yapılması gerekmektedir.

TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Standartı, Borç Yeterlilik Testinin yapılması gerektiği konusunu bildirmiş olsa da testin içine dahil olacak konular açısından yeterli bilgi vermemektedir. TFRS 4, örneğin (Ernst&Young, 2010: 3223):

- Mevcut sözleşmelerin ne zaman biteceği ve gelecekteki sözleşmelerin ne zaman başlayacağı ile ilgili kararın hangi kriterlere göre verileceği,
- Toplamanın hangi seviyede yapılacağı,
- Gelecekteki nakit akışlarının iskonto edilmesinde paranın zaman değeri ya da risk ve benzeri düzeltmelerin nasıl ve ne şekilde olacağı,
- Testin, zaman değeri ile gömülü opsiyon ve garanti sözleşmelerinin gerçek değerini hesaba katıp katmadığı,
- Test ek kayıpları ertelenmiş üretim giderlerinin kayıtlı miktarını azaltarak ya da sigorta yükümlülüklerinin defter değerini arttırarak mı raporlayacağı,

hususlarında bilgi vermemiştir.

Sarıaslan (2008) çalışmasında, Hazine Müsteşarlığı direktiflerine göre yapılan DERK ile, TFRS 4 ile uygulamaya konu olan Borç Yeterlilik Testi arasındaki temel farklılıkları şu şekilde sıralamıştır:

- Türkiye’de şu anda hesaplanan DERK Brüt tutarlardan Reasürans payları düşüldükten sonraki net tutarlar üzerinden hesaplanırken, TFRS 4 Borç yeterlilik testini brüt tutarlar üzerinden hesaplanması gerektiğini ifade etmiştir.
- Yurt dışı uygulamalarında bu karşılık için Reasürör Payı Hesabı bulunurken Türkiye’de bu hesap bulunmamaktadır.
- Standart, Borç Yeterlilik Testine göre ek KPK beklenen hasarların net KPK’yı aşması halinde ayrılması hususunda beyan vermişken, Türkiye’de uygulanan sistemde net hasar/prim oranı %95’i aşması durumunda karşılık ayrılmaktadır.
- DERK ertelenmiş üretim giderlerini hesaplamaya dahil etmezken, TFRS 4’te brüt KPK’dan ertelenmiş üretim giderlerinin düşülmesi gerektiği ifade

edilmiştir. DERK ayrıca yönetim giderlerini de dikkate almazken, TFRS 4 gereğince bu giderler de hesaplamaaya dahil edilmektedir.

- DERK beklenen hasarların tespitinde cari tahminleri dikkate almazken, TFRS 4 cari tahminleri de hesaba katmaktadır. DERK ayrıca maddi olmayan duran varlıklar için herhangi bir düzenleme yapmamışken, TFRS 4 Borç Yeterlilik Testine maddi olmayan duran varlıkları da dahil etmiştir.

TFRS'ye göre borç yeterlilik testi iki farklı yöntem kullanılarak yapılabilmektedir Birincisi muallak hasarlar üzerinden yapılan borç yeterlilik testi, diğeri ise kazanılmamış primler karşılığı üzerinden yapılan borç yeterlilik testidir. Ülkemizdeki düzenlemede DERK'in, KPK'ya ek olarak ayrılmasından dolayı Borç Yeterlilik Testinin de KPK üzerinden gerçekleştirilmesi söz konusudur. KPK üzerinden yapılan testte KPK üzerinden ertelenmiş üretim giderleri düşülmektedir ve elde edilen tutar sigorta sözleşmelerinden gelecekte beklenen nakit akışları ile karşılaştırılmaktadır. Gelecekte beklenen nakit akışlarını tahmin edebilmek için öncelikle hasar oranı, gider oranı ve bileşik oranı hesaplamak gerekmektedir. Hasar oranı kazanılan primlerin yüzde olarak ne kadarının hasarlara gittiğini gösterirken, gider oranı ise prim kazanmak için kazanılan primlerin yüzde olarak ne kadarının giderleştğini göstermektedir (Zsoldos, 2014: 329). Bu oran üzerinden tahmini tutarlar hesaplanacaktır. Bu oranlar şirketin yıl içinde yapmış olduğu yönetim masrafları, kazanılan primler ve ödenen toplam tazminatlar üzerinden hesaplanacaktır Eğer birleşik oran % 100'den düşük çıkarsa ayrılan KPK'nın yeterli olduğu varsayılacaktır. % 100'ün üzerinde çıkması durumunda ise aradaki fark kadar ek KPK, DERK olarak ayrılmalı ve tutar Kâr/Zararda gösterilmelidir. KPK'ya ek olarak ayrılacak DERK'in hesaplanmasında kullanılması gereken kalemler Tablo 57'de gösterilmiştir.

Tablo 57: Borç Yeterlilik Testinde Kullanılacak Kalemler

	VERİLER
A	Dönem Sonu Kazanılmış Primler
B	Kazanılmamış Primler Karşılığı
C	Ertelenmiş Üretim Gideri
D	Cari yıl içinde ödenen tazminatlar
E	Cari yıl RBNS de Değişim
F	Cari yıl IBNR da değişim
G=D+E+F	Cari yıl Ödenen Toplam Tazminatlar
H	Faaliyet giderleri

Kaynak: Zsoldos (2014) *How to Measure Adequacy of Technical Provisions in General Insurance – Practical Perspective. Sf.331*

Tablo 57’de bulunan kalemlerden faydalanılarak ve Tablo 58’teki formüller kullanılarak hasar oranı, gider oranı ve birleşik oran hesaplanacaktır.

Tablo 58: Borç Yeterlilik Testinde Kullanılan Oranlar

$I=G/A$	Hasar Oranı
$J=H/A$	Gider Oranı
$K=I+J$	Birleşik Oran

Kaynak: Zsoldos (2014) *How to Measure Adequacy of Technical Provisions in General Insurance – Practical Perspective. Sf.331*

Tablo 57 ve Tablo 58’de sunulan bilgilerden faydalanılarak sigorta şirketinin dönem sonu itibariyle yükümlülükleri (KPK-Ertelenmiş üretim giderleri) ve gelecekte beklenen yükümlülüklerinin tahmini (KPK x Birleşik oran) yapılacaktır. Tablo 59’da görüleceği üzere eğer dönem sonu itibariyle yükümlülükler ile dönem sonu itibariyle gelecek dönemde beklenen yükümlülükler arasında pozitif bir fark çıkması durumunda sigorta şirketinin borçları için yeterli düzeyde KPK ayırmış olduğu anlaşılacaktır. Eğer negatif bir tutar çıkarsa şirketin ayırdığı KPK tutarının yetersiz olduğu ve aradaki fark kadar DERK ayrılması gerektiği anlaşılacaktır.

Tablo 59: Borç Yeterlilik Testinin Uygulama Tablosu

$L=B-C$	Dönem sonu itibariyle Yükümlülükler
$M=K*B$	Dönem sonu itibariyle Gelecek dönemde beklenen yükümlülükler
$N=L-M$	Sonuç (Fark)
DERK	(Eğer sonuç negatif çıkmışsa)

Kaynak: Zsoldos (2014) *How to Measure Adequacy of Technical Provisions in General Insurance – Practical Perspective. Sf.331*

Söz konusu açıklamalar ışığında XYZ Sigorta A.Ş.’nin Finansal Tablolarından ve Dipnotlarından edinilen bilgilere göre testi uygulayabilmek için gerekli olan veriler

tabloda gösterilmiştir. XYZ Sigorta A.Ş 2013 yılı sonu itibariyle Borç Yeterlilik Testine tabi tutulmuş ve Tablo 60'da sunulan sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 60: 2013 Yılı Borç Yeterlilik Testi Veri Seti

	Veriler	Tutarlar
A	Dönem Sonu Kazanılmış Primler	1.009.000.340,00 TL
B	Kazanılmamış Primler Karşılığı	568.438.906,00 TL
C	Ertelenmiş Üretim Gideri	70.154.696,00 TL
D	Cari yıl içinde ödenen tazminatlar	513.493.010,00 TL
E	Cari yıl RBNS de Değişim	111.546.187,00 TL
F	Cari yıl IBNR da değişim	37.352.345,00 TL
G=D+E+F	Cari yıl Ödenen Toplam Tazminatlar	662.391.542,00 TL
H	Faaliyet Giderleri	159.174.961,00 TL

Kaynak: Tablo yazar tarafından XYZ Sigorta finansal tablo ve dipnotları üzerinden oluşturulmuştur.

Borç yeterlilik testinin hesaplanmasında TFRS 4'ten farklı olarak Türkiye uygulamasında Ertelenmiş Üretim Giderleri ve prim geliri elde edilmek için katılan faaliyet giderleri hesaba dahil edilmemektedir. Ayrıca Tablo 60'da gösterilen tüm kalemler reasürör payı düşülmemiş brüt tutarlar üzerinden hesaplanmış olup, Hazine Müsteşarlığı verilerine göre söz konusu kalemler net tutarlar üzerinden hesaplanmaktadır. Tablo 60'da bulunan 2013 yılı verilerinden faydalanılarak XYZ Sigorta A.Ş.'nin hasar oranı, gider oranı ve birleşik oranı hesaplanarak Tablo 61 de sunulan sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 61: 2013 Yılı Borç Yeterlilik Testi Oranları

I=G/A	Tazminat Oranı	65,64%
J=H/A	Gider Oranı	15,78%
K=I+J	Bileşik Oran	81,42%

Tablo 61'de görüleceği üzere şirket için hesaplanan birleşik oran % 100'den düşük çıkmıştır. Bu durum hesaplanan KPK'nın yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 62'de bulunan sonuçlara bakıldığında şirketin 2013 yılı sonu itibariyle borç yeterlilik durumu verilmiştir.

Tablo 62: 2013 Yılı Borç Yeterlilik Testi Sonucu

L=B-C	Dönem sonu itibariyle Yükümlülükler	498.284.210,00 TL
M=K*B	Dönem sonu itibariyle Gelecek dönemde beklenen yükümlülükler	462.844.605,36 TL
N=L-M	Sonuç (Fark)	35.439.604,64 TL
DERK	(eğer sonuç negatif çıkmışsa)	-

Tablo 62’de görüleceği üzere dönem sonu itibariyle 498.284.210 TL net KPK ayrılmışken (Brüt KPK - Ertelenmiş Üretim Giderleri) gelecek dönemde beklenen yükümlülükler ise 462.844.605,36 TL (Brüt KPK x Birleşik Oran) olarak hesaplanmıştır. İki tutar arasındaki fark 35.439.604,64 TL (498.284.210 TL-462.844.605,36 TL) olup fark pozitif çıktığından DERK ayrılmasına gerek kalmamıştır.

Şirket Türkiye’deki uygulamaya göre hesaplamış olduğu DERK için 2013 yılı sonu itibariyle şirket bilançosunda 89.888.702 TL DERK, 61.196.457 TL DERK Reasürör Payı hesaplamıştır. Bilançoda gösterilen tutarların 12.940.405 TL’lik kısmı DERK tutarı,1.853.271 TL’lik kısmı ise DERK Re tutarını içermekte olup DERK Reasürör tutarı geçen yıldan ayrılmış olan tutardır. Kalan tutarlar ise 2013 yılı itibariyle ayrılmıştır. Gelir tablosu yıllık değişim üzerinden hesaplama yaptığı için aradaki farklar üzerinden kayıtlara alınmıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere TFRS 4’e göre, Borç Yeterlilik Testi sonuçlarına göre şirketin 2013 yılı itibariyle DERK ayırmasına gerek yoktur. Bu nedenle 2013 yılı itibariyle ayrılan DERK’in iptali gerekmektedir. İptale ilişkin kayıt şöyle olacaktır:

351 DEVAM EDEN RİSKLER KARŞILIĞI	76.948.297	
602.02 DERK DEĞİŞİMİNDE REASÜRÖR PAYI	59.343.176	
602.01 DERK’NDA DEĞİŞİM		76.948.297
172 DERK REASÜRÖR PAYI		59.343.176

Bu kayıt ile 2013 yılı itibariyle ayrılmış olan DERK ve Reasürör Payı hem bilançodan hem de gelir tablosundan arındırılmış olmaktadır. Söz konusu işlemlere ilaveten geçmiş yıl ayrılmış olan DERK ve DERK Reasürör Payının da iptal edilip aradaki farkın Geçmiş Yıl Karlarına aktarılması gerekmektedir. Zira sigorta şirketi gelir tablosuna DERK tutarını yazarken cari yıl ortaya çıkan farkı aktarmakta ama bilançoda yıllar itibariyle birikmiş toplam tutar olarak göstermektedir. Yukarıda yapılan kayıt ile 2013 yılı gelir tablosuna aktarılan tutar ile bilanço kalemleri düzenlenmiş olmasına rağmen, geçen yıldan ayrılan DERK ve DERK Reasürör Payı halen bilançoda bulunmaktadır. Hesaplarda kalmış tutarların da iptal edilerek bu hesaplarda kayıtlı tutarların cari yıl

Kâr/Zararına aktarılması gerekmektedir. Çünkü bu yıl DERK hesaplaması bu rakamları da içermektedir. Bu yüzden bu tutarların Brüt Diğer Teknik Gelir Ve Reasürör Payı Hesaplarına aktarılarak DERK'in tamamının iptal edilmesi gerekmektedir. Söz konusu işleme yönelik iptal kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

351 DEVAM EDEN RİSKLER KARŞILIĞI	12.940.405	
604.02 BRÜT DİĞER TEKNİK GELİRLER REASÜRÖR PAYI	1.853.281	
604.01 BRÜT DİĞER TEKNİK GELİRLER		12.940.405
172 DERK REASÜRÖR PAYI		1.853.281

Standarta göre yapılan borç yeterlilik testi sonuçları pozitif çıkmasından ötürü DERK ayrılmasına gerek yoktur. Ama Türkiye'deki yasal mevzuata göre yapılan hesaplamalar sonucunda 2013 yılı sonu itibariyle KPK'nın yetersiz kaldığı tespit edilmiş ve bu nedenle DERK ayrılmıştır. Dolayısıyla ayrılan toplam DERK tutarı dönem kâr/zararına prim geliri olarak aktarılmamıştır. Ve bunun sonucunda bu tutar dönemin kâr/zararına aktarılmadığından dönemin kurumlar vergisine yansımamıştır. Tablo 49'da bilançonun 21 no'lu dipnotuna bakıldığında Devam Eden Riskler Karşılığı için 2013 sonu itibariyle 28.692.245 TL (Toplam DERK- Toplam DERK Reasürans Payı) Toplam Geçici fark ve bunun %20'si kadar da (5.738.449 TL) ertelenmiş vergi varlığı hesaplanmıştır. 2013 yılı itibariyle TFRS 4'e göre yapılan Borç Yeterlilik Testi sonucuna göre DERK ayrılmasına gerek olmadığından DERK tutarı iptal edilmiştir.

Tablo 63: 2013 Yılı BYT Öncesi ve Sonrası Özkaynaklarda Değişim

V- Özsermaye		Bağımsız Denetimden Geçmiş Cari Dönem 31 Aralık 2013 (Düzenlemeler Sonrası)	Bağımsız Denetimden Geçmiş Cari Dönem 31 Aralık 2013 (Düzenlemeler Öncesi)
A- Ödenmiş Sermaye		150.000.000	150.000.000
1- (Nominal) Sermaye		150.000.000	150.000.000
2- Ödenmemiş Sermaye (-)		--	
3- Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları		--	
4- Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-)		--	
5- Tescili Beklenen Sermaye		--	
B- Sermaye Yedekleri		17.793.828	17.793.828
1- Hisse Senedi İhraç Primleri		--	--
2- Hisse Senedi İptal Karları		--	--
3- Sermayeye Eklenecek Satış Karları		--	--
4- Yabancı Para Çevirim Farkları		--	--
5- Diğer Sermaye Yedekleri		17.793.828	17.793.828
C- Kar Yedekleri		257.717.743	257.717.743
1- Yasal Yedekler		4.949.441	4.949.441
2- Statü Yedekleri		--	--
3- Olağanüstü Yedekler		--	--
4- Özel Fonlar (Yedekler)		--	--
5- Finansal Varlıkların Değerlemesi		163.447.389	163.447.389
6- Diğer Kar Yedekleri		89.320.913	89.320.913
D- Geçmiş Yıllar Karları		14.133.781	--
1- Geçmiş Yıllar Karları		14.133.781	--
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)		(37.251.485)	(37.251.485)
1- Geçmiş Yıllar Zararları		(37.251.485)	(37.251.485)
F-Dönem Net Karı		(13.901.166)	(53.691.869)
1- Dönem Net Karı		--	--
2- Dönem Net Zararı (-)		(13.901.166)	(53.691.869)
Özsermaye Toplamı		388.492.701	334.568.217
Özsermaye ve Yükümlülükler Toplamı		1.764.249.252	1.212.682.287

Yasal mevzuat gereği yapılan hesaplamalardan dolayı DERK ayıran şirket bu DERK için aynı zamanda belli bir tutarda ertelenmiş vergi varlığı da yazmıştı. Bu nedenle DERK'in iptaliyle birlikte Ertelenmiş Vergi Varlığı tutarının da düzeltilmesi gerekmektedir. Buna yönelik olarak şu kaydın yapılması gerekmektedir.

684 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI HESABI	5.738.449	
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIKLARI		5.738.449

Tablo 64: 2013 Yılı BYT Sonrası Ertelenmiş Verginin Düzeltilmesi

	DERK Düzeltmesinden Sonra	DERK Düzeltmesinden Önce
I-Diğer Cari Olmayan Varlıklar	17.503.976	23.242.425
1- Efektif Yabancı Para Hesapları	--	--
2- Döviz Hesapları	--	--
3- Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar	--	--
4- Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	--	--
5- Ertelenmiş Vergi Varlıkları	17.503.976	23.242.425
6- Diğer Çeşitli Cari Olmayan Varlıklar	--	--
7- Diğer Cari Olmayan Varlıklar Amortismanı (-)	--	--
8- Diğer Cari Olmayan Varlıklar Karşılığı (-)	--	--
II- Cari Olmayan Varlıklar Toplamı	450.997.412	456.735.861

Dengeleme karşılığı iptali esnasında Ertelenmiş Vergi Varlıkları kalemi revize edilmiş ve bunun sonucunda ertelenmiş vergi varlığı 23.242.425 TL olarak hesaplanmıştı. DERK'in iptal edilmesiyle birlikte Ertelenmiş Vergi Varlıkları 17.503.976 TL olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile birlikte gelir tablosundaki Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabı 4.043.554 TL, Dönem Zararı ise 13.901.166 TL olmuştur. Yapılan tüm düzeltmelerin sonucunda öz kaynakların ve bilançonun durumu ile düzeltme öncesi durum Tablo 63'de mukayeseli olarak gösterilmiştir. Tablo 63 sigorta şirketinin Türkiye'deki mevzuata göre düzenlemiş olduğu finansal tablo ile Türkiye'de henüz uygulanmayan TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartının uygulanması durumunda

ortaya çıkacak farklılıkları ve sonuçlarını göstermektedir. Yasal mevzuata göre hazırlanan tablolara göre şirket 2013 yılı sonu itibariyle 53.691.869 TL zarar açıklamışken, TFRS 4 ile revize edilmiş finansal tabloda 13.901.166 TL zarar olarak hesaplanmıştır. Görüldüğü gibi her iki düzenlemenin ortaya çıkardığı Kar/Zarar sonucu oldukça farklıdır. Yine mevzuata göre şirketin 2013 yılı sonu itibariyle Aktif toplamı 1.212.682.287 TL iken TFRS 4'ün uygulanması halinde aktif büyüklüğü 1.764.249.252 TL olmaktadır. Mevzuat hükümleri doğrultusunda yapılan uygulamalar sonucu şirket varlıkları olduğundan daha düşük seviyede raporlanmıştır.

3.3.2.2. 2014 Yılı İçin Yapılan Düzenlemeler

Borç Yeterlilik Testi için 2013 yılında yapılan işlemler 2014 yılında da yapılacaktır 2014 yılı için yapılacak Borç Yeterlilik Testi için gerekli olan kalemlerin brüt tutarları Tablo 65 de gösterilmiştir.

Şirket 2014 yılı sonu itibariyle brüt 1.113.107.029 TL prim geliri elde etmiş, 703.230.048 TL tazminat ödemesi gerçekleştirmiş ya da gerçekleştireceği için karşılık ayırmış ve şirketin prim geliri elde edebilmesi için toplam 177.249.794 TL faaliyet giderine (yönetim masrafları) katlanmıştır. Şirketin 2014 yılı sonu itibariyle hesaplanan tazminat oranı, gider oranı ve bileşik oran Tablo 66'de gösterilmiştir.

Tablo 65: 2014 Yılı Borç Yeterlilik Testi Veri Seti

	Veriler	Tutarlar
A	Dönem Sonu Kazanılmış Primler	1.113.107.029,00 TL
B	KPK	605.607.636,00 TL
C	Ertelenmiş Üretim Gideri	78.478.762,00 TL
D	Cari yıl içinde ödenen tazminatlar	595.834.102,00 TL
E	RBNS de Değişim	134.338.561,00 TL
F	IBNR da değişim	(26.942.615,00) TL
G=D+E+F	Ödenen Toplam Tazminatlar	703.230.048,00 TL
H	Yönetim masrafları	177.249.794,00 TL

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 66: 2014 Yılı Borç Yeterlilik Testi Oranları

I=G/A	Tazminat Oranı	63,18%
J=H/A	Gider Oranı	15,92%
K=I+J	Bileşik Oran	79,10%

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

2014 yılı sonu itibariyle yapılan Borç Yeterlilik Testi sonucunda Tablo 66'da görüleceği üzere birleşik oran 2013 yılındakine benzer şekilde %100'den düşük çıkmıştır. Bu nedenle şirketin 2014 yılı sonu itibariyle ayırmış olduğu KPK tutarının yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

XYZ Sigorta A.Ş.'nin 2014 yılı verilerinden hazırlanan tabloya göre 2014 yılı sonu itibariyle net 527.128.874 TL KPK tutarı ayrılmışken gelecek dönemde beklenen yükümlülüklerin tutarı 479.042.267,96 TL olarak belirlenmiştir. Yılsonu itibariyle 48.086.606,04 TL pozitif KPK hesaplanmıştır. 2013 yılı için yapılan açıklamalarda da ifade edildiği üzere söz konusu tutarın pozitif çıkması DERK ayrılmasına gerek olmadığını göstermektedir. Bu nedenle 2014 yılı için de DERK ayrılması söz konusu olmayacaktır.

Tablo 67: 2014 Yılı Borç Yeterlilik Testi Sonucu

L=B-C	Dönem sonu itibariyle Yükümlülükler	527.128.874,00 TL
M=K*B	Dönem sonu itibariyle Gelecek dönemde beklenen yükümlülükler	479.042.267,96 TL
N=L-M	Sonuç (FARK)	48.086.606,04 TL
DERK	(Sonuç Negatif çıkmışsa)	-

Kaynak: Tablo yazar tarafından Tablo 65 ve Tablo 66'daki değerler dikkate alınarak düzenlenmiştir.

2014 yılında şirket tarafından yayınlanan 17 numaralı dipnota göre şirket Hazine Müsteşarlığı yönetmeliği gereği KPK tutarını yetersiz olarak hesaplamış ve ilave olarak 14.664.855 TL daha DERK ayırmıştır. Bu tutarın 2.077.672 TL'lik kısmı Reasürans şirketine ait pay olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak 2014 yılında 12.587.183 TL net DERK ayırmıştır.

Devam Eden Riskler Karşılığı Hesabı, gelir tablosunda cari yıl değişimi ile gösterilmekte buna paralel olarak bilançonun ilgili hesaplarında artış veya azalış olmaktadır. 2013 yılı sonu itibariyle şirket dipnotlarında görünen brüt DERK tutarı 89.888.702 TL, DERK Reasürans Payı ise 61.196.457 TL'dir. 2014 yılı için şirket tarafından hesaplanan DERK tutarı brüt 14.664.855 TL, DERK Reasürans Payı ise

2.077.672 TL olarak 17 no'lu dipnotlarda gözükmektedir. Hazine Müsteşarlığı yönetmelikleri gereğince düzenlenen Devam Eden Riskler Karşılığı 2014 yılında, 2013 yılına göre brütte 75.225.847 TL, Reasürör payı ise 59.118.785 TL azalmıştır. Karşılığın geçmiş yıla göre azalış göstermesi gelir tablosunda gelir etkisi yaratırken bilançoda da karşılık tutarını azaltmaktadır. Yılısonu itibariyle TFRS 4'e göre yapılan test sonucunda bu karşılığın ayrılmaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle söz konusu tutarların iptal edilmesi gerekmektedir. 2013 yılında bir önceki yıla göre DERK tutarında artış olduğu için ayrılan fazla tutar iptal edilerek cari yılın gelirlerine aktarılmıştır. 2014 yılı itibariyle de geçen yıl (2013) ayrılmış olan DERK'in büyük bir kısmı hali hazırda şirket tarafından iptal edilmiş durumdadır. Gelir tablosunu ve bilançoyu revize edebilmek için şirket tarafından iptal edilen DERK tutarları tekrar ilgili hesaplara eklenerek 2013 yılı sonundaki haline getirilecek, mevcut açık hesaplar da karşılıklı çalıştırılarak aradaki fark "Geçmiş Yıl Zararları Hesabı" ile mahsup edilerek kapatılacaktır. Söz konusu işlemlere yönelik olarak yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır. Böylece 2013 yılında iptal edilerek cari dönemin zararına etki eden DERK iptali, böylelikle 2014 finansal tablolarında da geçmiş yıl zararları olarak gösterilecektir.

602.01 DERK'NDA DEĞİŞİM	75.225.847	
172 DERK REASÜRÖR PAYI	59.118.785	
351 DEVAM EDEN RİSKLER KARŞILIĞI		75.225.874
602.02 DERK DEĞİŞİMİNDE REASÜRÖR PAYI		59.118.785

Aşağıda yapılan kayıt ile geçmiş yıldan kalan DERK ve DERK Re payları iptal edilmiş, aradaki farksa geçmiş yıl zararlarına aktarılmıştır:

351 DEVAM EDEN RİSKLER KARŞILIĞI	75.225.874	
172 DERK REASÜRÖR PAYI		59.118.785
591 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI(-)		28.692.245

Devam Eden Riskler Karşılığı ve DERK RE payları 2013 yılı sonundaki tutarlarıyla 2013 yılı bilançosunda bulunmaktadır. 2013 yılı sonunda söz konusu tutarlar mahsup edilerek dönem kar/ zararına aktarılarak DERK iptal edilmişti. Finansal tabloları tutarlı hale getirmek için 2014 yılında da 2014 yılında yapılmış olan DERK kayıtları revize edilerek 2013 yılı sonundaki tutarlarına getirilmiştir. Yine 2013 yılında olduğu gibi söz konusu tutarlar karşılıklı mahsup edilerek kapatılmış ve aradaki fark Geçmiş Yıl Zararları Hesabına aktarılmıştır. Çünkü geçen yılın finansal tabloları yeniden düzenlenirken aynı meblağ geçen yıl işletmenin dönem kâr/zararına yazılmıştı. Özkaynak sınıfının aktarım öncesi ve sonrasındaki durumu mukayeseli olarak Tablo 69' da gösterilmiştir. 2014 yılı itibariyle şirketin bilanço ve gelir tablosu DERK iptal edilerek yeniden düzenlenmiştir. Önceki kısımlarda da bahsedildiği üzere sigorta şirketleri prim gelirlerinin belirli bir kısmını DERK ayırmak suretiyle şirkette tutmaktadırlar. Şirketin DERK ayırmaması halinde ise prim geliri üzerinden devlete vergi ödemesi yapması gerekmektedir. TMS 12 Gelir Vergisi Standardına göre, gelir yazılmayarak bilançoda tutulan primler için şirketin Ertelenmiş Vergi Varlığı ayırması gerekmektedir. Bu nedenle 2014 yılı için ayrılan DERK'in % 20'si oranında yani 2.517.437 TL (12.587.183 TL * %20) Ertelenmiş Vergi Varlığı ayrılmıştır. DERK iptal edilirken, DERK ile ilişkili diğer kalemlerin de iptal edilmesi gerekmektedir. İptal işlemine ilişkin olarak yapılacak kayıt şöyle olacaktır:

684 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI HESABI	2.517.437	
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIKLARI		2.517.437

Yapılan kayıt neticesinde ertelenmiş verginin bilançodaki durumu Tablo 68'de olduğu gibi gerçekleşmiştir. Ertelenmiş vergi 16.876.599 TL'den 14.359.162 TL'ye gerilemiştir.

Tablo 68: 2014 Yılı BYT Sonrası Ertelenmiş Verginin Düzeltilmesi

	DERK Düzeltilmesinden Sonra	DERK Düzeltilmesinden Önce
I-Diğer Cari Olmayan Varlıklar	14.359.162	16.876.599
1- Efektif Yabancı Para Hesapları	--	--
2- Döviz Hesapları	--	--
3- Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar	--	--
4- Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	--	--
5- Ertelenmiş Vergi Varlıkları	14.359.162	16.876.599
6- Diğer Çeşitli Cari Olmayan Varlıklar	--	--
7- Diğer Cari Olmayan Varlıklar Amortismanı (-)	--	--
8- Diğer Cari Olmayan Varlıklar Karşılığı (-)	--	--
II- Cari Olmayan Varlıklar Toplamı	509.907.594	512.425.031

Tablo 69’da şirketin 2014 yılı kârının Dengeleme Karşılığının iptali ile 18.622.499 TL azaldığı, Geçmiş Yıllar Zararlarının ise 28.692.245 TL azalmış olduğu görülmektedir. Sonuç olarak 2014 yılı kârının TMS’lere göre ayrılmasına gerek olmayan bir karşılığı geçmiş yıla göre 16.000.000 TL daha düşük tutarda ayırmasından kaynaklandığı görülmektedir. Bu karşılık için ayrılan ertelenmiş vergi varlığı da hesaba katıldığında şirketin azalan karının sebepleri açıkça görülmektedir. Yapılan bu düzenleme ile Özkaynak toplamı 430.734.480 TL’den 440.804.226 TL’ye yükselmiş, Geçmiş Yıl Zararları ise 65.711.115 TL’den 37.010.870 TL’ye düşmüştür.

Tablo 69: 2014 Yılı İtibariyle DERK Karşılığı İptali Öncesi ve Sonrası

	DERK iptali Sonrası	DERK iptali Öncesi
A- Ödenmiş Sermaye	150.000.000	150.000.000
1- Nominal Sermaye	150.000.000	150.000.000
2- Ödenmemiş Sermaye (-)	-	-
3- Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	-	-
4- Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-)	-	-
5- Tescili Beklenen Sermaye	-	-
B- Sermaye Yedekleri	17.793.828	17.793.828
1- Hisse Senedi İhraç Primleri	-	-
2- Hisse Senedi İptal Karları	-	-
3- Sermayeye Eklenecek Satış Karları	-	-
4- Yabancı Para Çevirim Farkları	-	-
5- Diğer Sermaye Yedekleri	17.793.828	17.793.828
C- Kar Yedekleri	295.123.939	295.123.939
1- Yasal Yedekler	4.949.441	4.949.441
2- Statü Yedekleri	-	-
3- Olağanüstü Yedekler	-	-
4- Özel Fonlar (Yedekler)	-	-
5- Finansal Varlıkların Değerlemesi	186.842.726	186.842.726
6- Diğer Kar Yedekleri	103.331.772	103.331.772
D- Geçmiş Yıllar Karları	0	0
1- Geçmiş Yıllar Karları	-	-
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)	(37.018.870)	(65.711.115)
1- Geçmiş Yıllar Zararları	(37.010.870)	(65.711.115)
F-Dönem Net Karı	14.905.329	33.527.828
1- Dönem Net Karı	14.876.589	33.499.088
2- Dönem Net Zararı (-)	-	-
3-Dağıtım Konu Olmayan Dönem Karı	28.740	28.740
Özsermaye Toplamı	440.804.226	430.734.480
Özsermaye ve Yükümlülükler Toplamı	1.976.778.338	1.966.708.584

TFRS 4 ve yasal mevzuat arasında bu denli yüksek fark çıkmasına karşın bu farkın temelinde fazla farklılık bulunmamaktadır. Türkiye’de bulunan sigorta şirketleri TMS 1 ve TFRS 4 dışında kalan standartları 2008 yılından beri uygulamaktadır. Hazine Müsteşarlığı yalnızca TMS 1 ve TFRS 4’ün uygulanmasına izin vermemektedir. TFRS 4’ün uygulanmamasından dolayı sigorta şirketleri tam anlamıyla TFRS’lere uygun finansal tablo hazırlayamamaktadırlar. Çalışmanın bu kısmında sigorta şirketlerinin TFRS 4 standartını uygulamaları durumunda mevcut yasal düzenlemeye nazaran ortaya çıkacak farklılıklar irdelenmiştir.

3.3.3. Ulusal ve Uluslararası Standartlar Arasındaki Farklılıkların Değerlendirilmesi

Buraya kadar yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartı ile Hazine Müsteşarlığı yönetmeliklerinin uygulanması sonucunda finansal tablolarda ortaya çıkan farklılıklar dört başlıkta toplanabilmektedir.

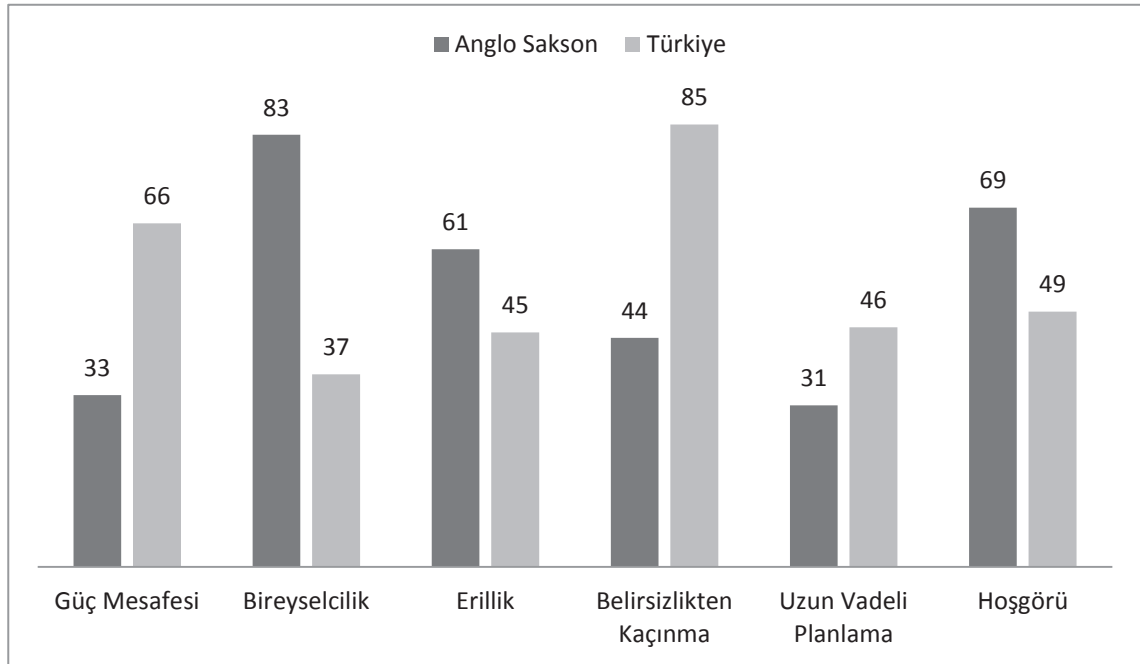
- 1) TFRS 4, karşılıkların bilançoda brüt tutarları ile raporlanmasını zorunlu tutmaktadır. Oysaki Hazine Müsteşarlığı yönetmelikleri gereğince netleştirme yöntemi uygulanarak karşılıkların bilançoda net değerleri ile raporlanması söz konusudur.
- 2) TFRS 4 sigorta şirketlerinin Dengeleme Karşılığı ayırmasını yasaklarken Hazine Müsteşarlığı Dengeleme Karşılığı ayrılmasını zorunlu kılmaktadır.
- 3) TFRS 4 şirketlerin borçlarını ödeyebilme gücünün test edilmesine yönelik olarak Borç Yeterlilik Testi yapılmasını öngörmektedir. Hazine Müsteşarlığı ise sigorta şirketlerine Devam Eden Riskler Karşılığı ayırmalarını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca DERK özü itibarıyla Borç Yeterlilik Testine benzese de bazı farklılıklar söz konusudur. Örneğin ulusal uygulama yönetim giderleri ile ertelenmiş üretim giderlerini hesaba katmamaktadır. Ulusal uygulama ayrıca net tutarlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. TFRS 4 ise brüt tutarlar üzerinden ve yönetim giderleri ile ertelenmiş üretim giderlerinin de hesaba katılmasını gerektirmektedir.
- 4) TMS 18 Hasılat Standartında yalnızca şirketin teminat verdiği hasılatların gelir olarak yazılabileceği, teminat verilmeyen durumlarda ise sadece acente faaliyetleri dolayısıyla elde edilen komisyonların hasılat olarak yazılabileceği

ifade edilmektedir. Hazine Müsteşarlığı ise DASK,TMTB ve SGK için kesilen primlerde acente faaliyetlerini de hasılat olarak dikkate almaktadır.

Söz konusu dört temel farklılığın sigorta şirketlerinin kar/zarar durumlarında ve bilanço büyüklüğünde meydana getirdiği farkların dikkate değer düzeyde olduğu XYZ Sigorta A.Ş.'nin 2013 yılı ve 2014 yılı için yapılan değerlendirmelerinden de anlaşılmaktadır. TFRS 4'e göre yapılan uygulama sonuçlarıyla karşılaştırıldığında Mevzuat hükümlerince yapılan uygulama sonucunda şirketlerin yüksek tutarda karşılık ayırdığı ve bunun da şirketlerin zararlarını arttırdığı, ayrıca bilançolarının aktif toplamalarının da olması gerekenden düşük değerler ile raporlandığı görülmektedir.

Mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılan uygulama sonuçları incelediğinde Kar/Zararda oluşan zararın büyük kısmını ayrılan karşılıkların oluşturduğu görülmektedir. Önceki kısımlarda da detaylı şekilde açıklandığı üzere Mevzuat gereğince Dengeleme Karşılığı adı altında ayrılan karşılık ile şirketlerin elde ettikleri prim gelirinin bir kısmını deprem olma riskine karşılık olarak ayırma mecburiyeti getirmiştir. Bu nedenle şirketler elde ettikleri gelirin bir bölümünü bilançoda ihtiyari akçe olarak raporlamasından, gelirin olduğundan daha düşük raporlanması sonucunu doğurmaktadır. Yine şirketler KPK'nın yetersiz kalması halinde mevzuat gereğince DERK ayırmak zorunda kalmaktadırlar. Ayrıca bu karşılığın branş bazında yapılıyor olması TFRS 4'te yapılan Borç Yeterlilik Testine göre Mevzuatın aşırı ihtiyatlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle XYZ Sigorta A.Ş. için 2013 yılında Mevzuata göre yapılan hesaplamalar sonucunda KPK'nın yetersiz kaldığı ortaya çıkmış, bu nedenle net olarak 28.692.245 TL DERK ayırmıştır. TFRS 4'e göre yapılan Borç Yeterlilik Testi sonucunda ise KPK'nın yeterli olduğu ve 35.439.604,64 TL kadar borcundan fazla KPK ayırdığı sonucuna ulaşılmıştır. 2014 yılında da 12.587.183 TL net DERK ayrılmışken TFRS 4'e göre yapılan BYT'ye göre 48.086.606,04 TL fazla KPK ayrıldığı hesaplanmıştır. İki durumda da TFRS 4'e göre ayrılmaması gereken bir tutar karşılık olarak ayrılmıştır. Sonuç olarak Hazine Müsteşarlığının karşılıklar konusundaki bu aşırı ihtiyatlı tutumundan dolayı sigorta şirketlerinin prim gelirlerinin büyük bir kısmını gelir olarak yazamadığı ve bunun sonucunda finansal tabloların şirketin gerçek durumunu göstermekten uzak olduğu söylenebilir.

Hazine Müsteşarlığı ve sigorta şirketlerinin aşırı ihtiyatlı olması, ülkenin geçmişte yaşamış olduğu ekonomik kriz ve depremlere ve ülkenin kültürel yapısına bağlanabilir. Geert Hofstede'nin ülkelerin kültürel özellikleri ile ilgili olarak 1988 yılında yapmış olduğu ve belirli aralıklar ile güncellediği çalışmasından yola çıkıldığında Türkiye'nin geçmiş tecrübelerinin de etkisiyle riskten kaçınan, aşırı ihtiyatlı bir kültüre sahip olduğu söylenebilir. Uluslararası Muhasebe Standartlarının doğduğu yer olan Anglo Sakson kültür grubu ise Türkiye'nin aksine riskten kaçınmayan bir kültür yapısına sahiptir. Nitekim iki ülkenin kültürel farklılıkları Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Hofstede'in Kültür Boyutlarına Göre Anglo-Sakson² Ülkeler ve Türkiye'nin Durumu

Kaynak: <http://geert-hofstede.com/countries.html> . Erişim Tarihi: 24.02.2015.

Şekilden de anlaşılacağı üzere Türkiye riskten kaçınmayı seven, bireysellikten ziyade toplumsal olarak hareket eden ve güç mesafesi olarak yüksek bir kültürel yapıya sahiptir. Güç mesafesinin yüksek olması kamu otoritesinin şirketler ve bireyler üzerinde etkisinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Nitekim Türkiye'de var olan pek çok

² Anglo-Sakson kültür grubuna ait ülkelerin Hofstede tarafından hazır olarak verilmiş bir veri eti bulunmamaktadır. Bu yüzden Anglo-Sakson kültür grubuna ait puanlar, ülkelerin (Avustralya, Kanada, İrlanda, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve ABD) Hofstede tarafından hazırlanan kültür puanlarının ortalamaları alınarak hazırlanmıştır.

düzenleme kamu otoritesi tarafından hazırlanıp yine yasama yetkisi ile bireylere ve şirketlere uygulanmaktadır. İngiltere ise riskten fazlaca kaçınmayan, bireyselliğin ön planda olduğu ve güç mesafesinin az olduğu bir kültürel yapıya sahiptir. Kültürel farklılıkların söz konusu olması da dolaylı olarak da olsa hazırlanan finansal tablolarda ülke uygulamaları arasında farklılıklar oluşmasına neden olmaktadır. Örneğin; Türkiye’de finansal tablolar vergi kaygısıyla hazırlanırken, TFRS’lerin hazırlanış amacı yatırımcılara ve kreditorlere doğru bilgi sunabilmektir. Ayrıca karşılık ayrılmasındaki aşırı ihtiyatta buradan kaynaklanmaktadır. Hazine müsteşarlığı sigorta şirketlerinin geçmişte yaşanan durumların (ekonomik kriz veya büyük yıkıma neden olan depremler) tekrardan yaşanması halinde şirketlerin zora düşmesi ya da iflasını önlemek için yüksek tutarda karşılık ayrılmasını zorunlu kılmaktadır. Buna karşın TFRS’lerin nihai amacı şirketin o anki gerçek durumunu görmek olduğundan aşırı ihtiyatlı yaklaşımlara sahip değildir. Söz konusu nedenlerden dolayı Mevzuata göre hazırlanan finansal tablolar ile TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardına göre hazırlanan finansal tablolar arasında büyük farklılıklar söz konusu olmaktadır.

3.4. Reasürans Varlıklarının Değer Düşüklüğü

Hazine Müsteşarlığının DERK hesaplanması ile ilgili yapmış olduğu düzenlemelerde *DERK Beklenen Net Hasar Prim Oranı*: Gerçekleşmiş Hasarlar/ Kazanılmış Prim formülü ile bulunurken formülde kullanılan tutarların tamamı net tutarları (Brüt Tutarlar- Reasürans Payları) üzerinden hesaplamaya dahil edilmektedir. Literatüre TFRS 4 ile giren borç yeterlilik testi hesaplaması ise tüm hesaplamaları brüt değerler üzerinden yapmaktadır. Zira TFRS 4’ün 20. Maddesine göre reasürans varlıkları Borç Yeterlilik Testine değil Değer Düşüklüğü Testine tabi tutulmalıdır. Bu yüzden Sigortacılık Teknik Karşılıkları Reasürör Payları değer düşüklüğü testine tabi tutulacaktır. TMSK, TMS 36’da bulunan değer düşüklüğü modelini sigorta işletmelerine uygulatması halinde sigorta şirketleri reasürans varlıklarının büyük bir kısmını değiştirmek zorunda kalacaktır. UMSK, reasürans varlıklarının değer düşüklüğünde TMS 39 (2011 sonrası için TFRS 9) içinde bulunan “*gerçekleşen zarar modelini*” örnek olarak değer düşüklüğü testinin yapılmasının TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri standartının birinci bölümü için en doğru yol olacağına kanaat getirmiştir (Ernst&Young, 2010: 3227). TFRS 4 için reasürans varlıkları değer düşüklüğü adına

kurul tarafından alınan karar doğrultusunda Bölüm 1 için değer düşüklüğü testi kredi riski (reasürans sözleşme kapsamında doğan anlaşmazlıklar yüzünden geri ödeme alamama gibi) üzerine odaklanmalıdır ve direkt olarak sigorta yükümlülüklerinin ölçümünden kaynaklanan durumları göz ardı etmelidir (International Actuarial Association, 2007: 9). Bu yüzden standartın 20. Maddesine göre sadece iki durumun söz konusu olması halinde sedan işletme reasürans varlıklarının defter değerini düşürür ve bu değer düşüklüğünü kar/zararda muhasebeleştirir. Değer düşüklüğü uygulamak için gerekli olan iki durum aşağıda verilmiştir.

- Reasürans varlığın ilk muhasebeleştirilmesinden sonra ortaya çıkan bir durumun sonucunda, sedan işletmenin, sözleşmeye göre ilgili varlığa ilişkin tutarların tamamını alamayabileceğine dair objektif bir kanıtın bulunması ve,
- Bu durumun, sedan işletmenin reasürörden tahsil edeceği tutarlar üzerinde güvenilir şekilde ölçülebilen bir etkisinin olması, gerekmektedir.

Bu şartların gerçekleşmesi durumunda sigorta şirketi değer düşüklüğü hesaplayacak ve hesapladığı tutarı değer düşüklüğü olarak Kâr/ Zararda muhasebeleştirilecektir. TMS 39 finansal varlıkların değer düşüklüğünün varlığının tespitine yönelik olarak çeşitli göstergeler belirlemiştir. Bunlardan bazıları; taahhütte bulunanın belirgin bir finansal zorluğa düşmüş olması, sözleşmenin ihlali, reasürans varlığına dair faiz veya anapara ödemelerinin aksaması örnek olarak gösterilebilir. TFRS 4 reasürans varlıklarının değer düşüklüğü ile ilgili herhangi bir gösterge belirtmemiştir. Bu nedenle değer düşüklüğünün tespitinde TMS 39'da yer alan göstergeler dikkate alınabilir (Ernst&Young, 2010: 3227).

TMS 39'da belirtilen durumlara göre Reasürans Varlıklara değer düşüklüğü uygulamak için aşağıdaki durumlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Sözleşmeden kaynaklanan ödemelerin ya da diğer şartların yerine getirilmemiş olması,
- Reasürans şirketinin iflasını ilan etmek üzere olması ya da finansal olarak yeniden düzenlemeler içine girmesi dolayısıyla sözleşmelere bağlı nakit akışlarında azalışlara neden olması,
- Kredi derecelendirme kuruluşunun reasürans şirketinin kredi notunu düşürmesi,

- Reasürans şirketinin yeni işler almayı bırakması,
- Finansal durumunun kötüleşmesi,
- Reasürans şirketinin yerel ya da ulusal ekonomik koşullara paralel olarak ödemelerini aksatması.

Söz konusu durumlardan birinin ya da bir kaçının meydana gelmesi durumunda ancak bu durum(lar) süreklilik arz etmeyecekse ya da şirketin nakit akışlarını bozmuyorsa, bu durumda değer düşüklüğü ayırmaya gerek yoktur (International Actuarial Association, 2007: 12).

XYZ Sigorta A.Ş. için durum değerlendirildiğinde 2013 yılı sonu itibariyle 17 numaralı dipnot açıklamalarından da görüleceği üzere şirket reasürörlerinden olan hasar ve muallak hasar reasürans payları için tahkime gidilmesi sonucunda reasürans varlıklarının 11.353.479 TL'lik kısmı şüpheli hale gelmiş ve şirket bu tutar için karşılık ayırmıştır. Ancak TMS 39'a göre değerlendirildiğinde bu tutar özü itibariyle bir karşılık değil değer düşüklüğüdür. Zira şirketin söz konusu durumu standartta belirtilen iki şartı da sağlamaktadır. Durumun yargıya intikal ettirilmesi objektif bir kanıt bulunduğunun göstergesi olmakla birlikte şüpheli hale gelen tutar da güvenilir bir şekilde ölçülebilmektedir. Bu nedenle şirket bu tutarı değer düşüklüğü olarak gösterebilir. Nitekim değer düşüklüğü ayrıldığında şirketin reasürans varlıkları 11.353.479 TL azalmış olacaktır.

Şirketin ayırdığı karşılık tutarı hâlihazırda bilançonun pasifinde sigortacılık teknik karşılıklarının içinde raporlanmaktadır. TMS 39'a göre değer düşüklüğü olarak nitelendirilen bu tutar reasürans varlıklarıyla ilgili değer düşüklüğü olduğu için pasifte değil aktifte reasürans varlıkları kısmında düzenleyici hesap olarak yer almalıdır. Bu nedenle 17 nolu hesap grubunda "Reasürans Varlıkları Değer Düşüklüğü Hesabı (-)" açılmalı ve Sigorta Teknik Karşılıklarında bulunan tutar bu hesaba aktarılmalıdır. Söz konusu aktarıma ilişkin kayıt şöyle olacaktır:

359 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR –BRÜT	11.353.479	
179 REASÜRANS VARLIKLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ(-)		11.353.479

Bu kayıt sonucunda 17 nolu hesap grubunun görünümü Tablo 70 aracılığıyla sunulmuştur.

Tablo 70: 2013 Yılı Teknik Karşılıklar Reasürör Payı Reasürans Varlıklarına Değer Düşüklüğünün Son Durumu

	Düzeltilme Sonrası	Düzeltilme Öncesi
F-Teknik Karşılıklar Reasürör Payı	540.216.360	551.569.839
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı	274.232.956	274.232.956
2- Devam Eden Riskler Karşılığı Reasürör Payı	0	0
3- Matematik Karşılıklar Reasürör Payı		
4- Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı	277.336.883	277.336.883
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı Reasürör Payı		
6- Diğer Teknik Karşılıklar Reasürör Payı		
7-Reasürans Varlıkları Değer Düşüklüğü (-)	(11.353.479)	0

Standart TMS 39 aynı zamanda değer düşüklüğü olarak ayrılan tutarın gelir tablosunda değer düşüklüğü olarak gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Türkiye'deki uygulamada bu tutar gelir tablosunda "Diğer Teknik Karşılıklarda Değişim Hesabı"nda izlenmektedir. Standartta da belirtildiği gibi bu tutarın gelir tablosunda değer düşüklüğü olarak gösterilmesi gelir tablosunun daha doğru görünmesini sağlayacaktır. Bu düzenleme sonrasında düzenlenecek gelir tablosunun Kar/Zarar durumu mevcut duruma göre değişiklik arz etmeyecektir. Söz konusu düzenlemeye ilişkin olarak yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

680.03 REASÜRANS VARLIKLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ	11.353.479	
613 DİĞER TEKNİK KARŞILIKLARDA DEĞİŞİM		11.353.479

Bu düzenleme sonrasında gelir tablosunda meydana gelen değişim Tablo 71'deki gibi olacaktır. İlgili hesap grubu tablodaki gibi bir görünüőe sahip olmuştur.

Tablo 71: 2013 Yılı İtibariyle Gelir Tablosunda Reasürans Varlıkları Değer Düşüklüğü

M- Diğer Faaliyetlerden ve Olağandışı Faaliyetlerden Gelir ve Karlar ile Gider ve Zararlar		(41.002.693)
1- Karşılıklar Hesabı		(33.031.783)
2- Reeskont Hesabı		(1.150.059)
3- Reasürans varlıkları değer düşüklüğü		(11.353.476)
4- Özellikli Sigortalar Hesabı		--
5- Enflasyon Düzeltmesi Hesabı		--
6- Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabı		4.043.554
7- Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü Gideri		--
8- Diğer Gelir ve Karlar		1.196.382
9- Diğer Gider ve Zararlar		(707.311)
10- Önceki Yıl Gelir ve Karları		--
11- Önceki Yıl Gider ve Zararları		--

2014 yılı Şirket dipnotlarına göre değer düşüklüğü ayrılmasını gerektirecek herhangi bir durum olmadığından 2014 yılı için bu konuda herhangi bir düzenleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

3.5. TFRS'ye Göre Hazırlanması Gereken Finansal Tablolar ve Şekil Şartları

Türkiye'de faaliyette bulunan sigorta Şirketleri günümüz itibariyle muhasebe işlemlerinde Sigortacılık Hesap Planını (SHP) uygulamak durumundadırlar. SHP, 30 Aralık 2004 yılı ve 25686 sayılı Resmi Gazete ile ilan edilmiş ve 01 Ocak 2005 itibariyle yürürlüğe girmiştir. Bu hesap planının amacı sigorta Şirketlerinin muhasebe uygulamalarında tek düzeni sağlayarak tüm sigorta Şirketlerinin aynı standartlara göre finansal tablolar hazırlamalarını sağlamaktır. SHP ile ayrıca karşılaştırılabilir, denetimi kolay, herkes tarafından anlaşılacak bir sistem ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sigorta Şirketleri 2005 tarihine kadar 26 Aralık 1992 yıl ve 21477 Sayılı Resmi Gazete ile yayımlanan 01 Ocak 1994 tarihi ile yürürlüğe giren "1 Sıra No' lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine" uygun finansal tablolar hazırlamaktaydı. Tebliğ, genel

olarak tüm şirketlerin uygulamasına yönelik olarak hazırlanmış olduğundan sigorta şirketlerinin ihtiyacı için yetersiz kalmaktaydı. Bu nedenle 2005 yılı itibariyle Avrupa Birliği direktifleri ve şirketlerin ve finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlanmış olan ve yalnızca sigorta şirketlerince kullanılacak olan sigortacılık hesap planı uygulamaya konulmuştur (Özkan, 2007:13-14). Söz konusu hesap planı 2005 yılından beri kullanılmaktadır.

Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğin 5. Maddesinde hesap sınıfları tanımlanmıştır. Hesap sınıfları Tablo 72'de gösterilmiştir.

Tablo 72: Sigortacılık Hesap Planı Hesap Sınıfları

SINIF KODU	HESAP SINIFLARI
1	CARİ VARLIKLAR
2	CARİ OLMAYAN VARLIKLAR
3	KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
4	UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
5	ÖZSERMAYE
6	GELİR TABLOSU HESAPLARI
7	HAYAT DIŞI BRANŞLARI TEKNİK KISIM GELİR TABLOSU
8	-
9	NAZİM HESAPLAR

Kaynak: Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, madde 5

Hesap sınıfları bilanço sınıfları açısından 1 Sıra no'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde bulunan hesap sınıflarıyla benzerdir. 6 ve 7 no'lu hesap sınıfları ise gelir tablosu hesaplarını oluşturmaktadır. Teknik kısımlar yıl içinde 7 no'lu hesap sınıfındaki ilgili hesaba aktarılırlar, yılsonunda ise 6 no'lu gelir tablosunda bulunan ilgili hesaba aktarılırlar. Tebliğin 8. Maddesinde yer verilen hesap planı ise; hesap grupları, hesaplar ve alt hesapları kapsayacak şekilde sunulmuştur. Yani SHP'de kullanılacak tüm hesaplar alt hesabına kadar planlanmış, alt hesap açma konusunda kullanıcılara herhangi bir esneklik sağlanmamıştır.

03 Haziran 2007 tarih ve 26552 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 18. Maddesinde finansal tabloların Hazine Müsteşarlığı tarafından istenen özelliklere göre hazırlanması gerektiği ifade edilmektedir. Hazine Müsteşarlığı 5684 no'lu Kanunun verdiği yetkiyi kullanarak finansal raporların

hazırlanmasına yönelik kuralları içeren 14 Temmuz 2007 tarih ve 26582 sayılı Resmi Gazete ile “*Sigorta ve Reasürans Şirketleri İle Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik*” yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğin 01 Ocak 2008 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesiyle birlikte 01 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 31 Aralık 2004 tarihli ve 25687 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği yürürlükten kalkmıştır.

Yönetmeliğin 4. Maddesi sigorta şirketlerinin finansal tablolarını 2008 yılından itibaren Türkiye Muhasebe Standartlarına göre hazırlamaları gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle sigorta şirketleri 2008 yılı itibarıyla TMS/TFRS’lere uygun finansal tablolar hazırlamaya başlamıştır. Yönetmeliğin 4. maddesinin 2. Bendinde “*Sigorta sözleşmelerine, bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve konsolide finansal tablolar, kamuya açıklanacak finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotların düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar Müsteşarlıkça çıkarılacak tebliğler ile belirlenir*” ifadesi yer almaktadır. Bu maddeye göre sigorta şirketleri, TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu, TMS 28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar ve TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartlarından muaf tutulmuşlardır. Yönetmeliğin 17. Maddesinde yer verilen “*Şirketler tarafından uygulanacak sigortacılık tekdüzen hesap planı ve izahnamesi Müsteşarlıkça düzenlenir*” ifadesi gereği sigorta şirketleri TMS/TFRS’leri uygulamasına rağmen yayınlanan yönetmelik ile yürürlükten kalkmış olan 2005 tarihli hesap planı ve izahnamesinin kullanılmasına devam edilmiştir. Bu nedenle sigorta şirketleri TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu Standartı uygulamasından muaf tutulmuştur. Aynı yönetmeliğe göre, TMS’ler ile Hazine Müsteşarlığı uygulamaları arasında farklılıklar olması durumunda ise Hazine Müsteşarlığının Genelge ve Tebliğleri geçerli olacaktır. (TMS) 1: Finansal Tabloların Sunuluşu Standartının amacı, işletmenin genel amaçlı finansal tablolarının önceki dönemin finansal tablolarıyla ve diğer işletmelerin finansal tablolarıyla karşılaştırılmasına olanak verecek biçimde sunulması için gerekli olan temel unsurları Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyumlu olarak açıklamaktır (TMS, md.1). TMS 1, Hazine Müsteşarlığının aksine finansal tablo hazırlayacak olanlara belli bir hesap sınıfı ya da hesap planı kullanma şartı sunmamaktadır. Finansal tabloları hazırlama görevini şirketlere bırakmakta, yalnızca tablolarda sunulması gereken asgari hesap gruplarını ve

bu konuda dikkat edilmesi gereken kriterleri açıklamaktadır. Örneğin standartın 54. Maddesi bilançoda yer alması gereken asgari hesap gruplarını içermektedir. Standart hesapların hangi sırada veya biçimde raporlanacağı konusunda herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Ancak eğer finansal tabloların kısa ve uzun vade ayırımına uygun olarak raporlanması söz konusu olursa Standart ertelenmiş vergi varlıklarının kısa vadeli olarak sınıflandırılmasına izin vermemektedir (TMS 1, md.56). Vade ayırımı içinse Standardın 60. maddesinde *“Bir işletme, likidite temeline dayalı sunumun daha güvenilir ve yararlı bilgi sağladığı durumlar hariç, dönen ve duran varlıklarını ve kısa ve uzun vadeli borçlarını 66–76. Paragraflar uyarınca finansal durum tablosunda (bilançoda) ayrı ayrı sınıflandırarak sunacaktır. Bu istisna uygulandığında, işletme bütün varlık ve borçlarını likidite sırasıyla sunar”* denilmektedir. İstisnai durumlar haricinde işletmelerin finansal tablolarında hesap kalemlerini dönen varlık-duran varlık ile kısa vadeli yabancı kaynak-uzun vadeli yabancı kaynak olarak ayırarak raporlamaları gerektiği belirtilmiştir. Standart istisnai olarak 63. Maddede mali işletmeler için *“açıkça belirlenebilen bir faaliyet döngüsü içinde mal ve hizmet sunumunda bulunmadıklarında, varlıkların ve borçların kısa ve uzun vadeli olarak sunulması yerine, likiditeye göre artan veya azalan sırada sunulması daha güvenilir ve tutarlı bilgiler sağlar”* demektedir.

3.5.1. Bilançonun Yeniden Düzenlenmesi

Sigorta şirketleri de yapısı itibarıyla bu istisnai duruma uymaktadırlar. Zira sigorta şirketleri belirli bir üretim ve satış döngüsüne sahip değildirler. Ayrıca sigorta şirketlerinde giderlerin gelirlere daha sonra belirsiz bir tarihte gerçekleşmesi söz konusudur. Bu nedenle TMS 1'e göre sigorta şirketleri bilançosunu Kısa/Uzun vade ayırımı yapabileceği gibi varlıkları, likiditesi yüksek olandan likiditesi düşük olana doğru ya da likiditesi düşük olandan likiditesi yüksek olana doğru raporlama yapma hakkı bulunmaktadır. Yurt dışındaki şirketlerin finansal tabloları incelendiğinde bu kurala uygun hareket ettikleri ve sigorta şirketlerinin finansal tablolarını likiditesi en düşük varlıktan (Şerefiye) likiditesi en yüksek olana (Nakit ve Benzerleri) doğru sıraladığı görülmektedir. Kaynakları ise varlıklara paralel şekilde yine likiditesi en düşük olan kaynaktan (Özkaynaklar) likiditesi en kısa sürede ödenecek olan kaynaklara doğru (kısa vadeli yabancı kaynaklar) düzenledikleri görülmektedir. En az likitten en

çok likide doğru finansal tablolar hazırlanabileceği gibi bunun tam tersi şekilde olmak üzere finansal tablolarını düzenleyen şirketler de bulunmaktadır. Şirketlerin finansal tablolarını likiditesi düşük olandan likiditesi yüksek olana doğru sıralaması genel merkezlerinin bulunduğu ülkenin muhasebe sistemi sonucu ortaya çıkmaktadır. Örneğin; AXA Sigorta, Fransa menşeli bir şirket olmakla birlikte bu şirket finansal tablolarını Fransa'da bulunan muhasebe genel kurallarına göre oluşturmaktadır. Fransa da genel kabul görmüş muhasebe sistemi ise finansal tabloların en az likitten en likide doğru hazırlanma prensibini içermektedir. Bu yüzden AXA sigorta finansal tablolarını en az likitten en likide doğru sıralamaktadır. Bunlarla ilgili örnekler tablolarda gösterilmiştir. Şirketlerin söz konusu duruma uygun şekilde düzenlenmiş finansal tabloları Tablo 73, Tablo 74, Tablo 75 ve Tablo 76 aracılığıyla sunulmuştur. Tablolarda verilen örneklerde görüldüğü üzere sigorta şirketleri genel merkezin bağlı bulunduğu ülkenin muhasebe kurallarına göre finansal tablolarını oluşturmaktadırlar.

Tablo 73: AXA Insurance 2014 yılı Konsolide Finansal Durum Tablosu Varlık Kısmı

(Milyon Euro)	31.12.2014	31.12.2013 Yeniden Düzenlenmiş	1 Ocak 2013 Yeniden Düzenlenmiş
Şerefiye	16,053	14,819	15,754
Satın alınmış işlerden elde edilen kazançlar	2,297	2,382	2,685
Ertelenmiş Üretim Giderleri	21,119	19,345	19,042
Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	3,149	3,159	3,349
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	42,618	39,705	40,830
Gayri menkul Yatırımları	18,610	17,479	17,019
Finansal Yatırımlar	480,959	426,310	441,573
Sözleşmeden kaynaklanan finansal risklerden sağlanan varlıklar	181,082	162,186	147,162
Sigorta Aktivitelerinden Gelen Yatırımlar	680,651	605,976	605,754
Bankacılık ya da diğer işlere yatırımlar	39,535	35,790	33,298
Özkaynak yöntemi ile değerlendirilen yatırımlar	1,842	1,428	1,347
Yatırım ve Sigorta Sözleşmelerinin Reasürör payları	18,895	17,808	10,620
Maddi Duran Varlıklar	1,322	1,259	1,457
Ertelenmiş Sigortaya Katılım Varlıkları	-	-	4
Ertelenmiş Vergi Varlıkları	1,406	2,240	3,054
Diğer Varlıklar	2,728	3,499	4,516
Doğrudan Sigorta sözleşmesinden ve Reasürans hareketlerinde elde edilen tutarlar	14,688	14,096	14,926
Reasürans Faaliyetlerinden Kaynaklanan Alacaklar	871	710	745
Alacaklar ve Cari Vergiler	1,511	1,885	1,885
Diğer Alacaklar	13,501	12,926	15,315
Alacaklar	30,570	29,617	32,841
Satılmak için elde tutulan varlıklar	1,181	164	181
Nakit ve Benzerleri	22,048	21,455	30,375
TOPLAM VARLIKLAR	840,069	755,441	759,762

Kaynak: http://www.axa.com/lib/en/uploads/anr/group/2014/AXA_Reference_Document_2014.pdf

Erişim Tarihi:07.04.2015.

Tablo 74: AXA Insurance 2014 yılı Konsolide Finansal Durum Tablosu Kaynak Kısmı

(Milyon Euro)	31.12.2014	31.12.2013 Yeniden Düzenlenmiş	01.01.2013 Yeniden Düzenlenmiş
Sermaye Ve Nominal Değeri Aşan Sermaye	26,610	26,199	25,549
Yedekler Ve Yabancı Para Çeviri Yedekleri	33,585	22,242	28,058
Net Konsolide Gelir, Ana Ortaklık	5,024	4,482	n/a
Özkaynak- Ana Ortaklık	65,219	52,923	53,606
Azınlık Payları	2,815	2,520	2,371
Toplam Özkaynaklar	68,034	55,444	55,977
Sermaye Benzeri Borçlar	7,146	7,986	7,317
İhraç Edilmiş Finansal Ürünlerden Borçlar	1,586	1,568	2,514
Kredi Kuruluşlarına Olan Finansal Borçlar	-	853	831
Finansal Borçlar	8,733	10,407	10,662
Sigorta Sözleşmelerinde Doğan Yükümlülükler	371,474	348,334	362,292
Finansal Risk Bazlı Sigortalar Tarafından Doğan Sigorta Sözleşmelerinden Yükümlülükler	142,042	125,593	113,921
Sigorta Sözleşmelerinden Toplam Yükümlülükler	513,516	473,928	476,213
İsteğe Bağlı Katılım Özelliği Olan Yatırım Sözleşmelerinde Doğan Yükümlülükler	33,669	33,850	36,350
İsteğe Bağlı Katılım Özelliği Olmayan Yatırım Sözleşmelerinde Doğan Yükümlülükler	481	99	151
İsteğe Bağlı Katılım Özelliği Olan Yükümlülükler Ve Finansal Risk Bazlı Sigortalardan Doğan Yükümlülükler	35,246	32,682	29,983
Yatırım Sözleşmelerinden Toplam Yükümlülükler	73,449	70,874	70,664
Kazanılmamış Gelirler Ve Kazanılmamış Ödeme Yedekleri	3,037	2,999	2,897
Sigortalıların Katılımından Ya Da Diğer Zorunluluklardan Ortaya Çıkan Yükümlülükler	48,491	26,271	31,357
Sigorta Ve Yatırım Sözleşmeleriyle Alakalı Türev Ürünler	(2,837)	(1,086)	(2,053)
Sigorta Ve Yatırım Sözleşmelerinde Yükümlülükler	635,656	572,985	579,079
Bankacılık Faaliyetlerinden Doğan Yükümlülükler	37,402	35,375	33,495
Risk Ve Ödemeler İçin Ayrılan Karşılıklar	12,656	10,393	11,951
Ertelenmiş Vergi Yükümlülükleri	5,741	4,223	5,170
Konsolide Yatırım Paylarında Bulunan Azınlık Payları	10,241	7,795	4,005
Banka Ya Da Çıkarılmış Diğer Borç Kağıtları Dışında Kalan Borçlar	1,993	2,550	3,123
Doğrudan Sigorta Ya Da Reasürans Faaliyetlerinde Ortaya Çıkan Ödemeler	8,831	8,305	8,937
Reasürans Faaliyetlerinden Ortaya Çıkan Ödemeler	12,538	12,225	5,350
Ödemeler – Mevcut Vergi	1,616	968	1,170
Kira Sözleşmesi İle Bağlantılı Yatırım Sözleşmelerinde Ortaya Çıkan Yan Borçlar	21,331	20,909	24,397
Diğer Ödemeler	14,352	13,862	16,446
Ödemeler	70,902	66,615	63,428
Satışa Hazır Bekleyen Yükümlülükler	946	-	-
Toplam Öz kaynaklar Ve Yükümlülükler	840,069	755,441	759,762

Kaynak : http://www.axa.com/lib/en/uploads/anr/group/2014/AXA_Reference_Document_2014.pdf

Erişim Tarihi:07.04.2015.

Tablo 75: ACE European Group Limited 2013 yılı Konsolide Finansal Durum Tablosu Varlık Kısmı

ACE EUROPEAN GROUP LİMİTED 31.12.2013 tarihli BİLANÇO		
	2013 000(Euro)	2012 000(Euro)
VARLIKLAR		
YATIRIMLAR		
DİĞER FİNANSAL YATIRIMLAR	2,762,165	2,780,940
FİNANSAL TÜREV ÜRÜNLER	2,044	2,213
SEDAN İŞLEMLERİNDEN BİRİKİMLER	32	-
	2,764,241	2,783,153
TEKNİK KARŞILIKLAR REASÜRÖR PAYI		
KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI	345,875	336,751
MUALLAK TAZMİNAT KARŞILIĞI	2.001,698	2,031,664
	2,347,573	2,368,415
ALACAKLAR-BİR YIL İÇİNDE ÖDENECEK TUTARLAR		
POLİÇELER NEDENİYLE TAHSİL EDİLECEK ALACAK TUTARI	39,708	32,990
ACENTELERDEN OLAN ALACAKLAR	367,983	365,015
REASÜRANS FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	191,453	238,986
DİĞER ALACAKLAR	84,072	110,505
	683,216	746,496
DİĞER VARLIKLAR		
MADDİ DURAN VARLIKLAR	3,409	4,182
KASA ve BANKA	39,211	40,772
	42,620	44,954
ÖN ÖDEMELER VE GELİR TAHAKKUKLARI		
TAHAKKUK ETMİŞ FAİZ VE KİRA GELİRLER	35,993	37,969
ERTELENMİŞ ÜRETİM GİDERLERİ	122,388	110,202

Kaynak: <http://www.acegroup.com/eu-en/assets/aegl-latest-financial-statements.pdf> . Erişim Tarihi: 07.04.2015.

Tablo 76: ACE European Group Limited 2013 yılı Konsolide Finansal Durum Tablosu Kaynak Kısmı

	2013 000(Euro)	2012 000(Euro)
YÜKÜMLÜLÜKLER		
SERMAYE VE YEDEKLER		
SERMAYE	544,741	544,741
KAR ve ZARAR	357,854	376,246
BİRLEŞME YEDEKLERİ	25 563	25,653
TOPLAM ÖZKAYNAK	928,248	946,640
TEKNİK KARŞILIKLAR		
KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI	763,622	742,857
MUALLAK TAZMİNAT KARŞILIĞI	3,692,554	3,689,453
	4,550,270	4,521,013
REASÜRANS ŞİRKETLERİNDEN ALINMIŞ DEPOZİTOLAR	3,102	2,938
BORÇLAR- BİR YIL İÇİNDE ÖDENECEK		
DİREKT SİGORTA SÖZLEŞMELERİNDEN BORÇLAR	23,530	21,936
BANKA KREDİLERİ	98.991	107,276
VERGİ VE SGK DAHİL DİĞER BORÇLAR	148,696	193,766
DİĞER FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER	1,104	573
TAHAKKUK EDEN VE ERTELENEN GELİRLER		
REASÜRANS FAALİYETLERİNDEN ERTELENMİŞ ÜRETİM GİDERLERİ	58,499	54,937
DİĞER ERTELENMİŞ VE TAHAKKUK EDEN GİDERLER	35,425	41,515
	93,324	96,452
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	6,058,137	6,140,274
EMEKLİLİK YÜKÜMLÜLÜKLERİ	6,070	6,559
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	6,064,207	6,146,833

Kaynak: <http://www.acegroup.com/eu-en/assets/aegl-latest-financial-statements.pdf> . Erişim Tarihi: 07.04.2015.

Yukarıdaki tablolarda verilen örneklerden görüleceği üzere, sigorta şirketleri finansal tablolarını genel merkezin bağlı bulunduğu ülkenin muhasebe kurallarına göre düzenlemektedirler.

Pricewaterhouse Coopers (PWC) , Ernst&Young(E&Y) gibi muhasebe ve denetim üzerine tüm dünyada faaliyet gösteren uluslararası şirketlerin sigorta şirketleri ile ilgili hazırlamış oldukları örnek finansal tablolar yukarıda verilen örneklerle benzerdir.

Belçika menşeli 5. Büyük Denetim ve Muhasebe şirketi olan BDO şirketinin Kanada’da faaliyet gösteren iştiraki BDO Kanada’nın yayınlamış olduğu örnek bilançoda ise Varlık ve Kaynakların finansal tabloda likiditesi en yüksek olandan likiditesi en düşük olana doğru sıralanarak gösterilmiştir. BDO Kanada şirketinin örnek sigorta şirketi finansal durum tablosu Tablo 77’ de gösterilmiştir.

Tablo 77: BDO Denetim ve Muhasebe Şirketi Sigorta Şirketleri İçin Örnek Finansal Durum Tablosu

UMS1.54	VARLIKLAR	2013	2012
	YATIRIMLAR	XXXX	XXXXX
	YATIRIMLARDAN TAHAKKUK EDEN GELİRLER	XXXX	XXXX
	REASÜRÖRLERDEN ALACAKLAR (NOTE 6)	XXXXX	XXXXX
	SİGORTALILARDAN ALACAKLAR	XXXXX	XXXX
UFRS 4.37	MUALLAK TAZMİNAT KARŞILIĞI REASÜRÖR PAYI	XXXXX	XXXXX
UFRS 4.37	ERTELENMİŞ SİGORTA İŞLEM GİDERLERİ	XXXXX	XXXXX
	TESİS MAKİNA ve CİHAZLAR(NOTE 5)	XXXXX	XXXXX
	DİĞER VARLIKLAR	XXXXXX	XXXXXX
		XXXX	XXXXXXXX
UMS 1.54-56	YÜKÜMLÜLÜKLER	XXXXX	XXXXX
	BORÇLAR VE TAHAKKUK EDEN YÜKÜMLÜLÜKLER	XXXX	XXXX
	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	XXXX	XXXX
UFRS 4.37	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI	XXXX	XXXX
UFRS 4.37	MUALLAK TAZMİNAT KARŞILIĞI	XXXX	XXXX
UFRS 4.37	DİĞER KARŞILIKLAR	XXXX	XXXX
UMS 1.78	KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	XXXX	XXXX
UMS 1.78	ERTELENMÜŞ ÜRETİM GİDERLERİ	XXXX	XXXX

Kaynak: BDO LTD. <http://www.bdo.ca/en/Library/Services/assurance-and-accounting/Documents/SFS/Sample-Mutual-Insurance-Company-Illustrative-IFRS-Financial-Statements.pdf> . Erişim Tarihi: 31.03.2015

Görüldüğü gibi TMS 1'in 63. Maddesi finansal tablolarındaki bilgilerin sunumu konusunda şirketlere esneklik sağlamış olup, şirketlerin finansal tablolarını oluşturma konusunda şirketleri özgür bırakmıştır (TMS 1 md.63).

Türkiye'de muhasebe uygulamalarında da varlık ve kaynaklar bilançoda likiditesi en yüksek olandan en düşük olana doğru sıralanmaktadır. Bilançolar 1 yıldan kısa vadede likide dönüşebilecek (dönen varlıklar) ya da ödenecek borçlar (kısa vadeli yükümlülükler) ile başlayıp 1 yıldan uzun süre elde tutulacak varlıklar (duran varlıklar) ya da ödenecek uzun vadeli borçlar ve öz kaynaklar ile bitirilmektedir. Bu nedenle yurt dışındaki örneklerin de şirketlerin menşesine göre finansal tabloları hazırladığını göz önüne alarak sigorta şirketlerinin finansal durum tablolarını Türkiye uygulamasını göz önüne alarak hazırlaması uygun olacaktır. Önceki kısımlarda da bahsedildiği üzere TMS 1'in 54 ila- 56. Maddeleri finansal durum tablosunda yer alması gereken asgari hesap gruplarını açıklamıştır. Bu açıklamalar çerçevesinde TMS 1'e göre şirketin finansal durum tablosu Tablo 78 ve Tablo 79'daki gibi olacaktır.

Tablo 78: 2013 Yılı TMS 1'e Uygun Finansal Durum Tablosu Aktif Tarafı

VARLIKLAR	
Dönen Varlıklar	
Nakit ve Nakit Benzerleri	262.045.017,00
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	12.218.197,00
Sigorta Alacakları ve Diğer Alacaklar	412.925.436,00
İlişkili Taraflardan alacaklar	27.682,00
Teknik Karşılıklar Reasürans Varlıkları	540.216.363,00
Ertelenmiş Üretim Giderleri	70.154.696,00
Ertelenmiş Giderler	1.783.181,00
Diğer Cari Varlıklar	2.527.792,00
Dönen Varlıklar Toplamı	1.301.898.364,00
Duran Varlıklar	
Sigorta Alacakları ve Diğer Alacaklar	137.512,00
İlişkili taraflara olan yatırımlar	218.267.352,00
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	82.767.120,00
Gayrimenkuller ve Cihazlar	117.855.494,00
Maddi Olmayan Varlıklar	14.465.958,00
Ertelenmiş Vergi Varlığı	17.503.976,00
Duran Varlıklar Toplamı	450.997.412,00
VARLIK TOPLAMI	1.752.895.776,00

Tablo 79: 2013 Yılı TMS 1'e Uygun Finansal Durum Tablosu Kaynak Tarafı

KAYNAKLAR	
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	
Sigorta Borçları ve Diğer Borçlar	163.743.249,00
Diğer Finansal Borçlar	396.783,00
Sigorta Sözleşmesinden Doğan Karşılıklar	1.121.470.673,00
Ödenecek Vergi Yükümlülükleri	14.584.045,00
Ertelenmiş Komisyon Gelirleri	52.380.925,00
Diğer Kısa Vadeli Borçlar	2.241.199,00
KVYK TOPLAM	1.354.816.874,00
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	
Diğer Borçlar	1.367.953,00
Diğer Karşılıklar	8.218.248,00
UVYK TOPLAM	9.586.201,00
ÖZKAYNAKLAR	
Çıkarılmış sermaye	108.525.000,00
Ek sermaye yedekleri	12.873.834,56
Dağıtılmamış kârlar	0,00
Yeniden Değerleme rezervleri	118.254.185,94
Diğer Kar yedekleri	68.204.601,12
Toplam sıradan özkaynak	307.857.621,62
Diğer özkaynak araçları(Geçmiş yıl zararları)	-26.783.152,45
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar	281.074.469,17
Azınlık Payları Tutarı	107.418.231,83
Toplam Özkaynaklar	388.492.701,00
KAYNAKLAR TOPLAMI	1.752.895.776,00

TMS 1 standartına göre asgari koşullara göre hazırlanan finansal durum tablosunun aktif tarafı Tablo 78’de pasif tarafı da Tablo 79’da gösterilmiştir. Standartın 56. maddesi ertelenmiş vergi varlıklarının duran varlıklar grubunda sınıflandırılması gerektiğini belirtmiştir. Çünkü ertelenmiş vergi varlıkları bir yıldan uzun süre boyunca bilanço da bekletilecek gelecek dönemlerde ortaya çıkacak vergi varlığını ifade etmektedir. Bu yüzden dönen varlıklar hesap sınıfında raporlanmamalıdır. Standartın 54. maddesi q bendi ise özkaynaklarda azınlık payları (kontrol gücü olmayan) ile ana ortaklığın çıkarmış olduğu ve kontrolünde olan tutarların finansal durum tablosunda ayrı gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir. TMS 1 54. maddesi kontrol gücü olmayan hisselerin ana ortaklık ile ayrı ayrı gösterilmesi gerektiği yukarıda açıklanmıştır. Uygulama çerçevesinde XYZ Sigorta A.Ş.’nin finansal tablolarının bu maddeye uyumu yapılmıştır. Şirket tarafından yayınlanan 15 numaralı dipnotta şirketin ortaklık yapısı açıklanmıştır. Bu dipnota göre şirketin ana ortaklarına ait ve kontrol gücü bulunan hisse oranı % 72,35’dir. Şirket özkaynaklarının % 27,65’i ise *azınlık payı* adı verilen kontrol gücü olmayan hissesenedi sahiplerinin paylarını ifade etmektedir. Türkiye uygulamasında özkaynakların gösteriminde azınlık payları ile ana ortaklığa ait paylar ayrı ayrı gösterilmemekte, şirketin tüm özkaynakları toplam tutarları ile gösterilmektedir. TMS 1’e göre hazırlanacak finansal durum tablolarında bu tutarların ayrı ayrı gösterilmesi gerekmektedir.

Şirketin 2013 yılı sonu itibariyle TFRS’ye göre yeniden düzenlenmiş özkaynakları toplamı 388.492.701 TL olarak hesaplanmıştır. TMS 1 gereğince Tablo 79’da gösterilen 388.492.701 TL özkaynak toplamı azınlık oranını ifade eden % 27,65 ile çarpılarak azınlık payları tutarı hesaplanmış ve özkaynaklarda ayrıca gösterilmiştir. Aynı uygulama ana ortaklığa ait hisse payı üzerinden de yapılacaktır. Ancak ana ortaklıkta toplam bazda gösterilmesi yerine kalem bazında detaylı bir şekilde gösterilecektir. Buna yönelik olarak özkaynakların toplam tutarı da % 72,35 ile çarpılarak özkaynaklarda hesap bazında ayrı ayrı raporlanmaktadır. Şirketin sermaye tutarı 150.000.000 TL olmasına rağmen bilançoda 108.525.000 TL olarak gösterilmektedir. Bu tutar toplam sermayenin ana ortaklığa ait sermaye payı ile çarpılması sonucunda elde edilmiştir.

TMS 1 standartının 81. ila 105. maddeleri işletmelerin gelir tablolarının ne şekilde hazırlanması gerektiğine ilişkin bilgileri içermektedir. Standartta Gelir Tablosu yerine Kapsamlı Gelir Tablosu ifadesi kullanılmakta olup, bilançoda olduğu gibi Kapsamlı Gelir Tablosunda da ana ortaklık sahiplerine ait dönem kâr/zararının ya da kapsamlı gelirin, kontrol gücü olmayan azınlık payları ile ayrı ayrı raporlanması gerekmektedir. Ayrıca Standartın 82. Maddesinde; hasılat, finansman maliyetleri, durdurulan faaliyetler, vergi gideri gibi kalemlerin gelir tablosunda mutlaka yer alması gereken kalemler olduğu ifade edilmiştir (TMS 1 md.82). Ayrıca Standart, şirketlere klasik gelir tablosunun yanında diğer kapsamlı gelirlerini de kapsamlı gelir tablosunun sonunda ya da ayrı bir tablo oluşturarak gösterme zorunluluğu getirmektedir. Bu kısımda işletmenin normal faaliyet dönemi içinde bilançoda raporlaması sonucunda gelir tablosuna yansıtılmayan gelir ve gider kalemleri izlenmektedir. Kapsamlı Gelir Tablosu ile ilgili olarak da Finansal Durum Tablosunda olduğu gibi ülkeler ve şirketler arasında farklılıklar olmaktadır. Tablo 73 ve Tablo 74 incelendiğinde AXA sigortanın 2014 yılı sonu gelir tablosu ve kapsamlı gelir tablosu adında iki farklı tablo hazırlamak suretiyle kapsamlı gelir kısmı için ayrı bir finansal tablo oluşturma seçeneğini kullandığı görülmektedir.

Kapsamlı gelir kısmının raporlanması esnasında standardın 82A maddesi kapsamlı gelirleri iki şekilde gruplandırılması gerektiğini bildirmiştir. Bu grupların isimleri “sonradan kâr veya zararda yeniden sınıflandırılmayacaklar” ve “belirli koşullar karşılandığında, sonradan kâr veya zararda yeniden sınıflandırılacaklar” olarak belirlenmiştir.

Standart ayrıca başka bir standart aksini beyan etmediği sürece cari dönemin finansal tablolarının bir önceki dönem finansal tablolar ile birlikte sunulması gerektiğini ifade etmektedir. Böylece şirketler finansal bilgilerini yıllara göre karşılaştırmalı olarak sunarlar (TMS 1 md.38). Söz konusu maddeden anlaşılacağı üzere şirketlerin en az iki dönemin finansal tablosunu karşılaştırmalı olarak raporlaması gerekmektedir. Şirketin geçmiş yıllarda yayınladığı finansal tablolarında köklü değişikliklerin ortaya çıkabileceği bazı durumlarda şirketler üçüncü bir dönemi daha raporlarına ekleyebilirler (TMS 1, md.38D).

XYZ Sigorta A.Ş.'nin 2013 yılı revize edilen ilk yıl olduğundan 2012 yılı finansal tabloları ile birlikte konulması karşılaştırılabilir bir durum olmayacağı için şirketin Tablo 78 ve Tablo 79 da yalnızca 2013 yılına ait bilgiler gösterilmiştir. 2013 yılı revize edildikten sonra 2014 yılı da revize edildiği için hali hazırda iki yılın 2014 yılında hazırlanan tabloların 2013 yılı bilgilerini de içermesi mümkün hale gelmiş olmaktadır. Böylece şirketin 2014 yılına ilişkin finansal tablolarının Standartın 38. maddesine uygunluğu sağlanmış olmaktadır.

Tablo 80: 2014 Yılı TMS 1 ve TFRS 4 ile Uyumlu Finansal Durum Tablosu Aktif Kısmı

	31.12.2014	31.12.2013
Dönen Varlıklar		
Nakit Ve Nakit Benzerleri	357.162.344,00	262.045.017,00
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	6.963.853,00	12.218.197,00
Sigorta Alacakları ve Diğer Alacaklar	414.658.992,00	412.925.436,00
İlişkili Taraflardan Alacaklar	8.434,00	27.682,00
Teknik Karşılıklar Reasürans Varlıkları	598.776.780,00	540.216.363,00
Ertelenmiş Üretim Giderleri	78.478.762,00	70.154.696,00
Ertelenmiş Giderler	6.128.116,00	1.783.181,00
Diğer Cari Varlıklar	4.693.455,00	2.527.792,00
Dönen Varlıklar Toplam	1.466.870.736,00	1.301.898.364,00
Duran Varlıklar		
Sigorta Alacakları ve Diğer Alacaklar	148.244,00	137.512,00
İlişkili Taraflara Olan Yatırımlar	251.596.571,00	218.267.352,00
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	92.035.000,00	82.767.120,00
Gayrimenkuller ve Cihazlar	137.245.348,00	117.855.494,00
Maddi Olmayan Varlıklar	14.523.269,00	14.465.958,00
Ertelenmiş Vergi Varlığı	14.359.162,00	17.503.976,00
Duran Varlıklar Toplam	509.907.594,00	450.997.412,00
Varlık Toplamı	1.976.778.330,00	1.752.895.776,00

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

TMS 1'in karşılaştırma imkânı sağlayan en az iki tane finansal tablonun birlikte sunulması Hazine müsteşarlığının belirlemiş olduğu finansal tablolarda da hali hazırda uygulanmaktadır. Cari yıl ve bir önceki yılın finansal tabloları karşılaştırmaya müsait bir şekilde şirketler tarafından yayınlanmaktadır.

XYZ Sigorta A.Ş.'nin Mevzuata göre hazırlanmış 2013 yılı bilançosunda dönen varlık toplamı 754.156.413 TL, 2014 yılı bilançosunda dönen varlık toplamı 845.056.380 TL'dir. TMS 1 ve TFRS 4 hükümlerine göre hazırlanan finansal tablolarda önceki kısımlarda yapılan düzeltmeler sonrasında 2013 yılı dönen varlık toplamı 1.301.898.364 TL'ye, 2014 yılı dönen varlık toplamı da 1.466.870.736 TL'ye çıkmıştır. Cari ve önceki yılda Varlık ve Dönen Varlık toplamında meydana gelen artışın bu denli yüksek düzeyde oluşu TFRS 4'ün Teknik Karşılıkların netleştirilmesine izin vermemesinden dolayı karşılıkların bilançonun pasif tarafında brüt tutarları ile reasüransa devredilen tutarların ise dönen varlıklar içerisinde raporlanmasından kaynaklanmaktadır.

Şirket tarafından yayınlanan finansal tablolarda 2013 yılı duran varlık toplamı 458.525.874 TL, 2014 yılı duran varlık toplamı ise 515.621.435 TL olarak görülmektedir. Standartlar doğrultusunda yeniden hazırlanan finansal tablolarda 2013 yılı duran varlık toplamı 450.997.412 TL, 2014 yılı duran varlık toplamı ise 509.907.594 TL olarak raporlanmıştır. Mevzuata göre düzenlenmiş tablolarla standartlara göre yeniden düzenlenmiş tablolar arasındaki farkın nedeni ertelenmiş vergi varlığının yeniden düzenlenmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Ayrıca standartlar gereğince ertelenmiş vergi varlığı bilançoda duran varlık sınıfında ayrı bir kalem olarak gösterilmiştir ve yatırım amaçlı gayrimenkuller diğer gayrimenkullerden ayrı olarak raporlanmıştır.

Sonuç olarak Hazine Müsteşarlığının finansal tabloları ile TMS 1 ve TFRS 4 standartlarını da kapsayan düzenlemeler ışığında düzenlenen finansal tablolar karşılaştırıldığında şirketin aktif büyüklüğünün düzenlemeler sonrasında 2014 yılı için % 45,27 (2014 standartlara göre aktif büyüklüğü: 1.976.778.330 TL, 2014 hazine müsteşarlığı yönetmeliklerine göre: 1.360.677.815 TL'dir) oranında arttığı görülmektedir. 2013 yılı için ise %44,54 (2014 standartlara göre aktif büyüklüğü: 1.752.895.776 TL, 2014 hazine müsteşarlığı yönetmeliklerine göre: 1.212.682.287 TL) oranında arttığı görülmektedir.

Tablo 81: 2014 Yılı TMS 1 ve TFRS 4 ile Uyumlu Finansal Durum Tablosu Pasif Kısmı

	31.12.2014	31.12.2013
<i>Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar</i>		
Sigorta Borçları ve Diğer Borçlar	183.119.975,00	163.743.249,00
Diğer Finansal Borçlar	1.764.071,00	396.783,00
Sigorta Sözleşmesinden Doğan Karşılıklar	1.267.589.012,00	1.121.470.673,00
Ödenecek Vergi Yükümlülükleri	14.832.765,00	14.584.045,00
Ertelenmiş Komisyon Gelirleri	54.462.225,00	52.380.925,00
Diğer Kısa Vadeli Borçlar	3.057.774,00	2.241.199,00
KVYK TOPLAM	1.524.825.822,00	1.354.816.874,00
<i>Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar</i>		
Diğer Finansal Borçlar	434.866,00	0,00
Diğer Borçlar	1.578.472,00	1.367.953,00
Diğer Karşılıklar	9.134.944,00	8.218.248,00
UVYK TOPLAM	11.148.282,00	9.586.201,00
<i>Öz Kaynaklar</i>		
Ödenmiş Sermaye	108.525.000,00	108.525.000,00
Ek sermaye yedekleri	12.873.834,56	12.873.834,56
Dağıtılmamış kârlar	0,00	0,00
Yeniden Değerleme rezervleri	135.180.712,26	118.254.185,94
Diğer Kar yedekleri	78.341.457,61	68.204.601,12
Dönem Kar/Zararı	10.784.005,53	(10.057.493,60)
Toplam Sıradan Öz kaynak	345.705.009,96	297.800.128,02
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	(26.783.152,45)	(16.725.658,84)
-Ana Ortaklık Toplam Özkaynaklar	318.921.857,51	281.074.469,17
-Kontrol Dışı Olan Toplam Tutar	121.882.368,49	107.418.231,83
Toplam Özkaynaklar	440.804.226,00	388.492.701,00
KAYNAKLAR TOPLAMI	1.976.778.330,00	1.752.895.776,00

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şirket tarafından yayınlanan 2013 yılı bilançosunda Kısa Vadeli Borçlar 857.366.405 TL, 2014 yılı bilançosunda 948.370.998 TL olarak görünmektedir. Standartlara uygun olarak düzenlenen 2013 yılı bilançosunda Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar 1.354.816.874 TL, 2014 yılı bilançosunda ise 1.524.825.822 TL olarak görünmektedir. Görüldüğü gibi düzenleme sonrasında Kısa Vadeli Yabancı Kaynak tutarlarında oldukça yüksek seviyede artış meydana gelmiştir. Bu artışların temel nedeni, dönen varlıklarda olduğu gibi teknik karşılıkların bilançoda net tutarları üzerinden değil brüt tutarları üzerinden raporlanmasından kaynaklanmaktadır. Diğer hesap gruplarında düzenleme öncesine göre farklılık bulunmamaktadır. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklarda meydana gelen değişim incelendiğinde; Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklarda Standartlara göre düzenleme sonucunda 2013 yılı tutarının 20.747.665 TL'den 9.586.201 TL'ye, 2014 yılı tutarının ise 25.803.206 TL'den 11.148.282 TL'ye düştüğü görülmektedir. Uzun vadeli hesap gruplarındaki azalışın temel sebebi ise Diğer Teknik Karşılıklar Hesabında takip edilen Dengeleme Karşılığının TFRS 4 gereğince iptal edilmiş olmasıdır. Özkaynaklar grubunda ise hem içerik hem de tutar bazında değişim meydana gelmiştir. Özkaynaklar, Türkiye'deki uygulamaya göre ortaklık yapısına bakılmaksızın raporlanırken TMS 1'e göre ana ortaklık payı ve azınlık payı olarak ayrı ayrı raporlanmıştır. Bu nedenle öz kaynaklar ana ortaklık (72,35%) ve azınlık payları (%27,65) olarak ayrı ayrı raporlanmış, azınlık payları toplam bazda yazılırken, ana ortaklık payları detaylı olarak gösterilmiştir. Özkaynak tutarlarının Standartlara göre düzenlenmesi sonucunda 2013 yılı tutarının 334.568.217 TL'den 388.492.701 TL'ye, 2014 yılı tutarının ise 386.503.611 TL'den 440.804.226 TL'ye çıktığı görülmektedir. Özkaynaklar hesap sınıfı tutarlarındaki değişimin temel sebebi, Standartlara göre yapılan düzenlemelerin gelir tablosundaki tutarları pozitif ya da negatif yönde değiştirmesi ve iptal edilen karşılık tutarlarının özkaynak sınıfında bulunan hesaplara aktarılmış olmasıdır.

Şirketin 2013 ve 2014 yıllarına ilişkin varlık ve kaynaklarının düzenleme öncesi ve sonrası durumları karşılaştırmalı olarak Tablo 82'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde düzenleme öncesi durumda yani mevzuata göre yapılan raporlamada şirketin aktif büyüklüğünün % 45 düzeyinde düşük değerde raporlandığı görülmektedir. Yine Tablo 82 incelendiğinde düzenleme sonrasında şirketin 2013 yılı zarar tutarının düzenleme öncesine göre % 74 oranında daha düşük seviyede raporlandığı, 2014 yılı kârının ise

düzenleme öncesine göre % 11 daha fazla kâr raporladığı görülmektedir. Bu sonuçlar gösteriyor ki, Mevzuat uygulaması şirketin karının düşük gözükmesine sebep olmaktadır. Tablo 82 de, 2014 yılı itibariyle standartlara göre hazırlanan finansal tablonun kâr tutarı yerel uygulamaya göre hazırlanan tabloya göre %11 daha fazla olarak gözükmektedir. 2013 yılında ise tabloya göre aradaki fark daha fazladır. Yerel uygulamalara göre 2013 yılını şirket 53.691.869 TL zarar ile kapatmış gözükürken, aynı finansal tabloların TFRS 4 ve TMS 1 ile yeniden düzenlenmesi durumunda şirketin zararı % 74 azalma göstermektedir. Şirket standartlara göre 2013 yılında sadece 13.901.166 TL zarar etmiştir. Ama ulusal uygulamalardan ötürü zararı 39.790.703 TL daha fazla gözükmektedir. Yani Türkiye'deki uygulamalar şirketleri hem daha az kârlı hem de aktif büyüklüğü olarak daha küçük göstermektedir.

Tablo 82: 2013 ve 2014 Yılları Tez Çalışmasında Yapılan Düzenlemelerin Öncesi ve Sonrası Hesap Sınıflarının Tutar ve Yüzdesele Olarak Karşılaştırılması

Hesap Grubu	31.12.2014 Düzenleme Sonrası Durum	31.12.2014 Düzenleme Öncesi Durum	Fark	Yüzdesele Fark
Dönen Varlıklar	1.466.870.736,00	845.056.380,00	621.814.356,00	74%
Duran Varlıklar	509.907.594,00	515.621.435,00	(5.713.841),00	-1%
Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.524.825.822,00	948.370.998,00	576.454.824,00	61%
Uzun Vadeli Yükümlülükler	11.148.282,00	25.803.206,00	(14.654.924,00)	-57%
Özkaynaklar	440.804.226,00	386.503.611,00	54.300.615,00	14%
Kâr Tutarı	14.905.329,00	13.439.548,00	1.465.781,00	11%
Aktif Toplamı	1.976.778.330,00	1.360.677.815,00	616.100.515,00	45%
Hesap Grubu	31.12.2013 Düzenleme Sonrası Durum	31.12.2013 Düzenleme Öncesi Durum	Fark	Yüzdesele fark
Dönen Varlıklar	1.301.898.364,00	754.156.413,00	547.741.951,00	73%
Duran Varlıklar	450.997.412,00	458.525.874,00	(7.528.462,00)	-2%
Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.524.825.822,00	857.366.405,00	667.459.417,00	78%
Uzun Vadeli Yükümlülükler	9.586.201,00	20.747.665,00	(11.161.464,00)	-54%
Özkaynaklar	388.492.701,00	334.568.217,00	53.924.484,00	16%
Kâr Tutarı	(13.901.166,00)	(53.691.869,00)	(39.790.703,00)	-74%
Aktif Toplamı	1.752.895.776,00	1.212.682.287,00	540.213.489,00	45%

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.5.2. Gelir Tablosunun Yeniden Düzenlenmesi

Gelir tablosunda ise TMS 1 standartına göre gelir kalemlerinin yanı sıra kapsamlı gelirlerinde gösterileceği kapsamlı gelir kısmının gösterilmesi gerekmektedir. Kapsamlı gelir kısmı istenirse ayrı bir tablo olarak istenirse de gelir tablosunun altından devam etme şeklinde iki şekilde hazırlanabilecektir. Kapsamlı gelir kısmında şirketin dönem içinde değer artışları, kur farkları ya da başka nedenlerle elde etmiş olup, öz kaynaklarında tutup kâr/zarara aktarmadığı gelir ve giderleri takip edilmektedir. Bu tutarlar işletmenin cari yılında kazancı olup gelir tablosuna aktarılmadığı için gelir olarak raporlanmamaktadır. Bu tablonun amacı üçüncü kişilere özkaynaklarda tutulan gelirler hakkında da bilgi vermek olup, kapsamlı kâr/zarar üzerinden herhangi bir vergi ya da kâr dağıtım söz konusu değildir. Tek tablo ve iki tablo şeklindeki gelir tablolarına örnekler aşağıdaki Tablo 83, Tablo 84 ve Tablo 85’de gösterilmiştir.

Tablo 83: AXA Sigorta 2014 Yılı Gelir Tablosu

	31.12.2014	31.12.2013 Yeniden düzenlenmiş
Brüt Yazılan Primler	86,267	85,481
Katılım Özelliği Olmayan Yatırım Sözleşmeleri İle Alakalı Ödemeler	327	323
Sigorta Faaliyetlerinden Hasılat	86,595	85,804
Bankacılık Faaliyetlerinden Net Hasılat	559	518
Diğer Faaliyetlerden Hasılat	4,834	4,900
Hasılat	91,988	91,221
Kazanılmamış Primler Karşılığındaki Net Değişim	(298)	(248)
Net Yatırım Gelirleri	16,139	11,666
Gerçeğe Uygun Değer Yöntemiyle Ölçülen Yatırımlardan Kazanılmış Net Kazanç/Kayıplar	1,924	2,410
Gerçeğe Uygun Değer Ölçüm Farkları Kar Zararda Raporlanacak Yatırımlardan Elde Edilen Net Kazanç/Kayıplar	12,325	20,621
Finansal Bazlı Sigortaların Gerçeğe Uygun Değer Ölçüm Farkları Yatırımların Değer Düşüklüğünde Değişim	9,520 (579)	22,180 (744)
Finansal Harcamalar Düşüldükten Sonra Net Yatırımlar	29,810	33,953
Sigorta Faaliyetlerinden Teknik Ödemeler	(93,441)	(96,519)
Verilen Reasürans Sözleşmelerinden Net Sonuçlar	(762)	(1,156)
Banka Faaliyetlerinden Faizler	(106)	(108)
Üretim Giderleri	(9,568)	(9,993)
Alınmış İşlerin Amortisman Değerleri	(228)	(409)
Yönetim Giderleri	(9,227)	(9,624)
Şerefîyelerden Ve Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklarda Değer Düşüklüğü	(118)	(157)
Diğer Gelir Ve Giderler	(338)	(234)
Diğer Operasyonel Gelir Ve Giderler	(113,789)	(118,199)
Vergi Öncesi Operasyonel Gelirler	7,710	6,727
Değer Düşüklüğü Testinden Sonra Yatırımlardan Net Gelirler	(73)	139
Finansal Borçlardan Giderler	(509)	(618)
Operasyonel Faaliyetlerden Vergi Öncesi Kar	7,128	6,249
Gelir Vergisi	(1,792)	(1,462)
Vergi Sonrası Konsolide Net Kar	5,337	4,786
Karın Dağılımı		
Net Kar- Ana Ortaklıklar	5,024	4,482
Net Kar- Azınlık Payları	313	304
Hisse Başına Kazanç	1,95	1,76
Sulandırılmış Hisse Başına Kazanç	1,94	1,75

Kaynak : http://www.axa.com/lib/en/uploads/anr/group/2014/AXA_Reference_Document_2014.pdf .

Erişim Tarihi:07.04.2015

Tablo 84: AXA Sigorta 2014 Yılı Kapsamlı Gelir Tablosu

MİLYON EURO	ARALIK 31, 2014	ARALIK 31,2013
Özkaynakların Gerçeğe Uygun Değer İle Ölçümüyle Alakalı Yedekler	7,131	(2,339)
Döviz Kuru Dönüştürmesi Sonucu Ortaya Çıkan Rezervler	2,625	(2,453)
Gelir Tablosunda Yeniden Sınıflandırılacak Kalemler	9,756	(4,791)
Aktüeryal Kazanç Ve Kayıplar	(1,239)	726
Gelir Tablosunda Yeniden Sınıflandırılmayacak Kalemler	(1,239)	726
Özkaynak Yöntemiyle Muhasebeleştirilmiş Varlıklardan Kazanç Ve Kayıplar	8,517	(4,066)
Net Konsolide Kâr	5,337	4,786
Konsolide Kârın Dağılımı		
Net Konsolide Kâr- Ana Ortaklık	5,024	4,482
Net Konsolide Kâr-Azınlık Payı	313	304
Toplam Kapsamlı Gelir	13,854	721
Kapsamlı Gelirin Dağılımı		
Toplam Kapsamlı Gelir-Ana Ortaklık	13,303	469
Toplam Kapsamlı Gelir-Ana Ortaklık-Azınlık Payları	552	252

Kaynak: : http://www.axa.com/lib/en/uploads/anr/group/2014/AXA_Reference_Document_2014.pdf .
Erişim Tarihi:07.04.2015

Tablo 85: BDO Denetim ve Muhasebe Şirketi Sigorta Şirketleri İçin Örnek Finansal Durum Tablosu

REFERANS		2013	2012
UFRS 4,IG24	YAZILMIŞ PRİMLER		
UMS 1.85	Brüt Yazılan primler	\$ XXXX	XXXX
	Reasürör payı	(XXXX)	(XXX)
	Net yazılmış primler	XXXX	XXX
	Kazanılmamış primlerdeki artış azalış	(XXX)	(XXX)
	Net kazanılmış primler	XXXXX	XXXX
	Hizmet giderleri	(XXXX)	(XXXX)
		XXX	XXXX
UFRS 4.IG24	Tahakkuk eden hasar ödemeleri		
	Brüt talep edilen hasar giderleri	XXXX	XXXX
	Reasürör payı	(XXX)	(XXX)
		XXXX	XXXX
		XXX	XXXX
UMS 1.99	GİDERLER		
	Komisyon Ödemeleri Ve Diğer Üretim Giderleri	XXX	XXXX
	Diğer Faaliyet Ve Yönetim Giderleri	XXX	XXXX
		XXXX	XXXXX
	NET YAZILMIŞ GELİRLER	XXX	XXXX
	YATIRIM VE DİĞER GELİRLER	XXXX	XXXX
	VERGİ ÖNCESİ KAR	XXXX	XXXX
UMS 1.82,	GELİR VERGİSİ KARŞILIĞI	XXXX	XXXX
UMS 12.77	NET KAR	\$ XXX	XXXX
UFRS 7.20	DİĞER KAPSAMLI GELİR		
UMS 1.82A	Satışa Hazır Yatırımlardan Elde kazanılmamış Kazanç Ve Kayıpların Kar Zararda Raporlanan Tutarları	XXXX	XXXX
	Satışa Hazır Yatırımların Gerçekleşmiş Kazanç Ve Kayıplarının Yeniden Sınıflandırılması	(XXXX)	(XXXX)
UMS 1.91	TOPLAM DİĞER KAPSAMLI GELİR (VERGİ SONRASI)	XXXX	XXXX
UMS 1.82	TOPLAM KAPSAMLI GELİR	\$ XXX	XXX

Kaynak: BDO LTD. <http://www.bdo.ca/en/Library/Services/assurance-and-accounting/Documents/SFS/Sample-Mutual-Insurance-Company-Illustrative-IFRS-Financial-Statements.pdf> . Erişim Tarihi: 31.03.2015.

AXA sigorta iki ayrı gelir tablosu hazırlayarak kapsamlı geliri ayrı raporlamaktayken Tablo 85’de BDO Denetim ve Muhasebe şirketinin oluşturmuş olduğu örnek finansal tabloda ise bir tane gelir tablosunda hem gelir hem kapsamlı gelir kısmı raporlanmaktadır. Bu örnekte kapsamlı gelir kısmı, gelir tablosunun devamına eklenerek tek bir gelir tablosu şeklinde oluşturulmuştur. Yurtdışında yayınlanan ya da örnek olarak sunulan benzer gelir tabloları incelenerek Tablo 86’da ki gelir tablosu hazırlanmıştır.

Tablo 86: TMS 1 ve TFRS 4 Standartlarına Göre Hazırlanması Gereken 2013 Yılı Kapsamlı Gelir Tablosu

Teknik Muhasebe-genel işler	
Kazanılmış primler, Reasürans sonrası net tutar	
Brüt Yazılan Prim	
Devam Eden Faaliyetlerden	1.009.000.340,00
Durdurulan Faaliyetlerden	0,00
Brüt Yazılan Prim	1.009.000.340,00
Reasüröre Devredilen Primler	(412.137.297,00)
Net Yazılan Prim	596.863.043,00
Kazanılmamış Primler Karşılığında yıllık değişim	(76.626.877,00)
Kazanılmamış Primler Karşılığında reasürör payı yıllık değişim	52.439.229,00
Diğer faaliyetlerden hasılat:	58.052.925,00
-Diğer teknik gelirler	23.526.881,00
-Rücu ve Sovtaj	34.526.044,00
Kazanılmış Primler, Reasürans sonrası net tutar	630.728.320,00

Tablo 86'nın Devamı	
Ödenen Hasar, Reasürör sonrası net tutar	
Ödenen Hasarlar	
Yıllık Hasar Tutarı	(513.493.010,00)
Reasürans payı	145.285.620,00
Ödenen net hasarlar	(368.207.390,00)
Muallak tazminat karşılığı değişim	
Yıllık Tutarı	(148.898.532,00)
Reasürans payı	45.957.892,00
Muallak tazminat karşılığı, net değişim	(102.940.640,00)
Ödenen Hasar, Reasürör sonrası net tutar	(471.148.030,00)
Net Faaliyet Giderleri	(159.174.961,00)
Dengeleme Karşılığında değişim	0,00
Diğer Giderler	(1.990.497,00)
Teknik muhasebe toplamı	(1.585.168,00)
Yatırım Gelirleri	36.834.568,00
Yatırımlardan Kazanılmamış Kazançlar	0,00
Yatırım Giderleri ve ücretleri	(12.014.955,00)
Yatırımlardan Gerçekleşmemiş Kayıplar	0,00
Kur Farkları	3.867.082,00
Diğer Gelirler ve Giderler	(45.046.247,00)
Teknik olmayan kısım toplamı	(16.359.552,00)
Vergi öncesi olağan kar	(17.944.720,00)
Vergi Geliri	4.043.554
Dönem vergi gideri(-)	0,00
Ertelenmiş Vergi Geliri	4.043.554
Net Dönem Zararı	(13.901.166,00)

Tablo 86'nın Devamı	
Net Dönem Zararının Dağılımı	
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	(3.848.672,40)
Ana ortaklık Payları	(10.057.493,60)
Pay Başına Kazanç/Kayıp	(0,0092)
Diğer Kapsamlı Gelir:	77.769.945,00
Kar/zararda yeniden sınıflandırılmayacaklar:	0, 00
Kar/zararda yeniden sınıflandırılacaklar:	77.769.945,00
Finansal varlıklar değer artış fonu	38.755.728,00
Finansal varlık değer artış/azalışları	40.341.749,00
Vergi Etkisi	(2.321.771,00)
MDV değer artış fonu	39.014.217,00
MDV yeniden değerlendirme artış/azalışları	41.181.675,00
Vergi Etkisi	(2.167.458,00)
Kapsamlı Net Dönem Kârı	63.868.779,00
Kapsamlı net Dönem karının Dağılımı	
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	17.659.717,39
Ana ortaklık Payları	46.209.061,61

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sigorta şirketleri gelir tablolarını hazine müsteşarlığının belirttiği düzenlemeler doğrultusunda hazırlamaktadır. Standartlara göre hazırlanacak gelir tablosunun hazine müsteşarlığı düzenlemelerinin haricinde ek olarak kapsamlı gelir tablosu hazırlanmasını istemektedir. Sigorta şirketleri için standartlara göre gelir tablosu önceki sayfada belirtilen şekilde düzenlenmelidir.

Tablo 86, TMS 1 Standartının uygulanması durumunda sigorta şirketince hazırlanması gereken kapsamlı gelir tablosunu göstermektedir. Tablo oluşturulurken; TMS 1 Finansal

Tabloların Sunuluşu Standardı, yurt dışında bulunan şirketlerin finansal tabloları, uluslararası muhasebe ve denetim şirketlerinin hazırlamış olduğu örnek finansal tablolar ve Türkiye’de faaliyet gösteren ve finansal tablolarını TMS 1 Standartı dahilinde hazırlayan şirketlerin kapsamlı gelir tabloları incelenmiştir. Kapsamlı gelir tablosunun Hazine Müsteşarlığına göre hazırlanan gelir tablosuna göre en büyük farkı özkaynaklarda raporlanan gelirlerin gelir tablosunun sonunda gösterilmesidir. Bu farklar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Özkaynaklarda bulunan tutarların gelir yazılmaları halinde dönemin kar/zararına yansıtılması gerekirken, özkaynaklarda raporlanması sebebiyle gelir olarak dönemin kar/zararına yansıtılmamaktadır. Bu kalemler gelir tablosuna aktarılmadığı için bunlarla ilgili ödenecek vergi etkisi de ertelenmektedir. Bu durum hem gelirler hem de giderlerde söz konusu olmaktadır.
- Bilançoda olduğu gibi kapsamlı gelir tablosunda da gelir ve kapsamlı gelir ana ortaklık payı ve azınlık payı olarak ayrı gösterilerek kontrol gücüne sahip hisselerin kaybı ya da kazancı ile kontrol gücü olmayan hisselerin kayıp ya da kazançları ayrı raporlanmaktadır.
- Mevcut sistemde ertelenmiş vergi varlığı Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar Hesap Grubunda raporlanırken kapsamlı gelir tablosunda bu kalem Vergi Geliri hesap kaleminin içinde “Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar”dan ayrı olarak raporlanmaktadır.

Tablo 86’da görüleceği üzere düzenleme öncesinde şirketin 2013 yılı faaliyet sonucu 13.901.166 TL zarar olarak gözükmektedir. Tutar yılsonu itibariyle bilançoya aktarılacak dönem net zararıdır. Dönem net zararına kadar olan kısımda TMS 1 ile Hazine Müsteşarlığı yönetmelikleri arasında fazla farklılık bulunmamaktadır. TMS 1 standartı gereğince kar ya da zarar özkaynaklarda olduğu gibi azınlık ve ana ortaklık payı olarak ayrı gösterilmesi gerektiğinden Tabloya zarar sütununun altına Dönem Zararının Dağılımı sütunu eklenmiştir. Tablo 86’da 2013 yılı sonu itibariyle şirketin % 72,35 hissesini elinde bulunduran ana ortaklığa tekabül eden zarar tutarı 10.057.493,60 TL iken % 27,65 hisse ile şirketin kontrol gücü bulunmayan azınlık paylarına tekabül eden zarar tutarı 3.848.672,40 TL’dir.

TMS 1'e göre Dönem Kâr/Zararı bulunduktan sonra sermaye şirketinin hissedarlarına hisse başına sağlamış olduğu kazanç/kaybın tutar olarak belirtilmesi gerekmektedir. 15 no'lu dipnota göre şirketin ödenmiş sermayesi 150.000.000 TL olup her biri 0,1 TL nominal değere sahip 1.500.000.000 adet hisseden oluşmaktadır. Şirket 2013 yılı itibariyle 13.901.166 TL zarar açıklamış olduğuna göre dönem zararının toplam hisse senedine bölünmesiyle 2013 yılı sonu itibariyle hisse başına düşen zarar 0,00926 TL olarak hesaplanacaktır.

Kapsamlı gelir kısmında; şirketin yeniden değerlendirme, değer artışları, kur farkları gibi gelir tablosuna aktarmayıp özkaynak hesap grubunda raporladığı gelirler ve giderlerin dönem net kâr/zararı hesaplandıktan sonra kapsamlı gelir kısmında raporlanmaktadır. XYZ Sigorta A.Ş.'nin yayınlamış olduğu 15 numaralı dipnot açıklamalarından şirketin portföyünde Satılmaya Hazır Finansal Varlık olarak sınıflandırılmış 163.447.389 TL tutarında iştirak ve bağlı menkul kıymet yatırımı bulunduğu görülmektedir. 2013 yılı itibariyle bu finansal varlıkların değerinin 40.341.749 TL artış gösterdiği aynı dipnotta belirtilmektedir. Bu değer artış fonu bir gelir olmakla birlikte varlık satılmadığı, elde tutulmaya devam edildiği için gerçekleşmemiş bir kazanç olarak değerlendirilmektedir. Bu artış ancak finansal varlıkların satılmasıyla birlikte gelir olarak değerlendirilebilecektir. Bu değer artışının gerçekleşmesi durumunda 2.321.771 TL vergi borcu doğacaktır. Tutarın bilançoda tutulmasından ötürü vergi borcu da "Ertelenmiş Vergi Varlığı" olarak muhasebeleştirilmiştir. Hem "Finansal Varlık Değer Artış Fonu" hem de bu fon için hesaplanan vergi tutarı kapsamlı gelir tablosunda raporlanacaktır. Buna istinaden 2013 yılı itibariyle 38.755.728,00 TL net finansal varlık artış fonu hesaplanmış ve kapsamlı gelirden raporlanmıştır. Şirketin kullanım amacıyla elde tuttuğu gayrimenkullerin "TMS 16: Maddi Duran Varlıklar Standartı" çerçevesinde yeniden değerlemesi sonucunda 2013 yılı sonu itibariyle gayrimenkullerin değeri 41.181.675 TL artış göstermiş ve bu artış tutarı bilançonun özkaynaklar hesap grubunda raporlanmıştır. Finansal varlıklar artış fonunda olduğu gibi tutarın özkaynaklar grubunda raporlanması sonucunda gelir ertelenmiş olmakta, bununla birlikte ödenecek vergi de ertelenmiş olacaktır. Nitekim şirketin 21 no'lu dipnot açıklamalarından yeniden değerlendirme ile ilgili olarak 2.167.458 TL tutarında ertelenmiş vergi hesaplandığı görülmektedir. Ertelenmiş vergi tutarı da kapsamlı gelir tablosunda raporlanarak vergi sonrası net yeniden değerlendirme tutarı hesaplanmıştır. Hesaplamalar sonucunda şirketin

kapsamlı gelir tutarı 77.769.945,00 TL, kapsamlı dönem net kârı ise 63.868.779,00 TL olmuştur. Kapsamlı gelir kısmı düzenlendikten sonra TMS 1 gereğince ana ortaklığa ait paylara düşen kapsamlı kâr tutarı 46.209.061,61 TL, azınlık paylarına düşen kâr ise 17.659.717,39 TL olarak tabloya yazılmıştır. Kapsamlı gelir kısmı ve bu kısım sonrasında ortaya çıkan kâr rakamları bilgilendirme amaçlı olduğundan finansal durum tablosuna aktarılmamıştır.

2014 yılı gelir tablosu ve kapsamlı gelir tablosu rakamları XYZ Sigorta A.Ş.'nin 15 numaralı dipnotuna göre incelendiğinde; şirketin 2014 yılı düzenlenmiş gelir tablosunda dönem net kârı 14.905.329 TL olarak hesaplanmıştır. Tutarın 4.121.323,47 TL'si azınlıklara ait hisse senetlerine düşen pay olarak hesaplanmışken ana ortaklığa düşen kâr tutarı 10.784.005,53 TL'dir. Kapsamlı gelir tablosu rakamları incelendiğinde şirketin elinde bulunan finansal varlıkların değer artışı 24.861.917 TL hesaplanan tutar için ertelenmiş vergi varlığı 1.450.438 TL olarak hesaplanmıştır. Net olarak finansal varlık değer artışı 23.411.479 TL olarak hesaplanmıştır. Şirketin elinde bulunan duran varlıklar için 2014 yılı değer artış tutarı ise 16.449.429 TL, duran varlık için ertelenmiş vergi varlığı tutarı 1.142.671 TL olarak hesaplanmıştır. Net olarak 15.306.758 TL Maddi Duran Varlık Değer artışı raporlanmıştır. 2014 yılı için kapsamlı gelir tutarı 38.718.237 TL olarak hesaplanmıştır. Dönem Net Kârı ile Kapsamlı Kâr rakamının toplamı olarak Kapsamlı Net Dönem Kârı 53.623.566 TL (38.718.237+14.905.329) olmuştur. 2013 yılında olduğu gibi bu tutar kâr dağıtımını ile alakalı değildir. Kapsamlı gelir sadece bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır.

Şirketin 2013 ve 2014 yılına ilişkin gelir tabloları TMS 1'e uygun şekilde düzenlenmiş halleriyle Tablo 87 de gösterilmiştir.

Tablo 87: 2014 Yılı TMS 1 ve TFRS 4'e göre yeniden düzenlenmiş Karşılaştırmalı ve Kapsamlı Gelir Tablosu

GELİR TABLOSU	31.12.2014	31.12.2013
Teknik Muhasebe-Genel İşler		
Kazanılmış Primler, Reasürans Sonrası Net Tutar		
Brüt Yazılan Prim		
Devam Eden Faaliyetlerden	1.138.107.029,00	1.009.000.340,00
Durdurulan Faaliyetlerden	0,00	0,00
Brüt Yazılan Prim	1.138.107.029,00	1.009.000.340,00
Reasüröre Devredilen Primler	(493.637.379,00)	(412.137.297,00)
Net Yazılan Prim	644.469.650,00	596.863.043,00
Kazanılmamış Primler Karşılığında Yıllık Değişim	(31.121.897,00)	(76.626.877,00)
Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı Yıllık Değişim	15.136.018,00	52.439.229,00
Diğer Faaliyetlerden Hasılat:	52.037.942,00	58.052.925,00
-Diğer Teknik Gelirler	29.405.746,00	23.526.881,00
-Rücu ve Sovtaj	22.632.196,00	34.526.044,00
Kazanılmış Primler, Reasürans Sonrası Net Tutar	680.521.713,00	630.728.320,00
Ödenen Hasar, Reasürör Sonrası Net Tutar		
Ödenen Hasarlar		
Yıllık Hasar Tutarı	(595.834.102,00)	(513.493.010,00)
Reasürans Payı	174.011.848,00	145.285.620,00
Ödenen Net Hasarlar	(421.822.254,00)	(368.207.390,00)
Muallak Tazminat Karşılığı Değişim		
Yıllık Tutarı	(107.398.198,00)	(148.898.532,00)
Reasürans Payı	32.070.924,00	45.957.892,00
Muallak Tazminat Karşılığı, Net Değişim	(75.327.274,00)	(102.940.640,00)
Ödenen Hasar, Reasürör Sonrası Net Tutar	(497.149.528,00)	(471.148.030,00)

Tablo 87'nin Devamı		
Net Faaliyet Giderleri	(177.249.794,00)	(159.174.961,00)
Dengeleme Karşılığında Değişim	0,00	0,00
Diğer Giderler	(3.493.459,00)	(1.990.497)
Teknik Gider Toplamı	(677.892.781,00)	(632.313.488)
Teknik Muhasebe Toplamı	2.628.932,00	(1.585.168,00)
Teknik Olmayan Kısım Toplamı	18.673.653,00	(16.359.552,00)
Yatırım Gelirleri	43.990.969,00	36.834.568,00
Yatırımlardan Kazanılmamış Kazançlar	0,00	0,00
Yatırım Giderleri Ve Ücretleri	(10.790.417,00)	(12.014.955,00)
Yatırımlardan Gerçekleşmemiş Kayıplar	0,00	0,00
Kur Farkları	4.158.379,00	3.867.082,00
Karşılıklar ve Diğer Giderler	(18.685.278,00)	(45.046.247,00)
Vergi Öncesi Olağan Kar/(Zarar)	21.302.585,00	(17.944.720,00)
Vergi Geliri	(6.397.256,00)	4.043.554,00
Dönem Vergi Gideri(-)	0,00	0,00
Ertelenmiş Vergi Geliri/(Gideri)	(6.397.256,00)	4.043.554,00
Net Dönem Kar (Zararı)	14.905.329,00	(13.901.166,00)
Net Dönem Kar(Zararının) Dağılımı		
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	4.121.323,47	(3.848.672,40)
Ana Ortaklık Payları	10.784.005,53	(10.057.493,60)
Pay Başına Kazanç/(Kayıp)	0,00993	(0,00926)

Tablo 87'nin Devamı		
Diğer Kapsamlı Gelir:	38.718.237,00	77.769.945,00
Kar/Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacaklar:	0,00	0,00
Kar/Zararda Yeniden Sınıflandırılacaklar:	38.718.237,00	77.769.945,00
-Finansal Varlıklar Değer Artış Fonu	23.411.479,00	38.755.728,00
Finansal Varlık Değer Artış/Azalışları	24.861.917,00	40.341.749,00
Vergi Etkisi	(1.450.438,00)	(2.321.771,00)
-MDV Değer Artış Fonu	15.306.758,00	39.014.217,00
MDV Yeniden Değerleme Artış/Azalışları	16.449.429,00	41.181.675,00
Vergi Etkisi	(1.142.671,00)	(2.167.458,00)
Kapsamlı Net Dönem Kârı	53.623.566,00	63.868.779,00
Kapsamlı Net Dönem Karının Dağılımı		
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	14.826.916,00	17.659.717,39
Ana Ortaklık Payları	38.796.650,00	46.209.061,61

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 87'de görüleceği üzere gelir tablosunun ilk kısmında şirketin prim hasılatı brüt ve net değerler ile gösterilmiş, ardından esas faaliyetlerden ortaya çıkan giderleri (hasar ödemeleri) ile karşılaştırılmıştır. Prim hasılatı ve hasar ödemeleri şirketin esas faaliyetleri kapsamında olduğu için tabloda detaylıca gösterilmektedir. Esas faaliyet dışında kalan yatırım gelirleri ve bu yatırımlara ilişkin gider tutarları ile diğer giderler ise gelir tablosunda özet şekilde gösterilmektedir. Tablo 87'deki gelir tablosuna göre şirket esas faaliyetlerinden 2013 yılında ise 1.585.168 TL zarar, 2014 yılında 2.628.932 TL kâr etmiştir. Şirket tarafından yayınlanan tablolara göre ise şirket 2013 yılında 30.785.573 TL zarar, 2014 yılında ise 31.756.112 TL kâr ettiği görülmektedir. Düzenleme öncesi ve sonrasında ortaya çıkan büyük farkın sebebi ise Türkiye'deki uygulamada yatırım gelirlerinin yatırımlar kısmında gider olarak yazılarak tutarın teknik gelir kısmına aktarılmasından kaynaklanmaktadır. 2013 yılında 29.472.236 TL, 2014 yılında ise şirket 33.735.524 TL tutarında yatırım gelirini yatırım gideri olarak yazarak

teknik gelir kısmına aktarmıştır. Dolayısıyla düzenleme sonrasında ilgili tutarlar ait oldukları yere aktarılmasından ötürü tutarlar gerçeğe uygun şekilde düzenlenmektedir. Şirket tarafından yayınlanan finansal tablolara göre 2013 yılında ise 53.691.869 TL zarar, 2014 yılında şirket 13.439.548 TL kâr etmiştir. Standartların belirttiği hususlar göz önüne alınarak düzenlenen gelir tablosunda ise 2014 yılında şirket 14.905.329 TL kar elde ederken, 2013 yılındaki zararı 13.901.166 TL olarak hesaplanmıştır. 2013 yılında ortaya çıkan düşüşün temel sebebi ise iptal edilen karşılıkların ilgili döneme gelir yazılmasından kaynaklanmaktadır. 2014 yılına bakıldığı zaman düzenleme öncesi ile sonrası arasında fazla fark bulunmamasının sebebi iptal edilen varlıkların sadece 2014 yılı kısmının gelir tablosuna aktarılmasından kaynaklanmaktadır. Kapsamlı gelir tablosu kısmı ise Hazine Müsteşarlığı yönetmeliklerine göre hazırlanan finansal tablolarda bulunmamaktadır. Kapsamlı gelir tablosu TMS 1 standardı gereği hazırlanmakta olup, hazine müsteşarlığı şirketlere bu standardı uygulamamaktadır. Şirket gelir tablolarının düzenleme öncesi ve sonrası halleri Tablo 88 de gösterilmektedir.

Tablo 88: Düzenleme Öncesi ve Sonrası 2013 ve 2014 Yılları Gelir Tablosu

Hesap Grubu	31.12.2014 Yeniden Düzenlenmiş	31.12.2014 Yeniden Düzenlenmemiş	Fark	Yüzdesele Fark
Net Teknik Gelir	680.521.713,00	701.836.609,00	(21.314.896,00)	-3%
Net Hasar Gideri	(497.149.528,00)	(670.080.497,00)	(172.930.969,00)	-26%
Net Yatırım Gelirleri	43.990.969,00	64.078.323,00	(20.087.354,00)	-31%
Net Yatırım Giderleri	(10.790.417,00)	(60.454.916,00)	(49.664.499,00)	-82%
Dönem Karı/(Zararı)	14.905.329,00	13.439.548,00	1.465.781,00	11%
Kapsamlı Kar/(Zararı)	53.623.566,00	0,00		
Hesap Grubu	31.12.2013 Yeniden Düzenlenmiş	31.12.2013 Yeniden Düzenlenmemiş	Fark	Yüzdesele fark
Net Teknik Gelir	630.728.320,00	607.049.694,00	23.678.626,00	4%
Net Hasar Gideri	471.148.030,00	637.835.267,00	(166.687.237,00)	-26%
Net Yatırım Gelirleri	36.834.568,00	55.941.421,00	(19.106.853,00)	-34%
Net Yatırım Giderleri	(12.014.955,00)	(56.726.962,00)	(44.712.007,00)	-79%
Dönem Karı/(Zararı)	(13.901.166,00)	(53.691.869,00)	(39.790.703,00)	-74%
Kapsamlı Kar/(Zararı)	63.868.779,00	0,00		

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 88 incelendiğinde gelir tablosundaki hesap kalemlerinin büyük bir kısmında düzenleme öncesi duruma göre azalış olduğu görülmektedir. Gelir kısmındaki azalmanın sebebi hasılat olmayan tutarların iptalinden değil, Devam Eden Riskler karşılığının iptalinden kaynaklanmaktadır. Zira TMS 18'e göre hasılat sayılmayan tutarların kayıtlı bulunduğu hesaplar eş zamanlı olarak gelir kısmında hem borç hem alacaklı olarak çalıştırıldıklarından bu işlemin gelire bir etkisi bulunmamaktadır. İptal sonrası gelir kısmında değişiklikler ortaya çıkmıştır. Ayrıca dengeleme karşılığının iptali de prim gelirlerini arttırmaktadır. Gelir tablosu kalemlerindeki azalışın asıl sebebi yatırım geliri olarak dikkate alınan tutarın düzenleme öncesinde prim gelirleri kısmında raporlanmış olmasıdır. Bu nedenle prim gelirleri kalemi hem şirketin prim gelirlerini hem de yatırım giderlerini arttırmaktadır. Aktarımın yapılmamasından dolayı hem gelir hem de yatırım giderleri hesaplarında belirgin bir azalış gözlemlenmektedir. Hasarların azalmasının sebebi ise faaliyet giderlerinin hasar giderlerinden ayrı raporlanmasından kaynaklanmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünyada genel kabul görmüş iki tane uluslararası muhasebe standartı paketi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmakta olan US GAAP, diğeri ise Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından hazırlanan UFRS'dir. Dünya üzerinde bu iki standart paketini kullanmayan veya uygulamasında bu iki muhasebe standartından etkilenmemiş ülke bulunmamaktadır. 20. yüzyılda pek çok ülke US GAAP uygulamalarından etkilenmişken Enron Skandalı sonrasında US GAAP'ın uluslararası etkinliği azalmış ve ülkeler güvenli bir liman aramışlardır. Bu güvenli liman ise teorik olarak 1973 yılından beri hazırlanan fakat pratikte fazla yer bulamayan UFRS'ler olmuştur. 2005 yılından itibaren Avrupa Birliği'nin üye ülkelerine UFRS'leri zorunlu kılması, ABD'nin UFRS'leri tanınması ve Norwalk Anlaşması ile US GAAP ve UFRS'leri yakınsama çalışmalarına başlayacağını bildirmesi, UFRS'lerin kullanım alanını dünya çapında yaygın bir hale getirmiştir.

Dünya üzerinde uluslararası muhasebe standartlarının ulusal çapta kullanımı iki yöntemle olmaktadır. Birincisi ülkelerin ulusal standartlarını terk edip uluslararası standartları değiştirmeden tercüme ederek kendi iç hukukunda da gereklerini yapması ve aynen uygulamaya koymasıdır. Bu duruma uyumlaştırma denilmektedir. İkinci durum ise ülkelerin uluslararası muhasebe standartları ile ulusal standartlarını benzeştirme çalışmaları yapılmasıdır. Böyle bir durum da ülke uluslararası standartlar ile ulusal standartlardan ülkenin yapısına uygun olarak birleştirmesidir. Buna yakınsama denilmektedir. Yakınsama çalışmalarında ulusal ve uluslararası standartlar birbirine benzeşmekte ama aynı olmamaktadır. Örneğin ABD, US GAAP ile UFRS'leri benzeştirmektedirken, Türkiye UFRS'lerin tamamını birebir Türkçe'ye çevirerek uyumlaştırmış ve uygulamaya koymuştur. Türkiye UFRS'leri birebir çevirip uygulamaya koyarken standartların ismini de TFRS olarak güncellemiştir.

US GAAP ve UFRS yakınsama çalışmaları sigorta sektörüyle alakalı düzenlemelerde de söz konusu olmuştur. 2004 yılında birinci kısmı yayınlanan "TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standartı" sigorta şirketlerinin finansal raporlarında yapması gereken bazı temel düzenlemeleri açıklamıştır. Bu standartın yayınlandığı yıllarda standartın asıl kısmını oluşturacak ikinci kısmının 2006 yılında hazır olması planlanmaktaydı. Standartın ikinci kısmının bugün itibarıyla halen tamamlanamaması neticesinde

kamuoyundan gelen talepler doğrultusunda FASB ve UMSK standartın ikinci kısmının oluşturulması için ortak çalışmaya başlamışlardır. Bu kapsamda çalışmaya başlayan iki kurum 2013 yılı itibariyle standardın ikinci kısmı için ortak bir taslak metin yayınlamış olmakla birlikte ikinci kısmın tamamlanması henüz mümkün olmamıştır.

Yakınsama çalışmaları sırasında FASB ve UMSK'nın yanı sıra diğer ülkelerin muhasebe standartlarını uyumlaştırmayan Japonya ve Kanada gibi ülkelerde destek vermektedirler. Standart tamamlandığı zaman UMSK ve FASB sigorta sözleşmesini uygulamaya koyacaktır. Standart tamamlanana kadar TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri standardı birinci bölüm olarak bekleyecektir.

Türkiye'de sigorta sektörü 2008 yılından beri TFRS'lere uygun finansal tablolar hazırlamaktadırlar. Hazine Müsteşarlığının denetiminde olan sigorta sektörü TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu, TMS 28: İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar ve TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri standartlarından muaf tutulmuştur. Sektör muaf tutulan üç standart dışında tüm standartları uygulamaktadır. TMS 1 standartının muaf tutulmasından ötürü sigorta sektörü 2004 yılında yayınlanan sigortacılık hesap planını ve finansal tablolarını kullanmaktadır. Uluslararası muhasebe standartları kapsamında sektör için hazırlanmış tek standartta uygulamadan muaf tutulmuştur. Ayrıca uluslararası uygulamalar ile hazine müsteşarlığı yönetmelikleri arasında çakışma olması durumunda hazine müsteşarlığı yönetmeliklerinin geçerli olacağı ifade edilmiştir.

Bazı standartların muafiyeti ve uluslararası standartlar ile ulusal uygulamalarda çakışma olması durumunda ulusal uygulamaların geçerli olması durumu, sigorta şirketlerinin finansal tablolarının uluslararası standartlara uyumluluğunu engellemektedir. TMSK tarafından standartlara tam uyum sağlanması için çalışmalar yapılırken, sigorta sektöründe bazı konularda ulusal standartların tercihi ya da standartların muafiyeti sektörün uluslararası standartlar ile uyumlaştırılmasından ziyade uluslararası ve ulusal standartların yakınsama çalışmaları olarak görülebilir.

Yapılan bu çalışmada, sektörün uluslararası standartlar ile tam uyum halinde olması halinde mevcut yapısına göre ortaya çıkan farklılıklar irdelenmiştir. Standartın ikinci kısmı henüz tamamlanmadığı için (FASB ve UMSK tarafından yayınlanan metnin henüz taslak olmasından dolayı) çalışmanın uygulama kısmına dahil edilmemiştir. Çalışmada, standartların tamamının uygulanması, benzer konularda çakışma olmasında

ulusal standartlar yerine uluslararası standartların tercih edilmesi durumunda oluşacak finansal tabloların mevcut tablolar ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Birinci düzenleme “TMS 18 Hasılat Standartı” için yapılmıştır. TMS 18 satışı yapılan varlığın hasılat sayılabilmesi için kendi nam ve hesabına yapılması gerektiğini aksi durumda bu tutarın hasılat yazılamayacağını belirtmiştir. Böyle bir durumda şirketler sadece aracılık faaliyetinden elde ettikleri komisyon gelirini hasılat olarak yazabilmektedirler. Sektör açısından durum incelendiği zaman sigorta şirketinin sözleşmeden elde ettiği prim gelirini hasılat olarak yazabilmesi için sigortaya konu olan varlık için güvence veren şirketin poliçeyi kesen şirket olması gerekmektedir. Üç durumda ulusal düzenlemeler TMS 18 standartı ile çelişmektedir. Yukarıda da yapılan açıklama itibariyle sistemlerin çelişmesi halinde ulusal uygulamalar geçerli olmaktadır. TFRS'lere tam uyum adına bu üç istisnai durum iptal edilerek hasılat TMS 18'e uygun hale getirilmiştir.

İkinci olarak Türkiye'de sigorta sektöründe uygulaması bulunmayan TFRS 4 standartının birinci bölümünde ifade edilen kavramlar irdelenmiştir. Standart, reasürans varlıklarının mahsup edilmemesi, dengeleme karşılığının iptali, şirketin borç yeterlilik testini şirket bazında yapması, reasürans varlıkları için değer düşüklüğü yapılması, gölge muhasebe ve birikim unsurlarının ayrıştırılması konuları standart içinde bulunan konulardır.

Sigortacılık teknik karşılıkları ve reasürans varlıklarının mahsup edilmemesi hususunun başlıca sebebi şirketin alacağı ve borcunun farklı kişi ve kurumlardan olmasıdır. Yani şirket bir sigorta tazminatını A kişisine ödüyorken bununla ilgili reasürans ödemesini B şirketinden alacaktır. Böyle bir durumda A kişisine olan borç ile B şirketinden olan alacağın mahsup edilmesi uygun olmamaktadır. Türkiye uygulamasında karşılıklar ve reasürans varlıkları mahsup edilirken TFRS 4'ün yasaklamasından ötürü uygulama çalışmasında bu durum düzeltilmiştir.

TFRS 4 tarafından belirtilen bir diğer durum ise dengeleme karşılığı ayrılmamasıdır. Dengeleme karşılığı krediler ya da katastrofik riskler için şirketlerin ihtiyatlılık gereği karşılık ayırması durumudur. Ama ortada karşılık ayrılan bir durum ya da dönem sonu itibariyle şirketin ödemesi gereken bir maddi yükümlülük bulunmamaktadır. TMS 37 Karşılıklar ve Koşullu Borçlar standartına göre karşılık gerçekleşme zamanı veya tutarı

belli olmayan yükümlülüktür. Yükümlülük ise geçmiş olaylardan kaynaklanan ve ifası halinde ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmasına neden olacak mevcut yükümlülüktür. Bu yüzden dönem sonu itibariyle dengeleme karşılığı özü itibariyle bir karşılık değildir. Şirketin kendini koruma maksadıyla ayırmış olduğu bir ihtiyat akçesidir. TFRS 4 dengeleme karşılığına izin vermemektedir. Ulusal uygulamada ise sigorta şirketleri dengeleme karşılığı ayırmaktadırlar. Standartlara uyum açısından dengeleme karşılığı ve dengeleme karşılığıyla alakalı tüm hesaplar iptal edilerek finansal tablolar TFRS 4'e uygun hale getirilmiştir.

Şirketlerin mevcut riskler için ayırmış olduğu KPK'nın yetersiz olması durumu için hazine müsteşarlığı şirketlere DERK ayırmaktadır. DERK, net tutarlar üzerinden hasar prim oranı % 95'i aşması halinde ayrılan ek KPK'dır. Türkiye'de bulunan mevcut uygulama ile standartlarda bulunan borç yeterlilik testinin farklılıkları mevcuttur. Örneğin ulusal uygulama da DERK net tutarlar üzerinden hesaplanırken, borç yeterlilik testinde tutarlar brüt tutarlardan hesaplanmaktadır. Ayrıca uluslararası standartlarda yönetim giderleri ve ertelenmiş üretim giderleri de teste dahil edilirken, Türkiye uygulamasında bu tutarlar teste konulmamaktadır. Ulusal uygulamalara göre şirket iki yılda da DERK ayırmıştır. Ama uluslararası standartlara göre yapılan test sonucu şirketin borçlarını ödeyebilecek düzeyde olduğu görülmüştür. Uluslararası standartlar ile uyumlaştırma yapılan çalışmada bu sebeple ulusal düzenlemelere göre ayrılan DERK'ler iptal edilerek tablolar uluslararası standartlara uyumlaştırılmıştır. Ulusal uygulamada DERK hesaplanırken net tutarlar (reasürans payları düşülmüş) üzerinden hesaplanırken, TFRS 4 brüt tutarlar üzerinden hesaplanmaktadır. Çünkü reasürans paylarına standartlara göre değer düşüklüğü testi yapılması gerekmektedir. Değer düşüklüğü testine göre reasürans varlıklarının değerinde objektif kanıtlara dayanan bir değer düşüklüğü varsa ve değer düşüşü ölçülebiliyorsa bu değerler için değer düşüklüğü testi uygulaması gerekmektedir. Çalışma da bu durum göz önüne alınarak düzenlemeler yapılmıştır.

TFRS 4 standardı ayrıca gölge muhasebe ve birikim unsurlarının ayrıştırılarak raporlanması gerektiğine değinmektedir. Gölge muhasebe hayat sigortalarından sağlanan yatırımların gerçekleşmemiş kazanç ve kayıplarının finansal tablolarda gösterimini ifade etmektedir. Birikim unsurunun ayrıştırılması ise uzun vadeli birikimli

hayat sigortalarında birikim unsuru ile sigorta unsurunun ayrıştırılması ve birikim unsurunun sigorta unsurundan ayrı olarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Uygulama yapılan şirketin hayat branşının olmaması elementer branşlarda faaliyet göstermesinden dolayı bu iki durum uygulamada kullanılmamıştır.

“TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu” standardı da ulusal uygulamalardan muaf tutulmuştur. Standart finansal tablolarda olması gereken asgari şartları ve şekil şartlarını belirtmektedir. Türkiye’de sigorta şirketleri finansal tablolar ve hesap planı olarak halen 01.01.2005 tarihinde yürürlüğe giren hesap planı ve izahnamesini uygulamaktadır. Uluslararası uygulama şirketlere finansal tablo hazırlamada belirli kriterleri belirtmiş ve bu kriterler dışında özgür bırakmıştır. Ulusal uygulamada ise şirketler hazine müsteşarlığının belirtmiş olduğu çerçeve dışına çıkamamaktadırlar. Ayrıca TMS 1 ile gelen en büyük farklılık olan kapsamlı gelir tablosu ulusal uygulamalarda bulunmamaktadır. Uluslararası standartlara tam uyum kapsamında standartların belirtmiş olduğu kriterlere uygun olarak finansal tablolar hazırlanarak uyumsuzluk giderilmeye çalışılmıştır.

Uluslararası standartlara tam uyumlu finansal tabloların hazırlanmasıyla ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

- Türkiye uluslararası standartlara tam uyum sağlamaya çalışırken, sigorta sektörü uluslararası standartların tamamını uygulamamaktadır. Bazı standartlar yerine ulusal yönetmelikleri kullanmaya devam etmektedir. Bu durumda ülke uluslararası standartlar ile uyumlaştırma çalışmaları yaparken, sigorta sektörü uluslararası standartlar ile ulusal standartlar arasında yakınsanmıştır. Yani sektörün uygulamaları uluslararası standartlar ile tam uyumlu değildir.
- Ulusal uygulamalar neticesinde sigorta şirketlerinin aktif büyüklüğü olduğundan daha düşük tutarlarla raporlanmaktadır. Örneğin uygulamaya konu olan şirketin finansal tabloları TFRS’lere uygun olarak düzenlendiğinde şirketin aktif büyüklüğü mevcut duruma göre % 45 daha fazla olmaktadır. Örnek şirketin TFRS’ler ile tam uyumlu finansal tablolar hazırlamış olmaları durumunda aktif büyüklüğü 1.752.895.776 TL olacakken ulusal uygulamalar neticesinde aktif büyüklüğü 1.212.682.287 TL olarak raporlanmıştır.

- Ulusal uygulamalarda şirketin kısa vadeli yükümlülükleri olduğundan daha düşük tutarlar ile raporlanmaktadır. Sektör sigortacılık teknik karşılıkları ile teknik karşılıklar reasürör paylarını mahsup ederek raporlamaktadır. Ancak sigortalılara ödenecek tazminat tutarı ile reasürans şirketinden tahsil edilecek tutarın finansal tablolarda ayrıca raporlanması uygun olacaktır. Zira sigorta şirketi ödemeyi sigortalıya yapmasına rağmen alacağını reasürans şirketinden tahsil edemeyebilir. Bu yüzden sigorta teknik karşılıklarının net tutar yerine brüt tutardan raporlanması, reasürör paylarının da aktifte varlık olarak raporlanması finansal tabloların daha şeffaf olmasına imkan vermektedir.
- Ulusal uygulamalar, uluslararası düzenlemelere göre daha ihtiyatlıdır. Örneğin uluslararası uygulamalarda deprem ve ekonomik olma olasılığına karşı dengeleme karşılığı ayrılmasına müsaade etmezken, ulusal uygulamalarda geçmişte yaşanan olaylar neticesinde böyle bir karşılığın ayrılması gerektiği görüşü hâkim olmuş ve şirketlere kendilerini olası riskler için dengeleme karşılığı ayırmaları zorunlu kılınmıştır. Benzer örnek DERK hesaplamasında da söz konusu olmaktadır. Uluslararası standartlara göre yapılan hesaplamada DERK ayrılmasına gerek yokken ulusal mevzuata göre hesaplanan tutarlarda DERK'in ayrılması gerekmektedir. Bu da sektörün aşırı ihtiyatlı yapısını gösteren bir diğer örnektir.
- Finansal tablo hazırlama konusunda sektörün esnekliği bulunmamaktadır. Buna göre sigorta şirketleri finansal tablolarını ulusal yönetmeliklerin hükümleri doğrultusunda düzenlemek zorundadırlar. TMS 1 standartı ilke bazlı bir standart olarak düzenlemede olması gereken asgari şartları ifade ederken, sektör katı kurallar çerçevesinde finansal tablolarını hazırlamaktadır. Ayrıca TMS 1'in sigorta şirketlerinde uygulanmaması dolayısıyla sektör bilgi amaçlı hazırlanan kapsamlı gelir tablosunu da hazırlamamaktadır. Halbuki çalışmanın uygulama kısmında TFRS'lere göre hazırlanan finansal tablolardan da görülebileceği gibi Şirket faaliyet döneminde zarar etmiş olmasına rağmen kapsamlı gelir tablosuna bakıldığında şirketin daha iyi durumda olduğu görülmüştür.
- Sonuç olarak Türkiye'de sigorta şirketleri TFRS ile Hazine Müsteşarlığı yönetmeliklerinin yakınsaması sonucunda oluşturulan sistem ile finansal tablolarını düzenlemektedirler. Bununla birlikte Hazine Müsteşarlığının ihtiyatlı

tutumu sektörün finansal tablolarda raporlanan kârın olduğundan çok daha düşük tutarda gözükmesine yol açmaktadır. Standartın ikinci kısmı tamamlandığında uluslararası standartlar ile uyum açısından standartın kullanıma geçmesi önem arz etmektedir. Böylece şirketlerin finansal tabloları daha şeffaf bir yapı arz edecek ve şirketin gerçek kârını gösterecektir.

Gelecekte Yapılacak Çalışmalar için Öneriler

- Yapılan bu çalışmanın benzeri hayat sigorta şirketlerine yapılabilir. Hayat sigortası şirketleri görünürde sigorta şirketi olmalarına rağmen özü itibariyle uzun vadeli fonları yöneten bir yatırım şirketidir. Bu sebeple şirketlerin çalışma prensipleri elementer branşlara göre farklılık göstermektedir. Hayat sigorta şirketlerinin bu yapısı ileride yapılacak çalışmalara konu olabilecektir.
- Ayrıca bu çalışmada henüz tamamlanamamış olan TFRS 4'ün ikinci kısmı uygulamaya dahil edilememiştir. Standartın tamamlanması durumunda tüm standartı kapsayan bir çalışma yapılarak sektörün yeni standartı nasıl uygulamaya koyacağı konusunda yön gösterici bir çalışma yapılabilir.
- Çalışmada örnek olması açısından tek bir sigorta şirketi alınarak bu şirket üzerinden düzenlemeler gösterilmiştir. Sektörün tamamı için böyle bir uygulama yapılması sektörün aktif büyüklüğünün ve diğer farklılıkların standartlara göre sektörü nasıl etkilediğini görmek açısından fayda sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Acıman, H.(2005). *Sigortanın Temel Prensipleri*. İstanbul: Güneş Sigorta.
- Akbaş, O. S. (2011). Dünya’da ve Türkiye’de Sigortacılığın Tarihi. F. Kaya(Ed.) *Sigortacılık*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 43-53.
- Aktaş, R. (2011). Sigorta İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları. N. Akdoğan(Ed.) *Sektörel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi, 167-265.
- Aktuğlu, M. A. (1975). *Sigorta İşletmeleri ve Muhasebesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Ateş, T. ve N. Eroğlu. (1999). 1946- 1980 Dönemi Siyasal ve Toplumsal Olaylar. S. Teoman (Ed.) *Osmanlı’dan Günümüze Türk Finans Tarihi Cumhuriyet’ten Günümüze 2. Cilt*. İstanbul: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 5-211.
- Ateş, T. ve A. Soyak. (1999). 1923-1946 Dönemi Siyasi ve Toplumsal Gelişmeler. S. Teoman (Ed.) *Osmanlı’dan Günümüze Türk Finans Tarihi Cumhuriyet’ten Günümüze 2. Cilt*. İstanbul: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 211-349.
- Benligiray, Y. (2009). *Uzmanlık Muhasebesi*. 1.Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Choi, F.D.S. ve G.K. Meek. (2011). *International Accounting*. 7.Baskı. New Jersey, ABD: Pearson Yayıncılık.
- Çaldağ, Y. (1976). *Sigorta İşletmeleri ve Muhasebenin İncelenmesi*. Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları
- Çetin, M. (2014). *Sigorta Muhasebesi*. 2.Baskı. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Dumanoğlu, S. ve H. Gedikoğlu. (2004). *Türkiye, Avrupa Birliği ve ABD’de Sigorta Uygulamaları Muhasebesi ve Yükümlülük Karşılama Yeterliliği*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Duygulu, E. (2012). *Sigorta İşletmeciliği*. 3.Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Elitaş, C. (2011) . *UFRS Uygulamaları*. Ankara: Hipotez Yayınları.
- Elitaş, C. ve B. Elitaş (2010). *TMS, TFRS yorumlar ve Örnek Uygulamalar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Epstein, B. J., ve E. K. Jermakowicz (2010). *Wiley Interpretation and Application of IFRS*. Hoboken,NJ,ABD: John Wiley & Sons Inc.
- Ezerdi, H. C.(1998). *Sigortacılığımızın Tarihi*. Commercial Union Onuncu Yıl.

- Erten, C. (2013). *Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Teknik ve Diğer Karşılıkların Kurumlar Vergisi Açısından Değerlendirilmesi*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Gençoğlu Ü.G., Y. Özerhan ve S. Karabınar (2013) *Türkiye Finansal Raporlama Standartları*. 1.Basım Sakarya: Saüsem yayınları.
- Gökdeniz, A. Ü. (2006) . *Muhasebe Uygulamalarındaki Uluslararası Farklılıklar ve Çözüm Önerisi*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Gupta,P.K. (2008). *Fundamentals of Insurance*. Mumbai, Hindistan: Himalaya Publishing House.
- Gücenme Gençoğlu, Ü. (2007). *Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamaları*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Gürbüz, G. , B. Ataman ve C. Çakıcı (2011). "*Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları*" İstanbul:Türkmen Kitabevi.
- Güvel, E. A. ve A. Ö. Güvel. (2002). *Sigortacılık*. Birinci Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hunter, J.E. (2002). Modern Japonya'nın Doğuşu. Müfit Günay (çev.), İstanbul: İmge Kitabevi. (orijinal baskı tarihi: 2002).
- Karacan, S .(2013).Sigorta İşletmeleri ve Muhasebe Sistemi. S. Aslanoğlu(Ed.) *Banka ve Sigorta Muhasebesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 170-196.
- Karaman, D.(2011). Sigorta ve Risk Kavramları. F. Kaya(Ed.) *Sigortacılık*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 7-19.
- Kahya, M. (2011). *Maliyet Açısından Sigorta Hizmetinin Fiyatlandırılması*. İstanbul : Beta Yayıncılık
- Kazgan, H. , T. Ateş ve M. Koraltürk (1999). Osmanlı Devleti'nde Finansal Faaliyetler ve Kurumlar. S. Teoman(Ed.) *Osmanlı'dan Günümüze Türk Finans Tarihi Kuruluştan Cumhuriyet'e 1.cilt*. İstanbul: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 217-403.
- Mackenzie, B. , R. Chamboko ve D. Coetsee. (2011). *Wiley Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards 2011*. Hoboken, NJ, ABD: John Wiley & Sons.
- Mirza, A.A. , M. Ornell ve J.H. Graham. (2008) .*Wiley IFRS Practical Implementation Guide and Workbook*. 2.Baskı. NJ, ABD: John Wiley & Sons.
- Mirza, A. A. , G. Holt ve M. Orrell. (2010). *Wiley IFRS : Practical Implementation Guide and Workbook (3rd Edition)*. 3.Baskı. Hoboken, NJ, ABD: John Wiley & Sons.

- Mirza, A. A. ve J. H. Graham .(2011). *IFRS [Electronic Resource] : Practical Implementation Guide And Workbook*. 3.Baskı. NJ, ABD: John Wiley & Sons. erişim tarihi:08.07.2014
- Mirza, A.A. (2012). *Wiley International Trends in Financial Reporting Under IFRS: Including Comparisons with US GAAP, Chinese GAAP and Indian GAAP*. 2.Baskı. NJ, ABD: John Wiley & Sons.
- Nasreen, R.(2009). *Insurance and Risk Management*. Hindistan: Word-Press.
- Nobes, C. ve R. Parker. *Comparative International Accounting*. 8. Baskı. İngiltere: Prentice Hall.
- Oksay, S. ve O. Acar. (2005). *Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları*. İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-3.
- Oksay, S. ve B. Özşar. (2006). *Avrupa Birliğinde Sigorta Aracıları*. İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-8.
- Özkan, M. (1998). *Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi*. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Özkan, T. (2007). TDHP sisteminde sigorta muhasebesi. S. Oksay (Ed.). *Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları 10*. İstanbul: TSEV.
- Özşar, B. (2006). *15 Soruda Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği Tek Sigorta Piyasası*. İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği.
- Pekiner, K. (1974). *Sigorta İşletmeciliği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Pekiner, K. (1981). *Sigorta İşletmeciliği*. 3.Baskı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Reichert, O. (2009). *Insurance Accrual Accounting*. Washington, ABD: The International Bank for Reconstruction and Development/ The World Bank.
- Rejda, G.E. (2001). *Principles of Risk Management and Insurance* . 7.Baskı. Amerika Birleşik Devletleri: Addison Wesley Longman.
- Roberts, C. , P. Weetman ve P. Gordon. (2005). *International Financial Reporting: A Comparative Approach* (3. Baskı.). Essex: Pearson Education.
- Sağlam, N. (1996). *Sigorta İşletmelerinde Mali Tabloların Hazırlanması ve Avrupa Birliğine Uyum*. Eskişehir: Etamaş.
- Sağlam, N. , S. Şengel ve B. Öztürk (Ed.) (2009). *TMS uygulaması*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.
- Sariaslan, M. (2006). *Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Muhasebesi*. İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-5.

- Savi, F. Z. (2011). Türk Sigortacılık Sektöründe Bulunan Kurum ve Kuruluşlar. F. Kaya (Ed.). *Sigortacılık*. İstanbul: Beta Yayıncılık. 69-87.
- Şenyiğit, Y. B. (2011). *Sigortacılıkta Finansal Raporlama*. İstanbul: Nisan Kitabevi.
- Şimşek, Ş. , T. Akgemici ve A. Çelik. (2011). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. 7.Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- The International Financial Reporting Group of Ernst&Young (2010) *International GAAP 2010 Generally Accepted Accounting Practice Under International Financial Reporting Standarts Volume 2*. Büyük Britanya: CPI Williams Clowes LTD.
- Tekşen, Ö. ve S. Atay (2013). *Sigorta İşlemleri Muhasebesi*. 2.Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Tokat, B. ve D. Şerbetçi (2001). *İşletmecilik Bilgisi*. 5.Baskı. İstanbul: Avcı Ofset.
- Toprak, Z. (2010). *Geçmişten Geleceğe Anadolu Sigorta Türkiye'nin Sigortası*. İstanbul: Anadolu Sigorta Yayıncılık
- Uralcan, Ş.(2011). *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi*. 3.Baskı. İstanbul: Hiperlink Yayınevi.
- Yolcu, H. (2009). *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Sigorta Sektörü*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Yücesoy, C. (1966). *Sigorta İşletmeleri ve Muhasebesi*. 1.Baskı. İstanbul: Çağlayan Kitabevi.

Tezler

- Akbulut, H. (2014). Cumhuriyet Dönemine Kadar Osmanlı İmparatorluğu'nda Sigortacılık. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.
- Ergüden, A. E. (2008). Japon Muhasebe Sistemi ve Türk Muhasebe Sisteminin Karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.
- Karapınar, A. (2000). Uluslararası Muhasebe Standartlarında Firma Karı Üzerine Etki Eden Alternatif Muhasebe Politikalarına ve Türkiye'nin Uyum Derecesine İlişkin Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü-Muhasebe Finansman Bilim Dalı.
- Sarıaslan, M. (2005). Türk Sigorta Muhasebe Sistemi İle Avrupa Birliği Uygulamalarının Karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.

Sürekli Yayınlar

- Acar, O. (2011). Integration Prospect Of The Turkish Insurance Market With The European Single Insurance Market: A Survey Among Turkish Market Players. *Marmara Journal of European Studies*, 19.1, 77-103.
- Akgün, A. (2012a). Muhasebede Küreselleşmenin Finansal Raporlama Standartlarına Etkisi. *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 13.1, 43-60.
- Akgün, A. (2012b). Muhasebenin Uluslararası Harmonizasyonu ve İlke Bazlı Muhasebe Anlayışına Yöneliş. *Journal of Management & Economics*. 19.2, 1-16.
- Akman, N. (2009). The Effect of IFRS Adoption on Financial Disclosure: Does Culture Still Play a Role. *American International Journal of Contemporary Research*. 1.1, 6-17.
- Aksoy, T. (2005). Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/IFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi. *Mali Çözüm Dergisi*, 71, 182-199.
- Ali, A., ve L.S. Hwang. (1999). Country-Specific Factors Related to Financial Reporting and the Value Relevance of Accounting Data. *JAR*, 38.1, 1-21. <http://doi.org/10.2307/2672920>
- Ampofo, A. A., ve R.J. Sellani. (2005). Examining The Differences Between United States Generally Accepted Accounting Principles (U.S. GAAP) and International Accounting Standards (IAS): Implications for the Harmonization of Accounting Standards. *Accounting Forum*, 29.2, 219-231. doi:10.1016/j.accfor.2004.11.002
- Balsarı, Ç. K. ve A.F. Dalkılıç. (2007). Kural-Bazlı Ve İlke-Bazlı Finansal Raporlama Standartlarının Karşılaştırılması. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 22, 105-118.
- Baskıcı, M. (2002). Osmanlı Anadolu'sunda Sigorta Piyasası 1860-1918. *Ankara Üniversitesi SBF dergisi*. 57.4, 1-33.
- Başpınar, A. (2004). Türkiye'de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir bakış. *Maliye Dergisi*. 146, 42-57.
- Bloom, R., ve J. Solotko. (2003). The Foundation of Confucianism in Chinese and Japanese Accounting. *Accounting, Business & Financial History*, 13.1, 27-40. <http://doi.org/10.1080/09585200210164566c>
- Buchanan, F. (2003). International Accounting Harmonization: Developing A Single World Standard. *Business Horizons*, 46.3, 61-70.
- Burgemeestre, B., J. Hulstijn ve Y.H. Tan. (2009). Rule-based versus principle-based regulatory compliance. *Frontiers in Artificial Intelligence and Applications*, 205, 37-46. <http://doi.org/10.3233/978-1-60750-082-7-37>

- Benston, G. J., M. Bromwich ve A. Wagenhofer. (2006). Principles- Versus Rules-Based Accounting Standards: The FASB ' s Standard Setting Strategy. *A Journal of Accounting, Finance and Business Studies - Abacus*, 42.2., 165–188. <http://doi.org/10.1111/j.1468-4497.2006.00196.x>
- Bratton, W. ve L. Cunningham. (2009). Treatment differences and political realities in the GAAP-IFRS debate. *Virginia Law Review*, 95.4, 989–1023.
- Çankaya, F. (2007). Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama Rusya, Çin Ve Türkiye Karşılaştırması. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3.6, 127–148.
- Çankaya, F. ve E. Aydoğan. (2008). Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Muhasebe Standartlarının Uyumunu. *Atatürk Üniversitesi SBE Dergisi*, 11.1, 300–326.
- Çelik, O (b.t). *Uluslararası Muhasebe Standartlarına İlişkin Gelişmelere: Dünya ve Türkiye*.
- Çiftçi, Y. ve A. Erserim. (2008). Muhasebe Standartlarında Uluslararası Uyumlaştırma Çalışmaları ve Türkiye'deki Durumun İncelenmesi. *Uluslararası Sermaye Hareketleri ve Gelişmekte Olan Sempozyumu*, 1–21.
- d'Arcy, A. (2001). Accounting classification and the international harmonisation debate—an empirical investigation. *Accounting, Organizations and Society*, 26, 327–349.
- De Lange, P., ve B. Howieson. (2006). International Accounting Standards Setting and U.S. Exceptionalism. *Critical Perspectives on Accounting*, 17.8, 1007–1032.
- Delikanlı, İ. U. (2011). Finansal Düzenlemelerin İlke Bazlı ya da Kural Bazlı Olmasının Finansal Raporların Denetim Sürecine Etkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 66.2, 73-92.
- Dinçer, B. (2011). Muhasebe Standartlarının Uluslararası Yakınsaması ve Çevresel Faktörlerin Etkileri: Bir Literatür Taraması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2, 189–210.
- Gray, S. J. (1988). Towards A Theory Of Cultural Influence On The Development Of Accounting Systems Internationally. *Abacus*, 24.1, 1-15.
- Haller, A. ve B. Eirle. (2004). The Adaption of German Accounting Rules to IFRS: A Legislative Balancing Act. *Accounting in Europe*, 1.1, 27-50.
- İbiş, C. ve S. Özkan (2006), *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) 'na Genel Bakış*, Mali Çözüm Dergisi, Ocak-Şubat-Mart 2006, Sayı:74, 25-43
- Karabınar, S. (2006). Muhasebe İklimini Küresel Düzeyde Yönlendiren Kuruluşlar. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 31, 141–148.

- Kikuya, M. (2001). International Harmonization Of Japanese Accounting Standards. *Accounting, Business & Financial History*, 11.3, 349–368. doi:10.1080/713757317
- Mizuno, M. (2004). The Impact Of New Accounting Standards On Japanese Companies. *Pasific Economic Review*, 9.4, 357–369.
- Mueller, G. G. (1965). Whys and Hows of International Accounting. *Accounting Review*, 40.2., 386–394.
- Tarca, A. (2004). International Convergence Of Accounting Practices: Choosing between IAS and US GAAP. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 15.1, 60–91.
- Usul, H., & Kıymık, H. (2010). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Entegrasyon Sorunları. *Journal Of Süleyman Demirel University Institute Of Social Sciences*, 12.2, 123–139.
- Üstündağ, S. (2000). Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 1, 31-57.

İnternet Kaynakları

- Financial Accounting Standart Board (FASB). (2014). *FASB ve UFRS'lerin Yakınsama Süreci*.
<http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/SectionPage&cid=1176156304264>.
(Erişim tarihi: 16 Ekim 2014)
- Financial Reporting & Assurance Standards Canada. (2009a).
<http://www.frascanada.ca/international-financial-reporting-standards/resources/reference-materials/item43312.pdf>. (Erişim Tarihi: 22.01.2015.)
- Financial Reporting & Assurance Standards Canada. (2009b).
<http://www.frascanada.ca/international-financial-reporting-standards/resources/reference-materials/item42075.pdf>. (Erişim Tarihi: 22.01.2015.)
- Geert Hofstede Country Comprasion. <http://geert-hofstede.com/countries.html> . (Erişim Tarihi: 22.02.2015)
- IFRSs in Japan (2014). <http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Pages/IFRSs-in-Japan.aspx>. (Erişim Tarihi: 02 Şubat 2015) .
- IFRS in Canada.(2014). *Kanada'nın UFRS'Leri Uyumlaştırma Durumu*.
<http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Documents/Jurisdiction-profiles/Canada-IFRS-Profile.pdf> . (Erişim Tarihi: 08 Ocak 2015).

- IFRS in Japan. (2014). <http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Documents/Jurisdiction-profiles/Japan-IFRS-Profile.pdf>. (Erişim Tarihi: 02 Şubat 2015)
- IFRS. (2015). *IFRS Current Projects: Insurance Contract Project*. <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Insurance-Contracts/Documents/2015/20150312%20-%20Due%20Process%20overview.pdf>. (Erişim Tarihi: 17 Haziran 2015).
- Insurance Project History. (T.Y.). <http://www.ifrs.org/current-projects/iasb-projects/insurance-contracts/Pages/Project-history.aspx>. (Erişim Tarihi: 16 Haziran 2015).
- JICPA. (T.Y.). *Japon Muhasebesi Hukuk Sistemi*. <http://www.hp.jicpa.or.jp/english/accounting/standards/archive01.html>. (12 Haziran 2015).
- JICPA. (T.Y.). *Muhasebe ve Denetim Sisteminin Tarihçesi*. <http://www.hp.jicpa.or.jp/english/accounting/history/>. (12 Haziran 2015).
- Tokyo Antlaşması (2007)
https://www.asb.or.jp/asb/asb_e/asbj/pressrelease/pressrelease_20070808_e.pdf. (erişim Tarihi: 08.02.2015)
- Türkiye Sigorta Birliği.(T.Y.). *Sigortanın Tarihi*. <http://www.tsb.org.tr/sigortanin-tarihi.aspx?pageID=438>. (12 Eylül 2013).
- Türkiye Sigorta Birliği.(T.Y.). *Sigorta Verileri*. <http://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>. (08 Ekim 2013)
- Türkiye Sigorta Birliği.(T.Y.). *Sigorta Branşları*. <http://www.tsb.org.tr/sigorta-branslari.aspx?pageID=622>. (30 Nisan 2015).
- Wikipedia. (T.Y.). *Canadian Institute of Chartered Accountants*. http://en.wikipedia.org/wiki/Canadian_Institute_of_Chartered_Accountants. (11 Haziran 2015).
- Wikipedia. (T.Y.). *Generally Accepted Accounting Principles (Canada)*. [http://en.wikipedia.org/wiki/Generally_Accepted_Accounting_Principles_\(Canada\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Generally_Accepted_Accounting_Principles_(Canada)). (11 Haziran 2015).

Kanunlar ve Standartlar

- Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ (2005). T.C. Resmi Gazete 25702 (M), 16 Ocak 2005.
- Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi (2004). T.C. Resmi Gazete 25686 (M), 30 Aralık 2004.

- Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği (2004). T.C. Resmi Gazete 25687 (M), 31 Aralık 2004.
- Sigortacılık Murakabe Kanunu (1959). T.C. Resmi Gazete 10394 (M). 30 Aralık 1959.
- Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik (2007). T.C. Resmi Gazete 26582 (M). 14 Temmuz 2007.
- Türkiye Muhasebe Standartları 32: Finansal Araçlar: Sunum (2006). T.C. Resmi Gazete 26330 (M). 28 Ekim 2006.
- Türkiye Muhasebe Standartları 37: Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıklar (2006). T.C. Resmi Gazete 26081 (M), 15 Şubat 2006.
- Türkiye Finansal Raporlama Standartları 4: Sigorta Sözleşmeleri (2006). T.C. Resmi Gazete 26119 (M), 25 Mart 2006.
- 1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (1992). T.C. Resmi Gazete 21447 (M) , 26 Aralık 1992.
- 2013/34/EU, Avrupa Birliği Muhasebe Standartları Direktifi (2013). Avrupa Parlamentosu. 26 Haziran 2013.
- 78/660/EEC, Avrupa Birliği 4 No'lu direktifi (1978). Avrupa Ekonomi Teşkilatı. 18 Temmuz 1978.
- 91/67/EEC, Avrupa Birliği Sigortacılık Muhasebesi Direktifi (1991). Avrupa Ekonomi Teşkilatı. 19 Aralık 1991.

Diğer Kaynaklar

- Blanchette, M., Racicot, F., & Girard, J. (2011). Certified General Accountants Association Of Canada. *The Effects of IFRS on Financial Ratios: Early Evidence in Canada*. Kanada.
- Blanchette, M. ve F. Racicot. (2013). Certified General Accountants Association Of Canada. *IFRS Adoption in Canada: An Empirical Analysis of the Impact on Financial Statements*. Kanada.
- IFRS Foundation. (2013). *Insurance Contract Exposure Draft Illustrative Examples*. Londra.
- IFRS Foundation. (2013). *Insurance Contract Exposure Draft*. Londra.
- IFRS Foundation. (2014a). *Insurance Contracts Project Update*. Londra.
- FASB. (2013). *Insurance Contract (Topic 834) Exposure Draft*. ABD.
- KPMG. (2013). *IFRS 4 Phase II - Revised exposure draft*. Avustralya.

- KPMG. (2010). *IFRS compared to Canadian GAAP : An overview Third Edition 2010*. Kanada.174-178
- Güncel Türkçe Sözlük* (çevrimiçi) . “İhtiyaç”. www.tdk.gov.tr. Erişim Tarihi: 27.09.2013
- Güncel Türkçe Sözlük* (çevrimiçi) . “Risk”. www.tdk.gov.tr. Erişim Tarihi: 30.09.2013
- Sariaslan, M. (2015). –T.C. Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Denetleme Kurulu Başkan Yardımcısı-. (Mart 2015). “Sigortacılık Muhasebesi ile ilgili genel bilgiler” konulu görüşme. İstanbul.
- Swiss Re (2013)*. World Insurance in 2012. İsviçre.
- Swiss Re (2014)*. World Insurance in 2013. İsviçre.
- Hamamcıoğlu, M.- T.C. Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü Şef-(Nisan 2013) “Sigortacılıkla ilgili genel bilgiler” konulu görüşme. Ankara.
- Oberholtzer, M. F. (Kasım 2009). *CAS Annual Meeting Evolving Accounting Standards IFRS and Insurance Contracts Project*. PricewaterhouseCoopers LLP.
- PWC. (Ekim 2014). *Ready or not, here it comes?* . PricewaterhouseCoopers LLP.
- Richardson, A ve I. Hutchinson. (1999). Certified General Accountants Association Of Canada. *The Case for International Accounting Standards in Canada*. Kanada.

ÖZGEÇMİŞ

Şuayyip Doğu DEMİRCİ 1985 yılında Ankara'nın Altındağ ilçesinde doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamlamıştır. 2004 yılında Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde İşletme bölümünde lisans öğrenimine başlamış ve 2008 yılında lisans eğitimini tamamlayarak mezun olmuştur. 2008 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Finans Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başlamış ve yüksek lisans eğitimini 2010 yılında tamamlamıştır. 2011 yılında Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) kapsamında Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak göreve başlamış olup, aynı Anabilim Dalında Doktora eğitimine başlamıştır. Halen aynı birimde görevini sürdürmektedir. İngilizce ve Rusça olmak üzere iki yabancı dil bilmektedir.

Şuayyip Doğu DEMİRCİ'nin yapmış olduğu bilimsel çalışmalar aşağıdaki gibidir:

Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

Konuk, Filiz; Zeren, Feyyaz; Demirci, Şuayyip Doğu. (2014). Persistence of Profitability in Turkey: Evidence from Insurance Sector. Journal of Applied Economic Sciences, 9(1), 57-64.

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (*Proceedings*) basılan bildiriler :

Can, Ahmet Vecdi; Karaca, Nevran; Akyel, Nermin; Demirci, Şuayyip Doğu. (2012). Evaluating The Fitness Of Lecturing With Powerpoint Presentations For Accountanting Education- Research At Sakarya University. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 55(1), 128-137.

Hacıhasanoğlu, Tansel; Karaca, Nevran; Demirci, Şuayyip Doğu. (2012). Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Eğitim Standartları Açısından Değerlendirilmesi: Devlet Üniversitelerinde Araştırma. 1.Uluslararası Muhasebe ve Finans Sempozyumu ISAF 2012, 1(1), 392-410.

Hacıhasanoğlu, Tansel; Karaca, Nevran; Demirci, Şuayyip Doğuş (2012). KOBİ'ler İçin TFRS'nin Getirdiği Yenilikler ve Uygulanabilirliği Üzerine Ankara İlinde Bir Araştırma. 2.Uluslararası Türk Coğrafyasında UFRS Sempozyumu.16-17 Haziran 2012. Trabzon, Türkiye.

Karabınar, Selahattin; Demirci, Şuayyip Doğuş; Kıymaz, Merve (2014). Yakınsamanın Geldiği Nokta Muhasebe Kültürü Bölgelerinde UFRS'lerin Uygulanma Durumu Üzerine Bir Araştırma. 2. Uluslararası Muhasebe ve Finansman Sempozyumu. 31 Mayıs 2 Haziran 2014. Bursa, Türkiye.

Can, Ahmet Vecdi; Kıymaz, Merve; Demirci, Şuayyip Doğuş (2015). Muhasebe Temel Kavramlarının Küresel İktisadi Olaylar Açısından İrdelenmesi. First International Conference of Economic and Business. 11-14 Haziran 2015. Makedonya.

Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

Zeren, Feyyaz; Demirci, Şuayyip Doğuş. (2013). Yerel ve Küresel Krizler Işığında Basel II Kriterlerinin Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkileri: 2001-2010 Veri Analizi. Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 6(2), 17-27.

Karaca, Nevran; Hacıhasanoğlu, Tansel; Demirci, Şuayyip Doğuş. (2014). TMS 39 ve TFRS 9 Standartları Kapsamında Endeks Opsiyon Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi- BİST 30 Endeks Opsiyon Sözleşmeleri. İşletme Araştırmaları Dergisi, 6(3), 247-272.

Demirci, Şuayyip Doğuş; Erol, Emre; Zeren, Feyyaz. (2015). Muhasebecilik Mesleğine Yönelimde Beş Faktör Kişilik Ölçeği: İşletme Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2(1),25-37.

Demirci, Şuayyip Doğuş; Kıymaz, Merve; Ağsakal, Ahmet. (2015). Yüksek Öğrenimde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Mesleğine Giriş Sınavlarına Katkısı: Devlet Üniversiteleri Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi (Indexed by EBSCO, ASOS). 6(13). 264-281.

